

משנה תורה - ספר קרבנות (מ)

והוא ספר תשיעי - לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא
רבנו משה בן מיימון זצ"ל

• [הלכות קרבן פסח](#) • [הלכות חגיגה](#) • [הלכות בכורות](#) • [הלכות שגגות](#) • [הלכות מחוסרי](#)
[כפרה](#) • [הלכות תמורה](#)

הלכות קרבן פסח

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק](#)
[שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#)

הלכות חגיגה

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#)

הלכות בכורות

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק](#)
[שביעי](#) [פרק שמיני](#)

הלכות שגגות

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#) [פרק ששי](#) [פרק](#)
[שביעי](#) [פרק שמיני](#) [פרק תשיעי](#) [פרק עשירי](#) [פרק אחד עשר](#) [פרק שנים](#)
[עשר](#) [פרק שלשה עשר](#) [פרק ארבעה עשר](#) [פרק חמשה עשר](#)

הלכות מחוסרי כפרה

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#) [פרק חמישי](#)

הלכות תמורה

[פרק ראשון](#) [פרק שני](#) [פרק שלישי](#) [פרק רביעי](#)

הלכות קרבן פסח

יש בכללן שש עשרה מצות. ארבע מצות עשה. ושתיים עשרה מצות לא תעשה. וזה הוא פירוש:

(א) לשחט את הפסח בזמנו. (ב) שלא לזבח אותו על החמץ. (ג) שלא תלין אימוריו. (ד) לשחט פסח שני. (ה) לאכל בשר הפסח על מצה ומרור בליל חמשה עשר. (ו) לאכל פסח שני על מצה ומרור בליל חמשה עשר לחדש השני. (ז) שלא יאכל נא ומבשל. (ח) שלא יוציא מבשר הפסח חוץ לחבורה. (ט) שלא יאכל ממנו מומר. (י) שלא יאכל ממנו תושב ושבוי. (יא) שלא יאכל ממנו ערל. (יב) שלא ישבר בו עצם. (יג) שלא ישבר עצם בפסח שני. (יד) שלא ישאיר ממנו עד בקר. (טו) שלא ישאיר מפסח שני לבקר. (טז) שלא ישאיר מבשר חגיגת ארבעה עשר עד יום שלישי:

ובאור מצות אלו בפירקים אלו:

הלכות קרבן פסח - פרק ראשון

א מצות עשה לשחט את הפסח בארבעה עשר לחדש ניסן אחר חצות. ואין שוחטין אלא מן הכבשים או מן העזים בלבד זכר בן שנה. ואחד האיש ואחד האשה חגיגתו במצוה זו:

כסף משנה מצות עשה לשחוט הפסח בי"ד לחדש ניסן וכו' עד זכר בן שנה. מבואר בכתוב פרשת בוא אל פרעה. ומ"ש ואחד האיש ואחד האשה חייבים במצוה זו. בפסחים פ' האשה (דף צ"א:) פלוגתא דתנאי ולענין פסח ראשון פסק כר' יהודה ור' יוסי לגבי ר"ש ולענין פסח שני פסק בפ"ב כר' יוסי, ומה שיש לדקדק עליו ממ"ש בפ"ה אכתוב שם. ואע"ג דבפ"ק דסנהדרין (דף י"ב:) אמרינן דחזקיה המלך ביקש רחמים על עצמו וסבר בסוף דנשים בראשון רשות משום ר"ש אמרו לה אבל לר' יוסי ור' יהודה דהלכה כוותייהו שביקש חזקיה רחמים על עצמו לא מפני כך היה אלא מפני שעובר ניסן בניסן:

ב ומי שפטר מצוה זו בַּזְדוֹן וְעָבַר יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר וְלֹא הִקְרִיב וְהוּא לֹא טָמֵא וְלֹא בִּדְרֹךְ רְחוּקָה הָרִי זֶה חַיֵּב כָּרַת. וְאִם בִּטְלָה בְּשִׁגְגָה פְּטוּר:

כסף משנה מי שביטל מצוה זו בזדון וכו' ה"ז חייב כרת. מפורש בתורה בפרשת בהעלותך ויתבאר בפרק חמישי:

ג אין שוחטין את הפסח אלא בעזרה כשאר הקדשים. אף בשעת היתר הבמות לא היו מקריבין את הפסח בבמות יחיד וכל המקריב את הפסח בבמת יחיד לוקה שְׁנֵאמַר (דברים טז-ה) 'לא תוכל לזבח את הפסח באחד שְׁעָרֶיךָ'. מפני השמועה לַמָּדוּ שְׁזוֹ אֶזְהָרָה לְשׁוֹחֵט בְּבַמַּת יְחִיד אֲפֹלוּ בְּשַׁעַת הֵתֵר הַבְּמוֹת:

כסף משנה אין שוחטין את הפסח אלא בעזרה וכו'. הכי משמע במתניי פ' תמיד נשחט (דף ס"ד). ומ"ש אף בשעת היתר הבמות לא היו מקריבים את הפסח בבמת יחיד. במגילה (דף ט'): ואיתא נמי בסוף זבחים (דף ק"יז וק"י"ח). ומ"ש וכל המקריב את הפסח בבמת יחיד לוקה וכו'. פרק בתרא דזבחים (דף ק"ד:) ר"ש אומר מנין לזובח פסח בשעת איסור הבמות שהוא בל"ת שנאמר לא תוכל לזבוח את הפסח יכול אף בשעת היתר הבמות כן ת"ל באחד שעריך לא אמרתי לך אלא בשעה שכל ישראל נכנסים בשער אחד אימת אילימא אחר חצות כרת נמי מיחייב אלא לאו קודם חצות לעולם לאחר חצות ובשעת היתר הבמות קאי והא בשעת איסור הבמות קאמר איסור במה לו היתר במה לחבירו. ופירש"י איסור במה לו לקרבן זה היתר במה לחבירו לעולה ושלמים וכו'. וסיפא ה"ק יכול אף בשעה שהוא מותר בבמה (כן) כגון קודם חצות שהוא לשלמים ת"ל וכו'. בשער אחד בבמה גדולה לשחוט

פסחיהם. וכתב ה"ר אברהם בנו של רבינו בהדיא איפריש בגמרא דאם הקדישן בשעת היתר במות והקריבן בשעת היתר במות פטור מכלום וכל הקדשים אמרינן ל"ש קרבנות הצבור או קרבן יחיד ולולא שכתב בפסח לא תוכל לזבוח לא היה בו בשעת היתר במות אפילו לאו והיינו דאתא ר"ש בברייתא לאשמעין דפסח בלחוד חייב עליה לאו ולא פליגי רבנן בפסח כלל עכ"ל. ובפסחים פ' האשה (דף צ"א) מייתי האי ברייתא דר"ש ומשמע שם דר' יהודה ור' יוסי ס"ל הכי:

ד שְחִיטַת הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת. וְאִם שְחָטוּ קֹדֶם חֲצוֹת פְּסוּל. וְאִין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ אֶלָּא אַחַר תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים. אַחַר שְׁמִקְטִירִין קְטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים וְאַחַר שְׁמִיטִיבִין אֶת הַנְּרוֹת מִתְחִלִּין לְשַׁחֵט אֶת הַפֶּסַח עַד סוֹף הַיּוֹם. וְאִם שְחָטוּ אַחַר חֲצוֹת קֹדֶם תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים כָּשֵׁר וַיְהִי אֶחָד מִמָּרֶס בְּדֵם הַפֶּסַח עַד שְׁיִזְרַק דֵּם הַתְּמִיד וְאַחַר כֵּן יִזְרַק דֵּם הַפֶּסַח אַחֲרָיו. וְאִם נִזְרַק דֵּם הַפֶּסַח קֹדֶם דֵּם הַתְּמִיד כָּשֵׁר:

כסף משנה שחיטת הפסח אחר חצות וכו' ואם שחטו אחר חצות קודם תמיד של בין הערבים כשר וכו' עד ואם נזרק דם הפסח קודם דם התמיד כשר. משנה בפרק תמיד נשחט (דף ס"א). ומ"ש אחר שמקטירים קטרת של בין הערבים ואחר שמטיבין את הנרות. בפרק תמיד נשחט (דף נ"ט) פלוגתא דברייתות ופסק כברייתא דקתני הכי משום דמשמע התם דמסתבר טעמא:

ה הַשׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח בְּזִמְנוֹ וְהָיָה לוֹ כְּזִית חֶמֶץ בְּרִשּׁוֹתוֹ לֹקָה. שְׁנַאֲמַר [\(שמות כג-יח\)](#) 'לֹא תִזְבַּח עַל חֶמֶץ דֵּם זִבְחִי'. שֶׁלֹּא יִזְבַּח הַפֶּסַח וְהַחֶמֶץ קָיָם. אֶחָד הַשׁוֹחֵט וְאֶחָד הַזּוֹרֵק אֶת הַדָּם וְאֶחָד הַמְּקַטֵּיר אֶת הָאֵימורִין אִם הָיָה בְּרִשּׁוֹת אֶחָד מֵהֶם אוֹ בְּרִשּׁוֹת אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה שְׁאוּכְלִין פֶּסַח זֶה כְּזִית חֶמֶץ בְּשַׁעַת הַקְּרִבָּתוֹ הָרִי זֶה לֹקָה וְהַפֶּסַח כָּשֵׁר:

כסף משנה השוחט את הפסח בזמנו וכו' עד ה"ז לוקה. משנה בפרק תמיד נשחט (דף ס"ג). ומ"ש והפסח כשר. הכי משמע התם מדקתני ה"ז עובר בלא תעשה ולא קתני ה"ז פסול והכי איתא בתוספתא פ"ג ובירושלמי מפרש דזבח קרייה רחמנא:

ו דַם הַפֶּסַח טָעוּן שְׁפִיכָה כְּנֶגֶד הַיְסוּד. וְאַחַר שְׁשׂוּפְכִים דָּמוֹ מִפְּשִׁיטִים אוֹתוֹ וְקוֹרְעִין אֶת בֶּטְנוֹ וּמוֹצִיאִין אֶת אֵימוּרָיו וּמִקְטִירִין אוֹתָן חֲלָבִין כָּל זֶבַח וְזֶבַח לְבָדוֹ. וּבַעַל הַזֶּבַח נוֹטֵל פְּסָחוֹ עִם הָעוֹר שְׁלוֹ וּמְבִיא לְבֵיתוֹ לִירוּשָׁלַיִם וְצוֹלְהוֹ וְאוֹכֵל לְעָרֵב:

כסף משנה דם הפסח טעון שפיכה כנגד היסוד. בפרק האשה (דף פ"ט) אמרינן דפסח בשפיכה דהיינו בנחת מן המזרק לקיר המזבח דנפקא לן בפרק בית שמאי מתן דם דפסח מודם זבחיך ישפך. ואף על גב דבפרק תמיד נשחט (דף ס"ד) תנן זורקו זריקה אחת נגד היסוד פסק כרבינו דהוי בשפיכה משום דבסוף פסחים (דף קכ"א) אמרינן דבין ר' ישמעאל ובין ר' עקיבא סברי דדם פסח בשפיכה ובסיפרי פ' קרח אמרינן דר' יאשיהו ור' יצחק סברי דפסח ומעשר בשפיכה: ואחר ששופכים דמו וכו'. משנה בפרק תמיד נשחט (דף ס"ד): 'ומ"ש ומקטיר אותם חלבים וכל זבח וזבח לבדו. שם. גבי פסח מעוכין והקטירו שלא יערב חלביו של זה בשל זה. ומ"ש ובעל הזבח נוטל פסחו עם העור שלו. בסוף פרק תמיד נשחט:

ו הַמְנִיחַ אֵימוּרִים וְלֹא הִקְטִירָן עַד שְׁלָנוּ וְנִפְסְלוּ בְּלִינָה הֲרִי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. שְׁנַאֲמַר (שמות כג-ית) 'לֹא יִלִּין חֶלֶב חֲגֵי עַד בְּקָרִי. וְאִף עַל פִּי שְׁעֵבֵר אֵינּוּ לוֹקֵה לְפִי שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה:

כסף משנה המניח אימורים ולא הקטירם עד שלנו וכו'. במכילתא פרשת משפטים לא ילין חלב חגי עד (ה) בקר בא הכתוב ללמדך על החלבים שהן נפסלין בלינה:

ח וּמִקְטִירִין חֲלָבֵי פְּסָחִים כָּל הַלֵּילָה עַד שְׁיַעֲלָה עֲמוּד הַשֶּׁחֶר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁחָל אֲרַבְּעָה עָשָׂר לַהֲיוֹת בְּשַׁבַּת שְׁהֲרִי חֲלָבֵי שַׁבַּת קָרְבִּין בְּיוֹם טוֹב. אָבָל אִם חָל אֲרַבְּעָה עָשָׂר לַהֲיוֹת בְּחַל אֵין מִקְטִירִין חֲלָבֵי חַל בְּיוֹם טוֹב:

כסף משנה ומקטירים חלבי פסחים כל הלילה וכו'. בפ' תמיד נשחט (דף נ"ט):

ט הפסח נשחט בשלש כתות. שנאמר (שמות יב-ו) 'ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל'. קהל. ועדה. וישראל. ואין פוחתין משלשים בני אדם בכל כת וכת:

כסף משנה הפסח נשחט בשלש כתות וכו'. משנה בפ' תמיד נשחט (דף ס"ד): ומ"ש ואין פחות מל' בני אדם בכל כת וכת היו הכל נ' נכנסים בתחלה ל' וכו'. שם א"ר יצחק אין הפסח נשחט אלא בשלש כתות של שלשים שלשים בני אדם מ"ט קהל ועדה וישראל מספקא לן אי בבת אחת אי בזה אחר זה הילכך בעינן שלש כתות של שלשים שלשים בני אדם דאי בבת אחת הא איכא ואי בזה אחר זה הא איכא הילכך בחמשין נמי סגי דעייל תלתין נועבדי עיילי עשרה] ונפקי עשרה ועיילי עשרה ונפקי עשרה:

י היו הפל חמשים. נכנסים בתחלה שלשים ושוחטין. ויוצאים עשרה ונכנסין עשרה. וחוזרין ויוצאין עשרה ונכנסין עשרה:

יא היו פחות מחמשים אין שוחטין את הפסח לכתחלה [ואם שחטו בשר]. ואם שחטו כלן בבת אחת כשר. כיצד נשחט. נכנסה הפת הראשונה עד שתתמלא העזרה ונועלין דלתות העזרה ומתחילין לשחט את פסחיהן. וכל זמן שהן שוחטין ומקריבין קוראים הלויים את ההלל. אם גמרו ההלל ועדין לא שלמה הפת מלהקריב שונים. ואם שנו ולא שלמו להקריב משלשין. ומעולם לא שלשו:

כסף משנה ומ"ש ואם שחטו כולן בבת אחת כשר. הכי משמע דר' יצחק לאו לאיפסולי אמר דאם כן הל"ל הכי פסח שנשחט בפחות משלש כתות פסול: כיצד נשחט נכנסה הכת הראשונה וכו' עד ומעולם לא שלשו. משנה שם:

יב על כל קריאה וקריאה תוקעין שלש תקיעות בתצוצרות. תקיעה תרועה ותקיעה. הואיל ואין לו נסכים לתקע בשעת נסוד תוקעין בשעת שחיטה:

כסף משנה על כל קריאה וקריאה תוקעים שלש תקיעות. שם במשנה נכנסה כת ראשונה וכו' נעלו דלתות העזרה תקעו והריעו ותקעו שחט ישראל וכו'. ואמאי דתנן קראו את ההלל. פירש"י כשמתחילין לשחוט מתחילים לקרות. ומה שכתב שהקוראים היו לויים. בתוספתא פ"ד לויים על דוכנן קוראים את ההלל. ומ"ש הואיל ואין לו נסכים וכו'. שם בירושלמי:

יג הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהן מזרקי כסף ומזרקי זהב. שורה שפלה כסף כסף. שורה שפלה זהב זהב. ולא היו מערבבים כדי שיהיה להם נוי. ולא היו למזרקין שוללים כדי שלא יניחום ויקרש הדם:

כסף משנה הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם מזרקי כסף ומזרקי זהב וכו' עד כנגד היסוד. משנה בפי תמיד נשחט שם:

יד שחט השוחט וקבל הכהן. נותנו לחברו וחברו לחברו כדי שיתעסקו רבים במצנה עד שיגיע הדם אצל כהן הקרוב למזבח. שופכו שפיקה אחת כנגד היסוד ומקבל מזרק אחד מלא ואחר כך מחזיר את הריקן. ותולין ומפשיטין את כלו וקורעו וממחה את קרביו עד שמיסיר מהן הצואה והפרש. ומוציא את האימורין ונותנן בכלי ומולחן ומקטירן הכהן על גבי המזבח. וכיצד תולין ומפשיטין. מסמרות של ברזל היו קבועין בכתלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין. וכל מי שלא מצא מקום לתלות מקלות דקים וחלקים היו שם מניח על כתפו ועל כתף חברו ותולה ומפשיט:

טו שלמו מלהקריב פותחין דלתות העזרה ויוצאת כת הראשונה ונכנסה שניה. יצאת שניה ונכנסה שלישית. כמעשה ראשונה כך מעשה שניה ושלישית. שלמה כת שלישית ויצאת רוחצים את העזרה:

כסף משנה (יד-טו) ומ"ש כדי שיתעסקו רבים במצוה. שם בגמ' יהיב טעמא משום ברב עם הדרת מלך. ומה שכתב ומקבל מזרק אחד מלא ואח"כ מחזיר את הריקן. שם בגמרא יהיב טעמא משום דאין מעבירין על המצות. ומה שכתב ותולין ומפשיטין את כולו נראה שכתב כן לאפוקי מר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקא דאמר x בתוספתא פ"ד י"ד שחל להיות בשבת לא היה מפשיט אלא עד מקום חזה. ומ"ש ממחה את קרביו. בר"פ אלו דברים (דף ס"ה): תנן דמיחוי קרביו דוחה את השבת ובגמרא (דף ס"ח) מאי מיחוי קרביו רב הונא אמר xx שמועכן בסכין רב חייא בר רב אמר שירקא דמעייא דנפקא אגב דוחקא דסכינא שירקא דמעייא ליחה האדוקה במעים שיוצאה מהם בדוחק בסכין. ופרש"י דטעמא דמיחוי קרביו דוחה שבת כדי שלא יסריחו. ומ"ש ומוציא את האמורים וכו'. שם במשנה קרעו והוציאו את אימוריו ונתנם במגס והקטירם ע"ג המזבת. ומ"ש ומולחין. היינו מדכתיב על כל קרבנד תקריב מלח. ומ"ש וכיצד תולין ומפשיטין וכו' עד ורוחצין את העזרה בשבת. שם במשנה:

טז חל ארבעה עשר להיות בשבת כמעשהו בחל כף מעשהו בשבת. ורוחצין את העזרה בשבת שאין אסור שבות במקדש אפלו בדבר שאינו צריך עבודה אסור שבות במקדש אפילו בדבר שאינו צורך

כסף משנה ומ"ש שאין אסור שבות במקדש אפילו בדבר שאינו צורך עבודה. שם בגמ' (דף ס"ה) אמרינן דר' נתן סבר שבות שאינה צריכה לא התירו ומשמע דחכמים פליגי עליה ופסק כוותייהו. ועוד דהא תנן בפי תמיד נשחט שהכהנים היו עושים מעשה ומדיחים את העזרה בשבת ואע"ג דמסיים בה דשלא ברצון חכמים היה איכא למימר מאן חכמים ר' נתן וכיון דרבים פליגי עליה לית הלכתא כוותיה:

יז אין כל אחד ואחד מוליד את פסחו לביתו בשבת. אלא פת הראשונה יוצאין בפסחיהם ויושבין בהר הבית. והשנייה יוצאין בפסחיהן ויושבין בחיל. והשלישית עומדין במקומן בעזרה. ושניהם הכל עד מוצאי שבת והולך כל אחד בפסחו לביתו:

כסף משנה אין כל אחד ואחד מוליד את פסחו לביתו בשבת וכו'. משנה שם (דף ס"ה):

יח שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְזְרִיקַת דָּמוֹ וּמַחֲוֵי קֶרְבָּיו וְהַקֵּטֶר חֲלָבָיו דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. שְׂאֵי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן קִדְּם הַשַּׁבָּת שְׁהָרִי קְבוּעַ לוֹ זְמַן שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר ט ב-ג\)](#) 'בְּמוֹעֲדוֹ'. אֲבָל הִרְכַּבְתּוּ וְהִבְאֵתוּ מַחוּץ לַתְּחוּם וְחִתִּיכַת יִבְלַתּוּ בְּכָלֵי אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת שְׁהָרִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן קִדְּם הַשַּׁבָּת. וְאִם יָכוֹל לְחַתּוֹךְ יִבְלַתּוּ בְּיָדוֹ בְּשַׁבָּת חוֹתֵךְ. וְאִם הִיְתָה יִבְשָׁה חוֹתֵכָה אֶפְלוּ בְּכָלֵי שְׂאִין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ כָּלֵל. וְכֹן צְלִיתוֹ וְהִדְחַת קֶרְבָּיו אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת שְׁהָרִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָן לְאַחַר הַשַּׁבָּת :

כסף משנה שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְזְרִיקַת דָּמוֹ. מִשְׁנֵה וְכַרְיַע פֶּרֶק אֱלוֹ דְּבָרִים. וּמִ"שׁ וְאִם אֶפְשָׁר לְחַתּוֹךְ יִבְלַתּוּ בִידוֹ בַשַּׁבָּת חוֹתֵךְ וְאִם הִיְתָה יִבְשָׁה חוֹתֵכָה אֶפְלוּ בְּכָלֵי. שֵׁם בְּגַמִּי (דף ס"ח:) וּבִסוּף עִירוּבִין (דף ק"ג). וּמִ"שׁ וְכֹן צְלִיתוֹ וְהִדְחַת קֶרְבָּיו אֵינָם דּוֹחִים. מִשְׁנֵה בִּפְיֵי אֱלוֹ דְּבָרִים שֵׁם :

יט שְׂכַח וְלֹא הִבִּיא סִכִּין לֹא יִבְיָאָנָה בְּשַׁבָּת. אֲלֵא נֹתְנָה בֵּין קֶרְנֵי הַכֶּבֶשׂ אוֹ בְּצִמְרוֹ וּמִכְיֵשׁוֹ עַד שֶׁמִּבִּיאֻ לְעֶזְרָה וּמִקְדִּישׁוֹ שֵׁם. וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא מְחַמֵּר בְּשַׁבָּת מְחַמֵּר כְּלֹאֲחֵר יָד הוּא וּמִפְּנֵי הַמְצָוָה מִתֵּר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ פֶּסַח עַדִּין וְלֹא אָמַר זֶה פֶּסַח אֲבָל אִם הִקְדִּישׁוֹ לֹא יִבִּיא סִכִּין עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹבֵד בְּקִדְּשִׁים. וּמִפְּנֵי מָה הִתִּירוּ לְהִקְדִּישׁ פֶּסַח בְּשַׁבָּת הוֹאִיל וְקְבוּעַ לוֹ זְמַן מִתֵּר לְהִקְדִּישׁוֹ בְּשַׁבָּת. וְכֹן מִקְדִּישׁ אָדָם חֲגִיגָתוֹ בְּיוֹם טוֹב וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ :

כסף משנה שְׂכַח וְלֹא הִבִּיא סִכִּין לֹא יִבִּיאָנָה בַשַּׁבָּת אֲלֵא נֹתְנָה בֵּין קֶרְנֵי הַכֶּבֶשׂ אוֹ בְּצִמְרוֹ וְכוּ' עַד וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ. שֵׁם (דף ס"ו). וְמָה שֶׁכָּתַב הוֹאִיל וְקְבוּעַ לוֹ זְמַן מוֹתֵר לְהִקְדִּישׁוֹ בַשַּׁבָּת וְכוּ'. פִּירֵשׁ רַשִׁי חוֹבוֹת הַקְּבוּעַ לָהֶם זְמַן לְבוֹ בְּיוֹם שֵׁי"ד דֵּהוֹאִיל וְנִשְׁחַטִּים הַיּוֹם יָכוֹל לְהִקְדִּישׁן הַיּוֹם :

כ הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח וְנִמְצָא בְּעַל מוּם אוֹ טְרֵפָה הָרִי זֶה שּׁוֹחֵט אַחֵר בֵּין בְּחַל בֵּין בְּשַׁבָּת אֶפְלוּ מֵאָה זֶה אַחֵר זֶה שּׁוֹחֵט וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁיִּכְשֵׁר אֶחָד אוֹ עַד שֶׁתִּחַשֵּׁד וְיִדְחָה לְשָׁנֵי שְׁהָרִי אֲנוּס הוּא :

כסף משנה | השוחט את הפסח ונמצא בעל מום או טריפה וכו'. מתבאר קצת
במשנה סוף פרק אלו דברים:

הלכות קרבן פסח - פרק שני

א אין שוחטין את הפסח אלא למנוויו שְׁנֵאמַר (שמות יב-ד) 'תִּכְלְסוּ
עַל הַשֶּׁה' מִלְמַד שְׁמֵת־מְנִים עָלָיו כְּשֶׁהוּא חַי. וְאֵלּוּ הַמִּתְמַנִּים עַל
הַפֶּסַח הֵם הַנִּקְרָאִים בְּנֵי חֲבוּרָה:

כסף משנה | אין שוחטין את הפסח אלא למנוויו וכו'. בפרק תמיד נשחט (דף
ס"א):

ב יחיד ששחט את הפסח לעצמו כָּשֶׁר. וְהוּא שְׂיִהֶיָה רְאוּי
לֶאֱכֹל אֶת כָּלּוֹ. וּמִשְׁתַּדְּלִין שְׁלֵא יִשְׁחַט לְכַתְּחֻלָּה עַל יְחִיד
שְׁנֵאמַר (שמות יב-ז) (במדבר ט יא-יב) 'יַעֲשׂוּ אֹתוֹ':

כסף משנה | יחיד ששחט את הפסח לעצמו כשר והוא שיהיה ראוי לאכול את
כולו וכו'. בפ' האשה (דף צ"א) תנן אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר'
יהודה ר' יוסי מתיר ואפי' חבורה של מאה שאינם יכולים לאכול כזית אין
שוחטים עליהם. ובגמ' ת"ר מנין שאין שוחטין את הפסח על היחיד ת"ל לא
תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר יחיד ויכול
לאכול שוחטים עליו עשרה ואין יכולים לאכול אין שוחטין עליהם וידוע
דהלכה כר' יוסי. ומ"ש ומשתדלין שלא ישחט לכתחלה על יחיד וכו'. קשה
מאחר שפסק כר' יוסי מאי האי דקאמר שלא ישחט לכתחלה על היחיד דר'
יוסי אפי' לכתחלה מתיר. ותירץ ה"ר אברהם בנו של רבינו שלא כתב בפירוש
אין שוחטין לכתחלה אלא דרך זירוז שמשתדלין שלא ישחט לכתחלה על יחיד
ולא סמך בזה אלא על הכתוב שהביא יעשו אותו והוא הכתוב האמור בפסח
ראשון כל עדת ישראל יעשו אותו עכ"ל. ואני אומר דאכתי קושיין לא
מיתרצא שאם רבי יוסי מתיר לכתחלה ולא הצריך לזרוז ולא דרש הפסוק לכך

מנין לו לרבינו לחוש דבר שלא אמרו ר' יוסי. אבל התירוץ הנכון הוא שדברי רבינו מבוארים בפי מי שהיה (דף צ"ה) דקאמר ורבנן האי יעשו אותו מאי עבדי ליה מיבעי ליה שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן. ומשמע לרבינו דכרי יוסי אתיא דאילו לר' יהודה מאי כמה דאפשר לאהדורי מהדרינן הא אמר דאין שוחטין על היחיד כלל:

ג אין שוחטין את הפסח אלא על מי שראוי לאכל. הנה אהד מביני חבורה קטן או זקן או חולה אם יכול לאכל כזית שוחטין עליו ואם לאו אין שוחטין עליו שפאמר (שמות יב-ד) איש לפי אכלו עד שיהיה ראוי לאכל. אפלו חבורה של מאה ואין כל אחד מהן יכול לאכל כזית אין שוחטין עליהן:

כסף משנה אין שוחטין את הפסח אלא על מי שראוי לאכול וכו' אפילו חבורה של מאה וכו'. משנה כתבתיה בסמוך אפי' חבורה של מאה שאינם יכולים לאכול כזית אין שוחטין עליהם. ומפרש רבינו דבעינן שלא יהא בהם אפילו אחד שאינו יכול כזית אף על פי שרשיי לא פירש כן:

ד אין עושין חבורה נשים ועבדים או קטנים ועבדים מפני שלא תהיה קלות ראש ביניהן. אבל עושין חבורה כלם נשים אפלו בפסח שני. או כלה עבדים. ושוחטין על הקטנים שיהיו מכלל בני החבורה. לא שתהיה חבורה כלה קטנים שאינם בני דעת. וכן אין עושין חבורה כלה חולים או זקנים או אוננים אף על פי שהן יכולין לאכל הואיל ואכילתם מעוטה. שפא ישאירו הפסח ויביאוהו לידי פסול. ואם עברו ושחטו על חבורה זו פשר. וכן אין עושין חבורה כלה גרים שפא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול. ואם שחטו עליהן פשר:

כסף משנה אין עושין חבורה נשים ועבדים וכו'. משנה וגמרא שם. ומ"ש אבל עושין חבורה כולה נשים אפי' בפסח שני. שם פלוגתא דתנאי בברייתא ופסק כר' יוסי. ומ"ש או כולם עבדים. היינו מדקיי"ל שעבד שוה לאשה במצות. ומ"ש ושוחטין על הקטנים שיהיו מכלל בני החבורה וכו'. בס"פ לולב הגזול (דף מ"ב) קטן שיכול לאכול כזית צלי שוחטים עליו את הפסח

שנאמר איש לפי אכלו. ופירש"י שוחטים עליו את הפסח ממנין אותו על בני החבורה ואי לא לא דכתיב איש לפי אכלו תכוסו הראוי לאכילה. ומ"ש רבינו שאינן בני דעת. ק"ל דטפי הוה עדיף למעוטי מדכתיב בפסח איש. ולטעם שנתן רבינו קשה מהי תיתי לן דבעינן בשחיתת פסח שיהא בן דעת. וי"ל דמאיש לא משמע ליה למעוטי קטן דא"כ הוה ממעט אף מלהמנות עם בני החבורה ומדתניא שוחטים עליו את הפסח משמע דס"ל לגמרא דהאי איש לאו למעוטי קטן אתא. ומ"ש שאינם בני דעת. אפשר דטעמא משום דמי שאין בו דעת אין הקדשו הקדש. ואפשר לומר דה"ק דוקא בשאינם בני דעת כלומר דוקא בשלא הגיעו לעונת הנדרים אבל אם הם בני דעת כלומר שהגיעו לעונת הנדרים שהקדשן הקדש ש"ד. ומ"ש ואין עושין חבורה כולה חולים או זקנים או אוננים אע"פ שהם יכולים לאכול וכו'. שם במשנה ועל כולם אין שוחטין עליהם בפני עצמם כדי שלא יביאו את הפסח לידי פיסול: וכן אין עושים חבורה כולה גרים וכו'. מימרא בגמרא שם, ופירש"י ידקדקו משום שאינם בני תורה יחמירו עליו לדקדק ויפסלוהו על חנם:

ה שְחָטוּ שְׁלֹא לְמִנּוּיָיו או לְמִי שְׁאִין כָּל אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזֵית או שְׁשָׁחֲטוּ לְעֶרְלִים או לְטִמְאִים פְּסוּל. שְׁחָטוּ לְמִי שְׁיָכוֹל לֶאֱכֹל וְלְמִי שְׁאִינוּ יָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזֵית. לְמִנּוּיָיו וְשְׁלֹא לְמִנּוּיָיו. לְמוֹלִים וְלְעֶרְלִים. לְטְהוֹרִים וְלְטִמְאִין. כְּשֶׁר. שְׁאֵלוּ הָרְאוּיִין לוֹ אוֹכְלִין כְּהִלְכָה וְהֶאֱחָרִים כְּאֵלוֹ לֹא חָשַׁב עֲלֵיהֶם:

כסף משנה שחטו שלא למנווייו וכו' עד כאילו לא חישב עליהם. משנה בפרק תמיד נשחט (דף ס"א):

י שְחָטוּ לְמוֹלִים וְזָרְק הַדָּם לְשֵׁם מוֹלִים וְעֶרְלִים פְּסוּל. שְׁהִזְרִיקָה חֲמוּרָה שְׁהִיא עֶקֶר הַקָּרְבָן. שְׁחָטוּ לְמוֹלִים שְׁיִתְכַּפְּרוּ בוֹ עֶרְלִים פְּסוּל שְׁהִרִי יֵשׁ מִחֲשֶׁבֶת עֶרְלִים בְּזִרְיקָה. שְׁחָטוּ לְאוֹכְלָיו לְזָרְק דָּמוֹ שְׁלֹא לְאוֹכְלָיו הַפֶּסֶח כְּשֶׁר וְאִין אָדָם יוֹצֵא בוֹ יְדֵי חוּבָתוֹ לְפִי שְׁאִין מִחֲשֶׁבֶת אוֹכְלִים בְּזִרְיקָה:

ההראב"ד שחטו למולים וזרק הדם לשם מולים. א"א הא דלא כהלכתא דרב אשי דהוא בתרא קא פסיק מקצת ערלה לא פסלה ל"ש בשחיטה ל"ש בזריקה:

כסף משנה ומ"ש שחטו למולים וזרק הדם לשם מולים וערלים פסול וכו'. שם אפלוגתא דרבה ורב חסדא אמר רבה מנא אמינא לה דתניא יכול יפסל בני חבורה הבאים עמו וכו' ורב חסדא אדרבה לאידך גיסא ת"ל וכל ערל כולה ערלה פסלה מקצתה לא פסלה אבל זריקה אפי' מקצתה נמי פסלה וכ"ת מאי וכו' חומריה דזריקה דלא מיקבע פיגול אלא בזריקה. ומאחר שרבינו פסק בסמוך כרב חסדא ממילא משמע דנקטינן דמקצת זריקה פסלה וא"כ שחט למולין וזרק לשם מולין וערלים פסול: **והראב"ד** כתב א"א הא דלא כהלכתא וכו'. וטעמו משום דאיתא בגמרא עלה דההיא מתקיף לה רב אשי ממאי דהאי וכל ערל כולה משמע דילמא וכו' משמע כל דהוא ערלה כתב רחמנא זאת דעד דאיכא כולה ערלה לא פסלה ל"ש בשחיטה ל"ש בזריקה אלא אמר רב אשי רב חסדא ורבא בהאי קרא קא מיפלגי ונרצה לו לכפר עליו וכו' ומשמע להראב"ד דלקושטא קאמר הכי רב אשי. ויש לתמוה דהא לא אמר הכי אלא בדרך דילמא והיאך כתב דרב אשי קא פסיק מקצת ערלה לא פסלה, ורבינו משמע ליה דלא שבקינן מאי דפשיטא ליה לסתם גמרא אליבא דרב חסדא משום מאי דמספקא לרב אשי ועוד דלמאי דאוקים רב אשי פלוגתייהו אקשינן דרב חסדא אדרב חסדא ושני בדוחק הילכך אוקמתא קמייתא עדיפא. **ומה שכתב שחטו למולים שיתכפרו בו ערלים פסול**. שם פלוגתא (דרבא) [דרבה] ורב חסדא ופסק כרב חסדא. **ומה שכתב שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו הפסח כשר וכו'**. ברייתא בפרק כיצד צולין (דף ע"ח:). מצאתי כתוב וה"ה אם זרק דמו שלא לאוכליו כשר דאין דין מחשבת אוכלין אלא בשחיטה בלבד ריש פירקא קמא דזבחים קאמר מה לשחיטה שכן נפסלת שלא לשם אוכלין בפסח:

ז מי שֶהוּא בְּרִיא בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְחוֹלָה בְּשַׁעַת זְרִיקָה. או חוֹלָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וּבְרִיא בְּשַׁעַת זְרִיקָה. אין שוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּרִיא מִשַּׁעַת שְׁחִיטָה עַד שַׁעַת זְרִיקָה:

כסף משנה מי שהוא בריא בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה וכו'. שם:

ח שוֹחֵט אָדָם עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים וְעַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנֻעָנִים בֵּין מִדְּעֵתָן בֵּין שְׁלֵא מִדְּעֵתָן. אָבֵל אֵינּוּ שוֹחֵט עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְלֹא עַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֵבֶרִים וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֶלָּא מִדְּעֵתָן. וְאִם שָׁתְקוּ וְלֹא מָחוּ הָרִי זֶה מִדְּעֵתָן:

ט שָׁחַט עַל יְדֵי בָנוּ וּבֵתוֹ הַקְּטָנִים וְעַל יְדֵי עֲבָדָיו וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים וְהַלְכוּ וְשִׁחֲטוּ הֵן לְעֶצְמוֹן יוֹצֵאִין בְּשָׁל רֶבֶן :

י שָׁחַט עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ וּבָנוּ וּבֵתוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַל יְדֵי עֲבָדָיו וְשִׁפְחָתוֹ
הָעֵבְרִים וְשִׁחֲטוּ הֵן לְעֶצְמוֹן. אִין לָךְ מַחֲוֵי גְדוֹל מְזֶה וְאִין יוֹצֵאִין
אֶלָּא בְּשָׁל עֶצְמוֹן :

**כסוף משנה (ח-י) שוחט אדם ע"י בנו ובתו הקטנים וכו' עד ואינם יוצאים
אלא בשל עצמן. ברייתא וגמ' בפ האשה (דף פ"ח) :**

יא הָאִשָּׁה שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ שִׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ וְשִׁחַט עָלֶיהָ
בַּעֲלָהּ תֹאכֵל מִשָּׁל בַּעֲלָהּ. הִיְתָה נְחֻפְזָת לְלַכֵּת לְבֵית אָבִיהָ בְּרֶגֶל
הָרֵאשׁוֹן הַסָּמוּךְ לְנִשְׁוֹאֶיהָ כְּדָרְךְ כָּל הַבָּנוֹת וְשִׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ
וְשִׁחַט עָלֶיהָ בַּעֲלָהּ תֹאכֵל מִשָּׁל אָבִיהָ. מִכָּאן וְאֵילָךְ תֹּאכֵל
מִמְקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה. וְהוּא שֶׁתִּבְרַר לָהּ מְקוֹם שֶׁתִּרְצֶה בְּשַׁעַת
שְׁחִיטָהּ. וְכֵן יִתּוֹם שֶׁשִּׁחֲטוֹ עָלָיו אֶפּוֹטְרוֹפָסִין יֹאכֵל מִמְקוֹם
שֶׁהוּא רוֹצָה. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּיִתּוֹם קָטָן. אֶבֶל גְּדוֹל
נַעֲשֶׂה כְּמִמְנָה עֶצְמוֹ עַל שְׁנֵי פְסָחִים וְהַמְּמַנָּה עֶצְמוֹ עַל שְׁנֵי
פְסָחִים אִינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא מִן הַנִּשְׁחָט רֵאשׁוֹן :

**כסוף משנה האשה שהיא בבית בעל וכו' עד בשע שחיטה. משנה ר"פ האשה
(ד פ"ז) בזמן שהיא בבית בעלה שח עליה בעלה ושחט עליה אבי תאכל משל
בעלה הלכה רג הראשון לעשות בבית אביה שח עליה אביה ושחט עליה בעל
תאכל במקום שהיא רוצה ובגמר ורמינהי אשה רגל הראשון אוכל משל אביה
מכאן ואילך רוצ אוכלת משל אביה רוצה מש בעלה ל"ק כאן בשרדופה ליל
כאן בשאינה רדופה ומשמע דה" ברייתא ברדופה ולפיכך רג הראשון משל
אביה מכאן ואיל ממקום שתרצה ומתני' בשאינ רדופה הילכך רגל ראשון
ממקו שתרצה מכאן ואילך משל בעל וכן פירש"י. והשתא איכא למתמ על
רבינו שכתב היתה נחפז דהיינו רדופה דברייתא והשמי דין אינה רדופה
דמתניתין דרג הראשון תאכל ממקום שתרצה ונ"ל שסובר שרוב הבנות ד
רדופות ללכת לבית אביהן ברג הראשון וזהו שכתבו כדרך הבנו ומשום דאינה
רדופה לא שכיח לא חש רבינו לכתבו. ועוד אפש שסמך על דאיכא למילפה מד**

רדופה דכיון דרדופה רגל הראש משל אביה ממילא משמע דשאינ רדופה רגל הראשון ממקו שתרצה וכיון דברדופה שא רגלים ממקום שתרצה ממיל משמע דבשאינה רדופה מש בעלה: **וכן יתום ששחטו על אפוטרופוסים וכו'.** שם **במשנה ומ"ש בד"א ביתום קטן אבל גדו נעשה כממנה עצמו על שני פסחים וכו' עד אינו אוכל אלא מן הנשחט ראשון.** בירושלמי פרק האשה:

יב עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שְׁתַּפִּין בְּזָמַן שְׁמִקְפִידִין זֶה עַל זֶה שְׁלֹא יִגְנָבֵנוּ לֹא יֹאכֵל מִשָּׁל שְׁנֵיהֶן. וְאִם אֵינָן מִקְפִידִין מִמְּקוֹם שְׁיִרְצָה יֹאכֵל:

כסף משנה **עבד של שני שותפים וכו'.** בפי האשה שם תנן עבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהם ורמינן עלה מדתניא רצה מזה אוכל רצה מזה אוכל ושני במתניי בדקפדי אהדדי ברייתא דלא קפדי אהדדי. ופירש רש"י דקפדי אהדדי שני הבעלים ואינם רוצים לההנות זה מזה. ורבינו מפרש דקפדי זה על זה שלא יגנבנו x כלומר וחושש זה שאם יאכל אצל חבירו ימשיך לב העבד אליו ויגנבנו:

יג מִי שְׁחָצִיו עֶבֶד וְחָצִיו בֶּן חוֹרִין. לֹא יֹאכֵל לֹא מִשָּׁל רְבוּ וְלֹא מִשָּׁל עֲצָמוֹ עַד שְׁיַעֲשֶׂה כָּלוּ בֶּן חוֹרִין:

ההראב"ד **מי שחציו עבד עד משל עצמו.** א"א הא דלא כהלכתא דמשנה אחרונה אוכל משל עצמו:

כסף משנה **מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכו'.** שם (דף פ"ז) תנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו ובגמ' (דף פ"ח) משל רבו הוא דלא יאכל אבל משל עצמו יאכל והא תניא לא יאכל לא משלו ולא משל רבו ל"ק כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה דתנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי ב"ה בש"א וכו' כופין את רבו ועושה אותו בן חורין חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש. ופרש"י כמשנה ראשונה קודם שחזרו ב"ה לא יאכל משל עצמו מפני שאין חלק עבדות נמשך אחר דעתו. במשנה אחרונה הואיל ובידנו לשחררו הרי הוא כבן חורין ואוכל משל עצמו. ולפי זה יש לתמוה על רבינו שפסק כמשנה ראשונה וכבר השיגו הראב"ד. ואפשר לומר שרבינו מפרש דלמשנה ראשונה יאכל משל עצמו שמאחר שצד חירות ניכר לעצמו שהרי עובד את עצמו יום אחד צד עבדות נגרר אחריו ואוכל משל עצמו אבל למשנה אחרונה שלא עשו לו תקנה לעבוד

את עצמו יום אחד אין צד חירות ניכר הלכך אין צד עבדות נמשך אחריו וכיון שכן לא יאכל לא משל רבו ולא משל עצמו. ורבינו כתב בפייהמ"ש כלשון הזה ואמרו לא יאכל משל רבו וכמו כן לא יאכל משל עצמו לפי כי עוד יתבאר לך כי הוא לא יניח עבד חציו בן חורין וחציו עבד ולפיכך לא יאכל ממנו בשום פנים עד שיעשה בן חורין. ומ"ש בכאן לא יאכל משל רבו שיראה ממנו שהוא אוכל זהו דעת האומר מניחין עבד חציו בן חורין עכ"ל. ואין דבריו מובנים לי דמה טעם לומר שמפני שאין מניחין עבד חציו בן חורין שאם אירע שהניחוהו שלא יאכל כלל כיון שמן הדין אוכל הוא ואין לומר דה"ק כיון שאין מניחין אותו נמצא שמי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו אוכל כלל לפי שאינו נמצא ומי שאינו נמצא אינו אוכל כלל דא"כ למה לו לכתוב זה בחיבור דנראה דיש נפקותא בזה לענין אכילת פסח דלא יאכל כלל אם היה נמצא וזה אינו שאם היה נמצא למה יגרע מלאכול משל עצמו. ואפשר לומר דה"ק דלמשנה ראשונה שתקנו שיעבוד את עצמו יום אחד תקנו ג"כ שיאכל משל עצמו אע"ג דמדינא אינו אוכל לא משלו ולא משל עצמו ולמשנה אחרונה ביטלו כל מה שתיקנו הילכך לא יאכל כלל. אחר שכתבתי זה מצאתי כתוב שנשאל ה"ר אברהם בנו על זה שנראה שרבינו פה פוסק כמשנה ראשונה והשיב לדברי המשנה ראשונה עבדין ליה תקנה להוציאו מחיובו ומפני זה אוכל משל עצמו ולדברי משנה אחרונה אע"פ שזו היא תקנתו להוציאו י"ח לא עבדין ליה תקנה שמא יהיה זה גורם לעיכוב שחרורו אלא אומרים לרבו זה אינו אוכל משלך דלא קרינן ביה עבד איש ולא משל עצמו שאינה תקנה גמורה אלא מהר ושחררו כדי שלא ימנע מן המצוה ולפיכך נתן טעם עד שיעשה בן חורין אבל למשנה ראשונה דליכא חיוב לשחררו עבדין ליה תקנה במצות שהוא חייב בהן מספק מד"ס דאילו מן התורה פטור כדדייק רבינו ממתני' בפ"ק דחגיגה (דף ד') והא דקאמר התם הכל חייבים בראיה לאיתוויי מי שחציו עבד וחציו בן חורין דחוייה היא מקמי הא דרבינא עכ"ל. וע"פ זה יתבאר דברי רבינו שבפירוש המשנה:

יד עד כִּמָּה נִמְנָיִם עַל הַפֶּסַח. עַד שְׂיִהְיֶה בּוֹ כְּזֵית לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְנִמְנָיִן עָלָיו וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שְׂשִׁשְׁחַט. כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁחַט אֵינוֹ יָכוֹל לְמַשֵּׁךְ אֶת יָדוֹ שֶׁהָרִי נִשְׁחַט עָלָיו. נִמְנָו עָלָיו וְחִזְרוּ אַחֲרָיִם וְנִמְנָו עָלָיו. רֵאשׁוֹנִים שְׂיִשׁ לָהֶם כְּזֵית אוֹכְלִים וּפְטוּרִים מַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי וְאַחֲרוֹנִים שֶׁרְבוּ עַד שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ כְּזֵית לְכָל אֶחָד אֵינָן אוֹכְלִין וְחִיָּבִים לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי:

כסף משנה עד כמה נמנין על הפסח וכו' עד שהרי נשחט עליו. משנה בפרק האשה (דף פ"ט): נמנו עליו וחזרו אחרים ונמנו עליו וכו'. בפרק כיצד צולין (דף ע"ח):

טו הממנה אחרים עמו על חלקו ולא ידעו בהן בני החבורה הרי בני החבורה רשאים לתן לו חלקו אחר שיצלה בעת האכילה ובני החבורה אוכלין משלהן והוא אוכל חלקו עם האחרים שמנה עליו בחבורה שניה. וכן בני החבורה שהיה אחד מהם גרגרן רשאים להוציאן מהן ונותנין לו חלקו ויאכלהו בחבורתו. ואם אינו זולל אינן רשאים לחלק:

כסף משנה הממנה אחרים עמו על חלקו וכו'. משנה בפרק האשה (דף פ"ט): ומ"ש וכן בני חבורה שהיה אחד מהן גרגרן וכו'. ברייתא שם:

הלכות קרבן פסח - פרק שלישי

א האומר לעבדו צא ושחט עלי את הפסח. אף על פי שדָרְדָר רבו לשחט טלה בכל שנה והלד ושחט עליו גדי או שהיה דרכו לשחט גדי והלד ושחט עליו טלה הרי זה יאכל ממנו. שהרי לא פִּרַשׁ ואמר לו שחט לי ממין פלונני. הלד ושחט גדי וטלה אינו אוכל משניהן אלא יצאו לבית השרפה שאין נמנין על שני פסחים. ואם הָיָה מִלְדָּה או מִלְכָּה ואמר לעבדו לשחט עליו ושחט גדי וטלה יאכל מן הראשון משום שלום מלכות:

כסף משנה האומר לעבדו צא ושחט עלי את הפסח וכו'. משנה וגמי' בפי האשה (דף פ"ח): ומ"ש הלד ושחט גדי וטלה וכו'. שם במשנה שחט גדי וטלה יאכל מן הראשון ובגמרא והתניא אין נמנין על שני פסחים כאחד מתניי במלך ומלכה והתניא וכו' מעשה במלך ומלכה וכו' אמר ר"ג מלך ומלכה

דדעתן קלה עליהם יאכלו מן הראשון אנו לא נאכל לא מן הראשון ולא מן השני. ופירש"י אין נמנין על שני פסחים כאחד לאכול בשעת אכילה מאחד מהם שירצה דאין ברירה וכי בעי למיכל מהאי דילמא בשעת שחיטה לא הוה דעתיה עילויה הילכך לא אכיל וזה שהמנה את רבו על שני פסחים ורבו סמך עליו היאך יאכל מן הראשון. במלך ומלכה שתלויים על עבדיהם ואין מקפידים על סעודתם אם גדיים אם טלאים הילכך אין כאן דין ברירה דתרוייהו ניתא ליה לפיכך יאכל מן הראשון דכיון דליכא קפידא יצא בראשון י"ח ואידך בכדי נשחט וכו' שדעתן קלה כדאמרן שאין מקפידים אם גדי אם טלה. ורבינו נראה שמפרש טעמא דמלך ומלכה משום שלום מלכות והיינו שדעתו קלה עליהם ומשמע לי דהיינו לומר שאם נאמר למלך שלא יאכל כלל יכעוס על עבדו ויהרגהו או שמא יכעוס על החכמים שאמרו דלא יאכל כלל משום דאין ברירה שיעלה על דעתו של מלך דיש ברירה מן הדין אלא שלהקניטו אמרו כן. ודברי רבינו בפירוש המשנה אינם מובנים לי:

ב האומר לשלוחו צא ושחט עלי את הפסח וקבע לו גדי או טלה ושכח מה אמר לו רבו. הרי זה שוחט גדי וטלה ואומר אם גדי אמר לי גדי שלו וטלה שלי ואם טלה אמר לי טלה שלו וגדי שלי. שכח השולח מה אמר לו שניהן יצאו לבית השרפה. ואם שכח השולח קודם שיזרק הדם חזבין לעשות פסח שני. שכח אחר שניזרק הדם פטור מלעשות פסח שני. וכן הדין באומר לעבדו צא ושחט עלי וקבע לו ושכח העבד מה אמר לו רבו. והוא שיתן לו רועה של רבו גדי וטלה ויאמר לו שחט שניהן כדי שתשחט כמו שאמר לו רבך והרי אחד מהן שלך על מנת שלא יהיה לרבך בו כלום. אם עשה הרועה כך אחר כך יהיה אפשר לעבד להתנות כמו שבארנו:

כסף משנה האומר לשלוחו צא ושחט עלי את הפסח וכו'. משנה וגמרא בפ' האשה (דף פ"ח). ומ"ש ואם שכח השולח קודם שיזרק הדם חייבים לעשות פסח שני שכח אחר שניזרק הדם פטור מלעשות פסח שני. שם במשנה שכח רבו מה אמר לו שניהם יצאו לבית השריפה ופטורים מלעשות פסח שני ובגמ' אמר אביי ל"ש אלא ששכח אחר זריקה דבעידנא דאיזדרק דם הוי חזי לאכילה אבל שכח לפני זריקה וכו' חייבים לעשות פסח שני ואף על גב דאמרינן התם איכא דמתני לה אברייתא דחמשה שנתערבו עורות פסחיהם

וכו' ומאן דמתני לה אברייתא אבל אמתניתין לא וכו' פסק רבינו כלישנא קמא שהוא לישנא דסתם גמרא ולא כלישנא דאיכא דמתני ועוד דמאן דמתני אמתניתין עדיף משום דכל שכן אברייתא. ומה שכתב וכן הדין באומר לעבדו צא ושחוט עלי וקבע לו וכו'. המשנה שנויה שם באומר לעבדו ושינה רבינו וכתבה באומר לשלוחו משום דבזה אין צריך להוסיף על השנוי במשנה ואח"כ כתב הדין דאומר לעבדו כמו שהוא שנוי במשנה וכתב עליה מאי דאתמר עלה בגמרא שלי מה שקנה עבד קנה רבו אמר אביי הולך אצל רועה שרגיל רבו אצלו דניחא ליה בתקנתא דרביה ומקני לה חד מינייהו על מנת שאין לרבו רשות בו. ואע"פ שרבינו בפ"ג מהל' זכייה כתב דלא מהני האי לישנא לשלא יקנה רבו כתב לישנא דגמי' וסמך על מ"ש בפרק הנזכר :

ג בני חבורה שאמרו לאחד צא ושחט לנו את הפסח ואמר הוא להן ואתם שחטו עלי ושחטו הם ושחט הוא כלם אוכלין מזה שנשחט ראשון והאחרון יצא לבית השרפה :

כסף משנה בני חבורה שאמרו לאחד וכו'. דברים פשוטים הם נלמדים ממה שיתבאר לקמן בסמוך :

ד חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש ושחט עלינו. הלא וקמץ פסח שאבד ושחטו והם לקחו פסח אחר ושחטוהו אם שולו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין עמו והשני ישרף ואם שלהן נשחט ראשון הן אוכלין משלהן והוא אוכל משלו. אין ידוע אי זה מהן נשחט ראשון או ששחטו שניהן כאחת הוא אוכל משלו והן אינן אוכלין עמו ושללהן יצא לבית השרפה ופטורין מלעשות פסח שני :

ה אמר להם זה ששלחוהו לבקש פסח שאבד ולשחטו אם אחרתי שחטו אתם עלי. הלא וקמץ ושחט והם לקחו ושחטו. אם שללהן נשחט ראשון הם אוכלין משלהם והוא אוכל עמהם והשני ישרף. ואם שולו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן. אין ידוע אי זה מהן נשחט ראשון או ששחטו

שְׁנִיָּהֶם כְּאֶחָד הֵן אוֹכְלִין מִשְׁלָהֶן וְהוּא אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶן. וְשֵׁלוֹ יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה וּפְטוֹר מִלַּעֲשׂוֹת פְּסַח שְׁנִי :

1 אֲבָד לָהֶן פְּסַחִם וְאֲבָד לוֹ פְּסַחוֹ וְאָמַר לָהֶן צְאוּ וּבַקְשׁוּ וְשַׁחְטוּ עָלַי וְאָמְרוּ לוֹ צֵא וּבַקֵּשׁ וְשַׁחֲט עָלֵינוּ וְהִלֵּךְ וּמָצָא וְשַׁחֲט וּמָצָאוּ הֵם וְשַׁחְטוּ. כִּלְמַסּוֹ אוֹכְלִין מִן הָרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי יִשְׂרָף. וְאִם אֵין יָדוּעַ אֵי זֶה נִשְׁחַט תְּחִלָּה אוֹ שֶׁשַׁחְטוּ שְׁנֵיהֶן כְּאֶחָד שְׁנֵיהֶן יִשְׂרָפוּ וּפְטוֹרֵיהֶן מִלַּעֲשׂוֹת פְּסַח שְׁנִי. הִלֵּךְ הוּא לְבַקֵּשׁ וְהִלְכוּ הֵם לְבַקֵּשׁ וְלֹא אָמְרוּ זֶה לָזֶה כְּלוּם. אֶף עַל פִּי שְׁהִיָּה בְּלִבָּם שֶׁיִּשְׁחַט כָּל אֶחָד מֵהֶן עַל חֲבֵרוֹ. אוֹ שְׁהִיוּ שָׁם רְמִיזוֹת וּדְבָרִים שֶׁאֵמְדוֹן הִדְעַת בָּהֶן שֶׁכָּל אֶחָד שֶׁיִּמְצָא יִשְׁחַט עַל חֲבֵרוֹ. הוֹאִיל וְלֹא פִּרְשׁוּ וְלֹא אָמְרוּ זֶה לָזֶה כְּלוּם אֵינָן אַחֲרָאִין זֶה לָזֶה :

כספ משנה (ד-ו) חבורה שאבד פסחה וכו' עד אינם אחראים זה לזה. משנה בפי' מי שהיה טמא (דף צ"ח:) ופירש"י אם שלו נשחט ראשון הואיל והם אמרו לו שחוט עלינו על שלו הם נמנים ושוב אין יכולים להמנות על שלהן ושלהם ישרף דפסח בלא בעלים הוא ואוכלים כולם משלו. ואם שלהם נשחט ראשון הוא אוכל משלו שהרי לא נמנה על שלהם והם אוכלים משלהם שהרי חזרו בהם מן האבוד ומשכו ידיהם ממנו. והם אינם אוכלים עמו שמא שלהם נשחט ראשון ונמשכו מזה. ושלהם יצא לבית השריפה שמא שלו נשחט ראשון ואין נמנין על השני. ופטורים מפסח שני דממ"נ בראשון נמנו ואכילה לא מעכבא. אמר להם אם איחרתי שחטו עלי. יחיד שהלך לבקשו ואמר לבני חבורה אם איחרתי שחטו עלי והמנוני עמכם והם לא אמרו שחוט עלינו. הוא אוכל עמהם ושלו ישרף דכיון שהמנוהו על שלהם הרי נמשך מן הראשון וחוזר בו משליחותו. ושלו יצא לבית השריפה שמא שלהן נשחט ראשון ונמשך משלו שהרי עשאן שלוחים. ופטור מפסח שני ממ"נ בראשון יצא. אמר להם שחטו עלי אם איחרתי ואמרו לו בקש ושחוט עלינו יאכלו כלם מן הראשון דהם שלוחיו והוא שלוחם. ואם אינו ידוע אי זה נשחט ראשון ישרפו שניהם ופטורין מפסח שני. אינם אחראין זה לזה אין אחריות וטענה זה על זה ואין חוששין איזה נשחט ראשון אלא הם אוכלים משלהם והוא אוכל משלו עכ"ל: **ולפי** זה מ"ש רבינו אמר להם זה ששלחוהו לבקש פסח שאבד ולשחטו לאו למימרא שאמרו לו ושחוט עלינו דא"כ היינו בבא דאמר להם ואמרו לו ולמה נשתנה דין זה וזהו שמפני כך הוכרח רש"י לפרש והם לא אמרו לו שחוט עלינו.

אלא עייכ לומר דולשחטו הי"פ שנשחטו אנחנו לא שישחטו הוא עליהם, ודייקא לישנא דרבינו שלא כתב ולשחטו עליהם: ומ"ש אע"פ שהיה בלבם וכו' או שהיו שם רמיזות ודברים. נ"ל שלמד כן רבינו מייתורא דמתניתין דאלייכ מאי קמ"ל פשיטא:

ז שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פְּסָחֵיהֶן קִדְּם שְׁיִשְׁחֲטוּ. חֲבוּרָה זֹאת לֹקַחִין כֶּבֶשׂ אֶחָד מִן הַתְּעַרְבוֹת. וְהַשְּׁנִיָּה לֹקַחִין הַשְּׁנִי. וְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה זֹאת בָּא אֶצְלֵךְ אֶל הָרֵאשׁוֹנָה. וְכָל חֲבוּרָה מֵהֵן אוֹמְרוֹת לְזֶה הָאֶחָד שְׂבָא אֶצְלָם אִם שְׁלָנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה יְדִיף מִשׁוֹכוֹת מִשְׁלָף וְנִמְנִיתָ עַל שְׁלָנוּ וְאִם שְׁלָף הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה יְדִינוּ מִשׁוֹכוֹת מִשְׁלָנוּ וְנִמְנִינוּ עַל שְׁלָף. וְכֵן חֲמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמֵשׁ חֲמִשָּׁה בְּנֵי אָדָם אוֹ עֶשֶׂר חֲבוּרוֹת שֶׁל עֶשְׂרֵה עֶשְׂרֵה מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה לְחֲבוּרָה הָאֲחֵרֶת וְכָף הֵם מִתְנִים וְאוֹמְרִים וְאַחַר כָּף שׁוֹחֲטִין:

ח שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעַרְבוּ פְּסָחֵיהֶן זֶה לֹקַח פֶּסַח אֶחָד מִן הַתְּעַרְבוֹת וְזֶה לֹקַח לוֹ אֶחָד. וְזֶה מִמֶּנָּה עַל פְּסָחוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק וְהָאֲחֵר מִמֶּנָּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק כְּדִי שְׂיִהְיוּ שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת. וְאַחַר כָּף יָבֹא אֶחָד מִשְּׁנֵיהֶם אֶצְלֵךְ אֶלּוֹ וְיָבֹא אֶחָד מֵאֵלּוֹ אֶצְלֵךְ הָאֲחֵר וּמִתְּנָה כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ שְׂבָא אֶצְלוֹ מִחֲבוּרָה שְׁנִיָּה וְאוֹמֵר אִם שְׁלִי הוּא פֶּסַח זֶה יְדִיף מִשׁוֹכוֹת מִשְׁלָף וְנִמְנִיתָ עַל שְׁלִי וְאִם שְׁלָף הוּא יְדִי מִשׁוֹכָה מִפֶּסַח שְׁלִי וְנִמְנִיתִי עַל שְׁלָף וְנִמְצָא שְׁלֵא הַפְּסִידוֹ כְּלוּם:

כסף משנה (ז-ח) שתי חבורות שנתערבו פסחיהם וכו' עד ונמצא שלא הפסידו כלום. גם זה משנה שם:

ט חֲמִשָּׁה שֶׁנִּתְעַרְבוּ עוֹרוֹת פְּסָחֵיהֶן נִמְצָאת יִבָּלֵת בְּעוֹר אֶחָד מֵהֵן כֻּלָּם יִצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרָפָה. וְאִם נִתְעַרְבוּ קִדְּם זְרִיקַת דָּמָן חִיָּבִין בְּפֶסַח שְׁנִי. נִתְעַרְבוּ אַחַר זְרִיקָה פְּטוּרִין מִלְעֲשׂוֹת פֶּסַח

שְׁנֵי שָׂאִים הִקְרִיבוּ פֶסַח שְׁנֵי נִמְצָא זֶה שֶׁקָּרַב בְּרֹאשׁוֹן קָרְבָן כָּשֶׁר מֵבִיא חֲלִין עֲזָרָה. וְאִם נִמְנוּ כֶּלֶן עַל פֶּסַח אֶחָד נִמְצָא נִשְׁחַט שְׁלֹא לְמַחֲיָב וְזֶה כְּמִי שֶׁנִּשְׁחַט שְׁלֹא לְמִנּוּיָיו. וְאִם הִתְנָה כֹּל אֶחָד מֵהֶן וְאָמַר אִם אֵינוֹ פֶּסַח יִהְיֶה שְׁלָמִים דָּם הַפֶּסַח בְּשִׁפְיָהּ וְדָם הַשְּׁלָמִים בְּזָרִיקָה וְהִנֵּתְנִין בְּזָרִיקָה אֶל יִתְנֶם בְּשִׁפְיָהּ לְכַתְחֻלָּה לְפִיכָד פְּטוּרִין מִפֶּסַח שְׁנֵי :

כסף משנה **חמשה שנתערבו עורות פסחיהם וכו' עד סוף הפרק.** ברייתא וגמרא בפ' האשה (דף פ"ח פ"ט):

הלכות קרבן פסח - פרק רביעי

א כָּבֵר נִתְבָּאָר בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁין שֶׁהַפֶּסַח אֵינוֹ נִשְׁחַט אֶלָּא לְשֵׁם פֶּסַח וְלִשְׁם בְּעָלָיו וְאִם שֶׁחָטוּ בְּמַחְשַׁבַת שְׁנוּי הַשֵּׁם פְּסוּל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל בְּנֵי חִבּוּרָה וְאָמַר לָהֶם לְאַחַר זְמַן אוֹתוֹ הַפֶּסַח שֶׁשְׁחַטְתִּי עֲלֵיכֶם שְׁלֹא לְשֵׁמוֹ שֶׁחַטְתִּיו. אִם הָיָה נֶאֱמָן לָהֶן סוּמְכִין עַל דְּבָרָיו. וְאִם לָאוּ שׁוֹרֵת הַדִּין שְׂאִינוֹ נֶאֱמָן. וְהַרְוֵצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ * הֲרִי זֶה מְשַׁבַּח וְיָבִיא פֶּסַח שְׁנֵי :

ההראב"ד **הרי זה משובח ויביא פסח שני.** א"א אין כאן שבח שאם היה פטור אינו יכול להביא פסחו נדבה על תנאי שלמים:

כסף משנה **כבר נתבאר בהל' פסולי המוקדשין.** פט"ו: **השוחט את הפסח על בני חבורה וכו'.** בתוספתא פרק רביעי השוחט את הפסח על בני חבורה ואמר שלא לשמו שחטתיו שורת הדין אינו נאמן ע"כ. ומשמע לרבינו דהיינו דוקא בסתם בני אדם אבל אם הוא מוחזק להם לנאמן סומכים עליו וכדאמרין בקדושין פ' האומר גבי א"ל ע"א זינתה אשתך. ומדקתני שורת הדין אינו נאמן דייק רבינו שאם רצה שלא להעמיד עצמו על הדין הי"ז משובח: **כתב**

הראב"ד ה"ז משובח ויביא פסח שני א"א אין כאן שבח וכו'. ובאמת דבר תימה הוא שהרי גם רבינו כתב כן בסוף פ"ג. ואפשר לומר דמאי יביא פסח שני דקאמר הכא שימנה עם אחרים על פסח שני :

ב בְּשֵׁר הַפֶּסַח שְׁנֵטְמָא וְנוֹדַע לוֹ קִדְּם זְרִיקָה אָף עַל פִּי שְׁהַאימורין טְהוֹרין לֹא יִזְרַק אֶת הַדָּם שְׁאִין הַפֶּסַח בָּא אֶלָּא לְאֶכִּילָה וְאִם זָרַק לֹא הִרְצָה. וְאִם לֹא נֹדַע לוֹ עַד שְׁנִזְרַק הַדָּם הִרְצָה שְׁהַצִּיץ מְרַצָּה עַל שְׁגִגַת הַבֶּשֶׂר שְׁנֵטְמָא וְאִינוּ מְרַצָּה עַל הַזָּדוֹן. נְטֵמָאוּ מְקַצָּת הָאֵיבָרִים שׁוֹרֵף אֶת הַטְּמָאִים וְאוֹכֵל אֶת הַטְּהוֹרִים. נְטֵמָאוּ הָאֵימורִים וְהַבֶּשֶׂר קָיָם זֶרַק אֶת הַדָּם וְהַבֶּשֶׂר נֶאֱכָל לְעָרֵב. נְטֵמָאוּ הַבְּעָלִים אַחַר שְׁנִשְׁחַט לֹא יִזְרַק אֶת הַדָּם וְאִם זָרַק לֹא הִרְצָה. לְפִיכֵךְ חִיבִין בְּפֶסַח שְׁנֵי שְׁאִין הַצִּיץ מְרַצָּה עַל טְמֵאת הַגּוֹף אֶלָּא אִם נְטֵמָאָה בְּטֵמֵאת הַתְּהוֹם כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ בְּהִלְכוֹת בֵּיאַת הַמְּקַדָּשׁ :

כסף משנה **בשר הפסח שנטמא וכו'.** משנה פרק כיצד צולין (דף ע"ח): נטמא הבשר והחלב קיים אינו זורק (את) הדם. ומה שכתב ואם זרק לא הורצה. שם פלוגתא דחכמים ורבי נתן ופסק כחכמים ואע"ג דרב אמר דמתניתין כרבי נתן לא חש לה רבינו כיון דרבים פליגי עליה ועוד דאמרינן ומאי דוחקיה דרב לאוקמה כרבי נתן ועוד דמאי דאמרינן דדחקיה דא"כ ליתני פסול אינו הכרע דאיכא למימר דאגב סיפא נקט רישא ואף על גב דבתר הכי אמרינן דרב אמר דמתניתין כרבי יהושע כיון דחכמים פליגי עליה כוותייהו נקטינן: **ומה שכתב ואם לא נודע לו עד שנזרק הדם הורצה וכו'.** שם (דף פ'): כרבינא דאמר טומאתו בין שוגג בין מזיד הורצה זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה: **נטמאו מקצת האברים וכו'.** תוספתא פרק ששי נטמאו חלבים והבשר קיים אם יש כזית לכל אחד ואחד זרוק ואם לאו לא יזרוק. ומשמע לרבינו דבנטמא קצת הבשר עסקינן מדקתני אם יש כזית לכל אחד ואחד ודוחק: **נטמאו האימורים והבשר קיים וכו'.** משנה שם (דף ע"ח): נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם: **נטמאו הבעלים אחר שנשחט וכו'.** משנה שם נטמא (טומאת) הגוף אין הציץ מרצה וכו' שהציץ אינו מרצה על טומאת הגוף נטמא טומאת התהום הציץ מרצה. **ומה שכתב כמו שביארנו בהלכות ביאת המקדש.** הוא בפרק [רביעי]:

ג הפסח שיצא מירושלים או שנטמא בארבעה עשר ישרף מיד. נטמאו הבעלים או מתו או משכו את ידיהם אפלו נטמאו או מתו קדם זריקת הדם מניחין אותו עד שתעבר צורתו ואחר כך ישרף. זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד. בדם או בבעלים תעבר צורתו ואחר כך ישרף. לפיכך אם שחטו אחר שנודע שמשכו הבעלים את ידיהם או מתו או נטמאו ונדחו לפסח שני הרי זה ישרף מיד. במה דברים אמורים שישירף אם נטמאו הבעלים כשנטמאו כל בני החבורה. אבל אם נטמאו מקצתו זכו טהורים בחלקם של טמאים. אף על פי שנטמאו מקצתו אחר שהתחילו לאכל זכו הטהורים שעדין לא התחילו. אבל אם התחילו כלן ונטמאו מקצתו לא זכו טהורים בחלקן של טמאים אלא הטהורים אוכלין חלקם וחלק הטמאים ישרף. והוא הדין אם מתו מקצתו. נטמא שלם או רבו שורפים אותו לפני הבירה בפני הכל כדי לבישן עד שיזהרו בו. ושורפין אותו מעצי המערכה כדי שלא יחשדו אותן ויאמרו מעצי המערכה גנבו. לפיכך אם ישרפוהו בקש ובקנים ורצו לשרף משל עצמן שורפין. נטמא מעוטו וכן הנותר שורפין אותו בחצרותיהן מעצי עצמן אבל לא מעצי המערכה שלא ישארו מהן אצלם וימעלו בהן:

כסף משנה הפסח שיצא מירושלים וכו'. משנה פ' כיצד צולין (דף פ"ב) הפסח שיצא או שנטמא ישרף מיד נטמאו הבעלים או שמתו תעובר צורתו וישרף בט"ז. ומ"ש אפי' אם נטמאו או מתו קודם זריקת הדם וכו'. שם בגמ'. ומ"ש זה הכלל וכו'. ברייתא שם. ומה שהשוה משכו ידיהם לנטמאו או מתו. בסוף פרק אלו דברים (דף ע"ג:). ומה שכתב לפיכך אם שחטו אחר שנודע שמשכו הבעלים את ידם וכו'. זה פשוט שהרי פיסולו בגופו הוא: במה דברים אמורים שישירף אם נטמאו הבעלים וכו' אבל אם התחילו כלם ונטמאו מקצתם וכו'. ירושלמי סוף פרק כיצד צולין התחילו אלו ונטמאו אלו זכו טהורים בחלקם של טמאים ולא עוד אלא אפילו התחילו ונטמאו הם זכו טהורים בחלקן של טמאים אבל אם התחילו אלו (ואלו) ונטמא אחד מהם לא זכו טהורים בחלקן (של טמאין): נטמא שלם או רובו וכו'. משנה פרק כיצד צולין (דף פ"א:). ומה

שכתב כדי שלא יחשדו אותם וכו' לפיכך אם ישרפוהו בקש או בקנים וכו'. שם (דף פ"ב) פלוגתא דאמוראי ופסק כרבא דאמר מפני החשד. ופירש רש"י שלאחר שריפתם מחזירים מותר העצים לתוך ביתן והרואה חושדן בגונבי עצי המערכה ונהנים מהם. ודע דבגמרא רמי אמתני' ברייתא דקתני דנטמא מיעוטו נמי שורפין אותו לפני הבירה מעצי המערכה ומשני דההיא באכסנאי משום דאין לו עצים וצריך טעם למה x השמיטו רבינו. **ומה שכתב נטמא מיעוטו וכן הנותר שורפין אותו בחצרותיהן מעצי עצמן וכו'.** גם זה שם במשנה:

ד המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים. ירעה עד שיפיל בו מום וימכר ויביא בדמיו פסח. ואם לא נפל בה מום עד שהקריב פסחו יביא בדמיו שלמים:

כסף משנה המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים וכו'. בפרק מי שהיה טמא (דף צ"ז:) תנן המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד שיסתאב [וימכר] ויפלו דמיו לנדבה ובגמ' שמע מינה בעלי חיים נדחים ודחוי מעיקרא הוי דיחוי. ומאחר שנתבאר בפרק ג' מהלכות פסולי המוקדשין ופרק ט"ו ממעשה הקרבנות שרבינו פוסק כמאן דאמר אין בעלי חיים נדחים ממילא משמע שיביא בדמיו פסח. **ומ"ש ואם לא נפל בו מום וכו' יביא בדמיו שלמים.** הוא מדאמרינן בפרק (שני דשקלים) שמותר פסח יקרב שלמים:

ה הפריש פסחו ומת. לא יביאנו בננו אחריו לשם הפסח אלא לשם שלמים. ואם הָיָה מְמַנָּה עִם אָבִיו עָלָיו יְבִיאָנוּ לְשֵׁם פֶּסַח. בַּמָּה דְבָרִים אָמוּרִים כְּשֵׁמֶת אָבִיו אַחַר חֲצוֹת אַרְבָּעָה עָשָׂר אָבֵל קֶדֶם חֲצוֹת הַרִי זֶה נִדְחָה לְפָסַח שְׁנֵי מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹנֵן כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר וְיָבִיא פֶּסַח זֶה בְּשָׁנֵי:

כסף משנה הפריש פסחו ומת וכו'. משנה שם (דף צ"ח). **ומ"ש ואם היה ממונה עם אביו עליו וכו'.** ברייתא שם. **ומ"ש בד"א כשמת אביו אחר חצות י"ד וכו'.** שם בגמרא וכאוקימתא דרב אשי:

י מי שאבד פסחו ומצאו אחר שהפריש פסח אחר והרי שניהן עומדין יקריב אי זה מהן שיירצה לשם פסח והשני יקרב

שְׁלָמִים. מְצָאוּ אַחַר שְׁשַׁחַט פְּסָחוֹ הָרִי זֶה יִקְרַב שְׁלָמִים. וְכֵן
אִם הִמִּיר בְּזֶה הַנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה הָרִי תְמוּרָה זֹו תִקְרַב
שְׁלָמִים. אָבֵל אִם מְצָאוּ קֹדֶם שְׁחִיטַת זֶה שְׁהִפְרִישׁ. הוֹאִיל וְזֶה
הַנִּמְצָא רָאוּי לְהִקְרִיבוֹ פֶּסַח וְרָאוּי לְהִקְרִיבוֹ שְׁלָמִים כְּמוֹ
שֶׁבְאֲרָנוּ. אִם הִמִּיר בְּזֶה הַנִּמְצָא בֵּין קֹדֶם שְׁחִיטַת הַמִּפְרָשׁ
תַּחֲתָיו בֵּין אַחַר שְׁחִיטָה. אִין תְּמוּרָתוֹ קָרְבָה אֶלָּא תִרְעָה עַד
שִׁפּוֹל בָּהּ מוֹם וַיָּבִיא בְדַמְיָהּ שְׁלָמִים :

ההראב"ד מי שאבד פסחו עד והשני יקרב. א"א זה שיבוש אלא ירעה עד
שיסתאב ויביא בדמיו שלמים :

כסף משנה מי שאבד פסחו ומצאו וכו'. משנה שם (דף צ"ו) הפסח שנמצא
קודם שחיתת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן
תמורתו אחר שחיתת הפסח יקרב שלמים וכן תמורתו. ופירש"י הפסח שאבד
והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיתת השני דהיה עומד לפנינו
בשעת שחיטה הרי קבעתו שעת שחיטה בשם פסח וזה שלא הקריבו דחהו
בידים לא יקרב עוד הוא עצמו שלמים דאין זה מותר הפסח וכו'. וכן תמורתו
אם המיר הוא בו בהמת חולין אח"כ הרי הוא כמוהו אין קרב הוא עצמו
שלמים אלא דמיו ואם לאחר שחיתת השני נמצא הרי לא קבעתו שעת שחיטה
בשם פסח ולא נדחה בידיים ויביא שלמים ויקרב הוא עצמו שלמים. ובגמ' רבה
אמר קודם שחיטה ולאחר שחיטה שנינו ר' זירא אמר קודם חצות ולאחר
חצות שנינו וכו' כתנאי הפסח שנמצא קודם שחיטה ירעה לאחר שחיטה יקרב
ר"א אומר קודם חצות ירעה לאחר חצות יקרב משמע דהלכה כרבה דקאי
כת"ק דפליג אר"א ועוד דלקמן בגמ' אמרינן דר"י כרבה ס"ל ואיתא תו בגמ'
אמר רבא ל"ש אלא שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה אבל נמצא
קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחווה אתיא ולא
קרבה. ופירש"י ל"ש דתמורה קריבה אלא שנמצא אחר שחיטה שאפי' הפסח
לא נדחה אבל נמצא קודם שחיטה שהוא עצמו נדחה אע"פ שתמורתו לא
נדחית בידיים אינה קריבה שהרי מכח קדושה דחווה באה : והשתא מ"ש רבינו
יקריב איזה מהם שירצה לשם פסח הכי משמע מפירוש רש"י במתני' והכי
איכא למגמר מדתנן בפ"ד דתמורה (דף כ"ג) המפריש חטאתו ואבדה והפריש
אחרת תחתיה והרי שתיהן עומדות אחת מהן תקרב והשנייה תמות אלמא
איזו מהם שירצה יקריב וה"ה לפסח. ומ"ש והשני יקרב שלמים. יש לתמוה
עליו שלא הל"ל אלא והשני ירעה עד שיפול בו מום ויביא בדמיו שלמים כמו
ששנינו במשנה שכתבתי בסמוך. וכבר השיגו הראב"ד וכתב א"א זה שיבוש

אלא ירעה עד שיסתאב ויביא בדמיו שלמים עכ ל. ואפשר לדחוק ולומר דאה נ דסבר רבינו שירעה וכו וקיצר בלשונו משום דלא נתכוין אלא ללמד שהשני לא יקרב לשם פסח. ואפשר לומר דרבינו סבר דמתניי דקתני השני ירעה אתיא כמ"ד x ב"ח נדחים ומאחר דאיהו ז"ל סבר דאין בעלי חיים נדחים כמו שנתבאר בפ"ג מהלכות פסולי המוקדשין ובפט"ו מקרבנות ממילא משמע שהשני הוא עצמו יקרב שלמים. וא"ת היאך פסק רבינו דנמצא קודם שחיטתו שתמורתו אינה קריבה אלא תרעה והא אין ב"ח נדחים. וי"ל דלא מטעם ב"ח נדחים פסק רבינו כן אלא מפני שזה השני היה ראוי להקריבו פסח וראוי להקריבו שלמים וכיון שלא היתה בו קדושה אחת בלבד קבועה אין בו כח להתפיס תמורתו להקרב וזהו פירוש מכח קדושה דחוויה אתיא לדעת רבינו: **כתב** הר"י קורקוס ז"ל יש כאן מקום עיון במה שכתב רבינו שיקריב איזה שירצה והוא דעת רבנן פ' שני שעירי (דף ס"ד) ורבי יוסי פליג וסבר יקריב הראשון והקשו שם לרב דאמר שאם מת אחד מהזוג של שני שעירים שהדין הוא שיקח זוג אחר ודעת רב שם שהראשון יקרב והשני ירעה נהי דאין ב"ח נדחין יקריב אי זה שירצה ותירצו דרב סבר כר' יוסי דאמר גבי פסח שהראשון יקריב ורבינו כתב והשני מן השנים שהגריל בסוף ירעה והוא דעת רב שהעמידו כרבי יוסי וכאן פסק כרבנן שאי זה שירצה יקריב וא"כ קשיא דידיה אדידיה. ונראה שדעת רבינו שאע"פ שאמרו שם דרב כר' יוסי לאו למימרא דסבר כוותיה גבי פסח אלא ה"ק כי היכי דרבי יוסי סבר גבי פסח מצוה בראשון מפני שהופרש לשם פסח תחלה כן סובר רב כאן ומיהו אפשר שאפילו רבנן מודו שכיון שלא בא דיחוי אלא מצד חבירו אין לדחותו ומתחלה מ"ד יביא הזוג לא לדחות הראשון שלא נדחה מצדו (אלא יפריש אחר תחתיו) ואינו מביא שנים אלא לקיים מצות הגרלה אבל גבי פסח כיון שאבד והפריש אחר במקומו כשנמצא די לנו שנאמר שנראה ויקריב אי זה שירצה שלא נצריך אותו להקריב השני דוקא וכמו שנראה מדברי רבי עקיבא שאמר הפסח שאבד ונמצא ירעה וכו' וכן מצאתי בירושלמי סוף פרק מי שהיה הפריש פסחו ואבד וכו' אית תנויי תני מצוה להקריב את הראשון ואית תנויי תני מצוה להקריב את השני והטעם שכיון שאבד והפריש אחר מצוה באותו שהפריש כיון שהראשון היה אבוד וזה שמיעט רבינו אבל שנאמר שיקריב הראשון אין לנו כי כיון שאבד ועל כרחך צריך שיפריש אחר ובשעת הפרשה לא היה שם הראשון הראשון הפסיד חשיבותו אפי' שנמצא ורב אפילו כרבנן אמרה למילתיה. ואפשר עוד שדעת רבינו גם שם שאי זה שירצה יקריב ולכך לא כתב שם הראשון יקרב אלא כתב השני ירעה וכו' והכוונה שאפי' שהקריב הראשון ירעה השני ולא אמרינן ימות הואיל ומתחלה לא הביאו אלא להגריל על של עזאזל שמת. אי נמי אפשר דסד"א שאם הקריב הראשון שהשני אין צריך לרעות אלא הוא חולין שלא קידשו הגורל כי לא קידש אלא הצריך קמשמע

לן שהשני ירעה אף אם הקריב הראשון וכל שכן אם הקריב השני שודאי הראשון רועה כי קדש הוא בלי ספק וכיון שלא כתב שיקריב הראשון ממילא שיקריב אי זה שירצה ואין קפידא בדבר ואם היה צריך להקריב הראשון היה מפרש כן נראה לי עכ"ל:

ז פֶּסַח שְׁעֵבְרָה שְׁנָתוֹ וּשְׁלָמִים הַבָּאִים מִחַמַּת הַפֶּסַח הָרִי הֵם כְּשִׁלְמִים לְכֹל דָּבָר טְעוּנִין סְמִיכָה וְנִסְכִּים וְתַנּוּפֹת חֲזָה וְשׁוֹק מֵה שְׂאִין כֹּן בְּפֶסַח:

כסף משנה פסח שעברה שנתו וכו'. ברייתא שם (דף צ"ו):

ח פֶּסַח שְׁנַתְעָרַב בְּשִׁלְמִים יִקְרְבוּ כֻּלָּן שְׁלָמִים. נִתְעָרַב בְּזִבְחִים אַחֲרַיִם יָרְעוּ עַד שְׁיִפֵּל בָּהֶן מוֹם וְיָבִיא בְּדַמֵּי הַיָּפָה שְׁבָהוּן מִמִּין זֶה וּבְדַמֵּי הַיָּפָה שְׁבָהוּן שְׁלָמִים וְיִפְסִיד הַמוֹתֵר מִבֵּיתוֹ כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּפִסּוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁין. נִתְעָרַב בְּבִכּוּרוֹת. יָרְעוּ הַכֹּל עַד שְׁיִפֵּל בָּהֶן מוֹם וְיֵאָכְלוּ כְּבִכּוֹר בְּעַל מוֹם. וְיָבִיא בְּהֵמָה שֶׁהִיא יָפָה כַּיָּפָה שְׁבַתְעָרוּבוֹת וַיֹּאמֶר כָּל מְקוֹם שֶׁהוּא הַפֶּסַח קָדְשָׁתוֹ תַּחּוּל עַל זֶה וְיִקְרִיבָנָה שְׁלָמִים אִם קָרַב פְּסָחוֹ:

כסף משנה פסח שנתערב בשלמים וכו'. זה פשוט על פי מה שנתבאר דמותר פסח קרב שלמים: נתערב בזבחים אחרים ירעו עד שישתאבו וכו'. משנה בפרק מי שהיה טמא (דף צ"ח) וכתב רש"י ובדמי היפה שבהם פסח אם קודם הפסח נסתאבו אם לאחר הפסח נסתאבו יביאנו שלמים. וכך הוא בתוספתא אלא שיש בה קצת שינוי: נתערב בבכורות ירעו הכל וכו'. משנה וגמרא שם וכרבנן דפליגי ארבי שמעון:

ט הַמְּפָרִישׁ פְּסָחוֹ עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּר וְנִתְגַּיֵּר. עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּחֲרַר וְנִשְׁתַּחֲרַר. עַד שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת וְהִבִּיא. הָרִי זֶה מִקְרִיבוֹ לְשֵׁם פֶּסַח. שְׂאִין בְּעֵלֵי חַיִּים נִדְחִין כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּפִסּוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁין:

כסף משנה המפריש פסחו עד שלא נתגייר וכו'. בירושלמי פי' האשה קאמר בהו צריך להמנות על פסח אחר וסובר רבינו דהיינו כמ"ד ב"ח נדחים:

י המפריש מעות לפסחו והותירו. יביא המותר שלמים. הממנה אחרים על פסחו ועל חגיגתו. הרי המעות שיקח מהן בחלקם חליון. אף על פי שזה הפריש טלה לפסחו וזה הפריש מעות לפסחו ולקח ממנו המעות ומנהו על פסחו הרי המעות חליון שעל מנת כן הקדישו ישראל את פסחיהן ואת חגיגתן ואת מעות פסחיהן וחגיגתן:

כסף משנה המפריש מעות לפסחו והותירו יביא המותר שלמים. פ"ק דזבחים (דף ט') מימרא דר"נ: הממנה אחרים על פסחו ועל חגיגתו וכו' עד סוף הפרק. בפרק האשה (דף צ') וכרבי דפליגי אמוראי אליביה ובפלוגתא דרבא ור' זירא פסק כמאן דמחמיר:

יא יעצים של צלית הפסח כפסח. וכן מצה ומרור הואיל והן מכשירי הפסח הרי הם כפסח. ואם לקח ממעות הפסח ממי שמנה אותן עמו כדי למנותן עמו במצה ומרור או להיות לו חלק בעצים שצולה בהן הרי המעות חליון:

הלכות קרבן פסח - פרק חמישי

א מי שהיה טמא בשעת שחיטת הפסח שאין שוחטין עליו. או שהיה בדרך רחוקה. או נאנס באנס אחר. או ששגג ולא הקריב בראשון. הרי זה מביא פסח בארבעה עשר לחדש השני בין הערבבים. ושחיטת פסח זה מצות עשה בפני עצמו ודוחה

את השבת שאין השני תשלומין לראשון אלא רגל בפני עצמו
לפיכך חיבין עליו כרת:

כסף משנה מי שהיה טמא בשעת שחיטת הפסח וכו' ה"ז מביא פסח בי"ד
לחדש השני וכו'. מפורש במקרא בפ' בהעלותך. ומ"ש ושחיטת פסח זה מ"ע
בפני עצמה ודוחה את השבת שאין השני תשלומין לראשון אלא רגל בפני"ע
לפיכך חייבים עליו כרת. בר"פ מי שהיה טמא (צ"ג) פלוגתא דתנאי ופסק
כרבי ויתבאר בסמוך:

ב כיצד. * מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד
ולא הקריב בשני חיב כרת. ואם שגג או נאנס אף בשני פטור.
הזיד ולא הקריב בראשון הרי זה מקריב בשני. ואם לא הקריב
בשני אף על פי ששגג הרי זה חיב כרת שהרי לא הקריב קרבן
ה' במועדו והיה מזיד. אבל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה
ולא עשה את הראשון. * אף על פי שהזיד בשני אינו חיב כרת.
שקבר נפטר בפסח ראשון מן הכרת:

ההראב"ד מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד. א"א שנה זה
במשנתו כרבי. ור' נתן ור' חנינא בן עקביא פליגי עליה: אע"פ שהזיד בשני.
א"א עכשיו סותר את דבריו ומאי שנא טמא ודרך רחוקה והזיד בשני משוגג
או נאנס בראשון והזיד בשני:

כסף משנה מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון וכו'. שם (דף צ"ג) הזיד
בזה ובזה לד"ה חייב שגג בזה ובזה ד"ה פטור הזיד בראשון ושגג בשני לרבי
ורבי נתן חייב ולר' חנינא בן עקביא פטור שגג בראשון והזיד בשני לרבי חייב
לרבי נתן ולר' חנינא בן עקביא פטור וכבר נתבאר בסמוך שרבינו פוסק כרבי:
כתב הראב"ד מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון וכו'. א"א שנה זה
במשנתו כרבי ור' נתן ור"ח בן עקביא פליגי עליה עכ"ל. טעמו לומר דבשלמא
בהזיד בראשון ושגג בשני דפסק חייב ניחא דפסק כרבי ור' נתן דרבים ניהו
אלא בשגג בראשון והזיד בשני קשה אמאי פסק כרבי דמחייב דהוי יחידאה
לגבי ר' נתן ור"ח בן עקביא. וי"ל שטעמו של רבינו משום דאמרינן בגמרא
דרבי סבר וחדל לעשות הפסח ונכרתה דלא עבד בראשון אי"נ קרבן ה' לא
הקריב במועדו בשני וממאי דהא חטאו ישא כרת הוא דקסבר מגדף היינו
מברך השם וכתוב במברך השם ונשא חטאו וגמר האי חטאו דהכא מחטאו

דהתם מה להלן כרת אף כאן כרת ורבי נתן ור"ח בן עקביא סברי מגדף לאו היינו מברך את השם ובפ"ק דכריתות (דף ז') אמרינן דחכמים ס"ל דמגדף היינו מברך את השם וכיון דקם ליה רבי כחכמים הלכתא כוותיה ואע"פ שרש"י שם משבש גירסת הספרים ומהפך סברת חכמים לר"ע רבינו נקט כגירסת הספרים. וה"ר אברהם בנו של רבינו הקשו לו הקושיא זו שהקשה הראב"ד והשיב לא נכנס הספק אלא מזה שאמרת שבין לר' נתן בין לר"ח בן עקביא שני תשלומין דראשון ולא הכין הוא דהכי אמרינן במאי קא מיפלגי רבי סבר שני רגל בפ"ע הוא פירושו שאין השני תלוי בראשון אלא חיוב בעצמו כשאר הרגלים לפיכך אם הזיד לדבריו בראשון ושגג בשני חייב וכן אם שגג בראשון והזיד בשני ור' נתן סבר שני תשלומין לראשון הוא ותקוני לראשון לא מתקנינן ולפיכך לדבריו אם הזיד בראשון ושגג בשני חייב שהמזיד בראשון נראה לחיוב דתקוני לראשון לא מתקנינן ואם לא ישלם התשלומין אפילו שגג בעת התשלומין חייב לא מפני שלא עשה את השני שגג בו אלא מפני שלא עשה את הראשון שהזיד בו ור"ח בן עקביא סבר שני תקנתא דראשון הוא ולדבריו אם שגג בראשון אפילו הזיד בשני או שגג בשני אפילו הזיד בראשון פטור כדאסקוה. וטעם הדבר שאם הזיד בראשון לא נראה לחיוב שכבר עשה לו הכתוב לדבריו תקנה בשני ואם שגג בשני פטור שבשעת התקנה שוגג היה וכן אם שגג בראשון והזיד בשני פטור שהראשון שהוא עיקר החיוב פטור הוא עליו מפני ששגג בו ואין השני עיקר חיוב עד שנחייב אותו עליו אם הזיד בו ולא הזיד בראשון הילכך לדברי ר' חנינא אינו חייב אלא כשהזיד בזה ובזה נמצא עכשיו ר' נתן סבר שני תשלומין דראשון ולא תקנתא ור' חנינא סבר שני תקנתא דראשון הוא ולא תשלומין שענין התשלומין אינו ענין התקנה כדפרישית והנה רבי סבר שני רגל בפ"ע הוא בא ר' נתן וחלק עליו ואמר שני תשלומין בא ר' חנינא וחלק עליו חלוקה אחרת ואמר שני תקנה הוא הילכך הלכה כרבי לגבי כל חד מינייהו דהלכה כרבי מחבירו עכ"ל: **ומ"ש אבל מי שהיה טמא או בדרך רחוקה וכו'.** שם במשנה (דף צ"ב:) מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני א"כ למה נאמר טמא או שהיה בדרך רחוקה (אלא) שאלו פטורים מן הכרת ואלו חייבים בהכרת ופירש רבינו בפירוש המשנה כשהיה טמא או בדרך רחוקה [בפסח ראשון] ולא עשה את השני אינו חייב כרת לפי שנפטר מפסח ראשון שנאמר בו לשון כרת ונדחה לפסח שני שלא נאמר בו לשון כרת וכששגג או נאנס בפסח ראשון ולא עשה את השני חייב כרת כי לשון התורה כל מי שלא היה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה פסח כלל חייב כרת והוא אמרו יתברך והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וכו' וזה ענין אומרים בכאן אלו פטורים מן ההכרת ואלו חייבים בהכרת

עכ"ל. ובזה אין מקום להשגת הראב"ד שכתב אע"פ שהזיד בשני א"א עכשיו
סותר את דבריו וכו' :

ג ומי שהיה בדרך רחוקה ושחטו וזרקו עליו את הדם. אף על
פי שבא לערב לא הרצה וחיב בפסח שני :

כסף משנה ומי שהיה בדרך רחוקה וכו'. שם פלוגתא דר"נ ורב ששת ופסק
כרב ששת דהלכתא כוותיה באיסורי :

ד טמא שיכול לטהר בפסח ראשון. שלא טבל אלא ישב
בטמאתו עד שעבר זמן הקרבן. וכן ערל שלא מל עד שעבר זמן
הקרבן. הרי זה מזיד בראשון. לפיכך אם לא עשה את השני
אפלו בשגגה חיב כרת :

כסף משנה טמא שיכול לטהר בפסח ראשון שלא טבל וכו'. בפרק אלו
דברים (דף ס"ט:) יכול לא יהא ענוש כרת אלא שהיה טהור ושלא היה בדרך
רחוקה ערל וטמא שרץ ושאר כל הטמאים מנין ת"ל והאיש :

ה כשם שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח כד מילת בניו
הקטנים ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבת אותו.
שנאמר (שמות יב-מח) 'המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו'. ואם
שחט קדם שימול אותם הפסח פסול. * וכן טבילת אמהותיו
לשם עבדות מעכבתו. ודבר זה מפי הקבלה. שהטבילה
לשפחות כמילה לעבדים :

ההראב"ד וכן טבילת אמהותיו. א"א בתוספתא דפסחים בדברים שבין פסח
מצרים לפסח דורות :

כסף משנה כשם שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח וכו'. פשוט בריש פרק
הערל (יבמות דף ע':) : וכן טבילת אמהותיו לשם עבדות מעכבתו וכו' : כתב
הראב"ד א"א בתוספתא דפסחים x בדברים שבין פסח מצרים לפסח דורות
עכ"ל :

י הקטן אין מילת עבדיו וטבילת שפחותיו מעכבתו מלהמנות על הפסח. **שנאמר** (שמות יב-מד) 'וכל עבד איש' להוציא את הקטן:

כסף משנה הקטן אין מילת עבדיו וטבילת שפחותיו מעכבתו וכו'. יש לתמוה דתניא במכילתא וכל עבד איש אשה וקטן מנין ת"ל מקנת כסף מ"מ. ונראה שרבינו הוה גריס וכל עבד איש ולא של אשה וקטן:

י גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני. וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים. חזבין לעשות פסח שני. ואם שחטו עליו בראשון פטור:

כסף משנה גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני וכו'. בריש פרק מי שהיה טמא פלוגתא דרבי ור' נתן ופסק כרבי מחבירו: ומה שכתב ואם שחטו עליו בראשון פטור. איכא למידק אטו קטן בר חיובא ופיטורא הוא. וכתב הר"י קורקוס ז"ל דכיון דרחמנא רבייה לקטן שישחטו עליו וממנין אותו נפטר הוא בכך מן השני:

ח נשים שנדחו לשני. בין מפני האנס והשגגה. בין מפני הטמאה ודרך רחוקה. הרי פסח שני להם רשות. רצו שוחטין רצו אין שוחטין. לפיכך אין שוחטין עליהן בפני עצמן בשבת בפסח שני. אבל אם היתה האשה אחת מפני חבורה מתר. ואי זו היא דרך רחוקה. חמשה עשר מיל חוץ לחומת ירושלים:

כסף משנה נשים שנדחו לשני וכו'. בפרק האשה (דף צ"א:) אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה ובשני עושין אותה טפילה לאחרים דברי ר' יהודה ור' יוסי אומר אשה בשני שוחטין עליה בפני עצמה ואין צריך לומר בראשון רבי שמעון אומר אשה בראשון עושין אותה טפילה לאחרים בשני אין שוחטין עליה כל עיקר ופוסק רבינו כר' יהודה וכן פסק עוד בר"פ ז' משום דאמרינן כמאן אזלא הא דאמר רבי אלעזר בשני רשות ובראשון חובה ודוחה את השבת כמאן כר' יהודה משמע דהלכתא כוותיה. ויש לתמוה דבפרק ב' אצל מ"ש עושים חבורה כולה נשים אפילו בפסח שני משמע דפסק כר' יוסי כמ"ש שם. וי"ל דאף על גב דלענין עושין חבורה שכולה נשים בפסח שני פסק כר' יוסי כדקיי"ל דהלכתא כוותיה לגבי ר' יהודה מכל מקום לענין דוחה את

השבת לא ראה לפסוק כמותו מדמשמע מר"א שכתבתי בסמוך דסבר כר' יהודה בהא: ואי זו היא דרך רחוקה ט"ו מילין חוץ לחומת ירושלים. בפרק מי שהיה טמא (דף צ"ג:) במשנה פלוגתא דתנאי ופסק כר"ע דאמר אי זו היא דרך רחוקה מן המודיעים ולחוץ וכמדתה לכל רוח ואמרינן בגמ' אמר עולא מן מודיעים ולחוץ ט"ו מילין:

ט מי שְהִיָּה בֵּינוּ וּבֵין יְרוּשָׁלַיִם יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר עִם עֲלִית הַשָּׁמֶשׁ חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִיל אִו יִתֵּר הָרִי זֶה דֶּרֶךְ רְחוֹקָה. הָיָה בֵּינוּ וּבֵינָה פְּחוֹת מְזָה אֵינוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לְהִגִּיעַ לְיְרוּשָׁלַיִם אַחַר חֲצוֹת כְּשִׁיחֵלֵךְ בְּרִגְלָיו בְּנַחַת. * הֵלֵךְ וְלֹא הִגִּיעַ מִפְּנֵי שֶׁעָכְבוּהוּ הַבְּהֵמוֹת בְּדַחְקָם. אִו שְׁהִיָּה בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיָה חוֹלָה בְּרִגְלָיו וְלֹא הִגִּיעַ לְעִזְרָה עַד שֶׁעָבַר זְמַן הַקָּרָבָן. הָרִי זֶה אָנוֹס וְאֵינוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. מִי שְׁהִיָּה חָבוּשׁ חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם וְהִבְטִיחוּהוּ לְצִאת לְעָרֵב. שׁוֹחֲטִין עָלָיו וְכִשְׂיֵצֵא לְעָרֵב יֹאכֵל. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים כְּשֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּיַד יִשְׂרָאֵל. אָבֵל אִם הָיָה חָבוּשׁ בְּיַד עַכוּ"ם אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו עַד שְׂיֵצֵא. וְאִם שְׁחָטוּ עָלָיו וְיָצָא הָרִי זֶה אוֹכֵל. וְאִם לֹא יָצָא פָּטוּר מִלְּעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי שְׁהָרִי נִשְׁחַט עָלָיו. וְכֵן הָאוֹנָן וְהַחוֹלָה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵם יְכוֹלִין לֶאֱכֹל שֶׁשְׁחָטוּ עֲלֵיהֶן וְאַחַר שֶׁנִּזְרַק הַדָּם נִטְמָאוּ בְּמַת וְהָרִי אֵינָן יְכוֹלִין לֶאֱכֹל. הָרִי אֵלוּ פְּטוּרִין מִלְּעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי:

ההראב"ד הלך ולא הגיע. א"א אינו תופס דרך הגמרא:

כסף משנה ומ"ש מי שהיה בינו ובין ירושלים יום י"ד עם עליית השמש ט"ו מילין או יתר וכו'. הכי משמע שם בגמ' בט"ו מילין שאמרו הם מתחילים מהנץ החמה לא מעלות השחר ואמרינן בגמרא עולא לטעמיה דאמר אי זו היא דרך רחוקה כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה ופסק כעולא. ואפשר לומר דטעמא משום דמשמע קצת דר"י דאמר כמה מהלך אדם ביום עשר פרסאות וכו' לאגמורן כדעולא אתא דאלי"כ למנ"מ. ומפרש רבינו דכל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה דאמר עולא היינו תחלת שעת שחיטה דהיינו אחר חצות ופשטא דסוגיא הכי מוכחא דאמר ט"ו מיל מצפרא לפלגא דיומא. ומ"ש הלך ולא הגיע מפני שעכבוהו בהמות בדחקם. ברייתא שם (דף צ"ד) היה עומד לפניו מהמודיעים ואינו יכול ליכנס מפני גמלים וקרונות המעכבות

אותו יכול לא יהא חייב ת"ל ובדרך לא היה והרי לא היה בדרך. ויש לתמוה על רבינו שנראה לכאורה שהוא פוסק בהפך ונראה שזהו שכתב עליו הרב"ד אינו תופס דרך הגמרא ע"כ. ונראה שרבינו מפרש דה"ק יכול לא יהא חייב כרת אם הזיד ולא עשה את השני כדין מי שהיה בדרך רחוקה כיון שנתעכב בדרך ת"ל ובדרך לא היה והרי לא היה בדרך כלומר אע"פ שנתעכב בדרך כיון שעיכבו לא היה מחמת מרחק הדרך קרינן ביה ובדרך לא היה והרי הוא כאונס אחר ואם הזיד ולא עשה את השני חייב כרת. **ומ"ש או שהיה בירושלים והיה חולה ברגליו וכו'.** ירושלמי פ' מי שהיה טמא היה נתון מן המודיעים ולפנים ורגליו רעות יכול יהא חייב ת"ל וחדל יצא זה שלא חדל ונראה דה"פ יכול יהא חייב כרת אף על פי ששגג ולא הקריב בשני ת"ל וחדל כלומר דוקא כשהזיד בראשון הוא כששגג בשני חייב כרת יצא זה שלא חדל מלעשות הראשון כרצונו: **מי שהיה חבוש חוץ לחומת ירושלים וכו' במה דברים אמורים בשהיה חבוש ביד ישראל וכו'.** משנה וגמרא בפרק האשה (דף צ"א): **ומה שכתב ואם לא יצא פטור מלעשות פסח שני וכו'.** במשנה הנזכרת. **ומה שכתב וכן האונן והחולה והזקן שהם יכולים לאכול וכו'.** שם במשנה הנזכרת לפיכך אם אירע בהם פיסול פטורים מלעשות פסח שני. ופירש"י לפיכך הואיל ובשעת שחיטה ראויים היו ונזרק הדם עליהם וכו' פטורין מלעשות פסח

הלכות קרבן פסח - פרק ששי

א אי זהו טמא שנדחה לפסח שני. כל מי שאינו יכול לאכול את הפסח בלילי ט"ו בניסן מפני טמאתו כגון זבים וזבות נדות ויולדות ובוועלי נדות. אבל הנוגע בנבלה ושרץ וכיוצא בהן ביום ארבעה עשר הרי זה טובל ושוחטין עליו אחר שיטבל. ולערב כשיערב שמשו אוכל את הפסח:

כסף משנה אי זהו טמא שנדחה לפסח שני וכו' כגון זבין וזבות וכו'. בריש פרק מי שהיה (דף צ"ג) ת"ר אלו שעושים את השני הזבין והזבות המצורעין והמצורעות ובוועלי נדות והיולדות ופירש"י שכל אלו טומאה ארוכה. **ומ"ש**

אבל הנוגע בנבלה ובשרץ וכו', כלומר שאינם אלא טומאת ערב, **הרי זה טובל וכו'.** הוא מדאיתא בפרק האשה (דף צ') אמר רב יהודה אמר רב שוחטין וזורקין על טבול יום ומחוסר כפורים ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ועולא אמר אף שוחטין וזורקין על טמא שרץ ופסק כרב יהודה אמר רב משום דרב רבן של כל בני גולה הוא ועוד דסוגיא כוותיה אזלא ובפרק כיצד צולין (דף פ"א) אמרו דרבי יוסי סובר כן וגם בריש פרק מי שהיה (דף צ"ג) אמרו דר"ע סובר כן וכן כתבו בתוספות דכמה תנאי סברי כרב ופירש"י אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ואע"פ שבידו לטבול היום ובגמ' לרב ומ"ש טבול יום דחזי לאורתא טמא שרץ נמי חזי לאורתא מחוסר טבילה טבול יום נמי מחוסר הערב שמש שמשא ממילא ערבא מחוסר כפורים נמי הא מחוסר כפרה הוא שקינו בידו טמא שרץ נמי הרי מקוה לפניו דילמא פשע א"ה מחוסר כפורים נמי דילמא פשע כגון דמסרינהו לב"ד וכו' חזקה אין ב"ד של כהנים עומדים משם עד שיכלו מעות שבשופרות :

ב * **טמא מת שחל שביעי שלו להיות בארבעה עשר אף על פי שטבל והזה עליו והרי הוא ראוי לאכל קדשים לערב.** אין שוחטין עליו אלא נדחה לפסח שני. **שנאמר (במדבר טו-ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביום ההוא מפי השמועה למדו ששביעי שלהן היתה ועל זה שאלו אם ישחט עליהן והם יאכלו לערב ופרש להן שאין שוחטין עליהן. במה דברים אמורים בשנטמא בטמאות מן המת * שהנזיר מגלח עליהן אבל אם היתה טמא בשאר טמאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן. שוחטין עליו בשביעי שלו אחר שיטבל ויזה עליו וכשיעריב שמשו אוכל פסחו :**

ההראב"ד **טמא מת שחל שביעי עד אלא נדחה לפסח שני.** א"א אין דרך הלכה הולכת כן שהרי רב שאמר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ מכאן למד ואיהו ס"ל שוחטין וזורקין על טבול יום וא"כ זה טבול יום ורחמנא דחייא אלא האי קרא בשלא טבל ולא הזה דהיינו טמא שרץ ומעשה כי הוה הכי הוה ששחטו וזרקו עליהם קודם טבילה והזייה סברו שיעלה להן ולא שאלו אלא אחר זמן שחיטה ונדחו והכתוב מעיד כן שאמרו אנחנו טמאים לנפש אדם ואם לאחר טבילה והזייה מאי טומאה הויה בהו : **שהנזיר מגלח עליהם.** א"א לא מצאתי לזה שורש אף אם סברת עצמו הוא כיון שאילו אכל קדש בטומאה זו אין חייבין עליה כרת ולא קרבן אם הזה וטבל דין הוא שלא ידחה מפסחו :

כסף משנה **טמא מת שחל שביעי שלו להיות בי"ד וכו' אין שוחטין עליו אלא**

נדחה לפסח שני וכו'. שם אליבא דרב יהודה אמרינן הכי: **כתב** הראב"ד אין דרך ההלכה הולכת כן וכו'. ואני אומר שמ"ש שהרי רב שאמר אין שוחטין וזורקין מכאן למד, כלומר דאמרינן בגמרא לרב דאמר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ מדאורייתא לא חזי מדכתיב איש איש כי יהיה טמא לנפש מי לא עסקינן שחל שביעי שלו להיות בערב פסח דהיינו טומאת שרץ ואמר רחמנא נדחי. וי"ל לדעת רבינו דאע"ג דאמרינן דטמא מת שחל שביעי שלו בערב פסח דהיינו טמא שרץ לאו לגמרי מדמי להו אלא לומר דכשם שטמא מת אע"פ שיכול לעלות בו ביום אמר רחמנא נדחי ה"נ טמא שרץ מיהו הא כדאיתא והא כדאיתא בטמא שרץ אחר שטבל שוחטין וזורקין עליו משא"כ בטמא מת שאפי"י הזה וטבל אין שוחטין וזורקין עליו. ומ"ש דקרא בשלא הזה ולא טבל ומעשה הוה ששחטו וזרקו עליהם קודם טבילה והזייה ולא שאלו אלא אחר זמן שחיטה ונדחו, דברי תימה הם למה לא שאלו קודם מעשה ושאלו אחר מעשה וכי בתר דעבדין מתמלכין ועוד קשה למה נדחו הל"ל להם שיזו עליהם ויטבלו ואח"כ ישחטו להם פסח אחר ויזרקו עליהם את הדם ועוד שהרי בסיפרי מפורש כדברי רבינו והביאו רש"י בפירושו בפרשת בהעלותך למה נגרע אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו א"כ יזרק הדם על הטמאים והבשר יאכל לטהורים אמר להם לא שמעתי עמדו ואשמעה. ומ"ש עוד הראב"ד והכתוב מעיד כן שאמרו אנחנו טמאים לנפש אדם ואם לאחר טבילה והזייה מאי טומאה הויה בהו. תמהני איך פה קדוש יאמר דבר זה דכל זמן שלא העריב מששן אכתי לאו טהורים נינהו ועוד לפי דבריו דברי בורות דברו לומר שהם טמאים והיו יכולים ליטהר בהזייה וטבילה ועוד היכי קאמר ביום ההוא לא היו יכולים הא למחר היו יכולים והלא כך היו יכולים ביום כמו למחר שאם יטבלו בו ביום היו יכולין לעשות ואם לא יטבלו גם למחר לא יכולים לעשות. ועוד קשה על הראב"ד שהכתוב מכחישו שכתוב אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' ואם כדבריו כבר הקריבו קרבן לה' ולא היתה השאלה אלא אם יעלה להם הקרבן שהקריבו כבר קודם הזייה וטבילה. ודוחק גדול לפרש דלבלתי הקריב את קרבן ה' היינו שיעלה להם הקרבן שכבר הקריבו דאין זה במשמע וכמדומה לי שזו ראייה שאין עליה תשובה. **ומ"ש בד"א בשנטמא בטומאות מן המת שהנזיר מגלח עליהם וכו':** כתב הראב"ד שהנזיר מגלח עליהם א"א לא מצאתי לזה שורש וכו'. ביאור דבריו שלא מצא שורש לחילוק זה כלומר שהראב"ד סובר שאף בטומאות שהנזיר מגלח עליהם אם טבל והזה שוחטים עליו כמבואר בדבריו בהשגה שקודם זו ואפי"י לפי סברת רבינו שסובר שאע"פ שטבל והזה אין שוחטין עליו דין הוא לומר דה"מ בטומאות שהנזיר מגלח עליהם אבל בטומאות שאין הנזיר מגלח עליהם כיון שאם אכל קדש בטומאה

זו אין חייבין עליה לא כרת ולא קרבן דין הוא שלא ידחה מפסחו. ויש נוסחא בהשגה זו שבמקום אף אם סברת עצמו הוא כתוב אבל סברת עצמו היא והיא הנוסחא הנכונה :

ג זב שראה שתי ראיות וספר שבעה ימים וטבל בשביעי שוחטין עליו והוא אוכל לערב. ואם ראה זב אחר שנזרק הדם הרי זה פטור מלעשות פסח שני. וכן שומרת יום כנגד יום טובלת ביום השמור כמו שבארנו בביאות אסורות. ושוחטין עליה והיא אוכלת לערב. ואם ראתה דם אחר שנזרק דם הפסח פטורה מלעשות פסח שני. ואין שוחטין על הנדה בשביעי שלה. שהרי אינה טובלת עד ליל שמיני ואינה ראויה לאכל קדשים עד ליל תשיעי :

כסף משנה זב שראה שתי ראיות וספר שבעה ימים וכו'. בפי האשה (דף צ') תנן זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי. ומ"ש וטבל בשביעי. בגמ' אמרינן הכי אליבא דרב יהודה דאמר שוחטין וזורקין על טבול יום ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ וכבר נתבאר בסמוך שרבינו פסק הלכה כמותו. ומ"ש ואם ראה זב אחר שנזרק הדם הרי זה פטור מלעשות פסח שני. בפרק כיצד צולין (דף פ"א) ר' יוסי אומר זב בעל שתי ראיות ששחטו וזרקו עליו בשביעי שלו ואחר כך ראה וכן שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני שלה ואח"כ ראתה הרי אלו מטמאים משכב ומושב למפרע ופטורים מלעשות פסח שני : וכן שומרת יום כנגד יום וכו'. משנה פרק האשה שם (דף צ'). ומ"ש טובלת קודם שישחטו עליה. הוא אליבא דרב יהודה שפסק רבינו כמותו כמו שנתבאר בסמוך. ומ"ש אם ראתה דם אחר שנזרק דם הפסח פטורה מלעשות פסח שני. נתבאר בסמוך. ומ"ש ואין שוחטין על הנדה בשביעי שלה וכו'. שם (דף צ') :

ד מחסרי כפורים שחל יום הבאת קרבנותיהן בארבעה עשר. שוחטין עליהן ומקריבין קרבנותיהן בארבעה עשר בניסן בין קדם שחיטת הפסח בין אחר שחיטתו. ואוכלין פסחיהן לערב. ואין שוחטין עליהן עד שימסרו קרבנותיהן ביז בית דין שפא יפשעו ולא יקריבו אותם :

כסף משנה מחוסרי כפורים ושחל יום הבאת קרבנותיהם בארבעה עשר וכו' עד ולא יקריבו אותן. שם וכתבתיו בריש פרק זה:

ה מצרע שחל שמיני שלו להיות בארבעה עשר וראה קרי בו ביום הרי זה טובל ונקנס לעזרת נשים ומביא קרבנותיו. ואף על פי שטבול יום אסור להקנס לעזרת נשים. הואיל ואסורו להקנס שם מדבריהם כמו שבארנו בהלכות ביאת מקדש. ויום זה הוא יום הקרבת הפסח במועדו. יבוא עשה שיש בו כרת וידחה אסור של דבריהם:

כסף משנה מצורע שחל שמיני שלו להיות בארבעה עשר וראה קרי בו ביום וכו'. בסוף פרק האשה (דף צ"ב):

ו טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת. אין מזין עליו אלא למחר. ואפלו חל שביעי שלו להיות בשלשה עשר בניסן והוא שבת * ידחה ליום ארבעה עשר. ומזין עליו ואין שוחטין עליו כמו שבארנו. אלא ידחה לפסח שני. * והלא אסור הזיה בשבת משום שבות והפסח בכרת והיאך יעמידו דבריהם במקום כרת. מפני שביום שהוא אסור בהזיה משום שבות אינו זמן הקרבן שחגיבין עליו כרת. לפיכך העמידו דבריהן במקומן אף על פי שהדבר גורם לעתיד לבוא לעמד במקום כרת:

ההראב"ד ידחה ליום ארבעה עשר ומזין עליו. א"א כל זה שיבוש שאם בא שביעי שלו בשבת הכל הפסיד שאין מזין לעולם אלא שלישי ושביעי שיהא השביעי חמישי לשלישי אלא שאין קפידא שיהיה שלישי ושביעי לפרישתו מן המת. ומה שאמר שאין שוחטין עליו אפילו לאחר טבילה והזייה כבר כתבנו מה שנראה לנו: והלא איסור הזייה וכו' עד אינו זמן הקרבן. א"א זה המפרש שפירש טעם להזאה וערל למה העמידו דבריהם במקום כרת לא עמד טעמו בו כי יום ארבעה עשר הוא זמן שחיטת הפסח וזריקתו והם לעונש הכרת עצמו והערל אם יטבול ביומו מה בכך ולמה נמנע אותו מלאכול ועוד דב"ה אמרי אפילו ערל שמל ששה ימים קודם הפסח קאמרינן שלא יטבול ומצריכין אותו הזייה ג' וז' והרי נרפא מן המכה אם לא הזה ושנה וטבל והזה לא יאכל. ועוד

לדבריו מצורע למה לא העמידו דבריהם והרי הוא בהזייה אבל הטעם לכולן שהשבות שיכול לבא לידי איסור כרת בו העמידו דבריהם במקום כרת דהאי כרת והאי כרת והיינו ערל עכו"ם כמו שאמרו גזירה שמא יטמא במת לשנה הבאה וכו' והזאה נמי שמא יטלנה בידו וכו' וכן איזמל אבל אונן ובית הפרס שנידש ומצורע לבהונות אין כאן גזירה לפיכך לא העמידו :

כסף משנה **טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת אין מזין עליו.** בר"פ אלו דברים (דף ס"ה ס"ו) פלוגתא דתנאי ופסק כר"ע ובס"פ האשה (דף צ"ב) פסק רבא הכי. **ומה שכתב ואפי' חל שביעי שלו להיות בי"ג בניסן והוא שבת ידחה ליום י"ד.** פשוט הוא: **וכתב הראב"ד** כל זה שיבוש שאם בא שביעי שלו בשבת וכו'. ורבינו חולק על הראב"ד וסובר שאין צריך שיהא השביעי חמישי לשלישי אלא אפילו היה ט' או י' אין בכך כלום כמ"ש בפ"א מהל' פרה. **ומ"ש רבינו ומזין עליו ואין שוחטים עליו כמו שביארנו אלא ידחה לפסח שני.** הוא מ"ש בפרק זה שטמא מת שחל שביעי שלו להיות בי"ד אע"פ שטבל והוזה עליו אין שוחטין עליו אלא נדחה לפסח שני. **ומ"ש רבינו והלא איסור הזייה בשבת משום שבות והפסח בכרת והיאך יעמידו דבריהם במקום כרת וכו':** **כתב הראב"ד** א"א זה המפרש שפירש טעם להזאה וערל וכו'. ואיני מבין דבריו שמ"ש רבינו מפני שהיום שהוא אסור בהזייה משום שבות אינו זמן הקרבן שחייבין עליו כרת אינו טעם אלא לכשחל שביעי שלו בי"ג שחל להיות בשבת למה אין מזין עליו בו ביום אבל לכשחל שביעי שלו בי"ד שחל בשבת א"צ טעם זה שהרי אפילו יזו עליו בו ביום אין שוחטין עליו לדעת רבינו כמו שנתבאר בפ' זה. ומ"ש והערל אם יטבול ביומו מה בכך ולמה נמנע אותו מלאכול עכ"ל. גם זה איני מבין שמה יש בזה למה שנתן טעם רבינו שהעמידו דבריהם במקום כרת מפני שעדיין אינו חייב במצוה ומוטב שלא נניחנו לטבול בו ביום ותתקיים גזירת חכמים. ומזה תשובה ג"כ למ"ש ועוד דב"ה אפילו ערל שמל ל' יום קודם הפסח קאמרי שלא יטבול ויאכל וכו' שמוטב שלא יטבול להתחייב במצות משיטבול ותתקיים גזירת חכמים ואפשר שאפילו עבר וטבל אין שוחטין עליו דלא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים. ומ"ש ועוד לדבריו מצורע למה לא העמידו דבריהם והרי הוא בהזייה עכ"ל. איני יודע מי הגיד לו שמצורע מותר להזות עליו בשבת שלא סבר כן לא בגמ' ולא בדברי רבינו ולא עוד אלא שודאי א"א לו ליטהר אם חל שביעי שלו להיות בשבת אם מפני שלא בהזייה בלבד שהיא משום שבות הוא נטהר שהרי צריך שחיטת הצפור שהיא מן התורה ועוד שאע"פ שהזו עליו בשביעי אין שוחטין עליו את הפסח עד שיביא קרבנותיו ואם חל י"ד להיות בשבת א"א לו להביא קרבנותיו שהרי אינם דוחים את השבת וא"כ לא ה"ל מקום להראב"ד להזכיר הזיית מצורע כאן ומה שאמרו בסוף פרק האשה שבמצורע לא העמידו דבריהם במקום כרת היינו שהתירו לו ליכנס לעזרת נשים אע"פ שהוא טבול יום. ומ"ש

אבל הטעם לכולם שהשבות שיכול לבא לידי איסור כרת וכו' יש מקום לבעל דין לחלוק שלא היה לחכמים לדחות עכשיו איסור כרת ודאי בערל משום גזירת ספק שמא יבא שנה אחרת לידי ספק כרת. ומה שכתב וכן איזמל אבל אונן ובית הפרס שנידש ומצורע לבהונות וכו'. מבואר בס"פ האשה (דף צ"ב):

ז **ישראל ערל שמל בערב הפסח שוחטין עליו אחר שמל. אבל**
גר שנתגייר ביום ארבעה עשר ומל וטבל אין שוחטין עליו
שאינו אוכל לערב והרי הוא כפורש מן הקבר שצריך שבעה
ימים ואחר כך יטהר. גזרה שפא יטמא גר זה למת לשנה
הבאה ביום ארבעה עשר ויטבל ויאכל לערב ויאמר אשתקד
כך עשו לי ישראל כשמלתי טבלתי ואכלתי לערב. והלא גזרה
זו מדבריהם ופסח בכרת והיאך העמידו דבריהם במקום כרת
ביום הקרבן שהוא יום ארבעה עשר. מפני שאין הגר מתחייב
במצות עד שימול ויטבל. ואינו טובל עד שירפא מן המילה כמו
שבארנו בענין הגרות. לפיכך העמידו דבריהם במקום זה.
שהרי זה המל יש לו שלא לטבל עד שיבריא ולא יבוא לידי
חיוב כפל:

הראב"ד **ביום הקרבן שהוא יום י"ד. א"א כאן סותר מ"ש למעלה שהוא**
עושה בכאן יום י"ד זמן הקרבן ולפי דבריו היה לו לומר כאן ליל ט"ו שהוא
זמן אכילתו:

כסף משנה **ישראל ערל שמל בע"פ שוחטין עליו אחר שמל. פשוט בס"פ**
האשה שם. ומה שכתב אבל גר שנתגייר ביום י"ד ומל וטבל אין שוחטין עליו
וכו'. שם פלוגתא דבי"ש ובי"ה ופסק כבי"ה. ומ"ש והלא גזירה זו מדבריהם
והפסח בכרת ואיך העמידו דבריהם במקום כרת וכו': כתב הראב"ד ביום
הקרבן שהוא יום י"ד. א"א כאן סותר מה שאמר למעלה וכו'. זה נמשך אחר
מ"ש בהשגה שקודם זה לא עמד טעמו בו כי יום י"ד הוא זמן שחיתת הפסח
וזריקתו והם לעונש הכרת בעצמו וכבר כתבתי שם כי מ"ש רבינו מפני שהיום
שהוא אסור בהזייה משום שבות אינו זמן הקרבן שחייבים עליו כרת אינו
טעם אלא לכשחל שביעי שלו בייג שחל להיות בשבת למה אין מזין עליו בו
ביום ואינו טעם לכשחל שביעי שלו ביי"ד שחל להיות בשבת כי גם רבינו סובר
שם כי יום י"ד הוא זמן הקרבן והם דבריו כאן ואין בהם סתירה:

ח מי שָׁבַא בְּבֵית הַפָּרֶס הָרִי זֶה מְנַפֵּחַ וְהוֹלֵךְ וְאִם לֹא מְצָא עֵצִים וְלֹא נִטְמָא שׁוֹחֵט וְאוֹכֵל פְּסָחוֹ וְאָף עַל פִּי שֶׁהִלָּךְ בְּבֵית הַפָּרֶס. שֶׁטְמֵאת בֵּית הַפָּרֶס מִדְּבָרֵיהֶן כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת טְמֵא מֵת וְלֹא הֶעֱמִידוּ דְּבָרֵיהֶם בְּמִקּוֹם כָּרֵת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְכֵן בֵּית הַפָּרֶס שֶׁנִּדְּוָשׁ טְהוֹר לְעוֹשֵׂה פְּסַח :

כסף משנה מי שבא בבית הפרס הרי זה מנפח והולך ואם לא מצא עצם ולא נטמא שוחט ואוכל פסחו וכו'. בפסחים סוף פרק האשה שם. ומ"ש וכן בית הפרס שנדוש טהור לעושה פסח. מימרא שם :

ט הָאוֹנֵן רְאוּי לְאָכֵל הַפְּסַח לְעֶרֶב. מִפְּנֵי שֶׁאֲנִינּוֹת לִילָה מִדְּבָרֵיהֶם לֹא הֶעֱמִידוּ דְּבָרֵיהֶם בְּמִקּוֹם כָּרֵת בְּדָבָר זֶה אֶלָּא שׁוֹחֵטִין עֲלָיו וְטוֹבֵל וְאַחַר כֵּן אוֹכֵל כְּדֵי שְׂיִפְרֹשׁ מֵאֲנִינּוֹתוֹ וְלֹא יִסִּיחַ דְּעֵתוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁמַת לוֹ הֵמֶת אַחַר חֲצוֹת שֶׁכָּבֵר נִתְחַיֵּב בְּקֶרְבֵן פְּסַח. אֲבָל אִם מֵת לוֹ הֵמֶת קִדְּם חֲצוֹת אֵין שׁוֹחֵטִין עֲלָיו אֶלָּא יִדְּחָה לְשָׁנִי. וְאִם שֶׁחֲטוּ עֲלָיו וְזָרְקוּ הַדָּם טוֹבֵל וְאוֹכֵל לְעֶרֶב. מֵת לוֹ מֵת בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר וּקְבָרוֹ בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר הָרִי הוּא בְּיוֹם קְבוּרָה אוֹנֵן מִדְּבָרֵיהֶם וְאִינוֹ תוֹפֵס לִילוֹ מִדְּבָרֵיהֶם. לְפִיכֵן שׁוֹחֵטִין עֲלָיו וְטוֹבֵל וְאוֹכֵל לְעֶרֶב אֶף בְּשָׂאֵר הַקְּדָשִׁים. וְיוֹם שְׂמוּעָה וְיוֹם לְקוּט עֲצָמוֹת הָרִי הוּא כְּיוֹם קְבוּרָה. לְפִיכֵן מִי שֶׁלְקַט עֲצָמוֹת מֵתוֹ בְּיוֹם אַרְבָּעָה עֶשֶׂר אוֹ שֶׁשָּׁמַע שְׁמַת לוֹ מֵת שׁוֹחֵטִין עֲלָיו וְטוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקְדָשִׁים לְעֶרֶב :

כסף משנה האונן ראוי לאכול הפסח לערב וכו'. משנה וגמרא שם (דף ע"א:). ומ"ש טובל ואח"כ אוכל. שם במשנה ובפרק בתרא דחגיגה. ומה שכתב במה דברים אמורים שמת לו מת אחר חצות וכו'. היינו כאוקימתא דאביי בזבחים פרק טבול יום (דף ק'). ומה שכתב ואם שחטו וזרקו עליו טובל ואוכל לערב. גם זה נלמד מאוקימתא דרבא שם אידי ואידי אחר חצות ול"ק כאן קודם ששחטו וזרקו עליו כאן לאחר ששחטו וזרקו עליו. ומשמע לרבינו דאביי ורבא לא פליגי לענין דינא דבמת אחר חצות שוחטין עליו ואוכל ובמת קודם חצות אין שוחטין עליו ואם שחטו וזרקו עליו אוכל וליכא בינייהו אלא לענין תרוצי מתנייתא דמר מתרץ להו הכי ומר מתרץ להו הכי: **מת לו מת בי"ג וקברו**

בי"ד וכו'. גם זה שם אוקימתא דרב אשי וביאור הדברים דאנינות דיום מיתה והוא ג"כ יום קבורה הוי דאורייתא ואנינות לילה שאחריו הוי מדבריהם אבל אנינות יום קבורה שאינו יום מיתה אינו אלא מדבריהם ובלילה של אחריו אין אנינות כלל אפילו מדבריהם כד מבואר בגמרא וגם בדברי רבינו פרק שני מהלכות ביאת מקדש: **ויום שמועה ויום ליקוט עצמות הרי הוא כיום קבורה וכו' עד וטובל ואוכל בקדשים לערב.** משנה בסוף פרק האשה. ובגמרא (דף צ"ב) מלקט עצמות הא בעי הזאה שלישי ושביעי אימא שליטו לו עצמות ורבינו קיצר במובן:

ז מי שחופר בגל לבקש על המת אין שוחטין עליו שפא נמצא שם המת בגל והרי הוא טמא בשעת שחיטה. שחטו עליו ולא נמצא שם מת הרי זה אוכל לערב. נמצא שם מת אחר שנזרק הדם. אם נודע לו בודאי שהיה טמא בשעת זריקת הדם כגון שהיה גל עגל הרי זה חייב בפסח שני. ואם ספק הדבר ושפא לא היה עומד על הטמאה בעת זריקה ולא נטמא אלא אחר זריקה הרי זה פטור מפסח שני:

כסף משנה מי שחופר בגל לבקש על המת אין שוחטין עליו וכו'. משנה שם (דף צ"א). ומה שכתב שחטו עליו ולא נמצא שם מת הרי זה אוכל לערב. כן משמע שם. ומ"ש נמצא שם מת אחר שנזרק הדם וכו'. משנה וגמי שם:

יא מי שעבר בדרך ומצא מת משכב לרחבה של דרך. אם היה המת טמאת התהום אף על פי שהוא טמא לתרומה הרי זה טהור לפסח ושוחט ואוכל פסחו ואף על פי שאפשר שנגע. הואיל והיא טמאת התהום טהור לפסח. ואף על פי שהמת שלם והוא מן הקצה אל הקצה הרי זה עושה פסחו עד שיידע בודאי שנטמא בו. במה דברים אמורים כשהיה מהלך ברגליו שהרי אפשר שלא יגע אבל אם היה רוכב או טעון משא הרי זה טמא אף על פי שהיא טמאת התהום. לפי שאי אפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל. וכבר בארנו טמאת התהום בהלכות נזירות:

כסף משנה מי שעבר בדרך ומצאו מת מושכב לרוחבה של דרך וכו' עד לפי שאי אפשר שלא יגע ושלא יסיט ושלא יאהיל. בפרק כיצד צולין (דף פ"א:) ובפרק ט' דנזיר (דף ס"ג) ומפרש רבינו דהא דקתני במה דברים אמורים במהלך ברגליו קאי ארישא דקתני מושכב לרחבו של דרך ולא כדפיי רש"י דקאי אמצאו משובר ומפורק ומפרש רבינו שאף על פי שהוא מושכב לרוחב הדרך אם הוא מהלך ברגליו ואפשר שנטה מהדרך מעט בענין שלא נגע ולא הסיט ולא האהיל מה שאין כן ברוכב או טעון. ומ"ש רבינו ושוחט ואוכל פסחו. כלישנא בתרא דרב אשי דאפילו נודע לו לפני זריקה הציץ מרצה ומשמע לרבינו דאפילו לכתחלה שוחט קרבן פסח שהוא קרבן חובה והיא מצוה עוברת משא"כ בשאר הקרבנות שאם נודע לו קודם זריקה אם זרק הורצה אבל לכתחלה לא יזרוק כדמשמע מדברי רבינו פ"ד מהל' ביאת המקדש:

יב מי שעשה פסח בחזקת שהוא טהור ואחר כך נודע לו שהיה טמא בטמאת התהום אינו חייב בפסח שני. ודבר זה הלכה מפי הקבלה. אבל אם נודע לו שהיה טמא בטמאה ידועה חייב בפסח שני:

כסף משנה מי שעשה פסח בחזקת שהוא טהור וכו'. משנה בפי כיצד צולין (דף פ':) נטמא טומאת התהום הציץ מרצה. ומ"ש ודבר זה הלכה מפי הקבלה. שם בגמ' טומאת התהום הלכתא גמירי לה וקרא אסמכתא בעלמא. ומ"ש אבל אם נודע לו שהיה טמא בטומאה ידועה חייב בפסח שני. פשוט הוא:

יג מי שנטמא במת והזה עליו שלישי ושביעי ובשביעי שלו נטמא בקבר התהום ולא ידע ועשה פסח בחזקת שהוא טהור ואחר כך נודע לו שהוא טמא בטמאת התהום אינו חייב בפסח שני. שכיין שטבל בשביעי פסקה טמאה הראשונה. אבל אם נטמא בטמאת התהום בשלישי לטמאתו ולא ידע עד שעשה הפסח. הרי זה חייב בפסח שני שחזקת הטמא טמא עד שיהיה טהור ודאי שרגלים לדבר:

ההראב"ד **אבל אם נטמא בטומאת התהום**. א"א לא נראה מן הגמרא דנזיר אלא אפילו בשביעי עד שלא טבל והזה סותר אבל משטבל והזה שמשא ממילא ערבא ונזיר עד שלא גילח נמי סותר הואיל ומחוסר מעשה:

כסף משנה **מי שנטמא במת וכו'.** מימרא דרב המנונא בפירקא בתרא דנזיר (דף ס"ד:) אמר רב המנונא נזיר ועושה פסח שהלכו בקבר התהום בשביעי שלהם טהורים מ"ט לא אלימא טומאת התהום למיסתר מתיב רבא ירד ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת הטמא טמא וכו' א"ל מודינא לך בנזיר שמחוסר תגלחת א"ל רבא אף אנא מודינא בעושה פסח דלא מחוסר ולא כלום אמר ליה אביי והא מחוסר הערב שמש א"ל שמשא ממילא ערבא: **וכתב** הראב"ד אבל אם נטמא בטומאת התהום א"א לא נראה מן הגמרא דנזיר וכו'. ואני אומר שגם מדברי רבינו יש ללמוד כן שכיון שטבל בשביעי פסקה טומאה ראשונה וטבילה זו בשביעי היא אחר שהוזה עליו בו ביום וכמו ששנינו הזה ושנה וטבל ועוד דמדכתב פסקה טומאה ראשונה משמע בהדיא שאחר שהוזה בו ביום מיירי דאלי"כ עדיין לא פסקה טומאה ראשונה: **ומה שכתב אבל אם נטמא בטומאת התהום בששי לטומאתו**. מילתא פסיקתא נקט וה"ה לנטמא בשביעי קודם שטבל:

הלכות קרבן פסח - פרק שביעי

א רבים שֶהָיוּ טְמֵאִי מֵת בְּפֶסַח רֵאשׁוֹן אִם הָיוּ מְעוּט הַקֶּהֱל הָרִי אֵלּוּ נִדְחִין לְפֶסַח שְׁנֵי כְּשָׁאֵר הַטְּמֵאִים. אָבֵל אִם הָיוּ רֵב הַקֶּהֱל טְמֵאִי מֵת אִו שֶהָיוּ הַכֹּהֲנִים אִו כְּלֵי שְׁרֵת טְמֵאִים טְמֵאֵת מֵת אֵינָן נִדְחִין. אֶלָּא יִקְרִיבוּ כֶּלֶן הַפֶּסַח בְּטִמְאָה הַטְּמֵאִים עִם טְהוֹרִים. שְׁנַאֲמַר [\(במדבר ט-ו\)](#) 'וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם' יַחֲדִים נִדְחִים וְאֵין הַצְּבוֹר נִדְחָה. וְדָבָר זֶה בְּטִמְאָת הַמֵּת בְּלֶבֶד כְּמוֹ שֶבְּאַרְנוֹ בְּבִיאַת הַמִּקְדָּשׁ:

כסף משנה רבים שהיו טמאי מת בפסח ראשון וכו'. משנה בפרק כיצד צולין (דף ע"ט). ומ"ש או כלי שרת טמאים. שם בברייתא. ומ"ש ודבר זה בטומאת המת בלבד כמו שביארנו בביאת המקדש. פ"ד :

ב היו הקהל מחצה טהורים ומחצה טמאי מת. כָּלֵן עוֹשִׁין בְּרֵאשׁוֹן וְהַטְּהוֹרִים עוֹשִׁין לְעֶצְמוֹן בְּטְהָרָה וְהַטְּמָאִים עוֹשִׁין לְעֶצְמוֹן בְּטְמֵאָה וְאוֹכְלֵי אוֹתוֹ בְּטְמֵאָה. וְאִם הָיוּ טְמָאֵי הַמֵּת עוֹדְפִין עַל הַטְּהוֹרִים אֶפְלוּ אַחַד יַעֲשׂוּ כָּלֵן בְּטְמֵאָה :

כסף משנה היו הקהל מחצה טהורים ומחצה טמאי מת וכו'. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כרב. ומ"ש ואוכלים אותו בטומאה. משנה שם (דף ע"ו): הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. ומ"ש היו טמאי מת עודפים על הטהורים אפילו אחד יעשו כולם בטומאה. שם (דף ע"ט) פלוגתא דתנאי בברייתא ופסק כת"ק :

ג היו האנשים מחצה טמאי מת ומחצה טהורים ובזמן שאֵתָה מוֹנֶה הַנְּשִׁים בְּכָלֵל הָאֲנָשִׁים יְהִיו הָרֵב טְהוֹרִים. הַטְּהוֹרִים עוֹשִׁים אֶת הָרֵאשׁוֹן וְהַטְּמָאִין אֵינָן עוֹשִׁין לֹא אֶת הָרֵאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשְּׁנִי. אֵין עוֹשִׁין רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְעוּט. וְאֵין עוֹשִׁין אֶת הַשְּׁנִי מִפְּנֵי שֶׁהַנְּשִׁים בְּשְׁנֵי רְשׁוֹת וְנִמְצְאוּ הַטְּמָאִים מְחַצֵּה וְאֵין מְחַצֵּה עוֹשִׁין אֶת הַשְּׁנִי :

כסף משנה היו האנשים מחצה טמאי מת ומחצה טהורים וכו'. שם בדף הנזכר מתרצינן הכי ברייתא אליבא דרב דקי"ל כוותיה :

ד היו רב הקהל זבים ומצרעים ובועלי נדות ומעוטן טמאי מת. אותן טמאי מת אינן עושין בראשון לפי שהן מעוט ואין עושין השני שאין היחידים עושין את השני אלא בזמן שעשו רב הקהל את הראשון. וכאן הואיל ולא עשה רב הקהל בראשון לא יעשו אלו המעוט הטמאים למת את השני :

כסף משנה היה רוב הקהל זבים וכו'. ומיעוטן טמאי מת וכו'. שם (דף פ') מימרא דרב:

ה היו רב הקהל טמאי מת ומיעוטן זבים וכיוצא בהן. טמאי מת עושין את הראשון והזבין וכיוצא בהן אינן עושין לא את הראשון ולא את השני. אינן עושין בראשון שאין נדחית בצבור אלא טמאת המת בלבד. ואינן עושין בשני שאין עושין פסח שני אלא אם בא הראשון בטהרה. אבל אם נעשה ראשון בטמאה אין שם פסח שני:

כסף משנה היו רוב הקהל טמאי מת ומיעוטן זבים וכו'. שם בדף הנזכר פלוגתא דאמוראי ופסק כרב הונא:

ו היו שליש הקהל טהורים ושליש זבים וכיוצא בהם ושליש טמאי מת אותן טמאי מת אין עושין את הראשון ולא את השני. אינן עושין ראשון שהרי הן מעטים לגבי טהורים עם הזבים. ובשני לא יעשו שהרי מעוט עשו בראשון כמו שבארנו. כיצד משערים הפסח לידע אם רב הקהל טמאים או טהורים. אין משערין בכל האוכלין שאפשר שיהיו עשירים נמנין על פסח אחד ומשלחין אותו ביד אחד לשחט עליהן אלא משערין בכל הנכנסים לעזרה ועד שהן מבחוץ קדם שתכנס פת הראשונה משערין אותן:

כסף משנה היו שליש הקהל טהורים וכו'. שם בדף הנזכר: כיצד משערים הפסח וכו'. פרק מי שהיה (דף צ"ד): בטמאים הלך אחר רוב העומדים בעזרה. ובירושלמי פ' כיצד צולין (הלכה ו') לטומאה הלכו אחר רוב נכנסים לעזרה מה בכל כת וכת משערים או אין משערין אלא כת הראשונה בלבד א"ר יוסי ב"ר בון עד שהם מבחוץ הן משערין את עצמן:

ז יחיד שנטמא בספק רשות היחיד כמו שיתבאר במקומו הרי זה ידחה לפסח שני כשאר טמאי מת. וצבור שנטמא בספק רשות היחיד יעשו ככל בטהרה:

כסף משנה יחיד שנטמא בספק רה"י וכו' וצבור שנטמא בספק רשות היחיד וכו'. ירושלמי סוף פרק האשה יחיד שנטמא בספק רה"י בפסח ר' הושעיא רבה אמר ידחה לפסח שני ר"י אמר משלחין אותו לדרך רחוקה וכו' צבור שנטמא בספק רשות היחיד בפסח ר"י אמר יעשו בספיקן רבי הושעיא רבה אמר יעשו בטומאה אף רבי הושעיא מודה שיעשו בספיקן לא אמר רבי הושעיא אלא לחומרון ופסק רבינו כרבי הושעיא דרביה דר"י הוא:

ח פסח שהקריבוהו בטמאה הרי זה נאכל בטמאה. שמתחלתו לא בא אלא לאכילה. ואינו נאכל לכל טמא אלא לטמאי מת שנדחית להם הטמאה הזאת ולכיוצא בהן מטמאי מגע טמאות. אבל הטמאים שהטמאה יוצאה עליהן מגופן כגון זבים וזבות נדות ויולדות ומצרעים לא יאכלו ממנו ואם אכלו פטורין. מפי השמועה למדו שהנאכל לטהורין חיבין עליו משום טמאה והנאכל לטמאין אין חיבין עליו משום טמאה. אפלו אכלו טמאי המת מהאימורים שלו פטורין. בפה דברים אמורים שהפסח יאכל בטמאה כשנטמאו הצבור קדם זריקת הדם. אבל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכל:

כסף משנה פסח שהקריבוהו בטומאה הרי זה נאכל בטהרה וכו'. משנה בפרק כיצד צולין (דף ע"ו:). ויש טעות סופר בספרי רבינו וצריך להגיה ולמחוק בטהרה ולכתוב במקומו בטומאה: ואינו נאכל לכל טמא אלא לטמאי מת וכו'. משנה בפרק מי שהיה טמא (דף צ"ה:) הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורים ומשמע לרבינו דלא מיעטה המשנה אלא דוקא הני טמאים שטומאה יוצאה מגופם אבל שאר טמאים שאין טומאה יוצאה מגופם יאכלו והכי אמרינן בפרק חמישי דבכורות (דף ל"ג:) על משנה זו דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה עליו מגופו לאין טומאה יוצאה עליו מגופו. ומה שכתב מפי השמועה למדו שהנאכל לטהורים וכו'. פרק מי שהיה בגמרא. ומה שכתב אפילו אכלו טמאי המת

מהאימורים שלו פטורים. שם בעיא דאיפשיטא: במה דברים אמורים
שהפסח יאכל בטומאה וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך:

ט שְחִטּוּהוּ בְּטֹהַר וְנִטְמְאוּ רַב הַצְּבוּר קֹדֶם זְרִיקָה. זֹרֵק אֶת
הַדָּם וְהִפְסִח לֹא יֵאָכֵל. גְּזֵרָה שְׁמָא יִטְמְאוּ אַחַר זְרִיקָה בְּשָׁנָה
אַחֶרֶת וַיֵּאָכְלוּהוּ בְּטֹמְאָה. הָיוּ כְּלֵי שֶׁרֶת טְמֵאִים בְּשָׂרָךְ וְכִיּוֹצֵא
בוֹ. הוֹאִיל וַיֵּינֶן מְטֵמְאִין אֶת הָאָדָם כְּמוֹ שְׂיִתְבְּאָר בְּמִקּוּמוֹ.
אִף עַל פִּי שְׂמֵטְמְאִין אֶת הַבָּשָׂר לֹא יַעֲשׂוּהוּ אֶלָּא הַטְּהוּרִים
וַיֵּאָכֵל אִף עַל פִּי שְׁהוּא טְמֵא. מוּטָב שְׂיֵאָכֵל בְּטֹמְאָת בָּשָׂר שְׁהִיא
בְּלֹאוּ וְלֹא יֵאָכְלוּהוּ טְמֵאֵי הַגּוֹף שֶׁהֵם בְּכָרֶת כְּמוֹ שְׂבִאָרְנוּ
בְּפִסּוּלֵי הַמְּקַדָּשִׁין:

כסף משנה ומ"ש שחטוהו בטהרה ונטמאו רוב הצבור קודם זריקת הדם
וכו'. בפרק כיצד צולין (דף ע"ח:). וקשה שדברי רבינו סותרים זה את זה
שבתחלה כתב בד"א שהפסח יאכל בטומאה כשנטמאו הצבור קודם זריקת
הדם ואח"כ כתב שחטוהו בטהרה ונטמאו רוב הצבור קודם זריקת הפסח לא
יאכל. וי"ל דאהא דת"ר שחטו בטהרה ואח"כ נטמאו הבעלים יזרק הדם
בטהרה ואל יאכל בשר בטומאה וכו' אר"י הכא במאי עסקינן בצבור וכו' אי
בצבור אמאי אין הבשר נאכל בטומאה גזירה שמא יטמאו הבעלים וכו'
ויאמרו אשתקד לא נטמאנו ואכלנו השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד כי
אזדריק דם בעלים טמאים הוו השתא בעלים טהורים הוו. ודברי רבינו כך
הם מתבארים בד"א שהפסח יאכל בטומאה בשנטמאו קודם זריקת הדם אף
על פי ששחטוהו בטהרה זה הוא מן הדין אבל משום גזירה אם שחטוהו אם
נטמאו בעלים אפילו קודם זריקה לא יאכל: **היו כלי שרת טמאים בשרץ וכו'.**
בפרק כיצד צולין (דף ע"ט) פלוגתא דאמוראי ופסק כרב חסדא דרבי יצחק
סבר

הלכות קרבן פסח - פרק שמיני

א אֲכִילַת בֶּשֶׂר הַפֶּסַח בְּלִיל חֲמֹשֶׁה עֶשֶׂר מִצּוֹת עֲשֵׂה שְׁנֵאֲמַר
(שמות יב-ח) וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל
מֵרִים יֹאכְלֶהוּ:

ב וְאִין מִצָּה וּמְרוֹר מְעַכְבִּין. אִם לֹא מְצָאוּ מִצָּה וּמְרוֹר יוֹצְאִין
יְדֵי חוּבְתָן בְּאֲכִילַת בֶּשֶׂר הַפֶּסַח לְבַדּוֹ. אָבֵל מְרוֹר בְּלֹא פֶסַח
אֵינוֹ מִצָּה שְׁנֵאֲמַר (במדבר ט-יא) 'עַל מִצּוֹת וּמֵרִים יֹאכְלֶהוּ:

כסף משנה (א-ב) אכילת בשר הפסח בלילי ט"ו מ"ע וכו' ואין מצה ומרור
וכו'. במכילתא מנין אתה אומר שאם אין להם מצה ומרור הן יוצאין ידי
חובתן בפסח ת"ל יאכלוהו: ומ"ש אבל מרור בלא פסח אינו מצוה. בס"פ ע"פ
(דף ק"כ) אמר רבא מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן מ"ש מרור דכתיב
על מצות ומרורים (יאכלוהו) בזמן דאיכא פסח יש מרור בזמן דליכא פסח
ליכא מרור מצה נמי הא כתיב על מצות ומרורים מצה הא מיהדר הדר ביה
קרא דכתיב בערב תאכלו מצות:

ג מִצָּה מִן הַמִּבְחָר לֶאֱכֹל בֶּשֶׂר הַפֶּסַח אֲכִילַת שִׁבְעָה. לְפִיכֹךְ אִם
הִקְרִיב שְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר. אוֹכֵל מִהֶן תִּחְלָה וְאַחַר כֶּךָ
אוֹכֵל בֶּשֶׂר הַפֶּסַח כְּדֵי לְשַׁבַּע מִמֶּנּוּ. וְאִם לֹא אָכַל אֶלֶּא כְּזֵית יֵצֵא
יְדֵי חוּבְתוֹ. וְכֵן אֲכִילַת בֶּשֶׂר פֶּסַח שְׁנֵי בְּלִילֵי חֲמֹשֶׁה עֶשֶׂר לְחֻדָּשׁ
אֵיר מִצּוֹת עֲשֵׂה. שְׁנֵאֲמַר בּוֹ (במדבר ט-יא) 'עַל מִצּוֹת וּמֵרִים
יֹאכְלֶהוּ:

כסף משנה מצוה מן המובחר לאכול בשר הפסח אכילת שובע. במכילתא
הפסח נאכל אכילת שובע ואין מצה ומרור נאכלין אכילת שובע, כלומר אחר
אכילת מצה ומרור יאכלוהו. ומ"ש לפיכך אם הקריב שלמי חגיגה בי"ד
אוכל מהם תחלה ואח"כ אוכל בשר הפסח וכו'. ברייתא בפי' אלו דברים (דף
ע'). ומ"ש ואם לא אכל אלא כזית יצא י"ח. כך דין סתם אכילה. ובמשנה פי'
האשה (דף צ"א) ואפילו חבורה של ק' שאינם יכולים לאכול כזית. והכי משמע
מדאמרינן בפי' כיצד צולין (דף פ"ה): כזיתא דפסחא בביתא והלילא פקע
באיגרא:

ד וּשְׁנִיָּהּוּ אֵינּוּ נֹאכְלִין אֶלָּא צְלִי אֵשׁ. וְהָאוֹכֵל מֵהֶן כְּזֵית נָא אוּ
מִבֶּשֶׂל בְּלִילֵי פְסָחִים לֹקֵה שְׁנֵאָמֶר (שמות יב-ט) 'אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ
נָא וּבֶשֶׂל מִבֶּשֶׂל בְּמִים'. אֲכַל נָא וּמִבֶּשֶׂל כְּאַחַת אֵינּוּ לֹקֵה אֶלָּא
אַחַת. לְפִי שְׁשֻׁנֵיהֶן נִכְלָלוֹת בְּלָאוּ אַחַד. אֲכַל מִמֶּנּוּ נָא אוּ מִבֶּשֶׂל
מִבְּעוֹד יוֹם אֵינּוּ לֹקֵה שְׁנֵאָמֶר (שמות יב-ט) 'כִּי אִם צְלִי אֵשׁ בְּשַׁעָה
שְׁמִצּוֹה לְאֹכְלוֹ צְלִי חֵיב עַל אֲכִילַת נָא וּמִבֶּשֶׂל. אֲבָל מִבְּעוֹד יוֹם
פְּטוֹר :

כסף משנה ושניהם אינם נאכלים אלא צלי אש. משנה פ' מי שהיה טמא (דף
צ"ה): **אכל נא ומבושל כאחת אינו לוקה אלא אחת וכו'.** בס"פ כל שעה (דף
מ"א) אמר x אביי וכו' אכל נא ומבושל לוקה שלשה רבא אמר אין לוקין על
לאו שבכללות א"ד תרתני הוא דלא לקי חדא מיהת לקי איכא דאמרי חדא
נמי לא לקי כך היא ג"י רבינו וידוע דהלכה כרבא אלא שיש לתמוה למה פסק
כל"ק. וכ"פ עוד בפ"ח מהל' סנהדרין וכבר השיגו הרמב"ן ואפשר שטעמו
משום דאמרי' איכא דאמרי' וא"ד לא מתבריר הי הוי לישנא קמא והי הוי ל"ב
והילכך נקטינן לקולא ומה גם בדין מלקות שהוא כמיתה: **אכל ממנו נא או
מבושל מבע"י אינו לוקה וכו'.** ברייתא שם :

ה אֲכַל מִמֶּנּוּ כְּזֵית צְלִי מִבְּעוֹד יוֹם עֶבֶר עַל מִצּוֹת עֲשֵׂה. שְׁנֵאָמֶר
(שמות יב-ח) 'וְאֹכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה'. בְּלִילָה וְלֹא בַיּוֹם. וְלָאוּ
הִבָּא מִכָּלֵל עֲשֵׂה עֲשֵׂה הוּא :

כסף משנה אכל ממנו כזית צלי מבע"י וכו'. גם זה שם ודלא כר' יהודה :

ו (שמות יב-ט) 'נא' שֶׁהִזְהִירָה עָלֶיךָ תוֹרָה הוּא הַבֶּשֶׂר שֶׁהִתְחִיל בּוֹ
מַעֲשֵׂה הָאוֹר וְנִצְלָה מִעַט וְאֵינּוּ רְאוּי לְאֲכִילַת אָדָם עַדִּין. אֲבָל
אִם אֲכַל מִמֶּנּוּ בֶּשֶׂר חֵי אֵינּוּ לֹקֵה וּבִטֹל מִצּוֹת עֲשֵׂה. שְׁנֵאָמֶר
(שמות יב-ט) 'צְלִי אֵשׁ'. הָא שְׁאֵינּוּ צְלִי אָסוּר. צָלְהוּ כָּל צָרְכוֹ עַד
שְׁנֵיתְחַרְדַּ וְאֹכְלוּ פְטוֹר :

כסף משנה נא שהזהירה עליו תורה וכו' אבל אם אכל ממנו בשר חי אינו לוקה וכו'. גם זה שם: צלהו כל צרכו וכו'. גם זה שם ברייתא ומימרא דרב אשי:

ז (שמות יב-ט) 'מבשלי שהזהירה עליו תורה בין שנתבשל במים בין שנתבשל בשאר משקין או במי פרות שנתאמר (שמות יב-ט) 'ובשל מבשלי רבה הכל:

כסף משנה מבושל שהזהירה עליו תורה וכו'. משנה וברייתא שם (דף מ'):

ח צלהו ואחר כך בשלו. או שבשלו ואחר כך צלהו. או שעשהו צלי קדרה ואכלו חיב. אבל מתר לסוד אותו בין ושמן ודבש ובשאר משקין ומי פרות. חוץ מן המים. ומתר לטבל הבשר אחר שנצלה במשקים ובמי פרות:

כסף משנה צלהו ואחר כך בשלו וכו'. שם ת"ר במים אין לי אלא במים שאר משקין מנין אמרת ק"ו וכו' רבי אומר וכו' שאר משקין מנין ת"ל בשל מבושל מ"מ מאי בינייהו צלי קדרה. ופירש"י צלי קדרה שמבשלין אותו בקדרה בלא מים ובלא שום משקה אלא מים הנפלטים משמנו למאן דיליף לה מק"ו הכא שרי לרבי דיליף מריבויא האי נמי בשל מבושל הוא. ואמרינן תו בגמרא ורבנן האי בשל מבושל מאי עבדי ליה מיבעי ליה לכדתניא בשלו ואחר כך צלאו או שצלאו ואח"כ בשלו חייב. ויש לתמוה על רבינו שמאחר שפסק כרבנן דצלאו ואחר כך בשלו חייב ה"ל לפטור בצלי קדרה דלא מיחייבין אלא לרבי דלית הלכתא כוותיה. ונ"ל שרבינו מפרש דלרבנן נמי חייב על צלי קדרה מריבויא דבשל מבושל וכי אמרינן דאיכא בינייהו צלי קדרה היינו לומר דמק"ו לא הוה משתמע אבל מבשל מבושל ודאי משתמע שפיר לכ"ע. ומה שכתב אבל מותר לסוד אותו בין ובשמן וכו' ומותר לטבל הבשר אחר שנצלה וכו'. משנה שם:

ט * אין צולין את הפסח על גבי כלי אבן או כלי מתכות שנתאמר (שמות יב-ט) 'צלי אש' לא צלי דבר אחר. לפיכך אם קנה כלי מנקב כדי שתשלט בו האור צולין עליו. ואין צולין אותו בשפוד של מתכת שהרי השפוד פלו חס וצולה מקומו:

ההראב"ד **אין צולין את הפסח וכו'.** א"א והוא שלא יגע בכלי שהרי אמרו נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו :

כסף משנה **אין צולין את הפסח וכו'.** נלמד ממה שיתבאר לקמן שאם נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו ולא מפליג בין שהתנור של אבן בין שהוא של מתכת. **ומ"ש לפיכך אם היה כלי מנוקב וכו'.** בר"פ כיצד צולין (דף ע"ד) תנן אין צולין הפסח לא על השפוד ולא על האסכלה ומפרש בגמרא שאם היתה אסכלה מנוקבת מותר : **כתב** הראב"ד והוא שלא יגע בכלי וכו'. וני"ל דרבינו משמע ליה דא"כ לא הוו שתקי בגמרא מלהזכיר כן גבי אסכלה מנוקבת ועוד דאם כדברי הראב"ד פשיטא אלא חרסו של תנור שאני שאין האור שולט בו כמו ששולט באסכלה מנוקבת. ואפשר דרבינו נמי בלא יגע מיירי ולישנא דגמי נקט. **ומ"ש ואין צולין אותו בשפוד של מתכת וכו'.** בראש הפרק הנזכר ויהיב טעמא משום דחם מקצתו חם כולו וקא מיטוי מחמת השפוד ורחמנא אמר צלי אש ולא צלי מחמת דבר אחר :

ו הסיק את התנור וגרף את כל האש ותלהו בתנור וצלהו הרי זה אסור שאין זה צלי אש. חתכו ותלהו על גבי גחלים הרי זה צלי אש. צלהו על גב סיד או חרסית או חמי טבריה הרי זה אסור שאין זה צלי אש. כיצד צולין אותו. תוחבו מתוך פיו עד בית נקובתו בשפוד של עץ ותולהו לתוך התנור והאש למטה ותולה כרעיו ובני מעיו בתנור חוצה לו ולא יתנם בתוכו שזה כמין בשול הוא. ושפוד של רמון היו בוררין לצליתו כדי שלא יזרק את מימיו ויבשלהו :

כסף משנה **הסיק את התנור וגרף את כל האש וכו'.** מימרא דר"י (דף ע"ה). **ומ"ש חתכו ותלהו על גבי גחלים הרי זה צלי אש.** ברייתא שם בשם רבי ומשמע לרבינו דכיון דלא אשכחן מאן דפליג עליה נקטינן הכי : **צלהו ע"ג סיד או חרסית.** הכי משמע בר"פ כיצד צולין. ודין חמי טבריא בס"פ כל שעה (דף מ"א) : **כיצד צולין אותו וכו'.** ר"פ (דף ע"ד) כיצד צולין את הפסח מביאין שפוד של רמון ותוחבו מתוך פיו עד בית נקובתו ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר כמין בישול הוא זה אלא תולן חוצה לו וידוע דהלכה כר"ע מחבירו. **ומ"ש ותולהו לתוך התנור והאש למטה** כלומר שאם לא היה האש למטה שגרפו הרי זה אסור שאין זה צלי אש כמו שנתבאר בסמוך. ובגמ' קאמר דדוקא שפוד של רמון משום דשפוד של שאר עצים מפיק

מיא והוי כמבושל ופריך של רמון נמי אית ביה קיטרי כלומר ועיי קיטרי מפיק מיא ומשני שיעי קיטרי ואי בעית אימא בנבגא בר שתא דלית ביה קיטרי והא איכא בי פיסקיה דמפיק לבי פיסקיה לבר. ופירש"י והא איכא בי פיסקי ראש השפוד שהוא מקום חתך ומוציא מים. דמפיק לבי פיסקי לבר חוץ לפי הפסח דאי מפקי מיא לא עיילי לפסח. ורבינו השמיט כל זה משום דמשמע דמדרבנן הוא למיחש להכי ומשום הכי נקט לקולא כלישנא קמא דשני שיעי קיטרי ולא כתב דמפיק לבי פיסקיה לבר משום דאורחא דעלמא הכי הוא להוציא ראש השפוד לחוץ ואין צורך להתנות בכך. ואפשר שזהו פירוש מה שאמר דמפיק לבר כלומר מנהגא דעלמא הכי הוא :

יא נגע הבשר בחרסו של תנור יקלף את מקומו מפני שהוא צלי החרס :

יב נטף מרטבו על החרס וחזר עליו יטל את מקומו שכל המרק והליחה שתפרש ממנו כשיצלה אסורה שהרי אינה בשר צלי :

יג נטף מרטבו על הסלת יקלף את מקומו וישל כנו :

יד סכו בשמן של תרומה אם חבורת הכהנים יאכלו. ואם של ישראל אם חי הוא ידיחנו וינגב ואם צלי יקלף את החיצון. סכו בשמן של מעשר שני לא יעשנו דמים על בני חבורה שאין פודין מעשר שני בירושלים כמו שבארנו במקומו. ואין צולין שני פסחים כאחת מפני התערובות אפלו גדי וטלה :

כסף משנה (יא-יד) ומה שכתב נגע הבשר בחרסו של תנור וכו' עד שאין פודין מעשר שני בירושלים. הכל משנה בריש פרק כיצד צולין (פסחים דף ע"ה) אלא דגבי נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו שנינו יטול את מקומו. ובקצת ספרי רבינו טעות סופר וכך מצאתי בנוסחא מדוייקת נטף מרוטבו על החרס וחזר עליו יטול את מקומו. שכל המרק והליחה שתפרוש ממנו כשיצלה אסורה שהרי אינה בשר צלי : **ומה שכתב רבינו בנטף מרוטבו על הסלת יקלוף את מקומו.** בלשון המשנה יקמוץ את מקומו ואיני יודע למה שינה רבינו. ונראה דטעות סופר הוא בספרי רבינו דלא שייך בסלת לשון קליפה : ואין

צולין שני פסחים כאחד וכו'. ברייתא שם (דף ע"ו) ופירוש מפני התערובת שמא יתחלפו זה בזה ונמצא פסח נאכל שלא למנויו:

טו כָּבֵר בְּאֶרְנוּ בְּכֶמֶה מְקוֹמוֹת שְׂאִין הַפֶּסַח נֹאכֵל אֶלָּא עַד חֲצוֹת כְּדִי לְהִרְחִיק מִן הָעֵבֶרָה וְדִין תּוֹרָה שְׂיֹאכֵל כָּל הַלַּיְלָה עַד שְׂיַעֲלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר. וְכָבֵר בְּאֶרְנוּ בְּהִלְכוֹת חֶמֶץ וּמִצָּה שֶׁהוּא טְעוֹן הַלַּל בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ וְשְׂאִין בְּנֵי חֲבוּרָה חוּזְרִין וְאוֹכְלִין אַחַר שֶׁנִּרְדְּמוּ בְּשָׁנָה אֶפְלוּ בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה:

כסף משנה שאין הפסח נאכל אלא עד חצות וכו' ודין תורה שיאכל כל הלילה וכו'. פרק איזהו מקומן (דף נ"ו): שהוא טעון הלל באכילתו. משנה פרק מי שהיה טמא (דף צ"ה): ושאין בני חבורה וכו'. משנה בסוף פסחים (דף ק"כ) ירבי:

הלכות קרבן פסח - פרק תשיעי

א כָּל הָאוֹכֵל מִן הַפֶּסַח אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא בְּחֲבוּרָה אַחַת וְאִין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ מִן הַחֲבוּרָה שְׂיֹאכֵל בָּהּ. וְהַמוֹצִיא מִמֶּנּוּ כְּזֵית בָּשָׂר מִחֲבוּרָה לְחֲבוּרָה בְּלֵיל חֲמִשָּׁה עָשָׂר לֹקֵה שְׁנֵאָמַר (שמות יב-מו) 'לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה'. וְהוּא שְׂיִנְיַחְנוּ בְּחוּץ. שֶׁהוֹצָאָה כְּתוּבָה בּוֹ כְּשֶׁבֶת לְפִיכֹךְ צָרִיד עֲקִירָה וְהִנָּחָה כְּהוֹצָאת שֶׁבֶת. וְאִין מוֹצִיא אַחַר מוֹצִיא בְּפֶסַח שְׂכִינִין שֶׁהוֹצִיא אוֹ הָרֵאשׁוֹן נִפְסֵל. מִן הָאֲגָף וּלְפָנָיִם כְּלָפְנָיִם מִן הָאֲגָף וְלַחוּץ כְּלַחוּץ וְהָאֲגָף עֲצָמוֹ שֶׁהוּא עָבִי הַפֶּתַח כְּלַחוּץ. הַחֲלוֹנוֹת וְעָבִי הַכְּתָלִים כְּלָפְנָיִם. הַגָּגִים וְהָעֲלִיּוֹת אֵינָן בְּכֻלָּל הַבַּיִת:

כסף משנה כל האוכל מן הפסח וכו'. בס"פ כיצד צולין (דף פ"ו) מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מלמד שהפסח נאכל בשתי חבורות יכול יהא האוכל אוכל בשני מקומות ת"ל בבית אחד יאכל וכו' דברי ר"י ר"ש אומר על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מכאן שהפסח נאכל בשני מקומות יכול יהא נאכל בשתי חבורות ת"ל בבית אחד יאכל. ופירש"י על הבתים אשר יאכלו אותו משמע שני בני אדם אוכלים פסח אחד בשני בתים דכתיב יאכלו שנים אותו חד פסח בתים שנים. יכול יהא אדם אחד אוכל ממנו בשני מקומות כגון בשני חדרים או בשתי חבורות ההופכות פניהם ת"ל בבית אחד יאכל ור"י סבר יש אם למסורת כדלקמן יאכל כתיב משמע אדם אחד אוכל בבית אחד ולא בשני בתים אבל לגבי אוכלים הרבה כתיב בתים הרבה עכ"ל. וידוע דהלכה כר"י. וזהו שכתב רבינו כל האוכל כלומר אדם אחד אינו אוכל אלא בחבורה אחת אבל שנים או יותר יכולים לאכול כל אחד בחבורה אחת וכתב הר"א בנו של רבינו קשה מ"ש לקמן גבי שתי חבורות שנפרצה מחיצה מביניהם וכו' שאין הפסח נאכל בשתי חבורות דהא כר"ש אתיא ולפיכך כתב שצריך למוחקו ולכתוב במקומו שאין נעקרים מחבורה לחבורה. ובספרים דידן הרכיבו שתי הנוסחאות וכתוב בהם שאין הפסח נאכל בשתי חבורות ואין נעקרים מחבורה לחבורה. ואני אומר שנוסחא דשאין הפסח נאכל בשתי חבורות ל"ק מידי דה"ק מאחר שהתחילו לאכול בחבורה אחת נתחדשה להם חבורה אחרת אם היו אוכלים ונמצא כל יחיד מהם אכל בשתי חבורות וזה אסור לר"י ולא התיר אלא לאכול כל אחד בחבורה אחת לבדה. וגירסת שאין נעקרין מחבורה לחבורה כך היא מתפרשת כמו שפירשתי גירסת שאין הפסח נאכל בשתי חבורות שהרי בסוף פסחים (דף קי"ט:) אהא דתנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן אמרינן מאי אפיקומן אמר רב שלא יעקרו מחבורה לחבורה ופירשב"ם לא יעקרו וכו' אחר שאכלו הפסח בחבורה לא ילכו בחבורה אחרת לאכול (לא פת) ולא את שום דבר דילמא אתי למיכל פסח בשני מקומות ואנן תנן סתמא כר"י פרק כיצד צולין דפסח נאכל בשתי חבורות ואין האוכל אוכל הפסח בשני מקומות ולא תקשה למה שפירשתי בגירסת שאין הפסח נאכל בשתי חבורות שזהו לשון ר"ש והיאך תפסו לר"י שכבר מצינו כיוצא בזה. ומאחר שביאר רבינו בתחלת הפרק במה הדבר תלוי ממילא משמע שהלשון ע"פ מה שקדם יתפרש: **והמוציא ממנו כזית בשר מחבורה לחבורה וכו'.** בס"פ כיצד צולין (דף פ"ה). **ומ"ש והוא שיניחנו בחוץ שהוצאה כתובה בו כשבת לפיכך צריך עקירה והנחה כהוצאת שבת.** מימרא דר' אמי שם ע"ב: **ואין מוציא אחר מוציא בפסח שכיון וכו'.** ירושלמי בסוף פרק כיצד צולין ויידא אמר דא יש שובר אחר שובר ואין מוציא אחר מוציא: **מן האגף ולפנים כלפנים וכו'.** משנה בפרק כיצד צולין שם. **ומ"ש והאגף עצמו**

לחֹוץ. הכי משמע בגמרא שם. ומ"ש החלונות ועובי הכותלים כלפנים. שם
במשנה. ומ"ש הגגים והעליות אינם בכלל בית. מימרא דרב שם :

ב בֶּשֶׁר הַפֶּסַח שֵׁיִצָּא חוּץ לְחִבּוּרְתּוֹ בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה נֶאֱסָר
בְּאֲכִילָה וְהָרִי הוּא כְּבֶשֶׂר קִדְּשֵׁי קִדְּשִׁים שֵׁיִצָּא חוּץ לְעִזְרָה אוֹ
בֶּשֶׂר קִדְּשִׁים קָלִים שֵׁיִצָּא חוּץ לְחוּמוֹת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהַכֹּל
כְּטָרְפָה. וְלוֹקִין עַל אֲכִילָתוֹ כְּמוֹ שֶׁבִּיאָרְנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת.
אֵיבָר שֵׁיִצָּא מִקְצָתוֹ חוּתָךְ הַבֶּשֶׂר וַיּוֹרֵד עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְעֶצֶם וְקוֹלֵף
אֶת הַבֶּשֶׂר כָּל שֶׁבִּפְנֵי יֶאֱכַל וְכֹל שֶׁבַּחוּץ יִשְׂרָף. כִּשֶׁהוּא מִגִּיעַ
לְעֶצֶם חוּתָךְ בְּקוֹפִיץ אִם הָיָה שָׂאָר קִדְּשִׁים. וְאִם הָיָה פֶּסַח
שֶׁאֲסוּר לְשִׁבֵר בּוֹ עֶצֶם קוֹלֵף עַד הַפֶּרֶק וּמִפֶּרֶק הָאֵיבָר שֵׁיִצָּא
מִקְצָתוֹ מִן הַפֶּרֶק וּמִשְׁלִיכּוֹ לְחוּץ :

כסף משנה בשר הפסח שיצא חוץ לחבורתו וכו' נאסר באכילה וכו'. פשוט
הוא. ומ"ש כמו שביארנו במעשה הקרבנות. בפ"א. ובספרים כתוב שהכל
בשריפה וצריך להגיה ולכתוב שהכל כטריפה: אבר שיצא מקצתו חותך עד
שמגיע לעצם וכו'. משנה בפרק כיצד צולין שם :

ג שְׁתֵּי חִבּוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלוֹת בְּבֵית אֶחָד צָרִיכָה כָּל חִבּוּרָה
מִהֵן לַעֲשׂוֹת לָהּ הֶקֶף שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב-מו) 'מִן הַבֶּשֶׂר חוּצָה'. מִפִּי
הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁצָּרִיךְ לַתֵּן לוֹ חוּצָה לְמָקוֹם אֲכִילָתוֹ. וְאֵלוֹ
הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶן אֵילָךְ וְאוֹכְלִין וְאֵלוֹ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶן אֵילָךְ
וְאוֹכְלִין כְּדִי שֶׁלֹּא יֵרְאוּ מְעַרְבִים :

כסף משנה שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד וכו'. נראה שלמד כן
מדתניא בס"פ כיצד צולין ברייתא שם חוצה תן לה חוצה ואף ע"ג דרש"י כתב
דל"ג ליה נראה דרבינו גריס ליה. ומ"ש ואלו הופכים את פניהם הילך
ואוכלים וכו'. משנה פ' כיצד צולין (דף פ"ו). ויש לתמוה מאחר שכל חבורה
יש לה היקף למה צריכים להפוך פניהם אלו הילך ואלו הילך כדי שלא יראו
מעורבים הרי ע"י ההיקף אינם נראים מעורבין. ואפשר לומר דבהיקף כל דהו
סגי להו ואע"פ שעדיין רואים אלו את אלו. ואפשר [דמאי] דקאמר היקף לאו
מחיצה ממש קאמר אלא למעוטי שלא ישבו אלו כנגד אלו שאז נראים

כחבורה אחת אלא אלו הופכים פניהם הילך ואלו הופכים פניהם הילך לזה
קורא היקף:

ד הִיוּ הַמִּים שְׂמוֹזְגִים בּוֹ יֵינָם בְּאֲמֻצֵּעַ הַבַּיִת בֵּין שְׁתֵּי
הַחֲבוּרוֹת. כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹמֵד לְמִזְג קוֹפֵץ אֶת פִּיּוֹ וּמַחֲזִיר אֶת פְּנֵיו
עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֶצֶל חֲבוּרְתּוֹ וְאַחַר כֵּן אוֹכֵל מֵה שֶׁבְּפִיו. שְׂאֲסוּר
לְאוֹכֵל לְאָכֵל בְּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת. וּמִתֵּר לְכֹלָה לְהַחֲזִיר פְּנֵיהָ מִפְּנֵי
חֲבוּרְתָּהּ וְאוֹכֶלֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא בּוֹשָׁה לְאָכֵל בְּפְנֵיהֶם:

כסף משנה **היו המים שמוזגים בו יינם באמצע הבית וכו'.** זהו פירוש רבינו
למה ששנינו בפרק כיצד צולין גבי שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד וכו'
והמיתם באמצע כשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו מחזיר את פניו עד
(שהוא) מגיע אצל חבורתו ואוכל. **ומה שכתב מותר לכלה להחזיר פניה וכו'.**
שם במשנה:

ה שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּפְרָצָה מְחֻצָּה מְבִינִיהֶן אֵינָן אוֹכְלִין. וְכֵן אִם
הִיְתָה חֲבוּרָה אַחַת וְנִעְשִׂית מְחֻצָּה בִּינֵיהֶן אֵינָן אוֹכְלִין עַד
שֶׁתִּסְתַּלַּק. שְׂאִין הַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת וְאֵינָן נֶעְקְרוּ
מִחֲבוּרָה לְחֲבוּרָה:

כסף משנה **שתי חבורות שנפרצה מחיצה מביניהם וכו'.** שם ע"ב היו יושבים
ונפרסה מחיצה ביניהם לדברי האומר פסח נאכל בשתי חבורות אוכלים
לדברי האומר אין הפסח נאכל בשתי חבורות אין אוכלים היו יושבים
ונסתלקה מחיצה מביניהם לדברי האומר האוכל אוכל בב' מקומות אוכלים
לדברי האומר אין האוכל אוכל בב' מקומות אין אוכלים יתיב רב כהנא פשיט
ליה מיפשט א"ל רב אשי [לרב כהנא] ותיבעי לך איבעי סילוק מחיצה ועשיית
מחיצה מי הוי כשני מקומות וכו' או לא תיקו. ופירש"י פשיט ליה מיפשט
אומרה לשמועה זו פשוטה ומפורשת כמו שאמרנו שעשיית מחיצה עושה אותן
שתי חבורות וסילוק מחיצה עושה אותן ב' מקומות ולא מספקא ליה בה מידי
עכ"ל. וכיון דרב אשי מספק בהו פסקו רבינו לחומרא. ומה שיש לדקדק על
מ"ש שאין הפסח נאכל בשתי חבורות כתבתי בראש פ' זה:

בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּכְנְסוּ שְׁלֹשָׁה מֵהֶן אוֹ יֶתֶר לֶאֱכֹל פְּסָחִיהֶן וְלֹא בָּאוּ שָׂאֵר בְּנֵי חֲבוּרָה. אִם נִכְנְסוּ בְּשָׁעָה שְׁדָרָךְ בְּנֵי אָדָם לֶאֱכֹל הַפְּסָחִים וְחִזַּר הַמְעוֹרָר לְכַלֵּן עַל הַשָּׂאֵר וְלֹא בָּאוּ הָרִי אֵלּוּ שֶׁנִּכְנְסוּ אוֹכְלֵי עַד שֶׁיִּשְׁבְּעוּ וְאִין מִמְּתִינִים לַשָּׂאֵר. וְאֶפְלוּ בָּאוּ הַמְּתִאֲחָרִין אַחַר כֶּךָ וּמָצְאוּ אֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה שֶׁאֶכְלוּ הַכֹּל אִין מְשַׁלְּמִים לָהֶן כְּדֵי חֶלְקָם. אָבֵל אִם נִכְנְסוּ שְׁנַיִם בְּלֶבֶד הָרִי אֵלּוּ מִמְּתִינִים. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשַׁעַת כְּנִיסָתָן לֶאֱכֹל אָבֵל בְּעֵת שֶׁנִּפְטְרוּ אִין אָדָם צָרִיךְ לְהַמְתִּין לְחֲבֵרוֹ אֶפְלוּ גַּמַּר אֶחָד בְּלֶבֶד מִלֶּאֱכֹל יֵצֵא וְאִינוּ צָרִיךְ לְהַמְתִּין :

ההראב"ד בני חבורה שנכנסו. אי"א סבב פני כל השמועה לענין אחר שאין הדעת מתיישב עליו ואין השכל מסכים עמו שאין זה הענין מתפרש אלא בחבורה שעושין סבולת ושוכרין להם שמש להשקותם ולסדר להם שולחנם ומאכלם ובא רב הונא לומר שאם שלשה מהם רוצים להתחיל יכנס השמש עמהם ויסדר לפניהם וישמש אותם ולא יאמר לא אזקק להכנס עד שתהיו כלכם אלא כיון שהוא זמן הסעודה והוא הרגיש בהם שאינן ממתנין עד שיהיו כולם אבל יש שממהר יותר מחבירו הילכך יש לו להכנס עם השלשה הראשונים ולשמשם אבל פחות משלשה לא שאינם ראויים לזימון ובטלה דעתם אצל כל אדם אבל אחר אכילה אם ימשך אחד או שנים באכילה ושתייה יותר משאר החבורה יש לו להמתין להם ולשמשם שהמנהג כן הוא יש מאריך ויש מקצר וזו החבורה בין שהן אוכלין מן האמצע בין שהם אוכלין בפ"ע אמר רבינא ואלו המתאחרים אם הם פחות משלשה נותנין לו יותר על שכרו ולית הלכתא כוותיה וזה הענין הפשוט בשמועה זו ולא לענין פסח שיראה כשתי חבורות שלש וארבע גם כל מ"ש בסוף אין בו טעם :

כסף משנה בני חבורה שנכנסו ג' מהם וכו'. זהו פירוש מאי דגרסינן בס"פ כיצד צולין (דף פ"ו:) אמר רב הונא בני חבורה נכנסים בשלשה ויוצאים אפי' באחד אמר רבה והוא דעייל בעידנא דרגילי למיעל והוא דרגש בהו דיילא אמר רבינא ונותנים שכר (דמים) ולית הלכתא כוותיה. והראב"ד פירש בענין אחר וכתב וז"ל אי"א סבב פני כל השמועה לענין אחר שאין הדעת מתיישב עליו וכו'. וכך הם דברי רש"י ז"ל אבל דברי רבינו חננאל שכתבו התוס' כדברי רבינו בפירוש נכנסים בשלשה: **כתב** הר"י קורקוס וז"ל מה שמפרש רבינו במה שאמרו יוצאין אפי' אחד הוא דחוק והוא מה שמשיג עליו הראב"ד שאין בו טעם כי מה צורך להודיענו כך ולמה יצטרך להמתין אחד לחבירו כי טעם

הכניסה לא שייך כלל ביציאה ולא הל"ל דין היציאה כלל ולדברי רבינו דסד"א כיון שנשתתפו ונתחברו שיכריחו אלו את אלו לישוב עד הסוף לצוותא בעלמא שלא ישאר יחידי אי"נ כדי שלא יותירו ויביאו לידי נותר קמ"ל שזה אומר לו אם תרצה תסלק ידך גם אתה כי אני לא אמתין, ואפשר שהיוצא אין עליו חיוב נותר כיון שהניח השאר אוכלים ולפי שיטת רבינו דברי רבינא גם דברי רבה אכניסה לחוד קאי דביציאה לא שייך לפלוגי מידי ולא נתינת דמים עכ"ל:

ל **המאכיל כזית מן הפסח בין מִפְסַח ראשון בין מִפְסַח שני**
לְמוֹמֵר לְעִבּוּדָה זָרָה או לְגֵר תּוֹשֵׁב או לְשֹׁכֵר. הָרִי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְאֵינּוּ לוֹקָה אֶבֶל מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת. וְ (שמות יב-מג) 'בֶּן נֶכֶר' הָאֱמוּר בַּתּוֹרָה זֶה הָעוֹבֵד אֶל נֶכֶר. וְאֵין מֵאֲכִילִין מִמֶּנּוּ לְנֶכְרֵי אֶפְלוּ גֵר תּוֹשֵׁב או שֹׁכֵר שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב-מה) 'תּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר לֹא יֹאכַל בּוֹ':

ההראב"ד **המאכיל כזית מן הפסח וגו' עד תושב ושכיר לא יאכל בו.** א"א ואפילו לישראל שאינו ממונה עמו אע"פ שהוא תושבו או שכירו ולכך בא מדרשו ואין צורך לגר תושב שהוא ערל:

כסף משנה **המאכיל כזית מן הפסח וכו' למומר לע"ז או לגר תושב או לשכיר ה"ז עובר בל"ת.** מתבאר בכתוב. ומה שכתב בין מפסח ראשון בין מפסח שני. הכי משמע בפי מי שהיה טמא (דף צ"ו). ומ"ש ובן נכר האמור בתורה זה העובד אל נכר. במכילתא בן נכר אחד ישראל מומר ואחד עכו"ם במשמע ואע"ג דלא כתיב אלא כל בן נכר לא יאכל בו תושב ושכיר לא יאכל משמע לרבינו דלאו לדידהו מזהיר דעכו"ם לא חיישי למאי דמזהיר קרא אלא לישראל מזהיר שלא יאכילום וקרי ביה לא יאכיל ומ"מ כיון דלא כתיב בהדיא לא תאכילום אין לוקין עליו: כתב הראב"ד המאכיל כזית מן הפסח וכו' עד תושב ושכיר לא יאכל בו. א"א ואפילו לישראל שאינו ממונה עמו וכו'. י"ל שאם לישראל שאינו ממונה עמו מלפי אכלו תכוסו נפקא וכדפירש"י בס"פ איזהו מקומן. ומ"ש ואין צורך לגר תושב שהוא ערל כלומר דמכל ערל לא יאכל בו נפקא י"ל דאתא לתושב ושכיר שהוא גבעוני או ישמעאלי מהול או לגר שמל ולא טבל כדאיתא בפרק הערל. ועוד דאזהרת ערל אתא לערל ישראל שהוא עצמו מוזהר מלאכול ותושב הערל. ושכיר איצטריך להזהיר לישראל שלא יאכילנו כמו שנתבאר בסמוך:

ח עָרַל שֶׁאֵכֵל כְּזֵית מִבֶּשֶׂר הַפֶּסַח לֹקֵה שֶׁנֶּאֱמַר [\(שמות יב-מח\)](#) 'כָּל עָרַל לֹא יֵאכֵל בּוֹ'. בּוֹ הוּא שֶׁאֵינּוּ אוֹכֵל אֶבֶל אוֹכֵל הוּא מִצָּה וּמְרוֹר. וְכֵן מִתֵּר לְהֵאָכֵל מִצָּה וּמְרוֹר לְגַר תּוֹשֵׁב וּלְשֹׁכֵיר:

כסף משנה ערל שאכל כזית מבשר פסח לוקה וכו' אבל אוכל הוא מצה ומרור. בפרק מי שהיה טמא (דף צ"ו) דריש ערל לא יאכל בו בו אינו אוכל אבל אוכל הוא מצה ומרור. ומ"ש וכן מותר להאכיל מצה ומרור לגר תושב ולשכיר. טעמו משום דדרשא דלא יאכל בו לא נאמר אלא במצה ומרור:

ט כָּשֵׁם שְׁמִילַת בְּנִיּוֹ וְעֶבְדָּיו מְעַכְּבֵתוֹ מִלְשַׁחַט הַפֶּסַח כָּךְ מְעַכְּבֵתוֹ מִלְּאָכֵל שֶׁנֶּאֱמַר [\(שמות יב-מד\)](#) 'וּמִלֶּתֶה אֹתוֹ אֲזִי יֵאכֵל בּוֹ'. כִּיצַד. קָנָה עֶבֶד אַחֵר שֶׁנִּשְׁחַט הַפֶּסַח. אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהַמּוֹל אֲלָא אַחֵר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח. הֲרִי זֶה אֲסוּר לְאָכֵל עַד שְׁיִמּוֹל אוֹתוֹ. וְכִיצַד יִהְיֶה הַבֵּן רָאוּי לְמִילָה אַחֵר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְלֹא יִהְיֶה רָאוּי קִדָּם שְׁחִיטָה. כְּגוֹן שֶׁחֲלָצְתּוֹ חֲמָה שֶׁצָּרִיךְ שְׁבַעַת יָמִים מֵעַת לָעַת מִיּוֹם הַבְּרִיאָתוֹ. וְכְגוֹן שֶׁכָּאֲבָה עֵינּוֹ וְנִרְפְּאת אַחֵר שְׁחִיטָה. אוֹ שֶׁהָיָה טְמֵטוּם וְנִקְרַע אַחֵר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח וְנִמְצָא זָכָר:

כסף משנה כשם שמילת בניו ועבדיו מעכבתו וכו' עד סוף הפרק. בפרק הערל (דף ע"י):

הלכות קרבן פסח - פרק עשירי

א הַשׁוֹבֵר עֶצֶם בְּפֶסַח טְהוֹר הֲרִי זֶה לֹקֵה שֶׁנֶּאֱמַר [\(שמות יב-מו\)](#) 'וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ'. וְכֵן נֶאֱמַר בְּפֶסַח שְׁנֵי וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. אֶבֶל פֶּסַח שֶׁבָּא בְּטִמְאָה אִם שֶׁבַר בּוֹ עֶצֶם אֵינּוּ לֹקֵה. מִפִּי

הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ לֹא תִשָּׁבְרוּ בּוֹ בְּטָהוֹר וְלֹא בְּטָמֵא. אֶחָד הַשּׁוֹבֵר
אֶת הָעֶצֶם בְּלִילֵי חֲמֻשָּׁה עֶשֶׂר אוֹ שְׁשִׁבַר בּוֹ עֶצֶם מִבְּעוֹד יוֹם אוֹ
שְׁשִׁבַר אַחַר כְּמָה יָמִים הָרִי זֶה לּוֹקָה :

ב לְפִיכָךְ שׁוֹרְפִין עֲצָמוֹת הַפֶּסַח בְּכֹלֵל הַנוֹתֵר מִבְּשָׂרוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא
יבּוֹאוּ בָּהֶן לְיַדֵּי תַקְלָה :

**כסף משנה (א-ב) השובר עצם בפסח טהור ה"ז לוקה וכו' אבל בפסח שבא
בטומאה וכו'.** משנה וגמרא בפרק כיצד צולין (דף פ"ד): אחד השובר את
העצם בליל ט"ו וכו'. שם ע"ב פלוגתא דרבי ות"ק ופסק כת"ק. ומ"ש או
ששבר אחר כמה ימים ה"ז לוקה לפיכך שורפים עצמות הפסח וכו'. שם (דף
פ"ג):

ג אִין חִיבִין אֶלָּא עַל שְׁבִירַת עֶצֶם שֵׁישׁ עָלָיו כְּזִית בְּשָׂר אוֹ שֵׁישׁ
בוֹ מוֹחַ. אֲבָל עֶצֶם שְׂאִין בּוֹ מוֹחַ וְשֵׂאִין עָלָיו כְּזִית בְּשָׂר אִינוּ
חִיבֵי עַל שְׁבִירָתוֹ. הִזָּה עָלָיו כְּזִית בְּשָׂר וְשִׁבַר הָעֶצֶם שֶׁלֹּא בְּמִקּוֹם
הַבְּשָׂר חִיב אֶף עַל פִּי שְׁהַמְּקוֹם שְׁשִׁבַר פְּנוּי מִבְּשָׂרוֹ :

כסף משנה אין חייבין אלא על שבירת עצם וכו'. שם בדף פ"ה: ומ"ש היה
עליו כזית בשר ושבר העצם שלא במקום הבשר חייב וכו'. שם (דף פ"ד):
פלוגתא דר"י ור"ל ופסק כר"י:

ד הַשּׁוֹבֵר אַחַר הַשּׁוֹבֵר בְּעֶצֶם אֶחָד לּוֹקָה :

כסף משנה השובר אחר שובר בעצם אחד לוקה. ירושלמי פרק כיצד צולין
בשתי התראות אפ"י עצם אחד ושברו וחזר ושברו חייב שתיים, ועוד שם בסוף
הפרק ויידא אמר יש שובר אחר שובר:

ה הַשּׁוֹרֵף עֲצָמוֹת וְהַמְּחַתֵּךְ גִּידִים אִינוּ חִיבֵי מְשׁוּם שְׁבִירַת
עֶצֶם :

כסף משנה השורף עצמות והמחתך גידים אינו חייב משום שבירת עצם. שם
(דף פ"ד):

ז פֶּסַח שֶׁהוּא נֹא אוּ מִבֶּשֶׁל וְשֶׁבֶר בּוֹ אֶת הָעֶצֶם לּוֹקֵה. אֶפְלוּ נִפְסַל בְּטִמְאַה וְיִצִיֵאָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶם יֵשׁ בּוֹ אֲסוּר שְׁבִירַת הָעֶצֶם. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהֵיטָה לּוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסַל. אֲבָל אִם לֹא הֵיטָה לּוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר כְּגוֹן שְׁנֵת־פֶּגֶל אוּ נַעֲשֶׂה מַחְשֶׁבֶת זְמַן אוּ מַחְשֶׁבֶת שְׁנוּי הַשֵּׁם. אֵין בּוֹ מְשׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם :

ההראב"ד פסח שהוא נא וכו' עד שבר עצם האליה. א"א בכלן תפס כרבנן ובאליה תפס כרבי :

כסף משנה פסח שהוא נא או מבושל וכו'. שם בדף הנוכר. ומ"ש אפילו נפסל בטומאה ויציאה וכו' בד"א כשהיתה לו שעת הכושר ונפסל וכו'. גם זה שם פלוגתא דרבי ות"ק בדף הנוכר ופסק כת"ק :

ז שֶׁבֶר עֶצֶם הָאֱלֵיָהּ אֵינוֹ לּוֹקֵה שְׁהָרִי אֵינוֹ רְאוּי לְאֲכִילָה :

כסף משנה ומה שכתב שבר עצם האליה אינו לוקה וכו'. גם זה שם פלוגתא דרבי ותנא קמא ופסק כרבי. ויש לתמוה למה בשאר פסק כתנא קמא ובזו פסק כרבי וכבר השיגו הראב"ד. ונראה שטעם רבינו משום דרב אשי דבתרא הוא אמר על שבירת עצם האליה דהא ודאי אינו ראוי לאכילה כלל :

ח הַסְּחוּסִים שֶׁהֵם כְּמוֹ עֲצָמִים רַכִּים. הָרִי אֵלוֹ מִתְרִין לְאֲכָלָן :

ההראב"ד הסחוסים וכו' עד שעצמותיו רכין לא יאכל אותן. א"א מה נשתנו סברותיו בכמה מקומות ומעולם לא עלה על דעת מפרש שבאה זו המשנה על איסור שבירת העצם שאם כן היה לו לומר כל שאינו נאכל בשור הגדול לא יאכל בגדי הרך אבל באה על חיוב אכילה שהוא בבל תותירו :

ט הָיָה גְדִי קָטָן וְרָךְ שֶׁעֲצָמוֹתָיו רַכִּים לֹא יֵאָכֵל אוֹתָן שְׁזָה שׁוֹבֵר עֶצֶם וְאִם אָכַל לּוֹקֵה. שֶׁאֶחָד הַשׁוֹבֵר עֶצֶם קָשָׂה אוּ עֶצֶם רָךְ. זֶה הַכָּל כֹּל שֶׁנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגְּדוֹל אַחַר שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל הוּא שְׁמֵתָר לְאֲכָל כְּנֶגְדּוֹ מִן הַגְּדִי הָרָךְ אַחַר צְלִיתוֹ כְּגוֹן רְאִשֵׁי כְּנָפִים וְהַסְּחוּסִים :

כסף משנה (ח-ט) הסחוסים וכו' עד כגון ראשי כנפיים והסחוסים. זהו פירוש רבינו למה ששינונו בפרק הנזכר כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ראשי כנפיים והסחוסים ובגמרא רבה רמי תנן כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ושאינו נאכל לא אימא סיפא ראשי כנפיים והסחוסים והא הני לא מתאכלי בשור הגדול ואסיק רבא מה הן קתני והכי קתני כל הנאכל בשור הגדול בשלקא יאכל בגדי הרך בצלי ומה הם ראשי כנפיים והסחוסים ותניא כוותיה. ופירש"י כל הנאכל בשור הגדול וכו' אבל מה שאין נאכל בשור הגדול אין נמנין עליו בפסח אע"פ שעכשיו רך הוא עתיד להקשות בסופו עכ"ל: **והראב"ד** כתב א"א מה נשתנו סברותיו וכו'. ומה שהקשה על רבינו שא"כ הל"ל כל שאינו נאכל בשור הגדול אינו נאכל בגדי הרך אין זה כדאי לסתור פירוש רבינו ואם קושיא זו קושיא גם לפירוש רש"י קשיא. ועוד שלפירוש הראב"ד קשה דלא הל"ל יאכל בגדי הרך דמשמע דמותר לאכלו אלא הכי הל"ל ראוי לאכילה בגדי הרך ולפיכך יש לתמוה למה הפליא להתמיה על פירוש רבינו:

ג גידין הרכין שסופן להקשות אף על פי שהן ראויין לאכילה עתה ונאכלין בפסח אין נמנין עליהן. ונמנין על מוח שבראש מפני שיכול להוציאו בלא שבירת עצם. ואין נמנין על מוח שבקולית והוא העצם הסתום משני ראשיו. שהרי אינו יכול להוציאו אלא בשבירת עצם:

כסף משנה גידים הרכים שסופן וכו' אין נמנין עליהם. שם: ונמנים על מוח שבראש ואין נמנין על מוח וכו'. שם:

יא * כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל אֶת הַפֶּסַח חוֹתֵךְ הַבָּשָׂר וְאוֹכֵל וְחוֹתֵךְ הָעֲצָמוֹת מִן הַפֶּרֶק וּמִפְּרָקוֹן אִם רָצָה. וְכִשְׂיִגְיַע לְגִיד הַנֶּשֶׁה מוֹצִיאוֹ וּמְנִיחוֹ עִם שְׂאֵר הַגִּידִים וְהָעֲצָמוֹת וְהַקְרוֹמוֹת שְׂיוֹצְאִין בְּשַׁעַת אֲכִילָה. שְׂאִין מְנַקִּין אוֹתוֹ כְּשֶׂאֵר הַבָּשָׂר וְאִין מְחַתְּכִין אוֹתוֹ אֶלָּא צוֹלִין אוֹתוֹ שְׁלֵם. וְאִם חֲתָכוּ חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת כְּשֶׂר וְהוּא שְׁלֵם יַחֲסֵר אֵיבָר. צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל שְׁלֵם יִשְׂאִיר מִבָּשָׂר הַפֶּסַח עַד בְּקָר שְׁנָאֲמַר (שמות יב-ז) 'לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר'. וְכֵן בְּשֵׁנֵי שְׁנָאֲמַר (במדבר ט-יב) 'לֹא יִשְׂאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר'.

וְאִם הַשְּׂאִיר מִמֶּנּוּ בֵּין בְּרֵאשׁוֹן בֵּין בְּשֵׁנֵי עֶבֶר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְאִינוּ
לוֹקָה עַל לֹא זֶה שְׁהָרִי נִתְקַן לַעֲשֵׂה שְׁנַאֲמַר (שמות יב-ז) וְהִנְתָּר
מִמֶּנּוּ בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ:

ההראב"ד כשאדם אוכל את הפסח וכו' עד העצמות והקרומות. א"א בחיי
ראשי אין איסור גדול מזה שיצלה הפסח עם גיד הנשה ועם שמנו ועם תרבא
דתותי מתנא ועם קרומות שבראש ואם אזכה ואוכל פסח ויביא לפני כזה
הייתי חובטו בקרקע לפניו:

כסף משנה כשאדם אוכל את הפסח חותך הבשר ואוכל וכו': כתב הראב"ד
בחיי ראשי אין איסור גדול מזה וכו'. ומ"ש ותרבא דתותי מתנא, י"ל שלא
עלה על דעת שרבינו מתיר לצלותו עם חלב האסור מן התורה אלא גיד הנשה
שאין בגידין בני"ט ושמנו שאין בו איסור אלא שישראל קדושים נהגו בו איסור
ובפסח לא נהגו כדי שלא יבא לחתך בו אבר אבל חלב האסור מנקרים אותו
ואפילו החוטים והקרומות האסורים משום חלב מסירים אותם אע"פ שאין
אסורים אלא מדרבנן כמבואר בפ"ח מהמ"א דייקא נמי דקתני שאין מנקין
אותו כשאר הבשר דמשמע שמנקין אותו אלא שאינו כשאר בשר. ומ"ש
והקרומות שאין בהם איסור מיירי דומיא דשאר גידים ועצמות דנקט שאין
בהם איסור והראש יושיבנו בית שחיטתו לצד מטה או ינעוץ בחוטמו איזה
דבר ויושיב חוטמו לצד מטה ויצא כל דם שבו וקרומות שבראש אינם אלא
משום דם ונורא מישאב שייב וכשיפרק עצמות הראש יוציאם ויניחם עם שאר
העצמות והגידים. ויש סמך לדברי רבינו מדתניא בפרק [ז' דתוספתא פסחים] נצלה
החיצון ולא נצלה הפנימי קולף ואוכל עד שמגיע לנא: ואם השאיר ממנו וכו'.
מקרא מפורש בפי' בהעלותך. ומ"ש ואינו לוקה על לאו זה שהרי ניתק לעשה
וכו'. בפי' כיצד צולין (דף פ"ד) ופ"ק דתמורה (דף י"ד) ופי' ד' מיתות (דף ס"ג)
ופ"ק דמכות אמר הכי ר"י ור' יעקב אמר לא מן השם הוא זה אלא משום
דה"ל לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו ואע"ג דקושטא דמלתא היא דלאו
שאין בו מעשה אין לוקין עליו נקט רבינו טעמא דר"י לאשמועינן רבותא
דאפילו אי הוה ביה מעשה הוה מיפטר מאידך טעמא. ופי"א מהלכות אלו גבי
מניח אימורים כ' רבינו טעם דהוי לאו שאין בו מעשה:

יב כְּשֶׁמִקְרִיבִין אֶת הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן מִקְרִיבִין עִמּוֹ שְׁלָמִים בְּיוֹם
י"ד מִן הַבֶּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן. גְּדוֹלִים אוֹ קְטַנִּים. זְכָרִים אוֹ נְקִבּוֹת
כָּכֵל זְבָחֵי הַשְּׁלָמִים. וְזוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת חֲגִיגַת אֲרֻבָּעָה עֶשֶׂר וְעַל
זֶה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (דברים טז-ב) וְזָבַחְתָּ פֶסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבֶקָר.

אִימָתִי מִבִּיאִין עֲמוּ חֲגִיגָה זֹו בְּזִמָּן שֶׁהוּא בָּא בְּחַל וּבְטָהֳרָה
וּבְמוֹעֵט. אָבֵל אִם חָל יוֹם אַרְבַּעַה עֶשֶׂר לַהֲיוֹת בְּשַׁבָּת אוֹ שֶׁבֵּא
הַפֶּסַח בְּטַמְאָה אוֹ שֶׁהָיוּ הַפֶּסַחִים מְרַבִּים אִין מִבִּיאִין עֲמוּ
חֲגִיגָה. וְאִין מִקְרִיבִין אֶלֶּא הַפֶּסַחִים בְּלִבָּד :

כסף משנה כשמקריבים את הפסח וכו' אימתי מביאין עמו חגיגה זו וכו'.
משנה פ' אלו דברים (דף ס"ט):

יג חֲגִיגַת אַרְבַּעַה עֶשֶׂר רְשׁוּת וְאִינָה חוֹבָה. וְנֶאֱכָלֶת לְשָׁנֵי יָמִים
וְלִילָה אֶחָד כָּכֹל זָבַחִי שְׁלָמִים. וְאָסוּר לְהַנִּיחַ מִבֶּשֶׂר חֲגִיגַת
אַרְבַּעַה עֶשֶׂר לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים טז-ד\)](#) 'וְלֹא יִלִּין מִן
הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבַּי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֶּקָר'. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה
לְמַדּוֹ שֶׁזֶּה אֲזַהְרָה לְמַנִּיחַ בֶּשֶׂר חֲגִיגַת אַרְבַּעַה עֶשֶׂר לַיּוֹם שֶׁשָּׁה
עֶשֶׂר. שֶׁנֶּאֱמַר לַבֶּקָר עַד בֶּקָר שֶׁל יוֹם הַשְּׁנִי. וְהַמּוֹתִיר אִינוֹ לוֹקָה
אֶלֶּא יִשְׂרָף הַנוֹתֵר מִמָּנָה כְּשֶׁאֵר הַנוֹתֵרִים :

כסף משנה ומ"ש חגיגת י"ד רשות. שם בגמ'. ומ"ש ונאכלת לשני ימים
ולילה. משנה שם. ומ"ש ואסור להניח מבשר חגיגת י"ד ליום ג' וכו'. שם
(דף ע"א). ומ"ש והמותיר אינו לוקה. משנה פ' כיצד צולין (דף פ"ד) והוא
מהטעם שנתבאר בסמוך :

יד בֶּשֶׂר חֲגִיגָה שֶׁעָלָה עִם הַפֶּסַח עַל הַשְּׁלַחַן וְכֹל הַתְּבַשְׁלִין
הָעוֹלִים עִמּוֹ עַל הַשְּׁלַחַן מִתְּבַעְרִין עִמּוֹ. וְאִינָן נֶאֱכָלִים אֶלֶּא עַד
חֲצוֹת כְּפֶסַח עֲצָמוֹ גְּזָרָה מִפְּנֵי הַתְּעַרְבֻת :

כסף משנה בשר חגיגה שעלה עם הפסח על השלחן וכו'. ירושלמי בפרק אלו
דברים וכתבו הראב"ד :

טו מֵה בֵּין פֶּסַח רִאשׁוֹן לְפֶסַח שְׁנִי. הָרִאשׁוֹן אָסוּר בְּחֻמֵּץ בְּבֵל
יִרְאָה וּבֵל יִמְצָא. וְאִינוֹ נִשְׁחָט עַל חֻמֵּץ. וְאִין מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ חוּץ
לְחִבּוּרָה. וְטָעוּן הֵלֵל בְּאֶכִילָתוֹ. וּמִבִּיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה. וְאֶפְשָׁר

שְׁיָבוֹא בְּטִמְאָה אִם נִטְמָא רַב הַקְהָל טַמְאָת מֵת כְּמוֹ שְׁבִאֲרֵנוּ.
אָבֵל פִּסַּח שְׁנֵי חֲמֵץ וּמִצָּה עִמּוֹ בְּבֵית. וְאֵינוֹ טָעוֹן הִלֵּל בְּאֲכִילָתוֹ.
וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לַחֲבוּרָתוֹ. וְאֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה וְאֵינוֹ
בָּא בְּטִמְאָה. וְשְׁנֵיהֶם דּוֹחִין אֶת הַשֶּׁבֶת. וְטָעוּנִין הִלֵּל בְּעֲשִׂיתָן
וְנֶאֱכָלִין צָלִי בְּבֵית אֶחָד עַל מִצָּה וּמְרוֹר. וְאֵין מוֹתִירִין מִהֵן.
וְאֵין שׁוֹבְרִין בְּהֵן אֶת הָעֶצֶם. וְלָמָּה לֹא יִשְׁוֶה הַשְּׁנֵי לְרֵאשׁוֹן לְכָל
הַדְּבָרִים מֵאַחַר שְׁנֶאֱמַר [\(במדבר ט-יב\)](#) 'כָּכֹל חֲקַת הַפִּסַּח יַעֲשׂוּ'. לְפִי
שְׁפָרַשׁ בּוֹ מְקַצֵּת חֲקַת הַפִּסַּח. לְלַמֵּד שְׁאִינָה שְׁוֶה לְרֵאשׁוֹן אֶלָּא
בְּדְבָרִים שְׁנִתְפָּרְשׂוּ בּוֹ. וְהֵן הַמִּצּוֹת שְׁבָגוּפוֹ וְהֵם חֲקַת הַפִּסַּח.
שְׁכָלֵל זֶה שְׁנֶאֱמַר בְּמִצְרִים שְׁיִלְקַח הַפִּסַּח מִבְּעֶשְׂוֹר. וְשֶׁהוּא
טָעוֹן הִגְעַת דָּם בְּאֶגוּדַת אֶזוֹב לְמִשְׁקוֹף וְלִשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת.
וְשִׂיֵּאֲכַל בְּחַפְזוֹן. אֵין אוֹתָן הַדְּבָרִים נוֹהֲגִים לְדוֹרוֹת וְלֹא נַעֲשׂוּ
אֶלָּא בְּפִסַּח מִצְרִים בְּלִבָּד :

כסף משנה מה בין פסח ראשון לפסח שני וכו'. משנה פרק מי שהיה טמא
(דף צ"ה). ומ"ש ומוציאין אותו חוץ לבית אכילתו. יש לתמוה על זה דהא
תניא התם בגמ' ככל חקת הפסח יעשו אותו יכול כשם שהראשון אסור בבל
יראה ובל ימצא כך שני אסור וכו' ת"ל וכו' בכלליה דלא ישאירו ממנו עד בקר
מאי קא מרבה ליה לא תוציאו ממנו דדמי ליה דהאי מיפסיל בנותר והאי
מיפסיל ביוצא, וא"כ קשה היכי ממעט רבינו יוצא, וי"ל דבגמ' קאמר דמרבי
ליה משום דדמי ליה דהוי לאו שניתק לעשה דומיא דנותר. ופירש"י דלית ליה
להאי תנא הא דתניא בפי' כיצד צולין האוכלו ה"ז בלא תעשה דובשר בשדה
טריפה אלא מותר להחזירו ולאכלו עכ"ל. ומאחר דקיי"ל כההוא תנא דמוציא
חייב משום ובשר בשדה טריפה תו ליכא לרבויי יוצא מנותר שזה ניתק לעשה
וזה לא ניתק לעשה. ומ"ש ואין מביאין עמו חגיגה. תוספתא פ"ח. ומ"ש
ומוציאין אותו חוץ לבית אכילתו. נראה דט"ס יש כאן וצריך למוחקו ולכתוב
במקומו ומוציאין אותו חוץ לחבורתו כעין מ"ש ברישא גבי פסח ראשון אין
מוציאין ממנו חוץ לחבורה. ומ"ש ואינו בא בטומאה וכו' עד על מצה ומרור.
במשנה פי' מי שהיה טמא (דף צ"ה). ומ"ש ואין מותירים מהם ואין שוברים
בהן את העצם. מקרא מפורש בפרשת בהעלותך. ומ"ש ולמה לא ישוה השני
לראשון לכל הדברים וכו'. שם בגמ': שכלל זה שנאמר במצרים וכו' אין אותם
דברים נוהגים לדורות וכו'. משנה בפי' מי שהיה טמא (דף צ"ו): סליקו הלכות
קרנן פסח בס"ד

הלכות חגיגה

יש בכללן שש מצות. ארבע מצות עשה. ושתיים מצות לא תעשה. וזה הוא פרטון:

א) להראות פני ה' (ב) לחג בשלש רגלים. ג) לשמח ברגלים. ד) שלא יראה ריקם. ה) שלא יעזב לוי מלשמחו ולתן לו מתנותיו ברגלים. ו) להקהיל את העם בחג הסכות במוצאי שמטה:

ובאור מצות אלו בפרקים אלו:

הלכות חגיגה - פרק ראשון

א שלש מצות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים ואלו הן. הראיה שנאמר (שמות כג-יז) (שמות לד-כג) (דברים טז-יז) 'יראה כל זכורד'. והחגיגה שנאמר (דברים טז-טז) 'תחג לה' אלהיך'. והשמחה שנאמר (דברים טז-יז) 'ושמחת בחגד'. הראיה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון של חג ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה. ומי שבא לעזרה ביום ראשון ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה אלא עובר

על לא תעשה שְׁנֵאָמַר (שמות כג-טו) (שמות לד-כ) 'לא יראו פְּנֵי רִיקִים'.
וְאֵינוֹ לֹקֵה עַל לָאוּ זֶה שֶׁהָרִי לֹא עָשָׂה מַעֲשֵׂה. הַחֲגִיגָה הָאֲמֹרָה
בְּתוֹרָה הִיא שֶׁיִּקְרִיב שְׁלָמִים בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּבוֹאוֹ
לְהִרְאוֹת. וְהַדָּבָר יְדוּעַ שֶׁאִין הַשְּׁלָמִים בָּאִים אֶלָּא מִן הַבְּהֵמָה.
וְשִׁתֵּי מִצּוֹת אֵלוֹ שֶׁהֵן הָרֵאִיָּה וְהַחֲגִיגָה אֵין הַנְּשִׂים חַיְבוֹת בָּהֶן.
וְהַשְּׂמִיחָה הָאֲמֹרָה בְּרִגְלִים הִיא שֶׁיִּקְרִיב שְׁלָמִים יְתָר עַל שְׁלָמֵי
חֲגִיגָה. וְאֵלוֹ הֵם הַנְּקָרָאִים שְׁלָמֵי שְׂמִיחָה חֲגִיגָה שְׁנֵאָמַר (דברים
כז-ז) 'וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם וְשִׂמַּחְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ'. *

וְנְשִׂים חַיְבוֹת בְּמִצְוָה זוֹ :

ההראב"ד ונשים חייבות במצוה זו. א"א לא בקרבן אלא בשמחה שתשמח
עם בעלה שתעלה עמו והוא ישמח אותה :

כסף משנה שלש מצוות עשה נצטוו ישראל בכל רגל וכו'. בפ"ק דחגיגה (דף
ו' :) : הַרְאִיָּה הָאֲמֹרָה בְּתוֹרָה וכו'. בפ"ק דחגיגה (דף ז') מאי הַרְאִיָּה ר"י אמר
רַאִיָּת פְּנִים בַּעֲזָרָה ור"ל אמר רַאִיָּת פְּנִים בַּקֶּרְבָן בַּעֲיַקְר הַרְגַל כִּיֵּעַ לא פְּלִיגִי
דַּרְאִיָּת פְּנִים בַּקֶּרְבָן כִּי פְּלִיגִי בַשָּׂר יָמוֹת הַרְגַל. ופִּירְשִׁי עֵיִקְר הַרְגַל בִּיּוּ"ט
רַאשׁוֹן. וּמִ"ש וִיבִיא עִמּוֹ קֶרְבָן עוֹלָה. מְבוֹאָר שֶׁם. וּמִ"ש בֵּין מִן הָעוֹף בֵּין מִן
הַבְּהֵמָה. יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל זֶה דֵּהָא תִּנְיָא בַּפִּי"ק דַּחֲגִיגָה (דף ו') לֹא יִרְאוּ פְּנֵי רִיקִים
בְּזַבְחִים אֲתָהּ אֹמֵר בְּזַבְחִים אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בַּעוֹפּוֹת וּמִנְחוֹת וּדְיָן הוּא וכו' אִף
רַאִיָּה הָאֲמֹרָה לְגַבּוּהַ זַבְחִים וּמָה הֵן זַבְחִים עוֹלוֹת. ופִּירְשִׁי בְּזַבְחִים צְרִיךְ
לְהַבִּיא קֶרְבָן בַּהֵמָה הַזְּבוּחִים בַּסִּכּוּן וְלֹא עוֹלֵת עוֹף שֶׁהִיא נִמְלַקֵּת מֵהַ חֲגִיגָה
הָאֲמֹרָה לְהַדְּיוֹט זַבְחִים שֶׁל בַּהֵמָה דַּכְּתִיב לֹא יִלִּין חֶלֶב חָגִי עַד בַּקֶּר בַּמִּיֵּדִי
דַּאִית לִיהַ חֶלֶב הַקֶּרֶב לְגַבּוּהַ קֹאמֵר עַכ"ל. וְהִיאֵךְ כֹּתֵב רַבִּינוּ בֵּין מִן הָעוֹף. וְכֹתֵב
הַר"י קוֹרְקוֹס ז"ל שֶׁבַּמְקוֹם אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בַּעוֹפּוֹת הִיָּה גּוֹרֵס רַבִּינוּ אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא
בַּמִּנְחוֹת אוֹ הִיָּה גּוֹרֵס אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בַּכֶּסֶפִּים כִּמוֹ שֶׁהִיא שְׁנוּיָה בַּמְכִילֵתָא
וּמִשְׁמַע לִיהַ דַּעוֹפּוֹת בְּכֹלל זַבְחִים הֵם : וּמִי שַׁבָּא לַעֲזָרָה וְלֹא הִבִּיא וכו' :
הַחֲגִיגָה הָאֲמֹרָה בְּתוֹרָה וכו'. מְבוֹאָר בַּפִּי"ק דַּחֲגִיגָה שֶׁם. וּמִ"ש וְהַדָּבָר יְדוּעַ
שֶׁאִין שְׁלָמִים בָּאִים אֶלָּא מִן הַבְּהֵמָה. פְּשוֹט הוּא : וְשִׁתֵּי מִצּוֹת אֵלוֹ וכו'. פְּשוֹט
הוּא דַּמִּיֵּעַ שֶׁהַזְּמָן גֵּרְמָא הֵן וְעוֹד דַּבְּרַאִיָּה כֹּתִיב יִרְאֵה כֹל זְכוּרָךְ. וּבַפִּי"ק
דַּחֲגִיגָה (דף ו') : תִּנְיָא גִ' מִצּוֹת נִצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם לְרַגְלֵי רַאִיָּה וְחֲגִיגָה
וְשִׂמְחָה וכו' יֵשׁ בַּשְּׂמִיחָה מֵהַ שֶׁאִין בַּשְּׂמִיחָה שֶׁהַשְּׂמִיחָה נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים
מִשְׂאִי"כ בַּשְּׂמִיחָה. וּפִירְשִׁי הַשְּׂמִיחָה נוֹהֶגֶת בְּנָשִׁים דַּכְּתִיב וְשִׂמַּחְתָּ אֲתָהּ וּבֵיתְךָ.
מִשְׂאִי"כ בַּשְּׂמִיחָה דַּמִּיֵּעַ שֶׁהַזְּמָן גֵּרְמָא הֵן וְהַכְּתוּב לֹא רִיבָה אוֹתָן : וְהַשְּׂמִיחָה
הָאֲמֹרָה בְּרִגְלִים וכו' שֶׁנֶּאֱמַר וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וכו'. פְּסוּק זֶה אֵינוֹ כֹּתוּב בַּחַג

אלא על גבי הר עיבל בפרשת כי תבא ולא כתבו רבינו אלא ללמוד משם דסתם שמחה הוי בזביחת שלמים ומינה דושמחת בחגך היינו בזביחת שלמים וכו'. ובגמ' פ' ע"פ (דף ק"ט) תניא בזמן שב"ה קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחת שלמים וכו'. ומ"ש ונשים חייבות במצוה זו. נתבאר בסמוך ואיתא נמי בפ"ק דקידושין (דף ל"ד): **וכתב** הראב"ד ונשים חייבות במצוה זו אי"א לא בקרבן וכו'. ודבריו מבוארים בפ"ק דקידושין דמקשה דנילף למ"ע שהזמן גרמא לחיובא באשה משמחה ומשני אביי אשה בעלה משמחה אלמנה מאי איכא למימר בשרויה אצלו. ופירש"י בעלה משמחה אין חובת השמחה תלויה בה אלא על בעלה שישמחנה קרי ביה ושימחת. אלמנה מאי איכא למימר הא כתיב בה שמחה דכתיב והגר והיתום והאלמנה. בשרויה אצלו לא נצטויה היא אלא בעניה הכתוב מדבר ונצטוה מי שהיא שרויה אצלו לשמחה משלו. וכתבו התוס' מפר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה ובאלמנה על ששרויה אצלו אבל היא גופא לא מיחייבא לאיתווי שלמי שמחה עכ"ל. ואין תפיסה על רבינו למה לא האריך לבאר זה:

ב הָרְאִיָּה וְהַחֲגִיגָה אֵין לָהֶן שְׁעוֹר מִן הַתּוֹרָה שְׁנֵאֲמַר **(דברים טז-)**
יז 'אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ וְגוֹ'. אֲבָל מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שְׁלֵא יְהֵא קָרְבָּן
עוֹלֵת רְאִיָּה פְּחוֹת מְשֹׁה מְעָה כֶּסֶף וְלֵא שְׁלָמֵי חֲגִיגָה פְּחוֹת
מְשֹׁה שְׁתֵּי כֶּסֶף. וּמְצֹה לְהֵבִיא כְּפִי עֲשָׂרוֹ שְׁנֵאֲמַר כְּמִתְנַת יָדוֹ:

כסף משנה הראייה והחגיגה אין להם שיעור מן התורה. הראייה משנה בראש מס' פאה ומייתי לה פ"ק דחגיגה. ומ"ש אבל מד"ס שלא יהא קרבן עולת ראייה פחות משוה מעה כסף ולא שלמי חגיגה פחות משוה שתי כסף. שם בברייתא (דף ז') ואיתא נמי בפ' הנזכר במשנה פלוגתא דב"ש וב"ה ופסק כב"ה. ומ"ש ומצוה להביא כפי עשרו וכו'. משנה שם (דף ח'): :

ג שְׁלָמֵי שְׁמֶחָה לֵא נְתָנוּ בְּהוֹן חֲכָמִים שְׁעוֹר. בְּעֵת שְׁיַעֲלָה אָדָם
לִירוּשָׁלַיִם לְחַג אִם הָיוּ בְּיָדוֹ קָרְבָּנוֹת הָרְאִיָּה יְבִיאִם אוֹ יַעֲלָה
עִמּוֹ כֶּסֶף לְקָנוֹת בוֹ הַקָּרְבָּן. וְאִם אֵין בְּיָדוֹ כֶּסֶף לֵא יְבִיא שְׁוֵה
כֶּסֶף אֲפִלוּ הָיָה בְּיָדוֹ שְׁוֵה כְּמָה זְהוּבִים אָסוּר לוֹ לַעֲלוֹת רִיקָם
בְּלֵא כֶּסֶף וְלֵא קָרְבָּן. וְלָמָּה אָסְרוּ שְׁיַעֲלָה בְּיָדוֹ שְׁוֵה כֶּסֶף גְּזָרָה
שְׁמָא לֵא יִמְצָא לְמִכָּר אוֹ שְׁמָא יִמְצָאוּ הַמְּעוֹת סִיגִים:

כסף משנה שלמי שמחה לא נתנו להם חכמים שיעור וכו'. בעת שיעלה אדם לירושלים לחוג וכו' לא יביא שוה כסף וכו'. בפרק יש בכור (דף נ"א) וכפירוש התוספות:

ד מי שלא הקריב ביום טוב הראשון עולת ראיתו ושלמי חגיגתו הרי זה מקריבון בשאר ימות הרגל שנאמר [\(דברים טז-טז\)](#) 'שבעת ימים תחג לה' אלהיך מלמד שכלן ראויין לחגיגה וכלן תשלומי ראשון הם:

כסף משנה מי שלא הקריב ביו"ט הראשון וכו'. בפ"ק דחגיגה (דף ט'). ומ"ש וכולם תשלומי ראשון הם. שם ופסק כרבי יוחנן לגבי רבי אושעיא ויש לתמוה על זה דהא רבי אושעיא גדול מר"י דרביה הוה:

ה ומצוה להקדים ולהקריב בראשון. לא הקריב בראשון בין שוגג בין מזיד יקריב בשני. וכל המאחר הרי זה מגנה ועליו נאמר [\(צפניה ג-ח\)](#) 'נוגי ממועד אספתיי':

כסף משנה ומ"ש ומצוה להקדים ולהקריב בראשון וכו'. פשוט הוא ממה שנתבאר בסמוך. ומ"ש וכל המאחר הרי זה מגונה ועליו נאמר נוגי ממועד אספתי:

ו עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו ועל זה וכיוצא בו נאמר [\(קהלת א-טז\)](#) 'מענות לא יוכל לתקן':

כסף משנה ומ"ש עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו ועל זה וכיוצא בו נאמר מעוות לא יוכל לתקון. משנה פ"ק דחגיגה שם:

ז מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג הסוכות חוגג את כל הרגל וביום טוב האחרון שהוא שמיני ואף השמיני תשלומי ראשון הוא. וכן מי שלא חג ביום חג השבועות חוגג כל שבועה ויש לו תשלומין כל ששת ימים שלאחר חג השבועות. ודבר זה מפי השמועה נאמר שחג השבועות כחג המצות לתשלומין:

כסף משנה מי שלא חג ביום טוב הראשון וכו'. שם במשנה. ומה שכתב וכן מי שלא חג ביום חג השבועות חוגג כל שבעה וכו'. בפרק אלו מגלחין (דף כ"ד:) ובפ"ב דחגיגה (דף כ"ז):

ח עולת ראיה ושלמי חגיגה אינן דוחין לא את השבת ולא את הטמאה לפי שאין להן זמן קבוע כקרבנות הצבור. שאם אינו חוגג היום חוגג למחר כמו שבארנו. אבל דוחין את יום טוב ואף על פי שאין מקריבין ביום טוב נדרים ונדבות מקריבין עולת ראיה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה שאין אלו נדרים ונדבות אלא חובות:

כסף משנה עולת ראיה ושלמי חגיגה וכו'. דין חגיגה משנה בפרק אלו דברים (דף ס"ט ע"ב) ובפרק כיצד צולין (דף ע"ז ע"ב) ועולת ראיה ילפא מינה כיון דשייך בה טעמא דידה: ואף על פי שאין מקריבין ביום טוב וכו'. בפרק ב' דביצה (דף י"ט) ובפ"ב דחגיגה (דף י"ז) פלוגתא דבייש ובייה ופסק כבייה:

ט כשמקריב המקריב עולת ראיתו ושלמי חגיגתו ושמחתו ביום טוב. סומך עליהן בכל כחו כדרך שעושה בשאר הימים. אף על פי שסמיכה אינה מעכבת כמו שבארנו במעשה הקרבנות לא גזרו עליה משום שבות:

כסף משנה ומ"ש כשמקריב המקריב עולת ראיתו וכו' סומך עליה. שם כבייה. ומ"ש בכל כחו. בפ"ב דחגיגה (דף ט"ז):

י המפריש עולת ראיתו ומת. היורשין חייבין להביאה. מתר להקריב בחלו של מועד נדרים ונדבות שנקאמר [\(במדבר כט-לט\)](#) 'אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם' מכלל שקרבין בקרן. [\(במדבר כט-לט\)](#) 'לעלתיכם' כמו עולת מצרע ועולת יולדת. [\(במדבר כט-לט\)](#) 'ולמנחתיכם' להביא מנחת חוטא ומנחת קנאות. [\(במדבר כט-לט\)](#) 'ולשלמיכם' לרבות שלמי נזיר הכל קרבין במועד ואין קרבין ביום טוב:

כסף משנה המפריש עולת ראייתו וכו'. פרק יש בכור נקיט לה בפשיטות על מתניתין דמת לאחר שלשים יום ואיתא בירושלמי בפרק קמא דחגיגה אלא ששם אמרו שאם ירשו קרקע אפילו לא הפרישה חייבים יורשים להביאה ולא ידעתי למה השמיטו רבינו: **מותר להקריב בחולו של מועד נדרים ונדבות וכו'.** ריש פרק ב' דתמורה (דף י"ד) ובפרק קמא דחגיגה (דף ז')

יא ומי שְׁהָיָה לוֹ אוֹכְלִים מְרַבִּים וּנְכָסִים מוּעָטִין מְבִיא שְׁלָמֵי חֲגִיגָה מְרַבִּין וְעוֹלוֹת רְאִיָּה מוּעָטִין. הֵיוּ לוֹ אוֹכְלִין מוּעָטִין וּנְכָסִים מְרַבִּין מְבִיא עוֹלוֹת רְאִיָּה מְרַבּוֹת וְשְׁלָמֵי חֲגִיגָה מוּעָטוֹת. הֵיוּ זֶה וְזֶה מוּעָט עַל זֶה אָמְרוּ לֹא יִפְחַת מִמְּעָה לְעוֹלָה וְשִׁתִּי כֶּסֶף לְשִׁלְמִים. זֶה וְזֶה מְרַבֶּה עַל זֶה נֶאֱמַר (דברים טז-יז) 'כְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ':

כסף משנה מי שהיו לו אוכלים מרובין וכו' עד סוף הפרק. משנה פ"ק דחגיגה (דף ח')

הלכות חגיגה - פרק שני

א נָשִׁים וְעֶבְדִים פְּטוּרִין מִן הָרְאִיָּה. וְכָל הָאֲנָשִׁים חֲבִיבִים בְּרְאִיָּה חוּץ מִחֲרַשׁ וְאֵלִם וְשׁוֹטָה וְקָטָן וְסוּמָא וְחִגְר וְטָמֵא וְעָרֵל. וְכֹן הַזָּקֵן וְהַחֹלֶה וְהַרְדֵּף וְהָעֵנֵף מֵאֵד שְׁאִינָם יְכוֹלִים לְעֹלוֹת עַל רִגְלֵיהֶן כָּל אֵלוֹ הָאֶחָד עֲשֶׂר פְּטוּרִין. וְשָׂאָר כָּל הָאֲנָשִׁים חֲבִיבִין בְּרְאִיָּה. הַחֲרַשׁ אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֶפְלוּ חֲרַשׁ בְּאֲזָנוֹ אַחַת פְּטוּר מִן הָרְאִיָּה. וְכֹן הַסּוּמָא בְּעֵינָיו אַחַת. אוֹ חִגְר בְּרִגְלוֹ אַחַת פְּטוּר. הָאֵלִם אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ פְּטוּר. טָמֵא וְאֶנְדְּרוּגִינוֹס פְּטוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן סִפְקָא אֲשֶׁה. * מִי שֶׁחָצִין עֶבֶד וְחָצִין בֶּן חוֹרִין פְּטוּר מִפְּנֵי צַד עֲבָדוֹת שֶׁבּוּ. וּמִנִּין שֶׁכָּל אֵלוֹ

פְּטוּרִין מִן הַרְאָיָה. הָרִי הוּא אוֹמֵר (שמות כג-ז) (שמות לד-כג) (דברים טז-טז) יִרְאֶה כָּל זְכוּרָדִי לְהוֹצִיא אֶת הַנְּשִׁים. וּמִצּוֹת עֲשֵׂה שְׂאִין הַנְּשִׁים חַיְבוֹת בָּהּ אִין הָעֶבְדִּים חַיְבִים בָּהּ. וְעוֹד הָרִי נֹאמֵר בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא הָעֶבְדִּים. וְנֹאמֵר (דברים לא-יא) 'בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לְרְאוֹתִי. כְּשֶׁם שֶׁהוּן בָּאִין לְהַרְאוֹת לְפָנַי הִ' כִּדְ הֵם בָּאִים לְרְאוֹת הַדֵּר קִדְשׁוֹ וּבֵית שְׁכִינָתוֹ. לְהוֹצִיא סוּמָא שְׂאִינוֹ רוּאָה. אֲפִלוֹ נְסִמִּית עֵינוֹ אַחַת שְׁהָרִי אִין רְאוֹתוֹ שְׁלֵמָה. וְשֶׁם נֹאמֵר (דברים לא-יב) 'לְמַעַן יִשְׁמְעוּ. לְהוֹצִיא מִי שְׂאִין לוֹ שְׁמִיעָה גְמוּרָה. (דברים לא-יג) 'וּלְמַעַן יִלְמְדוּ. לְהוֹצִיא מִי שְׂאִינוֹ מִדְּבַר. שְׁכָל הַמִּצְוָה לְלַמֵּד מִצְוָה לְלַמֵּד. וְנֹאמֵר (שמות לד-כד) 'בְּעֹלְתֶךָ לְרְאוֹת אֶת פָּנַי הִ' מִי שְׁיִכּוֹל לַעֲלוֹת בְּרִגְלָיו לְהוֹצִיא חֵגֵר וְחוּלָה וְזָקוֹן וְעָנֵג. וּכְבָר בְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת בִּיאַת הַמִּקְדָּשׁ שְׂאִין הַטָּמֵא רְאוּי לְבִיָּאָה וְכוּן הָעֵרֵל מְאוּס כְּטָמֵא :

ההראב"ד מי שחציו עבד וחציו ב"ח. א"א הא דלא כהלכתא דהיא כמשנה ראשונה :

כסף משנה נשים ועבדים פטורים מן הראיה וכו' עד מפני שהם ספק אשה. משנה וגמ' בריש חגיגה. ומ"ש ומי שחציו עבד וחציו ב"ח פטור וכו'. שם הכל חייבים בראייה לאיתווי חציו עבד וחציו בן חורין ולרבינא דאמר וכו' פטור וכו' ל"ק כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה. ופ"י רש"י משנה אחרונה לאחר שהודו ב"ה לב"ש שיש על ב"ד לכוף את אדונו לשחררו ה"ל כאילו משוחרר כבר וחייב. ועל פי פירוש זה כתב הראב"ד על דברי רבינו הא דלא כהלכתא דהיא כמשנה ראשונה עכ"ל. ובפ"י מקרבן פסח כתבתי ליישב דברי רבינו : ומנין שכל אלו פטורים מן הראיה וכו'. שם חוץ ממ"ש ועוד הרי נאמר בבוא כל ישראל להוציא העבדים :

ב הַמְקַמֵּץ וְהוּא שְׁמֵלְאֲכָתוֹ לְקַבֵּץ צוֹאֵת כְּלָבִים וְכִיּוֹצֵא בָּהוּן לְעֶבֶד הָעוֹרוֹת אוֹ לְרְפוּאָה. וְכוּן הַמְצַרֵּף נְחֻשֶׁת בְּמַחְצָב שְׁלוֹ וְהָעֶבְדָּנִין. אֵף עַל פִּי שֶׁהוּן מְאוּסִין מִפְּנֵי מְלֵאכָתוֹן הָרִי אֵלוֹ מְטַהְרִין גּוֹפֵן וּמְלַבּוּשָׁן וְעוֹלִין בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל לְרְאוֹת :

כסף משנה המקמץ וכן המצרף נחשת במחצב שלו והעבדנין וכו'. שם (דף ד')
בברייתא אחרים אומרים המקמץ והמצרף נחשת והבורסי פטורים מן
הראייה שנאמר כל זכורך יצאו אלו שאינן ראויים לעלות עם כל זכורך כלומר
מפני שריחן רע. ומשמע לרבינו דכיון דבלשון אחרים מיתניא משמע דרבנן
פליגי עלייהו ומחייבי ונקטינן כוותייהו ואע"ג דבגמ' אמרינן ואלא קרא למאי
אתא לכדאחרים לא מכרעא מילתא דליהוי הלכתא כוותייהו דאיכא למימר
דרבנן דפליגי עלייהו דרשי ליה לדרשא אחריתי. והר"י קורקוס ז"ל כתב
דאחרים לא ממעטי להו אלא בעודם במאיסותם מפני שאינם יכולים לעלות
עם כל זכורך אבל כשיטהרו מלבושיהם הרי הם כשאר כל אדם:

ג כָּל קֶטָן שֶׁיְכוּל לְאַחֵז בְּיָדוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַיִם לְהַר
הַבַּיִת אָבִיו חָיֵב לְהַעֲלוֹתוֹ וּלְהַרְאוֹת בּוֹ כְּדֵי לְחַנְכוֹ בְּמִצְוֹת
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג-יז) (שמות לד-כג) (דברים טז-טז) 'יִרְאֶה כָּל זְכוּרְךָ'. וְאִם
הָיָה הַקֶּטָן חָגֵר אוֹ סוּמָא אוֹ חֵרֶשׁ אֲפֹלוּ בְּאַחַת אֵינּוֹ חָיֵב לְחַנְכוֹ
אִף עַל פִּי שֶׁהוּא רָאוּי לְרִפּוּאָה שֶׁאֵלוּ הָיָה גָדוֹל וְהוּא כֶּךָ הָיָה
פְּטוּר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ:

כסף משנה כל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו וכו'. שם. ומה שכתב ואם
היה הקטן חגר וכו' אף על פי שהוא ראוי לרפואה וכו'. שם (דף ו') בעיא
דאיפשיטא:

ד כָּל הַחָיֵב בְּרֵאָיָה חָיֵב בְּחֻגִיגָה וְכֹל הַפְּטוּר מִן הָרֵאָיָה פְּטוּר
מִן הַחֻגִיגָה. וְכֵלֶן חָיֵבִין בְּשִׁמְחָה. חוּץ מִחֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקֶטָן וְעֶרֶל
וְטָמֵא. חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקֶטָן מְפָנִי שְׂאִינָן בְּנֵי חַיִּיב הָרִי הֵן פְּטוּרִין
מִכָּל מִצְוֹת הָאֲמִוּרוֹת בְּתוֹרָה. וְעֶרֶל וְטָמֵא מְפָנִי שְׂאִינָן אוֹכְלִים
בְּקֻדְשִׁים וְאִינָן רָאוּיִין לְבִיָּאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת בֵּיאת
הַמְּקֻדָּשׁ וּבְהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבְנוֹת:

כסף משנה כל החייב בראייה חייב בחגיגה וכו'. הכי משמע בפ"ק דחגיגה
(דף ו') גבי הא דתניא ר"י הגלילי אומר שלש מצות נצטוו ישראל בעלייתן לרגל
(ובדף ב'):

ה מי שְׁהָיָה חָגֵר או סוּמָא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְנִתְרַפָּא בְּשַׁנִּי. פְּטוּר מִן הָרְאָיָה וּמִן הַחֲגִיגָה. שְׁבִיּוֹם חוֹבְתוֹ הָיָה פְּטוּר. שְׁכָל יָמוֹת הַחֵג תִּשְׁלֹמֵי רֵאשׁוֹן הֵן כְּמוֹ שְׁבַעֲרֻנוּ. וְכֵן אִם נִטְמָא בְּלִילֵי יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן אָף עַל פִּי שְׁטֵהָר לְמַחֵר פְּטוּר. אֲבָל אִם נִטְמָא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן הָרִי זֶה חֵיב לְהֵבִיא חֲגִיגָתוֹ וְרְאִיתוֹ בְּתוֹךְ יָמֵי הָרֶגֶל כְּשִׁטְהָר:

כסף משנה מי שהיה חגר או סומא ביום ראשון וכו'. שם (בדף ט') פלוגתא דאמוראי ופסק כר"י. ומ"ש וכן אם נטמא בליל יו"ט הראשון וכו'. שם ומי אמר ר"י הכי והאמר חזקיה נטמא ביום מביא בלילה אינו מביא ור"י אמר אף בלילה נמי מביא וכו' קסבר ר' יוחנן לילה אינו מחוסר זמן. ופירש רש"י נטמא ביום גבי נזיר מביא קרבן אחד על טומאות הרבה וכו' אלמא אע"ג דלא נראה לקרבן יש לו תשלומין. קסבר ר"י אין חסרון זמן במי שהגיע לילו להקריב קרבנותיו מחר הילכך מחוייב הוא בקרבן אלא שהלילה מעכבו מלהביא אבל חגר ביום ראשון אין עליו שום חובת ראייה לפיכך אין לו עליו תשלומין עכ"ל. ומכאן נלמוד דלחזקיה אם נטמא בליל יו"ט הראשון שהוא פטור כיון דכשהאיר יו"ט הראשון היה פטור ואע"ג שיטבול בו ביום אינו מיטהר עד שיעריב שמשו אבל אם נטמא ביו"ט הראשון חייב כיון דכשהאיר יו"ט הראשון היה חייב:

ו מי שָׁבַע לְעֶזְרָה בְּתוֹךְ יָמֵי הַחֵג אֵינוֹ חֵיב לְהֵבִיא עוֹלָה בְּיָדוֹ בְּכָל יַעַת שְׁיִכְנַס. שְׁזָה שְׁנַאֲמַר (שמות כג-טו) 'וְלֹא יִרְאוּ פָנַי רִיקִים' אֵינוֹ אֵלָּא בְּעֶקֶר הָרֶגֶל בְּלֶבֶד שֶׁהוּא יוֹם רֵאשׁוֹן או תִּשְׁלֹמֵי רֵאשׁוֹן. וְאִם הֵבִיא בְּכָל יַעַת שְׁיִבִיא מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ וּמְקַרְיָבִין אוֹתָהּ לְשֵׁם עוֹלַת רְאִיָּה. שְׁהָרְאִיָּה אֵין לָהּ שְׁעוֹר:

כסף משנה מי שבא לעזרה בתוך ימי החג וכו'. שם (דף ז') פלוגתא דר"י ור"ל ופסק כר"י. ודע דאיתא התם איתביה ר"י לר"ל יראה יראה מה אני בחנם אף אתם בחנם אלא כל היכא דאתא ולא אייתי כ"ע לא פליגי דעייל ומתחזי ונפיק כי פליגי דאתא ואייתי ר"י אמר וכו' ראיית פנים הוא דאין לה שיעור הא לקרבן יש לו שיעור ור"ל אמר וכו' אפי' קרבן אין לו שיעור. ורבנו לא חש להאי לישנא משום דכיון דלא אתמר בגמ' אלא כי היכי דלא תיקשי מאי דמשמע לן במילתיה דר"ל לא חיישינן לה ונקטינן כלישנא קמא שהוא מאי

דמשתמע טפי כפשטא דמילתייהו. ועי"ל שהוא מפרש די שיעור לקרבן דלישנא בתרא לא בשיעור פעמים שהוא מביא מיירי דכל פעמים שהוא רוצה להביא קרבן מביא אלא בשיעור דמי הקרבן קאמר שלא יהא פחות דראייה מעה כסף וחגיגה שתי כסף ולא יפרש רבינו פלוגתא דר"י ור"ל כדפירש"י אלא כמו שפירשו התוס' בשם הירושלמי:

ז הפריש עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת לְחֻגִּיגָתוֹ וְהִקְרִיב מֵהֶן מִקְצָתָן בְּרֵאשׁוֹן וּפְסָק. שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמִקְרִיב הַשְּׂאֵר שְׁהָרִי שְׂיֵר אוֹתָם. וְאִם לֹא פָסַק אֶלָּא דִּחְקוֹ הַיּוֹם וְלֹא יָכוֹל לְהִקְרִיב הַיּוֹם מִקְרִיב הַשְּׂאֵר לְמָחָר:

כסף משנה הפריש עשר בהמות לחגיגתו וכו'. בפ"ק דחגיגה (דף ח'): ודברי רבינו אע"פ שהם סתומים נראה לפרשם כפירוש ר"ח שכתבו התוס' שם:

ח עולת ראיה אינה באה אלא מן החלין כשאר הקרבנות שאדם חייב בהן. אבל שלמי חגיגה באות ממעות מעשר שני המעורבות עם מעות חלין. לוקח מן התערבות בהמה ומקריבה שלמי חגיגה. והוא שיהיה שעור אכילה ראשונה מן החלין. מפני ששלמי חגיגה חובה וכל שהוא חובה אינו בא אלא מן החלין:

ההראב"ד עולת ראיה אינה כו' עד מפני ששלמי חגיגה. א"א זה הכל שיבוש דשלמי חגיגה נמי אינה באה אלא מן החולין או בטופל בהמה מעשר שני עם החולין ולמ"ד טופלין בהמה לבהמה אפשר שטופלין בהמת מעשר עם בהמת חולין ומביא חגיגה אבל לא ביו"ט חוששין שמא יעשר ביום טוב אבל למ"ד אין טופלין בהמה לבהמה לא משכחת לה:

כסף משנה עולת ראיה אינה באה אלא מן החולין וכו'. משנה וגמרא פ"ק דחגיגה (דף ז'): ומ"ש אבל שלמי חגיגה באות ממעות מעשר שני המעורבות עם מעות חולין וכו'. שם (דף ח') ואיתיה בירושלמי פרק קמא דפיאה וכו"י. וצריך טעם למה לא פסק כחזקיה רביה דפליג עליה. ונראה שהטעם משום דברייטא דמסייע לר"י עדיפא דמייתי לה מקרא ועוד דלטפול מעות למעות הי"ל חזקיה יחידאה דהא רב חסדא ורב ששת ס"ל כר"י דטופלין מעות למעות. ולומר דאף טופלין בהמה לבהמה הי"ל רב ששת יחידאה דליכא שום

אמורא דליסבר כוותיה. ומ"ש והוא שיהיה שיעור אכילה ראשונה מן החולין. נלמד מברייתא הובאה שם ואע"פ שהובאה לסייע לחזקיה דפליג אר"י שפיר ילפינן מינה הא מילתא לדידן דק"ל כר"י: וכתב הראב"ד א"א זה הכל שיבוס דשלמי חגיגה נמי אינה באה אלא מן החולין וכו'. ואני שמעתי ולא אבין דהא לדי"ה יש חילוק בין עולת ראייה לשלמי חגיגה דעולת ראייה צריך שתהא כולה מן החולין ולא יהא שום תערובת מעשר לא בטופל בהמה לבהמה ולא בטופל מעות למעות אבל שלמי חגיגה מותר לטפול מעשר וחולין למר טופל מעות למעות ולמר טופל בהמה לבהמה וא"כ מה זה שכתב הראב"ד דשלמי חגיגה נמי אינה באה דלא הכי היא וכדאמרן ורבינו פוסק כמ"ד טופל מעות למעות אבל לא בהמה לבהמה ומה ז"ש ולמ"ד טופלין בהמה לבהמה אפשר שטופלין בהמת מעשר וכו' אבל למ"ד אין טופלין בהמה לבהמה לא משכחת לה. דמשמע מדבריו שרבינו סובר שטופלים בהמה לבהמה כמבואר בדבריו. ומ"ש אבל לא ביו"ט חוששין שמא יעשר ביו"ט איני יודע למה הוצרך לכתבו ועוד שרבינו כבר כתב דין זה. והר"י קורקוס ז"ל כתב ביאור דברי הראב"ד נראה שסובר דלעולם בשלמי חגיגה מיירי ברייתא אבל בטופל הוא דקאמר דבשאר הימים מותר לטפול לשלמי חגיגה אבל לא ביו"ט שמא יעשר ולמ"ד אין טופלין בהמה לבהמה לא משכחת לה דין זה ולסיועי לחזקיה מייתי לה התם וקשה לרבינו שכתב שיוצא ידי חובת שלמי חגיגה במעשר בהמה והלא חולין בעינן ומאי שנא מעשר בהמה ממעות מעשר שני דלא נפיק אלא בטופל והלא גם מעשר בהמה אינם חולין. זו כוונת השגת הראב"ד. ואפשר שגם רבינו בטופל מיירי ולומר שיכול להביא הכל לשם חגיגה אע"פ שלא פירש ונסמך על מ"ש למעלה. ומ"מ לשון יוצא י"ח שכתב רבינו דחוק לפי זה אלא דרבינו לשון הברייתא הוא דנקט עכ"ל והאריך עוד:

ט וְיוצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבַת שְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּמַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה. וְאִין מְבִיאִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב גְּזָרָה שְׁמָא יַעֲשֵׂר בְּיוֹם טוֹב:

כסף משנה ומ"ש רבינו ויוצא אדם י"ח שלמי חגיגה במעשר בהמה ואין מביאין אותו ביו"ט וכו'. שם בדף הנזכר:

ז יוֹצֵאִין יִשְׂרָאֵל יְדֵי חוֹבַת שְׁלָמֵי שְׁמֶחָה בְּנִדְרִים וּנְדָבוֹת וּבְמַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה. וְהַכֹּהֲנִים בְּחֻטָּאת וּבְאֲשָׁם וּבְבָכוֹר וּבְחֻזָּה וְשׁוֹק. שְׁמֻצָּה זוֹ הִיא לְשִׁמּוֹחַ בְּאֲכִילַת בָּשָׂר לְפָנָי ה' וְהָרִי אֲכָלוּ. אֲבָל אִין יוֹצֵאִין יְדֵי חוֹבָתָן לֹא בְּעוֹפוֹת וְלֹא בְּמִנְחוֹת שְׂאִינָן בָּשָׂר

הַמְשַׁמַּח. * כָּבֵד בְּאַרְנוּ בְּפִסְחִים שְׁחִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר רְשׁוּת. לְפִיכֶךָ אִין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבַת חֲגִיגָה אֶלָּא יוֹצֵא בָּהּ חוֹבַת שְׁמִחָה :

ההראב"ד **כבר ביארנו בפסחים שחגיגת י"ד רשות לפיכך.** א"א איני יודע מאי לפיכך ואותה ברייתא בן תימא שונה אותה דסבר חגיגת י"ד חובה היא בפסח אבל לרבנן כיון דרשות היא יוצא בה אף משום חגיגה אם התנה עליה לצאת בה ושחטה בי"ד :

כסף משנה **יוצאין ישראל י"ח שלמי שמחה בנדורים ונדבות וכו' עד שאינם בשר המשמח.** משנה שם (דף ז' :): **כבר ביארנו בפסחים וכו' אלא יוצא בה י"ח שמחה.** בפי' אלו דברים (דף ע') אמתניי דתנן נאכלת לשני ימים ולילה אחד מתניי דלא כבן תימא דתניא בן תימא אומר חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה וחגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד וחגיגת י"ד יוצא בה משום שמחה ואינו יוצא בה משום חגיגה. והראב"ד כתב על דברי רבינו איני יודע מאי לפיכך וכו'. ובאמת שלשון לפיכך קשה דמשמע דמשום שהיא רשות יוצא בה י"ח שמחה שאם היתה חובה לא היה יוצא בה י"ח שמחה. ומה שהקשה דאותה ברייתא כבן תימא וכו' י"ל שסובר רבינו דלא פליגי רבנן אבן תימא אלא במאי דאמר דאינה נאכלת אלא ליום ולילה אבל מאי דקתני יוצא בה משום שמחה ואינו יוצא בה משום חגיגה דברי הכל היא. ומ"ש הראב"ד דלבן תימא היא חובה אינו מוכרח דהא טעמיה דאינו נאכל אלא ליום ולילה אמריי' בגמ' דהוי משום דהקשה הכתוב לפסח ואין במשמע זה שתהא חובה אלא הי"ק אם רצה להביא חגיגה דינה כפסח :

יא **מי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁלָמֵי גֵדָר אוֹ נִדְבָה וְשִׁחְטוֹן מְעַרְב יוֹם טוֹב אֶף עַל פִּי שְׁאֶכְלֶן בְּיוֹם טוֹב אֵינּוּ יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבַת חֲגִיגָה שְׁאֵינָה בָּאָה אֶלָּא מִן הַחֲלִין אֶבֶל יֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבַת שְׁמִחָה :**

יב **אֶף עַל פִּי שְׁשִׁחְטוֹן קִדָּם הַרְגָּל. הוֹאִיל וְאוֹכֵל מִהֶן בְּרִגְל יֹצֵא יְדֵי חוֹבַתוֹ שְׁאֵינּוּ צָרִיךְ לְשַׁחֵט שְׁלָמֵי שְׁמִחָה בְּשַׁעַת שְׁמִחָה :**

כסף משנה (יא-יב) מי שהיו לו שלמי וכו' שא"צ לשחוט שלמי שמחה בשעת שמחה. שם (בדף ע"א) פלוגתא דאמוראי ופסק כרבין משום דרב יוסף ורבה אקשו לעולא משמע דלא ס"ל כוותיה ותו דאשינויי דחיקי לא סמכינן:

יג לא יביא אדם תודה ביום ארבעה עשר מפני החמץ שבה שאין מביאין קדשים לבית הפסול. ואם הביא יוצא בה ידי חובת שמחה כמו שבארנו:

כסף משנה לא יביא אדם תודה ביום י"ד וכו'. בפ"ב דביצה (דף י"ט:). ועל מ"ש ואם הביא יוצא בה י"ח שמחה. הקשה הר"י קורקוס ז"ל דהא תודה אינה נאכלת אלא ליום ולילה ואם כן תודה זו ששחטה ע"פ איך יוצא בה ידי שמחה הא איפסילא בלינה ואין לומר דיוצא ידי שמחת לילה קאמר שלא מצינו שיהא חייב בשמחה בלילה הראשון שאם כן יהא חייב לשחוט שלמי שמחה בערב הרגל לשמוח בלילה והאריך ובסוף העלה דלאו אשחטה בע"פ קאי אלא אם הביא במועד קאמר כי בכלל מ"ש לא בעיו"ט כ"ש במועד וה"ק ואם הביא בזמן שחייב בשמחה יוצא י"ח שמחה:

יד * האומר הרי עלי תודה שאצא בה ידי חובתי לשם חגיגה. ח"ב להביא תודה ואינו יוצא בה ידי חגיגה שאין חגיגה באה אלא מן החליון. כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה לא יהיה אוכל הוא ובניו ואשתו בלבד וידמה שיעשה מצוה גמורה. אלא ח"ב לשמח העניים והאמללים שנאמר (דברים טז-יז) 'והלוי והגר והיתום והאלמנה'. מאכיל הפל ומשקן כפי עשרו. ומי שאכל זבחו ולא שמח אלו עמו עליו נאמר (הושע ט-ד) 'זבחיהם כלחם אונים להם כל אכליו יטמאו פי לחמם לנפשם'. ומצוה בלוי יותר מן הפל לפי שאין לו לא חלק ולא נחלה ואין לו מתנות בבשר לפיכך צריך לזמן לויים על שלחנו ולשמחם או יתן להם מתנות בשר עם מעשר שלהם כדי שימצאו בו צרכיהם. וכל העוזב את הלוי מלשמחו ושוקה ממנו מעשרותיו ברגלים עובר בלא תעשה שנאמר (דברים יב-ט) 'השמר לך פן תעזב את הלוי':

ההראב"ד האומר הרי עלי תודה שאצא בה. א"א בספרים שלנו לא גרסינן שאצא בה אלא ואצא בה דלאו כל כמיניה לצאת בה אע"ג דמפרש אבל אמר שאצא בה יכול להתנות דאדעתא דהכי נדר :

כסף משנה האומר הרי עלי תודה וכו'. שם בדף הנזכר בעיא דאיפשיטא. וגי' רבינו שאצא בה ואעפ"כ אינו יוצא בה דכיון שאמר הרי עלי תודה נתחייב בתודה וכי הדר אמר שאצא בה י"ח חגיגה לאו כל כמיניה דוגמא לדבר מה ששנינו בפרק התודה (דף פ"א) האומר הרי וכו' תודה עלי מן החולין ולחמה מן המעשר יביא היא ולחמה מן החולין ובזה נסתלקה השגת הראב"ד שכתב א"א בספרים שלנו וכו' : כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה לא וכו' : ומצוה בלוי יותר מן הכל וכו' :

הלכות חגיגה - פרק שלישי

א מִצּוֹת עֲשֵׂה לְהַקְהִיל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְטָף בְּכֹל מוֹצְאֵי שְׂמִטָּה בְּעֵלוֹתָם לְרֶגֶל וְלִקְרוֹת בְּאֲזִינֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁהֵן מְזֻרְזוֹת אוֹתָן בְּמִצְוֹת וּמְחֻזְקוֹת יְדִיהֶם בְּדַת הָאֻמָּת. שְׁנַאֲמַר [\(דברים לא-ג\)](#) 'מִקֶּץ שְׁבַע שָׁנִים בְּמַעַד שְׁנַת הַשְּׂמִטָּה בְּחַג הַסִּכּוֹת' [\(דברים לא-יא\)](#) 'בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֵאוֹת' וְגו' [\(דברים לא-יב\)](#) 'הַקְהִיל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף וְגִרָךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ' וְגו' :

כסף משנה מצות עשה להקהיל כל ישראל וכו'. מפורש בתורה פרשת וילך ואיתא בפ"ק דחגיגה (דף ג') טף למה :

ב כָּל הַפְּטוֹר מִן הָרְאִיָּה פְּטוֹר מִמִּצְוֹת הַקְהִיל חוּץ מִן הַנְּשִׁים וְהַטָּף וְהָעֶרְל. אָבֵל הַטָּמֵא פְּטוֹר מִמִּצְוֹת הַקְהִיל שְׁנַאֲמַר [\(דברים לא-](#)

[יא](#) 'בבוא כל ישראל וזה אינו ראוי לביאה. והדבר ברור שהטמטום והאנדורגיניוס חיבין שהרי הנשים חיבות:

כסף משנה כל הפטור מן הראייה פטור ממצות הקהל וכו'. שם:

ג אימתי היו קורין. במוצאי יום טוב הראשון של חג הסוכות שהוא תחלת ימי חלו של מועד של שנה שמינית. והמלך הוא שיקרא באזניהם. ובעזרת הנשים היו קורין. וקורא כשהוא יושב ואם קרא מעמד הרי זה משבח. מהיכן הוא קורא מתחלת חמש אלה הדברים עד סוף פרשת שמע ומדלג [ל\(דברים יא-ג\)](#) 'והיה אם שמוע' וגו' ומדלג לעשר תעשר וקורא [מ\(דברים יד-בב\)](#) 'עשר תעשר' על הסדר עד סוף ברכות וקללות עד [\(דברים כח-סט\)](#) מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב' ופוסק:

כסף משנה אימתי היו קורין במוצאי וכו' עד בלשון הקדש. משנה בפרק אלו נאמרים (דף מ"א):

ד כיצד הוא קורא. תוקעין בחצוצרות בכל ירושלים כדי להקהיל את העם. ומביאין בימה גדולה ושל עץ היתה ומעמידין אותה באמצע עזרת נשים והמלך עולה ויושב עליה כדי שישמעו קריאתו וכל ישראל העולים לחג מתקבצין סביביו. וחזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן וסגן לכהן גדול וכהן גדול למלך כדי להדרו ברב בני אדם. והמלך מקבלו כשהוא עומד ואם רצה ישב ופותח ורואה ומברך כדרך שמברך כל קורא בתורה בבית הכנסת. וקורא הפרשיות שאמרנו עד שהוא גומר וגולל ומברך לאחריה כדרך שמברכין בבתי כנסיות ומוסיף שבע ברכות ואלו הן. רצה ה' אלהינו בעמך ישראל וכו'. מודים אנחנו לך וכו'. אתה בחרתנו מכל העמים וכו' עד מקדש ישראל והזמנים כדרך שמברכין בתפלה. הרי שלש ברכות כמטבען.

רביעית מתפלל על המקדש שיעמד וחותם בה ברוך אתה ה' השוכן בציון. חמישית מתפלל על ישראל שתעמד מלכותם וחותם בה הבוחר בישראל. ששית מתפלל על הכהנים שירצה האל עבודתם וחותם בה ברוך אתה ה' מקדש הכהנים. שביעית מתחנן ומתפלל בה כפי מה שהוא יכול וחותם בה הושע ה' את עמך ישראל שעמד צריכין להושע ברוך אתה ה' שומע תפלה:

כסף משנה ומה שכתב תוקעים בחצוצרות. בתוספתא דסוטה פרק שביעי:

ה הקריאה והברכות בלשון הקדש. שפאמר [\(דברים לא-יא\)](#) 'תקרא את התורה הזאת בלשונה אף על פי שיש שם לועזות:

כסף משנה הקריאה והברכות בלשון הקדש וכו'. בפי אלו נאמרים (דף ל"ב) תנו דפרשת המלך נאמרה בלשון הקדש. ומה שכתב שגם הברכות נאמרים בלה"ק וכו': אע"פ שיש שם לועזות וכו':

ו וגרים שאינן מכירין חביבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמע באימה ויראה וגילה ברעדה כיום שנתנה בו בסיני. אפלו חכמים גדולים שיודעים כל התורה כלה חביבין לשמע בכונה גדולה יתרה. ומי שאינו יכול לשמע מכון לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דת האמת ויראה עצמו כאלו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה. שהמלך שליח הוא להשמיע דברי האל:

ז יום הקהל שחל להיות בשבת מאחרין אותו לאחר השבת. מפני תקיעת החצוצרות והתחנות * שאינן דוחין את השבת:

ההראב"ד שאינן דוחין את השבת. א"א ואפילו יו"ט אינו דוחה ופירשו בירושלי מפני הבימה שבעזרה ויעשו אותה מעיו"ט שלא לדחוק את העזרה שמענו מכאן שאינו מעכב את התקיעות כאשר כתב:

כסף משנה | **יום הקהל שחל להיות בשבת וכו'.** משנה [וגמרא] בפ"ק דמגילה (דף ה'). **ומ"ש מפני תקיעת חצוצרות וכו'.** [ירו' פ"ק דמגילה]: **כתב** הראב"ד שאינן דוחין את השבת א"א ואפילו יום טוב אינו דוחה וכו'. וי"ל דההיא דירושלמי אינה עניין לדרבינו שבירושלמי (שם) באו ליתן טעם למה אין עושים יום הקהל ביו"ט עצמו ונתנו טעם מפני הבימה שא"א לעשותה ביו"ט וגם מעי"ט א"א לעשותה שלא לדחוק העזרה ורבינו בא ליתן טעם למה כשחל מוצאי יו"ט הראשון בשבת למה מאחרין אותו עד לאחר השבת שמפני דחוק העזרה לא הי"ל לדחותו שני ימים ונתן טעם מיוחד לזה מפני התקיעות והתחינות שאינם דוחים את השבת אבל אילו היו עושים אותו ביו"ט לא היו נאסרים התקיעות והתחינות מפני שהם דברים מיוחדים לעשות בו ביום דבחג הסוכות אמר רחמנא ואפילו ביו"ט. ועי"ל דהכי איתא בירושלמי ובהקהל רבי בא אמר מפני התקיעה ר' יצחק אמר מפני הבימה ויעשו אותם מאתמול שלא לדחוק את העזרה. ומעתה יש לתמוה על הראב"ד היאך משיג על רבינו מהירושלמי מאחר שדברי רבינו ג"כ הם בירושלמי לדעת אחד מהאמוראים ולא עוד אלא שאפשר שר' יצחק לא לחלוק על ר' בא אתא אלא להוסיף ולומר שעוד יש טעם אחר בדבר: **סליקו הלכות חגיגה בס"ד**

סְלִיקוּ לְהוּ הַלְכוֹת חֲגִיגָה בְּסִיד

הלכות בכורות

יש בכללן חמש מצוות. שתי מצוות עשה. ושלש מצוות לא תעשה. וזה הוא פְּרָטוֹן :

(א) להפריש בכורות. (ב) שלא יאכל בכור תמים חוץ לירושלים.
(ג) שלא יפדה הבכור. (ד) להפריש מעשר בהמה. (ה) שלא יגאל מעשר בהמה. וכללתי המעשר עם הבכור לפי שמעשה שניהם

אָחַד וְהַכְּתוּב כָּלְלוּ עִמּוֹ שְׁנֵי אֲמָר וְאֵת דָּמָם תִּזְרַק. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה
לְמַדּוֹ שֶׁזֶּה דָם מֵעֵשֶׂר וְדָם בְּכוֹר :

וּבְאוֹר מִצּוֹת אֱלוֹ בְּפָרְקִים אֱלוֹ :

הלכות בכורות - פרק ראשון

א מִצּוֹת עֲשֵׂה לְהַפְרִישׁ כָּל פֶּטֶר רַחֵם הַזְּכָרִים בֵּין בְּאֶדָם בֵּין
בְּבִהֵמָה טְהוֹרָה בֵּין מִמִּין הַחֲמוֹר. בֵּין שְׁהִיוּ שְׁלֵמִים בֵּין שְׁהִיוּ
טְרֵפוֹת. שְׁנֵי אֲמָר (שְׁמוֹת יג-ב) 'קֹדֶשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רַחֵם בְּבִנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּאֶדָם וּבְבִהֵמָה'. וְכֵן לַפְּהָנִים :

כסף משנה **מצות עשה להפריש כל פטר רחם הזכרים וכו'.** מפורש בתורה פ'
בא אל פרעה ופי' ראה. ומ"ש בין שהיו טריפות:

ב בְּכוֹר אֶדָם וּבְכוֹר חֲמוֹר נִפְדִּים וּפְדִיוֹנָם לַפְּהָנִים. וּבְכוֹר
בְּהֵמָה טְהוֹרָה נִשְׁחַט בְּעֶזְרָה כְּשֶׁאֵר קֹדְשִׁים קָלִים. זוֹרְקִין דָּמוֹ
וּמִקְטִיר אֵימּוֹרָיו כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת וּשְׁאֵר הַבָּשָׂר
נֹאכָל לַפְּהָנִים שְׁנֵי אֲמָר (בְּמִדְבָר יח-טו) 'אֵדָה פְּדָה תִּפְדֶּה אֵת בְּכוֹר
הָאֶדָם וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה' (בְּמִדְבָר יח-יז) 'אֵדָה בְּכוֹר
שׁוֹר' (בְּמִדְבָר יח-יז) 'לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם' (בְּמִדְבָר יח-יח) 'וּבְשָׂרָם יִהְיֶה
קֹדֶשׁ' :

כסף משנה **ומ"ש ופדיונם לכהנים.** בפרק רביעי דחלה (משנה ט'). **ומה שכתב**
ובכור בהמה טהורה נשחט בעזרה וכו'. משנה בפי' איזהו מקומן (דף נ"ו):

ג בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה שֶׁהוּא בְּעַל מוֹם בֵּין שְׁנוּלָד בְּמוֹמוֹ בֵּין
שְׁנִפֵּל בּוֹ מוֹם אַחַר שֶׁהָיָה תָּמִים הָיָה הוּא לַפְּהָן אִם רָצָה אוֹכְלוֹ

בְּכָל מְקוֹם אוּ מוֹכְרוֹ אוּ מְאָכִילוֹ לְמִי שְׂיִרְצָה אֶפְלוּ לְנֹכְרֵי מִפְּנֵי
שֶׁהוּא חֲלִין. שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים טו-כא\)](#) 'וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוֹם פֶּסַח אוּ עֹרֵי
וְגוֹ' [\(דברים טו-כב\)](#) 'הֵטֵמָא וְהִטְהוֹר יַחְדָּו יֵאָכְלוּ כַּצְּבִי וְכֹאֲלֵי וְהָרִי
הוּא נִכְסֵי כְּהֵן :

כסף משנה בכור בהמה טהורה שהוא בעל מום וכו'. פשוט בכמה מקומות
מהם סוף פ' איזהו מקומן (דף נ"ז) ובפ' ב"ש : ומ"ש אם רצה אוכלו בכ"מ.
דע"כ לא שנינו בס"פ איזהו מקומן שהבכור נאכל בכל העיר אלא בתם אבל
בעל מום נאכל בכל מקום. ומ"ש או מוכרו. בריש מעשר שני (משנה ב'). ומ"ש
או מאכילו למי שירצה אפי' לנכרי. במשנה פ"ה דבכורות (דף לב :) פלוגתא
דתנאי ופסק כב"ה. ומ"ש והרי הוא נכסי כהן. רפ"ב דבכורים תנן דבכורים
נכסי כהן ומשמע לרבינו דבכור בכלל בכורים הוא ובסוף מסכת בכורים (פ"ג
מ"ב) תנן ולמה אמרו הבכורים כנכסי כהן שהוא קונה מהם עבדים וקרקעות
ובהמה טמאה וב"ח נוטלם בחובו ואשה בכתובתה :

ד מִצְוָה לְהַקְדִּישׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה וַיֹּאמֶר הָרִי זֶה קֹדֶשׁ
שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים טו-ט\)](#) 'תִּקְדִּישׁ לֵה' אֶלְהֵיךָ' וְאִם לֹא הִקְדִּישׁוּ הָרִי
זֶה מִתְקַדֵּשׁ מֵאֱלֹו וּקְדָשְׁתּוֹ מִרְחֹם הָיָא :

כסף משנה מצוה להקדיש בכור בהמה טהורה וכו'. בסוף המקדיש שדהו (דף
נ"ט.) :

ה מִצְוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה נוֹהֶגֶת בְּאֶרֶץ וּבְחוּצָה לְאֶרֶץ
וְאִין מְבִיאִין בְּכוֹרוֹת מְחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברים יד-כג\)](#)
'וְאָכַלְתָּ לְפָנַי ה' אֶלְהֵיךָ' [\(דברים יד-כג\)](#) 'מֵעֵשֶׂר דִּגְנָה תִירְשֶׁף וַיִּצְהַרְךָ
וּבְכֹרֶת בְּקֶרֶךָ וְצֹאנְךָ. מִמְּקוֹם שֶׁאַתָּה מְבִיא מֵעֵשֶׂר דִּגְן אֶתָּה
מְבִיא בְּכוֹר בְּקֶרֶךָ וְצֹאן וּמִמְּקוֹם שֶׁאִין אֶתָּה מְבִיא מֵעֵשֶׂר דִּגְן אִי
אֶתָּה מְבִיא בְּכוֹר בְּקֶרֶךָ וְצֹאן אֶלָּא הָרִי הוּא כְּחֲלִין וַיֵּאָכֵל בְּמוֹמוֹ.
וְאִם הִבִּיא אִין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ וְלֹא יִקְרַב אֶלָּא יֵאָכֵל בְּמוֹמוֹ :

ההראב"ד מצות בכור בהמה טהורה וכו' עד אלא הרי הוא כחולין. א"א
טעות היא זו ואפי' לר"ע דאית ליה האי סברא לא אמר אלא ליקרב אבל
קדושת בכור יש בו ואינו נגזז ונעבד ואינו נאכל אלא במומו :

כסף משנה מצות בכור בהמה טהורה נוהגת בארץ ובח"ל. כך היא הנוסחא האמיתית והכי משמע בסוף פ"ג דתמורה (דף כ"א) ובפי' אלו טריפות (דף מ"ד): אמרינן דאמרה ליה בת רב חסדא לרבא אבא שרי בוכרא ולא זבן מיניה בשרא ובפי' קמא דבכורות (דף ג'): רב מרי בר רחל ה"ל ההיא חיותא דהוה מקני לאודנייהו לנכרי ובפרק אין צדין (דף כ"ז): ההוא גברא דאייתי בוכרא קמיה דרבא: ומ"ש ואין מביאין בכורות מח"ל שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' אלא יאכל במומו ואם הביא אין מקבלין ממנו ולא יקרב אלא יאכל במומו. בספ"ג דתמורה (דף כ"א) פלוגתא דתנאי ופסק כר"ע. ודע שבספרי רבינו היה כתוב מצות בכור בהמה טהורה אינה נוהגת אלא בארץ וע"פ זה השיגו הראב"ד וכתב טעות היא זו גם הרמב"ן בהלי' בכורות תמה עליו והקשה עליו כמה קושיות וכן הרשב"א והר"ן בתשובה וכולם ספר מוטעה נזדמן להם בדברי רבינו והגירסא שכתבתי בדבריו היא הכתובה בספרינו והיא הנוסחא האמיתית:

1 מצוה זו נוהגת בין בפני הבית בין שלא בפני הבית כמו מעשר דגן. ואינה נוהגת במקדשין כשהן בקדשתן קדם שיפדו בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית:

כסף משנה ומצוה זו נוהגת וכו'. בסוף שקלים (פ"ח מ"ח) ובפירקא בתרא דבכורות (דף נ"ג) והכי איכא למילף מהנדך שהבאתי גבי נוהגת בח"ל. ומ"ש ואינה נוהגת במקדשין כשהן בקדשתן קודם שיפדו בין קדשי מזבח בין קדשי בדק הבית. משנה בפי' הזרוע (דף ק"ל) ופי"ב דבכורות (דף י"ד). ודע ששנינו במשנה הנזכרת דהא דאמרינן דקודם שיפדו פטורים מן הבכורה הא אחר שנפדו חייבים ה"מ בשקדם מום קבוע להקדשן אבל אם קדם הקדשן את מומן או מום עובר להקדשן ולאחר מכאן נולד להם מום קבוע להקדשן אפי' אחר שנפדו פטורים מן הבכורה וביאר זה רבינו בפי' ה':

2 הכל תיבין בבכור בהמה טהורה כהנים לויים וישראלים. ואף על פי שהבכור לכהן אם נולד לו בכור מקריב דמו ואימוריו כמו שבארנו ואוכל שאר הבשר בתורת בכור. שנאמר (דברים טו-יט) 'כל הבכור אשר יולד בבקרד ובצאנד' וגו'. אבל בכור אדם ובכור בהמה טמאה כהנים ולויים פטורין כמו שבארנו בהלכות מתנות כהנה:

כסף משנה הכל חייבים בבכורה כהנים וכו'. משנה בפ"ב דבכורות (דף י"ג). ומ"ש ואע"פ שהבכור לכהן אם נולד לו בכור מקריב דמו ואימוריו וכו'. פשוט הוא ע"פ מה שנתבאר שהכהנים חייבים. ומ"ש אבל בכור אדם ובכור בהמה טמאה כהנים ולוים פטורין. משנה בפ"ק (דף ד') ופ"ב דבכורות (דף י"ג):

ח הבכור נאכל בתוך שנתו בין תמים בין בעל מום שנתאמר (דברים טו-כ) 'לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה' (דברים טו-כא) 'וכי יהיה בו מום' (דברים טו-כב) 'בשעריך תאכלנו'. ומאימתי מונה לו. אם תם הוא מונה לו מיום שמניי שהוא ראוי להקרבה ואם נולד בעל מום מונה לו מיום שנולד. והוא שכלו לו חדשיו שהרי נראה לאכילה ביום לידתו. אבל אם לא ידע בודאי שכלו לו חדשיו מונה לו מיום שמניי:

כסף משנה הבכור נאכל בתוך שנתו וכו'. משנה בפ' עד כמה (דף כ"ו):. ומה שכתב מאימתי מונה לו וכו' עד אבל אם לא ידע בודאי שכלו לו חדשיו מונה לו מיום שמניי. בפ"ק דר"ה (דף ו' ז'):

ט נולד לו מום בתוך שנתו רשאי לקימו כל שנים עשר חדש. נולד לו מום בסוף שנתו מתר לקימו שלשים יום מיום שנפל בו המום ואף על פי שהוא מתאחר לאחר שנתו. כיצד. כגון שנפל בו מום בחמשה עשר יום לפני גמר שנתו משלימין לו חמשה עשר אחר שנתו. נולד לו מום אחר שנתו אינו רשאי לקימו אלא עד שלשים יום וינאכל:

כסף משנה נולד לו מום בתוך שנתו וכו'. משנה בפרק עד כמה (דף כ"ח):. ומה שכתב נולד לו מום בסוף שנתו וכו'. שם בדף כ"ח. ומה שכתב נולד לו מום אחר שנתו וכו'. משנה שם:

ז הבכור בזמן הזה מניחו עד שיפול בו מום וינאכל:

יא ועד שלא נראה להראותו לחכם רשאי לקימו שתים ושלש שנים. ומשנראה להראותו לחכם. אם נולד בו מום בתוך שנתו

רשאי לקימו כל שנים עשר חדש. נולד אחר שנתו מקימו שלשים יום:

כסף משנה (י-יא) הבכור בזמן הזה וכו' עד מקימו שלשים יום. שם: מצאתי כתוב ועד שלא נראה לחכם רשאי לקימו. כן הוא לשון הברייתא ופירושו חייב לקימו דהא כל עוד שלא נפל בו מום א"א לשחטו וע"כ יקיימנו ואטו דתנא סיפא אם נולד לו מום וכו' רשאי תנא ברישא רשאי עכ"ל. והתוס' כתבו שפירוש זה דחוק:

יב שנה של בכור היא שנת לבנה תמימה שנים עשר חדש מיום ליום. ואם היתה שנה מעפרת נתעברה לו ומונה לו שלשה עשר חדש. נולדו לו שני טלאים אחד בחמשה עשר של אדר הראשון ואחד בראש חדש אדר שני. זה שנולד בראש חדש אדר שני כיון שהגיע יום ראשון באדר של שנה הבאה עלתה לו שנה וזה שנולד בחצי אדר ראשון לא עלתה לו שנה עד חצי אדר של שנה הבאה הואיל ונולד בחדש העבור מונין אותו לו:

כסף משנה שנה של בכור היא שנת לבנה תמימה וכו'. פרק קמא דר"ה (דף י"ז) ופ"ה דערכין (דף ל"א) פלוגתא דתנאי ופסק כחכמים: נולדו לו שני טלאים וכו'. מימרא פ"ק דערכין (דף ל"א):

יג עבר ואחר הבכור לאחר שנתו אף על פי שהוא עובר בלא תעשה אם היתה תם הרי זה לא נפסל אלא מקריבו ואם היתה בעל מום שוחטו בכל מקום שנאמר [\(דברים יז-ג\)](#) 'מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכלת בקרך וצאנך' מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה אף בכור אינו נפסל משנה לחברתה:

כסף משנה עבר ואחר הבכור לאחר שנתו וכו' עד משנה לחברתה. פרק קמא דר"ה (דף ה'):

יד אין נותנין את הבכור לכהן כשיוֹלד שאין זו גְדֻלָּה לכהן. אלא יטפל בו בעליו עד שיגדיל מעט ויתננו לכהן. ועד כמה ישראל חיבין להטפל בבכור. בהמה דקה שלשים יום ובגסה חמשים יום. ואם אמר לו הכהן תנהו לי בתוך זמן זה ואני אטפל לעצמי אינו רשאי לתנו לו שזה כמו מסייע על מתנותיו וכבר בארנו בתרומות שהכהנים המסייעין בבית הגרנות ובבית המטבחים ובתוך הרועים אין נותנין להם מתנותיהן בשכרן:

טו הנה הבכור בעל מום ואמר לו בתוך זמן זה תנהו לי שאכלנו עתה. או שהיה תמים ואמר לו תנהו לי בתוך זמן זה שאקריבנו עתה הרי זה נותנו לו. ויראה לי שהבכור נותן לכל כהן שירצה:

כסף משנה (יד-טו) אין נותנין את הבכור לכהן כשיוֹלד וכו' עד הרי זה נותנו לו. משנה וגמרא בריש פרק עד כמה (דף כ"ו): **ויראה לי שהבכור נותן לכל כהן שירצה.** נראה דהיינו לומר דטובת הנאה לבעלים:

טז כהן שאכל כזית מבכור תמים חוץ לירושלים לוקה מן התורה. שניאמר **(דברים יב-יז)** 'לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכלת בקרך וצאנך'. וכן זר שאכל כזית מבכור בין לפני זריקה בין לאחר זריקה לוקה. מפי השמועה למדו שזו אזהרה אף לזר שאכל בכור בין לפני זריקה בין לאחר זריקה:

כסף משנה כהן שאכל כזית מבכור תמים וכו' וכן זר שאכל כזית מבכור וכו'. בפרק אלו הן הלוקין (דף י"ז):

יז הבכור אין פודין אותו שניאמר **(במדבר יח-יז)** 'אך בכור שזר או בכור קשב או בכור עז לא תפדה'. וכן אין מוכרין אותו כשהוא תם שפניו שהוא עומד לקרבן אין לכהן בו זכות כדי למכרו.

וּבְזִמְנוֹ הַזֶּה שָׁאִין בֵּית הוֹאֵיל וְהוּא עוֹמֵד לְאַכִּילָה הָרִי הוּא מִתָּר
לְמִכְרוֹ וְאָף עַל פִּי שֶׁהוּא תָּמִים בֵּין לְכַהֵן בֵּין לְיִשְׂרָאֵל:

כסף משנה הבכור אין פוֹדֵין אוֹתוֹ וכו'. בר"פ כל פסולי המוקדשין (דף ל"א):
ופ"ק דתמורה (דף ה'): : וכן אין מוכרין אותו כשהוא תם וכו' עד ואע"פ שהוא
תמים. בפ"ק דתמורה (דף ח'): . ומ"ש בין לכהן בין לישראל. שם (דף ח'):
אמר רב חסדא ל"ש (דמותר למכרו תמים) אלא כהן לכהן אבל כהן לישראל
אסור וכו' מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, ובתר הכי בעובדא דמר
זוטרא איקלע לבי רב אשי אמרינן דלא סבירא להו הא דרב הונא בריה דרב
יהושע דקאמר על מילתיה דרב חסדא, וכיון דבי רב אשי דבתרא הוא סברי
דאפילו לישראל שרי ומר זוטרא נמי משמע דקבלה מינייהו הכי נקטינן:

יח בכור בעל מום יש לכהן למכרו בכל זמן בין לפני הבית
בין שלא לפני הבית. בין חי בין שחוט. וכשהוא מוכר בשר
בכור בעל מום מוכרו בבית אבל לא בשוק כמו שפארנו
בהלכות אסורי מזבח אבל בשר בכור תמים אינו נמכר מפני
שהוא בשר קדוש. וכהנים שנמנו עם הבכור מתרין לשקל מנה
כנגד מנה:

כסף משנה ומ"ש בכור בעל מום יש לכהן למוכרו בכל זמן וכו'. בר"פ כל
פסולי המוקדשין (דף ל"א) ובפ"ק דתמורה (דף ה'). ומ"ש וכשהוא מוכר בשר
בכור בעל מום מוכרו בבית אבל לא בשוק. משנה ר"פ כל פסולי המוקדשין
שם. ומ"ש אבל בשר בכור תמים אינו נמכר וכו'. פשוט הוא והכי משמע בפ"ק
דתמורה שם. ומה שכתב וכהנים שנמנו על הבכור מותרים לשקול מנה כנגד
מנה בבכור. ר"פ כל פסולי המקודשין (דף ל"א) תנן שוקלין מנה כנגד מנה
בבכור ומפשטא משמע דארישא קאי דקתני בבכור בעל מום אינו נשקל
בליטרא ומדברי רבינו כאן נראה שהוא מפרשה בבכור תמים בזמן המקדש:

יט המפשיט בכור בעל מום הרי זה מתר להפשיטו באי זה
דרך שירצה. אם רצה להרגיל מרגיל. וכן שאר פסולי
המקדשין אם רצה להפשיט מן הרגל מפשיט:

כסף משנה המפשיט בכור בעל מום וכו'. בספ"ד דתמורה (דף כ"ד) תניא דאין
מרגילין בבכור ולא בפסולי המוקדשין ואוקימנא לה בתנאי דלית הלכתא

כוותייהו. ומה שאמרו שם במערבא אמרי מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים
ר"י בר אבין אמר גזירה שמא יגדל מהם עדרים עדרים מפרש רבינו דאדר"א
בר"ש קאי ולא כדפירש"י והרא"ש:

הלכות בכורות - פרק שני

א כָּל הַמוּמִים הַקְּבוּעִים הַפּוֹסְלִין אֶת הַקֹּדְשִׁים וְנִפְדִּים
עֲלֵיהֶן. אִם נָפַל אֶחָד מֵהֶן בְּבִכּוּר הָרִי זֶה נִשְׁחַט עָלָיו בְּכָל מְקוֹם.
וּכְבֵר בְּאַרְנוֹ אוֹתָן הַמוּמִין בְּהִלְכוֹת אֲסוּרֵי מִזְבֵּחַ שֶׁהָרְאוּי מֵהֶן
לְהִיּוֹת בְּזָכָר שְׂשִׁים וְשִׁבְעָה:

ב וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁמְנִינּוּ שָׁם שְׂאִין הַקֶּרֶבֶן מִן הַמְּבַחֵר וְאִין
הַקֹּדְשִׁים קֶרְבִּין בָּהֶן וְלֹא נִפְדִּין עֲלֵיהֶן כִּדְ אִין הַבְּכוֹר נִשְׁחַט
עֲלֵיהֶן וְלֹא קֶרֶב אֶלָּא יְהִיָּה עוֹמֵד עַד שִׁינָּלֵד לוֹ מוּם קְבוּעַ. וְכֵן
אִם נוֹלָד בְּבִכּוּר מוּם עוֹבֵר הָרִי זֶה אֵינּוּ נִשְׁחַט בְּכָל מְקוֹם וְלֹא
קֶרֶב אֶלָּא יְהִיָּה רוּעָה עַד שִׁיפֹל בּוֹ מוּם קְבוּעַ וְיִשְׁחַט עָלָיו:

ג וְכֵן אִם נֶעְבְּדָה בּוֹ עֵבֶרָה. אוֹ שֶׁהִרְג בְּעַד אֶחָד. אוֹ עַל פִּי
הַבְּעָלִים. אוֹ שֶׁהִקְצָה אוֹ נֶעְבְּד. יִרְעָה עַד שִׁיפֹל בּוֹ מוּם כְּמוֹ
שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת אֲסוּרֵי מִזְבֵּחַ:

כסף משנה (א-ג) כל המומים הקבועים וכו' אם נפל אחד מהם בבכור הרי
זה נשחט עליו בכל מקום וכו' עד ירעה עד שיפול בו מום. משנה פרק על אלו
מומין (דף מ"א):

ד יוצא דפן והבא אחריו שניהן אינן בכור. הראשון מפני שאינו פטר רחם והאחרון מפני שקדמו אחר. אפלו יצאה נקבה דרך דפן וזכר דרך רחם אינו בכור:

כסף משנה יוצא דופן והבא אחריו וכו'. משנה פרק ב' דבכורות (דף י"ט) וכרבי עקיבא. ומה שכתב אפילו יצאת נקבה דרך דופן וכו'. שם בגמרא:

ה בכור שהוא אנדרוגינוס אין בו קדשה כלל. והרי הוא כנקבה שאין בו לכהן כלום. ועובדים בו וגוזזים אותו כשאר החלין. נולד טמטום הרי זה ספק בכור ויאכל במומו לבעליו. בין שהטיל מים ממקום זכרות בין שהטיל ממקום נקבות:

כסף משנה בכור שהוא אנדרוגינוס וכו'. משנה בסוף פרק על אלו מומין (דף מ"א) ופסק כחכמים: נולד טומטום הרי זה ספק בכור וכו'. מימרא דר"ח שם. ומה שכתב בין שהטיל מים ממקום זכרות וכו'. הכי משמע התם בגמרא דלרב חסדא לא שאני ליה בטומטום בין מטיל ממקום זכרות למטיל ממקום נקבות הרי זה ספק בכור וכמו שכתבתי בספר בית יוסף ליוורה דעה. ובקצת ספרי רבינו כתוב הרי זה בכור בין שהטיל האנדרוגינוס ממקום זכרות ט"ס הוא וצריך למחוק תיבת האנדרוגינוס משום דההוא אין בו קדושה כלל וכך מצאתי בספר כתיבת יד. ויש לתמוה על רבינו שפסק דמטיל מים ממקום זכרות נמי ספיקא ויאכל במומו לבעלים והא בין לרב חסדא בין לר"ל זכר הוי והכי משמע דהוי לרבי אלעאי נמי. ונראה שטעמו משום דכיון דרב חסדא סתם ואמר דטומטום ספיקא הוא ולא מפליג הכי נקטינן ולא חיישינן למאי דאמרינן מטיל מים במקום זכרות כולי עלמא לא פליגי דזכר הוא משום דההיא דחיייה בעלמא היא כי היכי דלא תיקום כתנאי:

ו רחל שילדה כמין עז. או עז שילדה כמין רחל פטור מן הבכורה שנאמר [\(במדבר יח-יז\)](#) 'אך בכור שור' עד שיהיה הוא שור ובכורו שור. ואם היה בו מקצת סימני אמו הרי זה בכור והוא בעל מום קבוע שאין לך מום גדול משנוי בריתו. אפלו פרה שילדה כמין חמור ויש בו מקצת סימני פרה הרי זה בכור לכהן הואיל ומין החמור יש בו דין בכור. אבל אם ילדה מין סוס או

גָּמַל אֶף עַל פִּי שֵׁשׁ בּוֹ מִקְצַת סִימָנֵי פָּרָה הָרִי הוּא סֶפֶק בְּכוֹר
לְפִיכָךְ יֵאָכֵל לְבַעֲלִים. וְאִם תִּפְסֹוּ כֹהֵן אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדוֹ :

כסף משנה רחל שילדה כמין עז וכו'. משנה בפ"ב דבכורות (דף ט"ז): ומ"ש
והוא בעל מוס קבוע וכו'. בפ"ק דבכורות (דף ג') מימרא דר' יוחנן. ומ"ש
אפילו פרה שילדה כמין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטור מן הבכורה.
משנה בפ"ק דבכורות (דף ה') ובגמ' (דף ו') איבעיא להו פרה שילדה כמין חמור
ויש בו מקצת סימנים מהו וכו' את"ל כיון דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה
קדוש חמור שילדה כמין סוס מהו וכו' את"ל כיון דמין טמאה הוא קדוש פרה
שילדה כמין סוס מהו הכא ודאי הא טמאה והא טהורה הא בת מיקדש
בבכורה והא לאו בת מיקדש בבכורה או דילמא סימנים מילתא היא ולא
איפשיטא. וכבר נודע דרך רבינו לפסוק כאת"ל ומפני כך פסק בפרה שילדה
כמין חמור שאם יש בו מקצת סימני פרה הרי זה בכור לכהן ולענין חמור
שילדה כמין סוס דאמרינן ביה את"ל כיון דמין טמאה הוא קדוש אע"פ שלא
הזכירו כאן בסוף הלכות בכורים כתב שאם יש בו מקצת סימני חמור חייב
ולענין פרה שילדה כמין סוס ויש בו קצת סימני פרה כיון דלא איפשיטא פסק
שהוא ספק בכור. ומ"מ מ"ש בבבא זו אע"פ שיש בו מקצת סימני פרה אינו
נוח לי דמפשטא דלישנא איכא למשמע דאין בו מקצת סימני פרה ויש בו
מקצת סימני פרה שוין הם דשניהם ספק ואינו כן שאם אין בו סימני פרה
ודאי אינו בכור כלל וצ"ל שלא השוים אלא לענין שאינם בכור ודאי אבל הא
כדאיתיה והא כדאיתיה שזה אינו בכור כלל וזה ספק וזה פשוט. ומ"ש רבינו
גבי ספק בכור יאכל במומו לבעלים. הוא מדק"ל המע"ה. ומ"ש ואם תקפו
כהן אין מוציאם מידו. טעמו מדאמרינן בפ"ק דמציעא (דף ז'): אעובדא
דההיא מסותא דהווי מינצו עלה בי תרי א"ר המנונא מתני' היא ספק בכורה
המע"ה והא הכא דאם תקפו כהן אין מוציאין מידו וכי לא תקפו אסור בגיזה
ועבודה. אבל קשה דהא בתר הכי אמרינן א"ל רבה וכו' לעולם אימא לך תקפו
כהן מוציאין אותו מידו ואפ"ה אסורים בגיזה ועבודה וכו' א"ל רב חנניא
לרבה תניא דמסייע לך. והשתא למה דחה רבינו דברי רבה ורב חנניא וברייתא
ופסק כרב המנונא. וי"ל דהא דאמר רבה לעולם אימא לך תקפו כהן מוציאין
מידו ואפ"ה אסור בגיזה ועבודה וכו' סובר רבינו דחיה בעלמא היא וסייעתא
דרב חנניא לאו סייעתא כולי האי דכיון דברשות ישראל הוא והמע"ה אע"ג
דאם תקפו כהן אין מוציאין מידו לא נפיק מידי ממונו של ישראל ושפיר יכול
לפטור עצמו בו. ובתשובות הרשב"א סי' ש"א כתוב שנשאל על זה והשיב
באמת גם לי נראה פשיטותא של הלכה כן אלא דבעינן למשכוני נפשין
אדרבינו לחזר אחר זכותו והשתדל להראות פנים לדברי רבינו:

ז המטיל מום בבכור הואיל ועשה עברה קונסין אותו ואינו נשחט על מום זה עד שיפול בו מום אחר מאליו. ואם מת זה החוטא מתר לבנו לשחטו על מום שעשה אביו שלא קנסו בנו אחריו :

כסף משנה המטיל מום בבכור וכו'. במשנה פרק כל פסולי המוקדשין (דף ל"ד) פלוגתא דתנאי ופסק כחכמים. ומ"ש ואם מת זה החוטא מותר לבנו לשוחטו וכו'. שם בעיא דאיפשיטא :

ח הרגיל לבכור שיפול בו מום כגון שנתן דבילה על אזנו עד שבא כלה ונטלה וחתך אזנו. או שהלך בין ברזל ועששיות של זכוכית כדי שתקטע ידו ונקטעה. או שאמר לנכרי להטיל בו מום. הרי זה לא ישחט עליו. זה הכלל כל מום שנעשה לדעתו אסור לו לשחט עליו ואם נעשה שלא לדעתו הרי זה שוחט עליו :

כסף משנה הרגיל לבכור שיפול בו מום וכו'. בברייתא פרק כל פסולי המוקדשין שם. ומ"ש או שהלך בין ברזל וכו'. מעובדא דרבי צדוק דבסמוך איכא למילף הכי ולישנא דאו שהלך היינו לומר שהוליכו הוא שם שאם הלך מעצמו ודאי דלא הוי מרגיל שיפול בו מום. ומ"ש או שאמר לנכרי להטיל בו מום וכו' זה הכלל כל מום שנעשה לדעתו וכו'. משנה פרק כל פסולי המוקדשין (דף ל"ה) :

ט אמר אלו נפל בבכור זה מום הייתי שוחטו ושמע הנכרי ועשה בו מום הרי זה שוחט עליו שהרי לא נעשה בדעתו :

כסף משנה ומ"ש אמר אילו נפל מום בבכור זה הייתי שוחטו וכו'. שם במשנה מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וראהו קסדור אחד אמר מה טיבו של זה אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט א"כ היה בו מום נטל פגיון וצרם אזנו ובא מעשה לפני חכמים והתירו ואחר שהתירו הלך וצרם באזני בכורות אחרים ואסרום :

ז ראינוהו שְׁעָשָׂה מַעֲשֵׂה הַמְרָגִיל לְהַטִּיל בּוֹ מוֹם וְנָפַל בּוֹ מוֹם וְאִין אָנוּ יוֹדְעִין אִם נִתְכַּוֵּן לְמוֹם זֶה אוֹ לֹא נִתְכַּוֵּן. הָרִי זֶה לֹא יִשְׁחַט עָלָיו. כִּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּתֵּן לוֹ שְׁעוֹרִים בְּמָקוֹם דְּחוּק מְסַרְגַּ בְּקוֹצִים וְכִיּוֹן שֶׁאֲכַל נִחְלַק שְׁפָתוֹ אֶפְלוֹ הָיָה חֵבֵר הָרִי זֶה לֹא יִשְׁחַט עָלָיו. וְכֵן כָּל פְּיוֹצָא בְּזֶה :

כסף משנה ראינוהו שעשה מעשה המרגיל וכו'. כיצד כגון שנתן לו שעורים במקום דחוק וכו'. שם (דף ו') בעובדא דר' צדוק :

יא הָיָה בְּכוֹר רוֹדֵף אֶת הָאָדָם וּבָעֵטוֹ כְּדִי לְטַרְדּוֹ וְאֶפְלוֹ בָּעֵט בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁרָדְפוּ מִקֹּדֶם וְנִעְשָׂה בּוֹ מוֹם בְּבַעֲיָטָה זוֹ הָרִי זֶה יִשְׁחַט עָלָיו :

כסף משנה היה בכור רודף את האדם וכו'. משנה שם (דף ל"ה). ומ"ש ואפילו בעט בו מפני שרדפו מקודם וכו'. שם תרי לישני דרב פפא ופסק כלישנא בתרא וכ"ג הרמב"ן. וכתב הרא"ש ולא ידענא טעמא מאי דבשל תורה הוא ואפשר דהיינו טעמא דאע"ג דאיסור דהטלת מום הוי דאורייתא מה שאינו נאכל באותו מום הוי מדרבנן עכ"ל :

יב קִטְנִים שֶׁהִטִּילוּ מוֹם בְּבְכוֹר דֶּרֶךְ שְׁחֹק וְכֵן הַנְּכָרִי שֶׁעָשָׂה לְדַעְתּוֹ הָרִי זֶה יִשְׁחַט עָלָיו. וְאִם עָשׂוֹ כְּדִי לְהַתִּירוֹ לֹא יִשְׁחַט עָלָיו :

כסף משנה קטנים שהטילו מום בבכור דרך שחוק וכו' עד לא ישחט עליו. משנה שם :

יג בְּכוֹר שֶׁאֲחָזוּ דָם יִקִּיז. וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת בּוֹ מוֹם. וְאִם נִעְשָׂה בּוֹ מוֹם בְּהַקְזָה זוֹ הָרִי זֶה נִשְׁחַט עָלָיו :

כסף משנה בכור שאחזו דם יקִיז וכו'. משנה שם (ל"ב): פלוגתא דתנאי וכן בברייתא ופסק כר"ש דמתניתין ודברייתא דהכי איפסיקא הלכתא בגמ':

יד מִתָּר לְהִטִּיל מוֹם בְּבָכוֹר קֶדֶם שְׂיֵצֵא לְאֹיִר הָעוֹלָם וַיִּשְׁחַט עָלָיו. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים בְּזִמְן הַזֶּה שְׂאִין שָׁם בֵּית מִפְּנֵי שְׁסוּפּוֹ לְהֶאֱכֹל בְּמוֹמוֹ. אֲבָל בְּזִמְן שְׂבִית הַמִּקְדָּשׁ קִים אָסוּר :

כסף משנה מותר להטיל מום וכו'. מימרא דרב יהודה בפירקא קמא דבכורות (דף ג'). ומה שכתב בד"א בזמן הזה וכו'. ריש פ' כיצד מערימין (דף מ') :

טו עַד שֶׁהֶעִיד מִפִּי עַד אַחַר שְׁמוֹם זֶה נִפְל שְׁלֵא לְדַעַת נְאֻמָּן. אֲפֹלוּ אִשָּׁה נְאֻמָּנַת לֹמַר בְּפָנֵי נֶפֶל מוֹם זֶה מֵאֵלָיו וַיִּשְׁחַט עָלָיו :

כסף משנה עד שהעיד מפי עד אחר וכו' אפילו אשה נאמנת וכו'. בפ' כל פסולי המוקדשין (דף ל"ו) :

טז כָּל הַמוֹמִין הָרְאוּיִין לְבֹא בְיַד אָדָם נְאֻמָּן הָרוּעָה עָלֵיהֶן לֹמַר מֵאֵלֵיהֶן נִפְלוּ וְלֹא נַעֲשׂוּ בְּכֹנֶה וַיִּשְׁחַט עָלֵיהֶן. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים כְּשֶׁהָיָה הָרוּעָה יִשְׂרָאֵל וְהַבָּכוֹר בְּיַד הַכֹּהֵן. אֲבָל אִם הָיָה הָרוּעָה כֹּהֵן וְהַבָּכוֹר עֲדִין הוּא בְּיַד בְּעָלָיו הַיִּשְׂרָאֵלִי. הָרִי זֶה אֵינּוּ נְאֻמָּן וְחוֹשְׁדִין אוֹתוֹ שְׁמָא הוּא הִטִּיל בּוֹ מוֹם כְּדִי שְׂיִתְּנֵנוּ לוֹ :

כסף משנה כל המומין הראויים לבא בידי אדם וכו'. משנה שם (דף ל"ה) כל המומין הראויים לבא בידי אדם רועים ישראל נאמנים רועים כהנים אינם נאמנים רשב"ג אומר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ר"מ אומר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. ובגמרא איפליגו ר"י ורבי אלעזר בפירושא דמתנ"י חד אמר רועי ישראל בי כהנים נאמנים וכו' רועי כהנים בי ישראל אינם נאמנים מימר אמר כיון דקא טרחנא ביה לא שביק לדידי ויהיב לאחריני וה"ה כהן לכהן דחיישינן לגומלין ואתא רשב"ג למימר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ואסיקנא דהלכה כרשב"ג. וכתב הרא"ש רועה כהן בשל ישראל מהימן דלאו של עצמו הוא והכי חזינא בפירושא דרבוותא ואיכא מאן דאמר דפסק דלא מהימן והיינו כלישנא קמא דאמר רועי כהנים בשל ישראל אינם נאמנים וס"ל דלא פליג רשב"ג אלא אמאי דמחסרא דמתנ"י דהיינו כהן לכהן דלא חייש איהו לגומלין אבל רועה כהן בישראל לא פליג דכיון דסבר לא שביק לדידיה בשל עצמו דמי והך סברא לא

מעליא היא דכיון דאפילו בנו ובתו מהימני סברא הוא דכ"ש רועי כהן בשל ישראל ועוד דלא מסתברא דקאי אמאי דמחסרא מתניי דוקא ולא קאי אעיקר מתניי ועוד בר מן דין הא ללישנא בתרא רועי כהן בי ישראל אפילו לת"ק הימוני מהימן וכיון דפלוגתא דלישני הוא ליכא איסורא אלא גזירה דרבנן גרידא לקולא נקטינן ועוד דמתניי כפשוטה אתיא כי האי לישנא וללישנא קמא צריך לחסורה הילכך האי לישנא עדיף ונקטינן מינה דרועי כהנים בי ישראל נאמנין וכ"פ הלכתא הרמב"ן ז"ל עכ"ל. ואני אומר שמתוך דבריו נתבאר טעמו של רבינו שהוא כההיא סברא שכתב ברישא והקושיא שהקשה על אותה סברא לא מכרעי דאפשר לתרוצינהו :

יז כהן שהעיד לכהן אחר שמום זה מאליו נפל נאמן ואין חוששין להן שפא הם גומלים זה את זה. שכל הכהנים חשודין להטיל מום בבכור כדי לאכלו בחוץ ולפיכך אין נאמנין על ידי עצמן. אבל חברו מעיד לו, שאין אדם חוטא לאחר. אפלו בניו ובני ביתו של כהן מעידין לו על הבכור אבל לא אשתו מפני שהיא כגופו :

כסף משנה כהן שהעיד לכהן אחר וכו'. שם במשנה וגמרא ופסק כרבן שמעון בן גמליאל. ומה שכתב שכל הכהנים חשודים להטיל מום בבכור וכו'. שם. ומ"ש כל, כלומר אפילו הוא חבר וכמו שנתבאר בפרק זה. ומ"ש אפילו בניו ובני ביתו של כהן מעידים לו על הבכור אבל לא אשתו וכו'. שם :

יח בכור שהיה ביד כהן ונפל בו מום והעיד עליו עד אחד שזה המום מאליו נפל ואין אנו יודעים אם מום זה שוחטין עליו את הבכור או אין שוחטין עליו ובא הפהן שהוא בידו ואמר הראיתי מום זה לממחה והתירו לשחיטה הרי זה נאמן. ואין חוששין שפא לא הראהו ושפא בכור תם הוא שלא נחשדו לשחט קדשים בחוץ מפני שהוא עון כרת כמו שבארנו :

כסף משנה בכור שהיה ביד כהן וכו'. זהו פירוש מה ששנינו בפרק הנזכר (דף ל"ו) נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא :

יט וְכֵן נֶאֱמַן הַכֹּהֵן לֹמֵר עַל בְּכוֹר מוֹם בְּכוֹר זֶה נִתְּנוּ לִי יִשְׂרָאֵל בְּמוֹמוֹ וְלֹא נִפְל בְּרִשׁוֹתַי כְּדִי לְחוּשׁ לוֹ שְׂמָא הוּא הִטִּילוֹ. שֶׁהַדָּבָר עָשׂוּי לְהַגְלוֹת וְהוּא מִתְיָרָא שְׂמָא יִשְׂאָלוּ בְּעַלְיוֹ וַיֹּאמֶר תְּמִים הָיָה בְּעֵת שֶׁנִּתְּנוּהוּ לוֹ :

כסף משנה וכן נאמן הכהן לומר על בכור בעל מום וכו'. מימרא דרב יהודה (דף ל"ו). וכתב הרא"ש דדוקא באומר ישראל פלוני נתנו לי במומו אבל אם אמר ישראל סתם שאינו מזכירו לא. ובספר ב"י לורה דעה סי' שי"ד כתבתי טעמו וטעם רבינו :

הלכות בכורות - פרק שלישי

א אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַבְּכוֹר אֶלָּא עַל פִּי מִמְּחָה שֶׁנִּתְּן לוֹ הַנְּשִׂיא שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל רִשׁוֹת וְאָמַר לוֹ הִתֵּר בְּכוֹרוֹת בְּמוֹמָן. אֶפְלוּ הָיָה מוֹם גָּדוֹל וְגָלוּי לְכָל לֹא יִתִּירוּ אֶלָּא מִמְּחָה שֶׁנִּטַּל רִשׁוֹת. וְכָל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִבְּכוֹרֵי עֲצָמוֹ :

כסף משנה אין שוחטין את הבכור אלא ע"פ מומחה וכו'. בפ"ק דסנהדרין (דף ה'). ומ"ש אפילו היה מום גדול וגלוי לכל וכו'. יתבאר בסמוך. ומ"ש וכל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו. בסוף פרק ב' דנגעים ובסוף פרק עד כמה [דף ל"א]. ומוקמינן לה ביחיד מומחה דאילו בשלשה יכול להיות אחד מהשלשה דלא חשידי כלום בשבילו וכך הם דברי רבינו :

ב אִם אֵין שָׁם מִמְּחָה וְהָיָה הַמוֹם מִן הַמוֹמִין הַגְּלוּיִין הַמְּבֻהָקִין. כְּגוֹן שֶׁנִּסְמִית עֵינוֹ. אוֹ נִקְטְעָה יָדוֹ. אוֹ נִשְׁבְּרָה רֵגְלוֹ. הֲרִי זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכֹּהֲנֹת. וְכֵן בְּכוֹר שֶׁיִּצָּא לְחוּצָה

לְאָרֶץ וְנָפַל בּוֹ מוֹם מִבְּהֶקֶת. הֲרִי זֶה יִתֵּר עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי
הַכְּנֻסֹת :

כסף משנה אם אין שם מומחה וכו'. במשנה ס"פ כל פסולי המוקדשין (דף
ל"ו): פלוגתא דתנאי ואיפסיקא בגמרא הלכתא כתי"ק. ומ"ש וכן בכור שיצא
ח"ל ונפל בו מום מובהק וכו'. מימרא שם התרת בכור בח"ל ע"פ שלשה בני
הכנסת ובמומים מובהקים. וכתב רבינו שיצא ח"ל לרבנותא דאע"פ שנולד
בארץ אינו צריך מומחה וכל שכן אם נולד בח"ל:

ג אין רואין את הבכור לישראל עד שיהיה כהן עמו. שפ"א
יאמר לו הממחה מום הוא ומתן לשחט עליו וילד וישחטנו
לעצמו ולא יתננו לכהן. שאף על פי שאינו חשוד לאכל קדשים
בחוץ. חשוד הוא לגזל מתנות כהנה. לפיכך אם היה חכם
וידוע שהוא מדקדק על עצמו רואין לו. היה המום גלוי לכל
כגון שנקטעה ידו או רגלו. הואיל והביאו לחכם הממחה הרי
זה בחזקת מדקדק על עצמו לפיכך רואין לו אף על פי שאין
עמו כהן:

כסף משנה אין רואים את הבכור לישראל וכו' עד לגזול מתנות כהונה.
מימרא דרב יהודה שם. ומ"ש לפיכך אם היה חכם וכו'. נלמד ממה שיבא
בסמוך. ומ"ש היה המום גלוי לכל וכו'. שם:

ד השוחט את הבכור ואחר כך הראה את מומו אף על פי
שהוא מום גלוי שאינו משתנה בשחיטה כגון שנחתכה ידו או
רגלו הואיל ונשחט שלא על פי ממחה הרי זה אסור ויקבר
בבכור שמת:

כסף משנה השוחט את הבכור ואח"כ הראה את מומו וכו'. במשנה פ' עד כמה
(דף כ"ח) פלוגתא דתנאי ופסק כר"מ וכ"כ הרא"ש בשם בעל הלכות גדולות
והרמב"ן משום דהלכה כר"מ בגזירותיו:

ה בְּכוֹר שְׁהִיתָה לוֹ בַּיְצָה אַחַת וּשְׁנֵי כִּיסִים. וּבְדָקוֹ הַמִּמְחָה וְהוֹשִׁיבוּהוּ עַל הַרְגוּזוֹ וּמַעְכוֹ וְלֹא יֵצֵאת בַּיְצָה שְׁנֵי וְהִתִּירוּ הַמִּמְחָה וְנִשְׁחַט וְנִמְצָא הַשְּׁנֵי דְבוּקָה בְּכִסָּלִים הָרִי זֶה מִתֵּר הוֹאִיל וּמַעְכוֹ. אֲבָל אִם לֹא נִמְעַד אָף עַל פִּי שְׁנִשְׁחַט עַל פִּי מִמְחָה הָרִי זֶה יִקָּבֵר :

כסף משנה **בכור שהיתה לו ביצה אחת ושני כיסים וכו'.** במשנה פ' על אלו מומין (דף מ') פלוגתא דתנאי ופסק כר"ע :

ו מִי שְׁאִינוֹ מִמְחָה וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט עַל פִּיו. הָרִי זֶה יִקָּבֵר וַיִּשְׁלַם מִבֵּיתוֹ. וְכִמָּה מְשַׁלֵּם. רְבִיעַ לְדָקָה וּמְחַצָּה לְגִסָּה. וּמִפְּנֵי מָה לֹא יִשְׁלַם כָּל דָּמִיו מִפְּנֵי שְׁקִנְסוֹ אֶת בַּעַל הַבְּהֵמָה כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁהַנֶּה וְלֹא יִגְדֵּל בְּהֵמָה דָּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל :

ההראב"ד **מי שאינו מומחה וכו' עד מפני שקנסו את בעל הבהמה.** א"א אין כאן קנס אלא לפי שאינו רשאי לגדלו בא"י והוא לכהן צער גידולו להוציאו לחורשים לפיכך לא יחשב לו כל דמיו אלא רביע ובגסה מחצה מפני שהרויח המזונות שהיה מוציא עליו :

כסף משנה **מי שאינו מומחה וראה את הבכור וכו'.** משנה בפרק עד כמה (דף כ"ח). **ומה שכתב וכמה משלם וכו'.** שם בגמרא [עמוד ב']. **ומ"ש מפני שקנסו את בעל הבהמה וכו'.** שם מ"ט וכו' אמר רב הונא בר מנוח וכו' משום גזירת מגדלי בהמה דקה נגעו בה. ופירש"י משום גזירת בהמה דקה נגעו בה מום טורח מגדלי בהמה דקה שיש בה טורח גדול לגדלה וזה שהתיר הבכור הצילו לכהן מטורח גדול דשמא אם הראהו לאחר לא היה מתירו לו והיה לו עוד טיפול מרובה עד שיפול בו מום להכי נגעו בו דאינו משלם אלא רביע. ל"א מפני מגדלי בהמה דקה שעוברים על דברי חכמים כדתנן אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל קנסו חכמים דלא לישקול אלא רביע עכ"ל. והראב"ד כתב א"א אין כאן קנס וכו'. ודברי רבינו כלשון אחרון של רש"י :

ז הַנוֹטֵל שְׁכָרוֹ לְהִיּוֹת רוֹאֶה בְּכוֹרוֹת אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מִמְחָה גְּדוֹל וְיִדְעוּ בּוֹ חֲכָמִים שְׁאֵין כְּמוֹתוֹ וּפְסָקוֹ לּוֹ שְׁכָר עַל הָרְאִיָּה וְהַבְּקוֹר בֵּין שְׁנִמְצָא בּוֹ מוּם בֵּין שְׁנִמְצָא

תָּמִים. וְלֹא יִטַּל שְׂכָר עַל בְּהֵמָה זֶה חוּץ מִפַּעַם אַחַת וְרוֹאֶה
אוֹתָהּ לְעוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁמְבִיאִין אוֹתָהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לְיַד
חֲשָׁד :

כסף משנה הנוטל שכרו להיות רואה בכורות וכו'. משנה שם. ומ"ש ולא יטול
שכר על בהמה זו וכו'. שם בגמרא (דף כ"ט):

ח הַחֲשׂוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת לְמַכְרוֹן לְשֵׁם חֲלִין אֵין לוֹקָחִין מִמֶּנּוּ
אֶפְלוּ בְּשֵׁר צָבָאִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא דוֹמָה לְבֶשֶׁר עֶגְל. וְאֵין לוֹקָחִים
מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִים אֶפְלוּ שֶׁל נִקְבָּה שְׁמָא יַחֲתִיד זְכוּרוֹתוֹ
וַיֹּאמֶר עוֹר נִקְבָּה הוּא. וְאֵין לוֹקָחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר אֶפְלוּ מִלְּבָן וְאֵין
צָרִיד לֹאמַר צוּאִי. אֲבָל לוֹקָחִין מִמֶּנּוּ טוּוֹי וּלְבָדִין וְעוֹרוֹת
עֲבוּדִים. שֶׁאֵינּוּ מַעֲבִיד עוֹר בְּכוֹר תָּמִים מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַפְחֵד
לְשִׁהוּתוֹ אֶצְלוֹ שְׁמָא יִשְׁמְעוּ הַדִּינִים וַיִּקְנְסוּהוּ כְּפִי רִשְׁעוֹ :

כסף משנה החשוד על הבכורות וכו'. משנה שם. ומ"ש אפילו של נקבה.
פלוגתא שם במשנה ופסק כת"ק. ומ"ש ואין לוקחים ממנו צמר וכו' עד
ועורות עבודים וכו'. שם במשנה ובגמרא:

ט הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמְכָרוֹ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא הָרְאָהוּ לְמִמְחָה. מַה
שֶׁאֲכָלוּ אֲכָלוּ וַיַּחֲזִיר לָהֶם אֶת הַדָּמִים. וּמַה שֶׁלֹּא נֶאֱכַל יִקָּבֵר
וַיַּחֲזִיר אֶת הַדָּמִים. וְכֵן הַדִּין בְּמֵאֲכִיל אֶת הַטְּרֵפָה כְּמוֹ
שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהַלְכוֹת מְקַח וּמִמְכָּר :

כסף משנה השוחט את הבכור ומכרו וכו'. משנה שם (דף ל"ז) וכתב רבינו דין
זה פרק ט"ז מהלי מכירה:

י בְּכוֹר שֶׁנִּמְצָא טְרֵפָה אִם תָּמִים הוּא וְנִמְצָא טְרֵפָה אַחַר
שֶׁהִפְשֵׁט הָעוֹר יִשְׂרָף כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁין
וְהַבֶּשֶׂר יִקָּבֵר. וְאִם בְּמוֹמוֹ נִשְׁחַט הַבֶּשֶׂר יִקָּבֵר וַיִּהְיֶה הַכֹּהֲנִים
בְּעוֹרוֹ. וְהוּא שֶׁנִּשְׁחַט עַל פִּי מִמְחָה :

כסף משנה בכור שנמצא טריפה וכו'. בפי טבול יום (זבחים ק"ג) תנן כל הקדשים שאירע בהם פיסול קודם להפשטן אין עורותיהם לכהנים לאחר הפשטן עורותיהם לכהנים א"ר חנינא סגן הכהנים מימי לא ראיתי עור שיוצא לבית השריפה אמר ר"ע מדבריו למדנו שהמפשיט את הבכור ונמצא טריפה שיאותו הכהנים בעורו וחכ"א אין לא ראינו ראייה אלא יוצא לבית השריפה. ובגמרא (דף ק"ד) א"ר חייא בר אבא אר"י הלכה כר"ע ואף ר"ע לא אמר אלא כשהתירו מומחה אבל לא התירו מומחה לא והלכתא כחכמים בשר בקבורה והעור בשריפה ומפרש רבינו דחכמים ל"פ אר"ע דר"ע מיירי בבעל מום וחכמים מיירו בתמים והלכה כר"ע והלכה כחכמים. **ומ"ש רבינו אחר שהופשט**. לומר דאילו קודם שהופשט העור כבשר בקבורה כדאיתא בבב"יתא בגמרא:

יא הבכור שְׁנֵאֵכֶל בְּשָׂרוֹ פְּהֶלְכָה בֵּין תְּמִים בֵּין בְּעַל מוּם. כָּשֶׁם שְׁמִתָּר לְהַנּוֹת בְּעוֹרוֹ כִּדְ נִהְיִין בְּגִזּוֹתָיו. אֲבָל כָּל צֶמֶר שְׁנִגְזָז מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהוּא חַי אֶפְלוּ נֶשֶׁר הָרִי הוּא אָסוּר בְּהִנָּאָה. וְאֶפְלוּ נֶשֶׁר מִמֶּנּוּ אַחַר שְׁנִפְּל בּוֹ מוּם. וְאֶפְלוּ אַחַר שְׁחִיטָתוֹ וְאִין צָרִיךְ לֹמַר אַחַר מִיתָתוֹ שְׁהָרִי אוֹתוֹ הַצֶּמֶר שְׁנֶשֶׁר מִמֶּנּוּ מִחַיִּים בְּאִסּוּרוֹ עוֹמֵד. וְכֵן בְּמַעֲשֵׂר בְּהֶמְהָ. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת מְעִילָה שְׁלֵא גִזְרוּ גִזְרָה זוֹ אֶלָּא עַל הַבְּכוֹר וְעַל הַמַּעֲשֵׂר בְּלִבְד מִפְּנֵי שְׂאִינָן בְּאִין לְכַפֵּרָה שְׂמָא יִשְׁהִם אֶצְלוּ כִּדִּי לְקַח כָּל הַצֶּמֶר שְׁיִנְשֵׁר מֵהֶם. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ שְׁמַצָּנָה לְאֶכְלוּ תוֹךְ שְׁנָתוֹ בֵּין תְּמִים בֵּין בְּעַל מוּם:

כסף משנה הבכור שנאכל בשרו וכו' כך נהנים בגיזותיו. כן משמע במשנה (דף כ"ה:) בפ"ג דבכורות. **ומ"ש אבל כל צמר שנגזז ממנו כשהוא חי אפי' נשר אסור בהנאה אפי' אחר שחיטתו**. כלומר ע"פ מומחה שהותר הצמר שבעור אסור הצמר שנשר ממנו כשהוא חי ואצ"ל אחר מיתתו שאסור הצמר שבעור וכבר נתבאר בפ"א מהל' מעילה. **ומ"ש וכבר ביארנו בהלכות מעילה וכו'.** בפי הנזכר:

יב בכור שְׁהָיָה בּוֹ צֶמֶר מְדַבְּלָל וּשְׁחָטוּ. אֶת שְׁהוּא נִרְאָה עֵמוֹ מִן הַגִּזָּה מִתָּר בְּהִנָּאָה. וְאֶת שְׂאִינּוֹ נִרְאָה עֵמוֹ וְהוּא הַצֶּמֶר שְׁעָקְרוּ הַפּוֹדֵד כְּלָפִי רֵאשׁוֹ אָסוּר. שְׁזָה כְּמוֹ שְׁנֶשֶׁר מִחַיִּים:

כסף משנה בכור [שהיה בו צמר] מדובלל וכו'. שם. ומה שכתב והוא הצמר שעיקרו הפוך כלפי ראשו. שם (דף כ"ו): פלוגתא דאמוראי ופסק כריש לקיש דהוא מאריה דגמרא טפי מרב נתן בר אושעיא ועוד דרבי אלעזר נמי ס"ל כר"ל ועוד דר' אלעא פריש טעמא דר"ל משמע דכוותיה ס"ל ועוד דטעמא דיהיב ר' אלעא טעמא דמסתבר הוא:

יג * גזת בכור אפלו בעל מום שנתערבה בגזי חלין אפלו אחת בכמה אלפים הכל אסורים. הרי הוא דבר חשוב ומקדש בכל שהוא. האורג מלא הסיט מצמר הבכור בבגד ידלק. מצמר המקדשין מקדש בכל שהוא:

ההראב"ד גיזת בכור אפילו בעל מום. א"א אמת כך בגמרא דבכורות בעינן שער בכור בעל מום שנשר וקשיא לן בטווי וארוג בעינן מלא הסיט בגיזה לא כ"ש. ונ"ל דמשום קנסא קאמר ור"י קתני ליה ומשום דשהייה כדאיתא התם א"נ דוקא גיזה דעבד איסורא ומן הקדשים אוסר בכל שהוא בקדשים שיש להם מתירין שיש להם פדיון:

כסף משנה גיזת בכור אפילו בעל מום וכו'. בספ"ג דבכורות (דף כ"ה): תניא בעלי מומין אסורים בכל שהו ומפרש לה ר"נ בגיזת בכור בעל מום שנתערבה בגיזי חולין ואע"ג דר' יוסי פליג ואמרינן בגמרא מאן ת"ק ר' יהודה וה"ל למיפסק כר' יוסי לגבי ר' יהודה הא איפסיקא התם בגמ' הלכה כר' יהודה אבל איכא למידק דאמרינן התם דאמרוה להא דר"נ קמיה דר' ירמיה וקרי להו בבלאי טפשאי וכו' לא שמיע להו הא דאמר ר"י מחלוקת בשבדק ולא מצא וכו' ור' אסי אמר ר"י מחלוקת בשבדק ומצא משמע דליתא להא דר"נ והיאך פסק רבינו כמותו. וי"ל דמשמע דלא פליגי אלא בפירושא דברייתא היכי מיתוקמא שפיר טפי אבל לענין דינא לא פליגי עליה: האורג מלא הסיט מצמר הבכור וכו'. בפ"ג דערלה (משנה ג') האורג מלא הסיט מצמר בכור בבגד ידלק הבגד וכתב הר"ש מוקי לה בשלהי תמורה (דף ל"ד). בדעבד מיניה צפרתא דחשיב ולא בטיל הא לאו הכי שרי דבטיל ברובא. ופירש"י שעשה מהאיסור צורת צפור דחשיב דמיפה ליה לכוליה [שק] ולא מיבטיל. ורבינו שלא חילק בין עבד מיניה צפרתא ללא עבד נראה שטעמו משום דלא מוקי בגמרא בדעבד מיניה צפרתא אלא למאי דקתני התם משער נזיר ומפטר חמור בשק ידלק השק וסובר רבינו דלא ילפינן מיניה לבכור אע"ג דכי הדדי מיתני במסכת ערלה דדוקא בשער נזיר ופטר חמור דלא חשיב הוא דפריך וליבטיל ברובא ואיצטריך לשנויי דעבדיה כצפרתא אבל גבי צמר בכור ל"ק לן דליבטיל

ברובא דמלא הסיט צמר חשיב ולא בטיל אפי' בכמה אבל קשה על זה דגם בדין שער בשק לא חילק בסוף הל' פסולי המוקדשין. והר"י קורקוס ז"ל כתב שרבינו מפרש דלאו דוקא שארג צפרתא אלא ה"ק כיון שהוא מלא הסיט שראוי לצפרתא חשיב ולא בטיל דאי בעשה צפרתא דוקא מלא הסיט למה הוזכר. א"נ שסובר רבינו שאותה קושיא ואותו תירוץ הם דלא כהלכתא דהא קי"ל דבגד שאבד בו כלאים אינו בטל והא נמי דכוותה אע"פ שחילקו המפרשים לשאר איסורים רבינו אינו מחלק: **וכתב** הראב"ד גיזת בכור אפילו בעל מום וכו' קשיא לן בטווי וארוג בעינן מלא הסיט וכו'. ואיכא למידק עליה לתירוצא קמא טווי וארוג דבעינן מלא הסיט ע"כ בנגוז מן החי היא דאילו אחר מיתה מותר ליהנות בגיזותיו כמ"ש רבינו בפ' זה וכיון שכן למה גזרו בגיזה יותר מבטווי וארוג הבא מן הגיזה. ולכן נ"ל שצריך להגיה ולגרוס א"כ במקום א"נ וכוליה חד תירוצא הוא וה"ק כיון דגיזה לא מיתסר אלא משום קנסא לא קנסו שיאסר בכל שהו אלא כשהוא בגיזה אבל כשנשתנה לטווי וארוג לא גזרו שיאסר בכל שהוא והוקשה לו א"כ למה במוקדשים טווי ואריג מקדשין בכל שהן ותירץ דמיירי בקדשים שיש להם פדיון ומשום דדבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטל:

הלכות בכורות - פרק רביעי

א בהמת השתפין חייבת בבכורה. לא נאמר (דברים יב-יז) (דברים יז-)
בג 'בקרד וצאנד' אלא למעט שתפיות הנכרי שאם היה שתף בפרה או בעבר אפלו היה לנכרי אחד מאלף באם או בולד הרי זה פטור מן הבכורה. היה לו באחד משניהם איבר אחד כגון יד או רגל. רואין כל שאלו יחתד והיה בעל מום הרי זה פטור. ואם אפשר שיחתד איבר הנכרי ולא יפסל. הרי זה חייב בבכורה:

כסף משנה בהמת השותפין חייבת בבכורה וכו'. פלוגתא דתנאי בר"פ ראשית הגז (דף קל"ה) ופסק כת"ק. ומ"ש שאם היה שותף בפרה או בעובר אפילו

היה לנכרי אחד מאלף וכו'. טעמו דכיון דיש לו חלק בכל הבהמה אפילו הוא אחד מאלף שותף מיקרי ואמרינן בריש בכורות (דף ג') בכור מקצת בכור משמע כתב רחמנא כל עד דאיכא כוליה. ומ"ש באם או בולד. הכי אמרינן בריש בכורות (דף ב'): ומ"ש היה לו באחד משניהם אבר אחד וכו'. שם (דף ג') וכמה תהא שותפות של נכרי ותהא פטורה מן הבכורה כלומר כשהנכרי אינו שותף אלא באבר אחד במה תהא שותפותו ויפטור מן הבכורה אמר רב הונא אפילו אזנו מתקיף לה ר"נ ולימא ליה שקול אזנך וזיל אתמר רב חסדא אמר דבר שעושה אותו נבלה ורבא אמר דבר שעושה אותו טריפה ובתר הכי אר"י אפילו מום קל. ופירש"י אפי' אין לנכרי שותפות אלא באזנה שאם היה נוטל חלקו אינה לא נבילה ולא טריפה אלא מום קל בעלמא פטורה מן הבכורה ופסק רבינו כר"י ורב הונא. וא"ת היכי משכחת לה שיחתך שום אבר ולא תהיה בעלת מום. וי"ל דמשכחת לה כגון שהיה יתר אצבע בידו או ברגלו ואין בו עצם שאם חתכו כשר:

ב הלוקח עֵבֶר פָּרְתוֹ שֶׁל נְכָרִי. או המוכר עֵבֶר פָּרְתוֹ לְנְכָרִי. אָף
עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי הָרִי זֶה פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה. וְאִין קוֹנְסִין אוֹתוֹ
עַל דָּבָר זֶה:

כסף משנה הלוקח עובר פרתו של נכרי וכו'. משנה בפרק ב' דבכורות (דף י"ג). ומ"ש ואין קונסין אותו על דבר זה. הכי איכא למילף משקלא וטריא דריש בכורות:

ג המקבל בהמה מן הנכרי להיות מטפל בה והולדות ביניהם.
או נכרי שקבל מישראל כזה. הרי אלו פטורים מן הבכורה
שנאמר (שמות יג-ב) 'פֶּטָר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל עַד שְׂיִהְיֶה הַכֹּל
מִיִּשְׂרָאֵל':

כסף משנה המקבל בהמה מן הנכרי וכו'. בריש בכורות (דף ב'): ר"י אומר המקבל בהמה מן הנכרי וילדה מעלים אותה בשיווי ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה כו' נותן כל דמיו לכהן וחכמים אומרים כל זמן שיד נכרי באמצע פטורה מן הבכורה וידוע דהלכה כחכמים:

ד המקבל צאן מן הנכרי בממון קצוב ופסק עמו שיהיה השקר ביניהם ואם פחתו פחתו לישראל. אף על פי שברשות ישראל הם והרי הם כקנינו הואיל ואם לא ימצא הנכרי אצלו ממון אחר לגבות ממנו יגבה מן הבהמות האלו ומולדותיהן נעשה כמו שיש לו אחריות עליהן ועל ולדותיהן והרי יד הנכרי באמצע ופטורין מן הבכורה הם וולדותיהן. אבל ולדי ולדות חביבין שהרי של ישראל הם ואין לנכרי רשות עליהן:

כסף משנה המקבל צאן מן הנכרי בממון קצוב וכו'. משנה בפרק ב' דבכורות (דף ט"ז:) ואיפלגו בה אמוראי ורבינו נתן כלל בדבר דכל ולדות שיש רשות לנכרי לגבות מהם פטורים וכל ולדות שאין לו רשות לגבות מהם חייבים ולדוגמא נקט ולדות וולדי ולדות ומפני כך השמיט מה ששנו במשנה העמיד ולדות תחת אמותיהם ולדי ולדות פטורים ולדי ולדי ולדות חייבים ולא איפלגו אמוראי אלא בכמה דורות הוא דרך להיות אחריות הנכרי עליהם ולדברי הכל דין זה שכתב רבינו אמת:

ה ישראל שנתן מעות לנכרי וקנה לו בהן בהמה מנכרי בדיניהן אף על פי שלא משך קנה וחיבת בבכורה. וכן אם קנה הנכרי מישראל בדיניהם ונתן מעות אף על פי שלא משך קנה ופטורה מבכורה:

כסף משנה ישראל שנתן מעות לנכרי וכו' וכן אם קנה הנכרי מישראל בדיניהם וכו'. מימרא ברפ"ב דבכורות (דף י"ג):

ו גר שנתגיר ואין ידוע אם עד שלא נתגיר ילדה פרתו או אחר שנתגיר הרי זה בכור מספק:

כסף משנה גר שנתגייר וכו'. בסוף פרק הזרוע (דף קל"ד):

ז הלוקח בהמה מן הנכרי ואין ידוע אם בכרה או לא בכרה וילדה אצלו הרי זה ספק בכור ויאכל במומו לבעלים ואינו לכהן שהמוציא מחברו עליו הראיה:

כסף משנה הלוקח בהמה מן הנכרי וכו'. משנה בריש פרק ג' דבכורות (דף י"ט:) אם ספק יאכל במומו לבעלים:

ח לקח בהמה מיניקה מן הנכרי אינו חושש שפא בנה של אחרת היא מיניקה אלא הרי זו בחזקת שילדה. ואפלו הנה זה שמיניקה כמו מין אחר ואפלו כמין חזיר הרי זו פטורה מן הבכורה. וכן בהמה שהיא חולבת פטורה מן הבכורה שרוב הבהמות אינן חולבות אלא אם כן כבר ילדו:

כסף משנה לקח בהמה מניקה מן הנכרי וכו'. גם זה משנה שם (דף כ"ג:) ואיפסיקא בגמי הלכתא כרשב"ג דמתני'. ומ"ש ואפילו היה זה שמניקה כמו מין אחר ואפילו כמין חזיר וכו'. מימרא דרבי יוחנן שם (דף כ"ד). ומ"ש וכן בהמה שהיא חולבת וכו'. בפ"ג דבכורות (דף כ"ו:) פלוגתא דר' יהושע ור"ע ופסק כר' יהושע דרביה הוא:

ט הלוקח בהמה מישראל הרי זו בחזקת שבכרה עד שיודיעו המוכר שעדין לא ילדה. שאין הישראל שותק וגורם לו לאכל קדשים בחוץ ודאי שבכרה ולפיכך מכרה סתם:

כסף משנה הלוקח בהמה מישראל הרי זה בחזקת שבכרה וכו'. שם (דף כ"א:) פלוגתא דאמוראי ופסק כר' יוחנן:

י בהמה דקה שהפילה עבר שעדין לא נתבאר צורתו הרבה ונפרת לכל וזהו הנקרא טנוף. אם אמרו הרועים עבר הוא אלא שנפסדה צורתו הרי זו פטורה מן הבכורה וצריך להראותו לרועה חכם. לפיכך הלוקח בהמה מן הנכרי אפלו היתה קטנה וילדה אצלו בתוך שנתה הרי זה ספק בכור שפא טנוף הפילה ברשות הנכרי. וכן בהמה גסה שהפילה שליא הרי זו סימן ולד שאין שליא בלא ולד ונפטרה מן הבכורה. ומתר להשליך אותה השליא לכלבים שאין מתקדש בבכורה אלא זכר וחזקת הנולדים מחצה זכרים ומחצה נקבות. וכבר בארנו

שְׁהִזְכֹּר שְׂאִין בּוּ מְקַצֵּת סִימָנֵי אָמוּ אֵינוּ מִתְקַדֵּשׁ בְּבִכּוּרָה
וְנִמְצָא מְעוּט הַנוֹלָדִים הֵן הַמִּתְקַדְּשִׁין בְּבִכּוּרָה וְאִין חוֹשְׁשִׁין
לְמְעוּט. אָבֵל בְּהֵמַת קִדְשֵׁים שְׁהַפִּילָה שְׁלֵיא תִקְבֵּר [שְׁהַנְקִבוֹת בָּהּ

פְּזָרִים]:

כסף משנה בהמה דקה שהפילה עובר וכו'. משנה וגמי' בר"פ הנזכר (דף י"ט
כ') ובדף הנזכר בגמרא: לפיכך הלוקח בהמה מן הנכרי וכו'. בריש פרק הנזכר
פלוגתא דתנאי ופסק כרבי עקיבא: וכן בהמה [גסה] שהפילה שליא הרי זה
סימן ולד וכו'. משנה שם ופי' בהמה המקשה: ומה שכתב ומותר להשליך
אותה שליא לכלבים וכו' אבל בהמת קדשים שהפילה שליא תקבר וכו'.
משנה (דף ע"ז) וגמרא פרק בהמה המקשה:

יא בהמה גסה שהפילה חררת דם הרי זו נפטרָה מן הבכורה
שְׁחִזְקָתָה שְׁהוֹלֵד בְּתוֹכָהּ וְרָבָה עָלָיו הַדָּם וְהִפְסִידוּ וּבִטְלוּ.
וְקוֹבְרִין חֲרָרָה זו כְּמוֹ נֶפֶל מִבְּכָרַת אֶף עַל פִּי שְׂאִין חֲרָרָה זו
קְדוּשָׁה. וְלָמָּה קוֹבְרִין אוֹתָהּ כִּי לְפָרְסִים הַדָּבָר שֶׁנִּפְטְרָה מִן
הַבְּכוּרָה:

כסף משנה בהמה גסה שהפילה חררת דם וכו'. משנה פרק ג' דבכורות (דף
כ"א): ומ"ש ולמה קוברים אותו וכו'. שם בגמי' ואע"פ שטעם זה נאמר בגמי'
לר"ש דאמר דאינה מטמאה לדידן נמי צ"ל כן כי היכי דלא תיקשי לן מ"ש
משליא דישליכנה לכלבים וכ"כ התוס':

יב כָּבֵר בְּאֶרְנוּ בְּעֵנִין נֹדָה שְׁהוֹלֵד בְּאֶדָם נִגְמָר לְאֶרְבָּעִים יוֹם
וְהַמְּפֹלֵת לְפָחוֹת מֵאֶרְבָּעִים אֵינוֹ וְלָד. אָבֵל וְלָד בְּהֵמָה לֹא עֹמְדוֹ
חֲכָמִים עַל מְנִין הַיָּמִים שֶׁיִּגְמָר בּוֹ. אָבֵל אָמְרוּ שְׁהַמְּפֹלֵת טְנוּף
אֵינָה מִתְעַבְּרַת אַחֲרָיו וְלֹא מְקַבֵּלֶת וְלָד אַחַר לְפָחוֹת מִשְׁלֹשִׁים
יוֹם:

כסף משנה כבר ביארנו בענין נדה וכו' אבל ולד בהמה לא עמדו חכמים על
מניין הימים שיגמר בו. שם (דף כ"א): ומ"ש אבל אמרו שהמפלת טינוף
אינה מתעברת אחריו וכו'. מימרא דזעירי שם (דף כ'):

יג בְּהֵמָה * שְׂיֻצָּאָה מְלֵאָה וּבָאָה רִיקְנִית הִבָּא אַחַר כֵּן בְּכוֹר
מִסֶּפֶק שְׂמָא דְדָבָר שְׂאִינוּ פּוֹטֵר בְּבִכּוּרָה הַפִּילָה. וְאִין לְנַפְלִי
בְּהֵמָה פְּטִירַת רְחִים עַד שְׂיַעְגִּילוּ רֹאשׁ כְּפִיקָה שְׁל עֶרֶב :

ההראב"ד שיצאה מליאה ובאתה ריקנית כו' עד שיעגילו. א"א דגרסינן
בבכורות שמעתי שתי פיקות אחת של שתי ואחת של ערב של אשה בשל שתי
ושל בהמה בשל ערב ועיקרא דמילתא על האי מתניתין דאהלות אין לנפלים
פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה :

כסף משנה בהמה שיצאה מליאה ובאתה ריקנית וכו'. פ' המפלת (דף נ"ט) :
וְאִין לְנַפְלִי בְּהֵמָה פְּטִירַת רְחִים וכו'. בפ' שלישי דבכורות (דף נ"ב). ומ"ש של
ערב. מימרא דרבי יוחנן שם. פ' הערוך פיקה כמו כדור קטן שמשימים בראש
הכוש שטוים בו ואותו שטוים בו השתי קטן מאותו שטוים בו הערב : כתב
הראב"ד ז"ל א"א דגרסינן בבכורות שמעתי וכו' :

יד מִבְּכֹרֶת הַמִּקְשָׁה לֵילֵד מִחֲתָנָךְ אֵיבָר וּמִשְׁלִיךְ לְכַלְבִּים וְהִבָּא
אַחֲרָיו בְּכוֹר. יָצָא רֵבּוֹ הָרִי זֶה יִקְבֵּר וְנִפְטָרָה מִן הַבְּכוּרָה. וְאִם
חֲתָנְךָ אֵיבָר וְהִנִּיחוּ אֵיבָר וְהִנִּיחוּ עַד שֶׁהִשְׁלִים רֵבּוֹ הָרִי כָּל
הָאֵיבָרִים צְרִיכִין קְבוּרָה. וְנִפְטָרָה מִן הַבְּכוּרָה כִּיּוֹן שְׂיֻצָּא רֵבּוֹ
כִּיּוֹן שְׁלֵם כִּיּוֹן מִחֲתָנְךָ וְהָרִי הוּא לְפָנֵינוּ נִתְקַדֵּשׁ לְמַפְרָע :

כסף משנה מבכרת המקשה לילד וכו'. משנה פרק בהמה המקשה (חולין דף
ס"ט) : ומפרש רבינו דמאי דקתני נפטרה מן הבכורה אסיפא דוקא קאי ולא
כרש"י שפירש דארישא נמי קאי. ומה שכתב ואם חתן אבר והניחו וכו'
נתקדש למפרע. שם בגמרא אליבא דרב הונא דהלכה כוותיה כדבסמוך :

טו יָצָא שְׁלִישׁ וּמְכָרוּ לְנֹכְרִי וְחָזַר וְיָצָא שְׁלִישׁ אַחַר. נִתְקַדֵּשׁ
לְמַפְרָע וְנִפְטָרָה מִן הַבְּכוּרָה. יָצָא שְׁלִישׁ דָּרָךְ דָּפֹן וְשָׁנִי שְׁלִישִׁים
דָּרָךְ רְחִים אִינוּ קָדוּשׁ שְׁהָרַב הָרֹאשׁוֹן לֹא יָצָא דָּרָךְ רְחִים וְלְמַפְרָע
הוּא מִתְקַדֵּשׁ :

כסף משנה ומ"ש יצא שליש ומכרו לנכרי וכו' יצא שליש דרך דופן וכו'. שם
פלוגתא דרב הונא ורבה ופסק כרב הונא :

טז יֵצֵא מֵעוֹט אֵיבָר גָּדוֹל וְהָרִי זֶה הַיּוֹצֵא רַבּוֹ שֶׁל עֶבֶר נִפְטָר מִן הַבְּכוּרָה וְיִקְבֵּר הַיּוֹצֵא. יֵצֵא חֲצִי הָעֶבֶר וְהוּא רַבּוֹ שֶׁל אֵיבָר הַיּוֹצֵא הָרִי זֶה סָפֵק אִם נִפְטָרָה מִן הַבְּכוּרָה אוֹ לֹא נִפְטָרָה לְפִיכֶךָ הִבָּא אַחֲרָיו סָפֵק בְּכוֹר :

כסף משנה יצא מיעוט אבר גדול וכו'. פשוט שם. ומ"ש יצא חצי העובר והוא רובו של אבר היוצא וכו'. שם (דף ע') בעיא דלא איפשיטא :

יז בְּכוֹר שֶׁכָּרְכוּ בְּסִיב וְהוֹצִיאוּ וְלֹא נָגַע בְּרַחֵם אוֹ שֶׁכָּרְכוּ בְּשִׁלִּית בְּהֶמָּה אַחֲרֵת אוֹ שֶׁנִּכְרְכָה עָלָיו אַחוּתוֹ וְיֵצֵא הוֹאִיל וְלֹא נָגַע בְּרַחֵם מִכָּל מְקוֹם הָרִי זֶה סָפֵק בְּכוֹר :

כסף משנה בכור שכרכו בסיב וכו'. שם בעיי דלא איפשיטו וגירסת רבינו כגירסת ר"ח שכתבו התוספות :

יח הַדְּבִיק שְׁנֵי רַחֲמִים זֶה לָזֶה וְיֵצֵא מִזֶּה וְנִכְנַס לָזֶה הָרִי זֶה סָפֵק אִם נִפְטָרָה מִן הַבְּכוּרָה הַבְּהֶמָּה שֶׁנִּכְנַס בָּהּ הַבְּכוֹר שֶׁהָרִי פְּטוֹר רַחֵם אוֹ לֹא נִפְטָרָה עַד שֶׁיִּפְטָר רַחֲמָה וְלָדָה :

יט נִפְתַּחוּ כְּתְלֵי בַּיִת הֶרְחֵם וְיֵצֵא הָרִי זֶה סָפֵק אִם נִגְיעַת רַחֵם מְקַדְּשֵׁת אוֹ אֲוִירוֹ :

כ נֶעְקְרוּ כְּתְלֵי בַּיִת הֶרְחֵם ^[וְנִתְלַן] בְּצוּאָרוֹ הָרִי זֶה סָפֵק אִם בְּמִקוֹמוֹ מְקַדְּשׁ אוֹ מְקַדְּשׁ אֶף חוּץ לְמִקוֹמוֹ :

כסף משנה (יח-כ) הדביק שני רחמים זה לזה וכו' נפתחו כותלי בית הרחם וכו' נעקרו בית הרחם ^[וניתלן] בצוארו הרי זה ספק. שם בעיי דלא איפשיטו :

כא נִגְמְמוּ כְּתְלֵי בַּיִת הֶרְחֵם אֵינּוּ קְדוֹשׁ. נִפְרָץ מְקַצָּתוֹ וְעוֹמֵד מְרַבֵּה עַל הַפְּרוּץ וְיֵצֵא דָרָךְ הַפְּרוּץ. אוֹ שֶׁהָיָה הַפְּרוּץ מְרַבֵּה עַל הָעוֹמֵד וְיֵצֵא דָרָךְ הָעוֹמֵד הָרִי זֶה סָפֵק בְּכוֹר :

כסף משנה נגממו כותלי בית הרחם אינו קדוש. בעיא שם וא"ל נגעת בבעיא דאבעיא לן דבעי ר' זירא מר' אסי עומד מרובה על הפרוץ ויצא דרך פרוץ פרוץ מרובה על העומד ויצא דרך עומד מאי ע"כ לא איבעיא לי אלא פרוץ מרובה על העומד דאיכא עומד בעולם אבל נגממו לא קא מיבעיא לי. ופירש רש"י נגממו ניטל מעובי הכותלים מבפנים סביב סביב וכו' ל"א נגממו מבפנים ושפה חיצונה משמרת עכ"ל ופירוש ראשון נראה יותר:

הלכות בכורות - פרק חמישי

א רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים. אפלו יצאו שני ראשיהן כפאחד אי אפשר שלא קדם אחד. הואיל ואין ידוע אי זה מהם יצא ראשון הפהו נוטל את הפחוש והשני ספק בכור. מת אחד מהן אין לפהו כלום שזה החי ספק הוא והמוציא מחברו עליו הראיה. וכן אם ילדה זכר ונקבה הרי הזכר ספק שפא הנקבה יצאת ותחלה לפיכך אין לפהו כלום שהמוציא מחברו עליו הראיה:

כסף משנה רחל שלא בכרה וכו'. בפרק ב' דבכורות (דף י"ז) פלוגתא דרבי יוסי הגלילי וחכמים במשנה ופסק כחכמים. ומ"ש הכהן נוטל את הכחוש. שם במשנה פלוגתא דר"ע ור"ט ופסק כר"ע. ומ"ש והשני ספק בכור. שם במשנה. ומ"ש מת אחד מהם אין לכהן כלום וכו'. שם במשנה פלוגתא דר"ע ור"ט ופסק כר"ע. מ"ש וכן אם ילדה זכר ונקבה וכו'. שם (דף י"ח) במשנה:

ב שתי רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים. שניהן לפהו. זכר ונקבה הזכר לפהו. שני זכרים ונקבה הפהו נוטל את הפחוש והשני ספק בכור. ואם מת אחד מהן אין לפהו כלום. שזה הזכר החי ספק בכור הוא והמוציא מחברו עליו הראיה. ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות הרי הזכרים ספק

בְּכוֹר. שְׂאֵנִי אוֹמֵר שְׂמָא הַנִּקְבָּה נוֹלְדָה תַּחֲלָה וְאַחַר כֵּן הַזָּכָר.
לְפִיכֵן אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם שְׁהַמוֹצִיא מִחֲבָרוֹ עָלָיו הַרְאָיָה.
אַחַת בְּכָרָה וְאַחַת שְׂלֵא בְּכָרָה וַיִּלְדוּ לוֹ שְׁנֵי זָכָרִים. אֶחָד לוֹ
וְאֶחָד לַכֹּהֵן וְכָל אֶחָד מֵהֶן סִפֵּק בְּכוֹר וְהַכֹּהֵן נוֹטֵל אֶת הַכְּחוּשׁ.
מֵת אֶחָד מֵהֶן אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם שְׂזָה הַחֵי סִפֵּק הוּא. וְכֵן אִם
יִלְדוּ זָכָר וְנִקְבָּה אֵין כָּאן לַכֹּהֵן כְּלוּם שְׂזָה הַזָּכָר סִפֵּק בְּכוֹר
הוּא:

כסף משנה שתי רחלות שלא בכרו וכו' עד שזה הזכר ספק בכור הוא. הכל
משנה שם:

ג כָּל בְּכוֹר שֶׁהוּא סִפֵּק דִּינוֹ שְׂיִרְעָה עַד שְׂיִפֵּל בּוֹ מוּם וַיֵּאָכֵל
לְבַעֲלָיו. וְאִם תִּפְשׂוּ הַכֹּהֵן אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ וְאוֹכֵל אוֹתוֹ
בְּמוּמוֹ. אֲבָל אֵינוֹ מִקְרִיבוֹ שְׂאֵין מִקְרִיב לְעוֹלָם אֶלָּא בְּכוֹר וַדָּאֵי
שְׂמָא יִשְׁחַט חֲלִין בְּעִזָּרָה:

כסף משנה כל בכור שהוא ספק דינו שירעה וכו'. פשוט שם במשנה. ומ"ש
ואם תפשו הכהן וכו'. נתבאר בפרק שני. ומ"ש אבל אינו מקריבו וכו'. פשוט
הוא:

ד מִי שֶׁהָיָה בְּעִדְרוֹ מִבְּכָרוֹת וְשְׂאֵינָן מִבְּכָרוֹת וַיִּלְדוּ וְאֵין שָׁם
אָדָם וְנִכְנַס וּמָצָא אֶת הַמְּבָכָרוֹת מִיִּנְיָקוֹת נִקְבוֹת וְאֶת שְׂאֵינָן
מִבְּכָרוֹת מִיִּנְיָקוֹת זָכָרִים. אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא בְּנָה שֶׁל זֶה בָּא לוֹ
אֶצֶּל זֶה וּבְנָה שֶׁל זֶה בָּא לוֹ אֶצֶּל זֶה אֶלָּא הָרִי הַדָּבָר בְּחִזְקָתוֹ שֶׁכָּל
אַחַת מִיִּנְיָקָה בְּנָה:

כסף משנה מי שהיה בעדרו מבכרות וכו'. משנה פרק שלישי דבכורות (דף
כ"ג:):

ה שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ שְׁנֵי זָכָרִים אֶצֶּל הָרוּעָה הָאֶחָד בְּכוֹר וְהַשְּׁנִי
פְּשׁוּט וּמֵת אֶחָד מֵהֶן. מֵנִיחַ הָרוּעָה הַשְּׁנִי בִּינְיָהוּן וּמִסְתַּלֵּק וְהָרִי

הוא ספק בכור ושניהו חולקין אותו שאין אחד מהן מכיר את שלו :

1 הפקיד בכור אצל בעל הבית והניחו בעל הבית עם פשוט שלו ומת אחד מהן ואין ידוע איזהו. המוציא מחברו עליו הראיה. והרי הוא ספק בכור. ואפלו רועה כהן שהניח בכורו בחצר בעל הבית עם פשוט של בעל הבית ומת אחד מהן המוציא מחברו עליו הראיה. ואין מוציאין מחצר בעל הבית אלא בראיה. שהרי מדעת בעל הבכור הניחו עמו הפשוט של בעל הבית :

כסף משנה (ה-ו) שנים שהפקידו שני זכרים וכו'. פ"ב דבכורות (דף י"ח): הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק וכו' ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחברו עליו הראיה לא נחלקו אלא בחצר בעה"ב ורועה כהן ר"ט סבר אקנויי קא מקני ליה בחצירו וניחא ליה דלתעביד מצוה וה"ל כשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ור"ע סבר כיון דאית ליה פסידא לא מקני ליה מדעם וה"ל כאחד שהפקיד אצל בעה"ב שהמע"ה ופסק הלכה כר"ע:

2 לא נחשדו ישראל על הבכורות לפיכך נאמן הישראל לומר זה ספק בכור הוא וראין לו מומו ואוכל אותו במומו :

כסף משנה לא נחשדו ישראל על הבכורות וכו'. בפרק כל פסולי המוקדשין (ל"ו):

3 כל הקדשים שקדם להם מום קבוע להקדשו ונפדו חגיבין בבכורה. ואם קדם מום עובר להקדשו או שהקדישו בתמימים ואחר כך נולד להם מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה. שהרי לא יצאו לחלין לכל דבר מפני שהן אסורין בגזזה ועבודה כמו שבארנו בהלכות מעילה :

כסף משנה כל הקדשים שקדם להם מום קבוע להקדשן וכו'. משנה פ"ב דבכורות (דף י"ד) ופרק הזרוע (דף ק"ל):

ט הלוקח בהמה ממעות מעשר שני בירושלים חייבת בבכורה. אבל הלוקח בהמה מפרות שביעית הרי זו פטורה מן הבכורה לפי שאינו רשאי לעשות סחורה בפרות שביעית שהרי נאמר בה [\(ויקרא כה-ו\)](#) 'לאֲכֹלָהּ' לְאֲכֹלָהּ וְלֹא לְסַחֲרָהּ. ואם תהיה חייבת בבכורה הרי זה משתכר בבכור שהרי יצא מתורת פרות שביעית. וכבר בארנו בהלכות מאכלות אסורות שאסור לעשות סחורה בדברים האסורים באכילה וכן בארנו בתרומות שאסור לעשות סחורה בתרומות וכן אסור לעשות סחורה בבכורות אף על פי שמותר למכרו על דרך שבארנו:

ההראב"ד הלוקח בהמה וכו' עד לפי שאינו רשאי. א"א בגמרא מפרש משום דלאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה וקא בעי לאקטורי אימורין:

כסף משנה הלוקח בהמה ממעות מעשר שני וכו'. ירושלמי פ"ק דמעשר שני ורבי זעירא דמסייעא ליה מתניתא: אבל הלוקח בהמה וכו'. בספ"ק דבכורות (דף י"ב:) אמר רב חסדא בהמת שביעית פטורה מן הבכורה וכו' לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ופירש"י לשריפה ואי מיחייב בבכור סלקי אימורים לגבוה עכ"ל. והראב"ד השיג על רבינו שכתב ולא לסחורה ולא הי"ל לכתוב אלא ולא לשריפה כמו שאמרו בגמרא. ונראה שבנוסחת רבינו היה כתוב ולא לסחורה. ומ"ש רבינו הרי זה משתכר בבכור היינו לומר שאינו חייב לבערו בזמן הביעור ונותנו לכהן ויש לו טובת הנאה: וכן אסור לעשות סחורה בבכורות וכו'. בפ"ז דשביעית:

י לקח בכור למשתה בנו או לרגל ולא צריך לו מותר למכרו:

כסף משנה ומ"ש לקח בכור למשתה בנו וכו'. גם זה משנה שם:

יא אין שמין בכורות תמימים לישראל אבל שמין להן בכורות בעלי מומין. ושמין בכורות תמימים לפהנים בזמן הזה שהן עומדין להאכל במומן. ואין צריך לומר ששמין להן בעלי מומים:

כסף משנה אין שמין בכורות תמימים לישראל וכו'. תוספתא בפ"ג דבכורות,
וכתב רבינו בזמן הזה כלומר דאי בזמן הבית קרב הוא ונאכל לכהנים בלבד
ומאי שומא איכא:

הלכות בכורות - פרק ששי

א מצות עשה להפריש אחד מעשרה מכל בהמות טהורות
שיולדו לאדם בכל שנה ושנה. ואין מצוה זו נוהגת אלא בבקר
וצאן בלבד שנאמר [\(ויקרא כז-לב\)](#) 'וכל מעשר בקר וצאן וגו':

כסף משנה מצות עשה להפריש אחד מעשרה וכו'. בת"כ פרשת בחקותי:

ב מעשר בהמה נוהג בחלין אבל לא במקדשיו. ונוהג בארץ
ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית. אבל חכמים אסרו
לעשר בהמה בזמן הזה ונתקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית
גזרה שפא יאכלהו תמים ונמצא בא לידי אסור כרת שהוא
שחיטת קדשים בחוץ. ואם עבר ועשה בזמן הזה הרי זה מעשר
ויאכל במומו:

כסף משנה מעשר בהמה נוהג בחולין. משנה בר"פ בתרא דבכורות (דף נ"ג).
ומ"ש אבל חכמים אסרו לעשר בהמה בזמן הזה וכו'. שם בגמרא. ומה שכתב
ואם עבר ועשה וכו'. פשוט הוא דכיון שאין הטעם אלא משום דלא לית לידי
תקלה היכא דעבר ועישר למה לא יהיה קדוש:

ג הכל חייבין במעשר בהמה. כהנים לויים וישראלים:

כסף משנה הכל חייבים במעשר בהמה וכו':

ד וְדִין מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שְׁיֵהִיָּה נִשְׁחַט בְּעֶזְרָה וְזוֹרְקִין אֶת דָּמוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיָּסוּד וּמִקְטִירִין אֵימוּרָיו. וְשָׂאֵר הַבָּשָׂר נֶאֱכָל לְבָעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם כְּשָׂאֵר קִדְשִׁים קָלִים וְאִין לְכַהֲנִים בּוֹ כָּלוּם אֲלָא כָּלוֹ לְבָעָלִים כְּפָסַח. וְאִם הָיָה בְּעַל מוֹם בֵּין שְׁנַפְל בּוֹ מוֹם בֵּין שְׁהַפְרִישׁוּ בַּתְּחִלָּה בְּמוֹמוֹ הָרִי זֶה נֶאֱכָל בְּכָל מְקוֹם :

כסף משנה ודין מעשר בהמה שיהיה נשחט בעזרה וכו'. משנה בס"פ איזהו מקומן (נ"ו:). ומ"ש ואם היה בעל מום וכו'. בפי בתרא דבכורות (דף נ"ז) אמרינן דמעשר לא פסיל ביה מומא :

ה מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אָסוּר לְמַכְרוֹ כְּשֶׁהוּא תָּמִים שְׁנֶאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז-לג) 'לֹא יִגָּאֵל'. מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁזֶה שְׁנֶאֱמַר לֹא יִגָּאֵל אֶף אָסוּר מְכִירָה בְּמִשְׁמַע שְׂאִין נִגָּאֵל וְאִינוֹ נִמְכָּר כָּלָל. וַיִּרְאֶה לִי שֶׁהַמוֹכֵר מַעֲשֵׂר לֹא עָשָׂה כָּלוּם וְלֹא קָנָה לוֹקַח. וּלְפִיכֶן אִינוֹ לוֹקֵה כְּמוֹכֵר חֶרְמֵי כַּהֲנִים שֶׁלֹּא קָנָה לוֹקַח וְכְמוֹכֵר יַפֶּת תֹּאֵר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמְקוֹמוֹ :

כסף משנה מעשר בהמה אסור למכרו כשהוא תמים וכו'. בפ"ק דמעשר שני תנן מעשר בהמה אין מוכרים אותו תמים חי ולא בעל מום חי ושחוט וכתב ה"ר עובדיה תמים חי והה"נ שחוט וכו' ואידי דבעי למיתני סיפא גבי בכור מוכרים אותו תמים חי תנא נמי רישא תמים חי. ובפ"ק דתמורה (דף ה'): ובר"פ כל פסולי המוקדשין (דף ל"א): תניא במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום ופירש"י לא יגאל ואינו נמכר דגמרינן מלא יגאל (דחרמים) כדלקמן :

ו מַדְבְּרֵי סוּפְרִים שְׂאָסוּר לְמַכְרוֹ בְּעַל מוֹם וְאֶפְלוּ שְׁחוּט גְּזֵרָה שְׂמָא יִמְכְּרֵנוּ חֵי. לְפִיכֶן אִין שׁוֹקְלִין מְנָה כְּנֶגֶד מְנָה בְּמַעֲשֵׂר כְּדָרְךָ שֶׁשׁוֹקְלִין בְּבִכּוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּמוֹכֵר :

כסף משנה ומ"ש מד"ס שאסור למוכרו בעל מום ואפילו שחוט וכן מ"ש שזה מד"ת וזה מד"ס. בר"פ כל פסולי המוקדשין אמר רבא מנא אמינא לה (דמעשר בהמה שנשחט מותר למוכרו בהבלעה) דכתיב והיה הוא ותמורתו

יהיה קדש לא יגאל אימתי עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה נגאל ורבנן הוא דגזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה וכו' דבר שאינו נישום מחיים לא גזרו ביה רבנן פירוש דבר המתחשב מחיים כי עיקר קונה הבהמה מחיים אינו מחשיב לא העור והגידים והחלב, ולפי זה הא דתניא במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום אסמכתא בעלמא היא דמדאורייתא לא מיתסרא מכירתו אלא תמים חי דומיא דתמורה: ומ"ש לפיכך אין שוקלין מנה כנגד מנה במעשר וכו'. הכי משמע במתניי ר"פ כל פסולי המוקדשין (דף ל"א) דקתני ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור ומשמע דוקא בבכור אבל לא במעשר:

ז ומעשר בהמה של יתומים שנשחט במומו מתר למכרו כדרךכו. מפני השבת אבדה ליתומים לא גזרו עליו:

כסף משנה ומעשר בהמה של יתומים וכו'. בריש פרק כל פסולי המוקדשין שם:

ח מעשר בהמה שנשחט במומו מתר למכור חלבו וגידיו ועורו ועצמותיו. ולא אסרו למכר אלא בשרו בלבד. ואם הבליע דמי הבשר בדמי העור והחלב והגידין ומכר הכל בהבלעה מתר. ואם היו דמי העצמות יקרים והבליע דמי הבשר בדמי העצמות מתר:

כסף משנה מעשר בהמה שנשחט במומו וכו' עד בהבלעה מותר. שם וכתבתיו בסמוך. ומ"ש ואם היו דמי העצמות יקרים וכו'. שם פלוגתא ופסק לקולא כדרבנן:

ט הכל נאמנים על מומי מעשר לומר מום זה מאליו בא ולא נעשה לדעת. ואפלו אלו שאינן נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר. ורואה אדם מומי מעשר שלו ומתירו אם היה ממחה. שאם ירצה יטיל מום בכל עדרו ואחר כך יעשר ונמצא המעשר בעל מום מתחלתו:

כסף משנה הכל נאמנים על מומי מעשר וכו'. משנה בסוף פרק כל פסולי המוקדשין (דף ל"ו): ומפרש טעמא בגמרא משום דאי בעי שדי מומא בכוליה עדריה. ומ"ש ורואה אדם מומי מעשר שלו ומתירו אם היה מומחה. מבואר [שם ל"א] מהטעם הנזכר:

2 הלוקח טלאים שנולדו בשנה זו או שנתנו לו במתנה הרי הם פטורים מן המעשר עד שיולדו ברשותו. לפיכך השתפין שנשתתפו בבהמות והביא זה מאה טלאים וזה מאה טלאים וערבום ונשתתפו בהן הרי המאתים פטורים מן המעשר שכל טלה מהן כמכור. וכן האחים שיירשו טלאים מאביהם הרי הן פטורין מן המעשר. אבל הנולדים להם בשתפות לאחר מכאן מאלו הבהמות בין לשתפין בין לאחים חיבין במעשר. וכן אם היו שתפין במעות וקנו בהמות ממעות השתפות והאחים שקנו בהמות ממעות הירשה הרי הנולדים מהם לאחר מכאן חיבין במעשר שהרי ברשותן נולדו והרי הן כאיש אחד. חלקו האחים והשתפין אחר שנולדו להן הבהמות ברשותן וחזרו ונשתתפו הרי אלו פטורין מן המעשר. שבשעה שחלקו נעשו הכל לקוחין והלקוח פטור וכשחזרו ונשתתפו הרי נשתתפו בבהמות ועדין לא ילדו להן ברשותן אחר שתוף זה השני. ואף על פי שחלקו גדיים כנגד גדיים וטלאים כנגד טלאים ועשרה כנגד עשרה הכל פטורין מן המעשר והרי הן כלקוחין:

כסף משנה הלוקח טלאים שנולדו בשנה זו וכו' לפיכך השותפים שנשתתפו בבהמות וכו' עד אחר שיתוף זה השני. הכל משנה בפרקא בתרא דבכורות (דף נ"ה: ונ"ו:). ומ"ש ואע"פ שחלקו גדיים כנגד גדיים וכו'. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כר"נ וכתוב בספרי רבינו וטלאים כנגד גדיים וט"ס הוא וצריך להגיה ולכתוב וטלאים כנגד טלאים. ומ"ש ועשרה כנגד עשרה. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כר"י:

יא האחין והשתתפין שחלקו בכספים ולא חלקו בבהמה חיבין במעשר שעדין לא נעשו הבהמות לקוחין. אבל אם חלקו הבהמות אף על פי שעדין לא חלקו הכספים הרי אלו פטורין:

כסף משנה האחין והשותפין שחלקו בכספים וכו' אבל אם חלקו הבהמות כו'. מימרא דר' ירמיה שם (דף נ"ו):

יב הלוקח עשרה עברים במעי אמן. כלן נכנסין לדיר להתעשר שהרי ברשותו נולדו:

כסף משנה הלוקח עשרה עוברים וכו'. מימרא דר"י בדף הנזכר:

יג כהן שנפלו לו עשר בהמות בגזל הגר פטורים מן המעשר. שמתנות כהנה מתנות הם. וכבר בארנו שהנותן מתנה פטור מן המעשר:

כסף משנה כהן שנפלו לו עשר בהמות וכו'. בס"פ הגוזל עצים (דף ק"י): בעיא דאיפשיטא:

יד הכל נכנסין לדיר להתעשר. בין תמימים בין בעלי מומין. וכל אסורי מזבח. חוץ מן הכלאים. והטרפה. ויוצא דפן. ומחסר זמן. שכל אלו פטורין מן המעשר. וכן היתום שמתה אמו או נשחטה עם לידתו אינו מתעשר. ודברים אלו מפי השמועה הם:

כסף משנה הכל נכנסים לדיר להתעשר וכו' עד אינו מתעשר. משנה וגמרא בפירקא בתרא דבכורות (דף נ"ז). ודע דאמרינן בפירקא קמא דזבחים ליל שמיני נכנס לדיר להתעשר ואיני יודע למה השמיטו רבינו:

טו אין הלוקח פטור אלא אם כן נלקח אחר שנראה להתעשר. לפיכך הלוקח טלאים בתוך שבעת ימי הלידה כשיגיע זמנם

חַיֵּב לַעֲשׂוֹ. שְׁכִינּוֹ שְׂאִין מְחָסֵר זְמַן רְאוּי לְהִתְעַשֵּׂר הָרִי זֶה כְּמִי
שֶׁלְקַח עֲבָרִים וְנִלְדוּ בְרִשׁוֹתָו :

כסף משנה אין הלוקח פטור וכו' לפיכך הלוקח טלאים בתוך שבעת ימי
הלידה וכו'. שם (דף נ"ו) אמרינן דברייתא דקתני דלקוח חל על מחוסר זמן
אינה משנה ואת"ל משנה רבי שמעון בן יהודה היא ומשמע דחכמים פליגי
עליה והלכתא כוותייהו :

טז כָּל בְּהֵמָה שֶׁהִיא סִפֵּק אִם בֵּת מַעֲשֵׂר הִיא אוֹ אֵינָה בֵּת
מַעֲשֵׂר. הָרִי הִיא פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ טְלָאִים שֶׁנִּתְעָרְב
בָּהֶן יְתוּם אוֹ לְקוּחַ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הָרִי כֵּלֵן פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר.
שְׁכָל אֶחָד מֵהֶן סִפֵּק הוּא :

כסף משנה כל בהמה שהיא ספק וכו'. נלמד מהדין שיבא בסוף הלכות אלו
והוא בפי' הנזכר (דף נ"ח:) קפץ אחד מהמנויים לתוכם כולם פטורים
ובתוספתא דסוף בכורות תניא נתערב בהם יתום או לקוח כולם פטורים :

הלכות בכורות - פרק שביעי

א מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲשָׂרָה טְלָאִים וְהִפְרִישׁ אֶחָד מַעֲשָׂרָה. הָיוּ לוֹ
מֵאָה וְהִפְרִישׁ עֲשָׂרָה לְמַעֲשֵׂר. אֵין אֵלוֹ מַעֲשֵׂר. אֵלֶּא כִּיצַד עוֹשֶׂה.
כּוֹנֵס כָּל הַטְּלָאִים אוֹ כָּל הָעֲגָלִים לְדִיר. וְעוֹשֶׂה לוֹ פֶּתַח קָטָן כְּדִי
שֶׁלֹּא יֵצְאוּ שְׁנַיִם כְּאֶחָד. וְאִמּוֹתֵיהֶן מַעֲמִיד מִבַּחוּץ. וְהֵן גּוֹעוֹת
שֶׁיִשְׁמְעוּ הַטְּלָאִים קוֹלָן וַיֵּצְאוּ מִן הַדִּיר לְקַרְאָתָן. שְׁנֵאָמַר **ויסרא**
כז-לב 'כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט'. שֶׁיַּעֲבֹר מֵעֲצָמוֹ וְלֹא שֶׁיּוֹצִיאוּ
בְּיָדוֹ. וְכִשְׂיֵצְאוּ מִן הַדִּיר זֶה אַחֵר זֶה. מִתְחִיל וּמוֹנֶה אוֹתָן
בַּשֶּׁבֶט. א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'. וְהִיּוֹצֵא עֲשִׂירֵי בֵּין זָכָר בֵּין

נִקְבָּה בֵּין תַּמִּים בֵּין בְּעַל מוֹם סוֹקְרוֹ בְּסִקְרָא וְאוֹמֵר הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר. לֹא סִקְרוֹ בְּסִקְרָא וְלֹא מְנָאן בְּשִׁבְטֵי אוֹ שְׂמֵנָאן רְבוּצִים אוֹ עוֹמְדִים הָרִי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר הוֹאִיל וּמְנָאם עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה וְקִדְשׁ עֲשִׂירֵי הָרִי זֶה מַעֲשֵׂר :

כסף משנה מי שהיו לו עשרה טלאים וכו'. במשנה פרק בתרא דבכורות (דף נ"ח:) פלוגתא דתנאי ופסק כת"ק: כיצד עושה וכו'. שם במשנה. ומ"ש ואמותיהם מעמיד מבחוץ וכו'. ברייתא וגמרא שם [ובתוספתא דבכורות שם]. ומ"ש מתחיל ומונה אותם בשבט וכו' עד וקידש עשירי ה"ז מעשר. שם במשנה:

ב אין צריך לצרף כל בהמה שנולדה ברשותו לדיר אחד אלא מצרף כל עדר ועדר לבדו. היו לו חמשה טלאים בירושלים וחמשה טלאים בעכו אין מצטרפין וכלן פטורין מן המעשר. וכמה יהיה בין אלו לאלו ויצטרפו ששה עשר מיל:

כסף משנה אין צריך לצרף וכו'. נלמד ממה שיבא בסמוך: היו לו חמשה טלאים בירושלים וכו' עד ט"ז מיל. במשנה פ' בתרא דבכורות (דף נ"ד):

ג היו שלשה עדרים בין כל אחד ואחד ששה עשר מיל הרי שלשתן מצטרפין. כיצד. הנה תשעה מכאן ותשעה מכאן ואחד באמצע הרי שלשתן נכנסין לדיר להתעשר:

כסף משנה ומ"ש היו ג' עדרים וכו' עד להתעשר. שם פלוגתא דרב ושמואל ופסק כרב באיסורי:

ד אין מעשרין מן הצאן על הבקר ולא מן הבקר על הצאן. אבל מעשרין מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים. שְׁנָאֵמֵר (ויקרא כז-לב) 'וְכָל מַעֲשֵׂר בְּקָר וְצֹאן מִשְׁמַע כָּל צֹאן אֶחָד שְׁשָׁנִיהֶם נִקְרָאִים שָׁה וְהָרִי הֵם כְּמִין אֶחָד:

כסף משנה אין מעשרים מן הצאן על הבקר וכו'. משנה שם (דף נ"ג):

ה אין מעשרים מן הנולדים בשנה זו על הנולדים בשנה אחרת כשם שאין מעשרין בזרע הארץ מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש שנתמר (דברים יד-כב) 'היצא השדה שנה שנה'. ויראה לי שאם עשר בהמה משנה על שנה הרי זה מעשר מפני חמרת הקדשים שהרי לא הקפידה תורה על מעשר בהמה בפרוש שיהיה שנה שנה:

כסף משנה אין מעשרים מן הנולדים בשנה זו וכו'. משנה וגמרא שם:

ו כל הנולדים באחד בתשרי עד עשרים ותשעה באול מוצרפין ומעשרין מאלו על אלו. נולדו חמשה טלאים בעשרים ותשעה באול וחמשה באחד בתשרי אין מוצרפין. ילדו תולדות בתוך שנתן הרי היא ובתה נכנסים לדיר להתעשר:

כסף משנה כל הנולדים מאחד בתשרי עד כ"ט באול וכו' עד אין מצטרפין. משנה בפרק בתרא דבכורות (דף נ"ז): ילדו תולדות בתוך שנתן וכו'. כן משמע בתוספתא דבכורות פ"ז:

ז אין הטלאים הנולדים כמו הטבל שאסור לאכל ממנו עד שיעשר כמו שבארנו במקומו אלא מתר למכר ולשחט כל מה שירצה עד שיעשר ויהיה המעשר קדש ויאכל כהלכתו כמו שבארנו:

כסף משנה אין הטלאים הנולדים כמו הטבל וכו'. מתבאר ממה שיבא בסמוך:

ח קבעו חכמים שלשה זמנים בשנה למעשר בהמה ומשיגיע זמן מהן אסור לו למכר או לשחט עד שיעשר ואם שחט הרי זה מתר. ואלו הן השלשה זמנים. ביום חמשה עשר קדם הפסח וביום חמשה עשר קדם עצרת וביום חמשה עשר קדם

הַחַג. וְכָל זְמַן מֵאֱלוֹ נִקְרָא גֵרוֹן מֵעֶשֶׂר בְּהֶמָּה. נִמְצְאָתָּ אוֹמֵר שֶׁהַגְּרָנוֹת שֶׁל מֵעֶשֶׂר בְּהֶמָּה בְּיוֹם אַחֲרוֹן מִחֻדָּשׁ אֶדְר וּבְיוֹם שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה מִסְפִּירַת הָעֹמֵר וּבְיוֹם אַחֲרוֹן מִחֻדָּשׁ אֶלּוּל. וְלָמָּה קִבְּעוּ הַגְּרָנוֹת בַּיָּמִים אֵלּוּ כִּדִּי שְׁתֵּהֵי יָנָה הַבְּהֵמוֹת מְצוּיֹת לְעוֹלֵי רְגָלִים. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂמַתָּר לְמִכָּר קָדָם שְׂיַעֲשֶׂר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ הָיוּ נִמְנָעִים לְמִכָּר עַד שְׂיַעֲשְׂרוּ וַיַּעֲשׂוּ הַמְצָנָה :

כסף משנה קבעו חכמים ג' זמנים בשנה וכו'. פ' בתרא דבכורות (דף נ"ז): פלוגתא דתנאי ופסק כר"ע. ומ"ש ואם שחט ה"ז מותר. משנה שם: ומ"ש ולמה קבעו הגרנות בימים אלו וכו'. שם בגמרא (דף נ"ח):

ט הַכֶּנִּיס כָּל הַצֹּאן אוֹ הַבָּקָר לְדִיר וְהִתְחִיל לְמִנּוֹת וּלְקַדֵּשׁ עֲשִׂירֵי עַד שֶׁנִּשְׂאָרוּ בְּתוֹךְ הַדִּיר פְּחוֹת מֵעֶשְׂרָה הָרִי זֶה מְנִיחוֹ לְגֵרוֹן אַחַר וְהוּ מְצֻטְרָפִין לְאֵלוֹ שְׂיִנְלָדוֹ וַיִּתְעַשְׂרוּ הַכֹּל בְּגֵרוֹן אֶחָד. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאֵלוֹ יִשְׂאָרוּ בַּמִּנְיָן חַיֵּב לְהַכְנִיס הַכֹּל לְדִיר וְהַנִּשְׂאָר יִשְׂאָר :

כסף משנה הכניס כל הצאן וכו'. שם (דף נ"ט): מימרא דרבא וברייתא. ומ"ש ואע"פ שידע שאלו ישארו במנין וכו'. שם:

הלכות בכורות - פרק שמיני

א הַמְכַנֵּיס צֹאן לְדִיר וְהִתְחִילוּ לְצִאת אַחַת אַחַת וְהוּא מוֹנֶה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ וְטָעָה בַּמִּנְיָן וְקָרָא לְשִׁמְיָי אוֹ לְשִׁלְמָטָה מִמֶּנּוּ עֲשִׂירֵי אוֹ שֶׁקָּרָא לְשָׁנִים עֶשֶׂר אוֹ שֶׁלְמַעֲלָה מִמֶּנּוּ עֲשִׂירֵי לֹא נִתְקַדְּשׁוּ. אֲבָל אִם קָרָא לְתִשְׁעֵי אוֹ לְאַחַד עֶשֶׂר עֲשִׂירֵי נִתְקַדְּשׁוּ. וְדָבָר זֶה הִלְכָה מִפִּי הַקַּבָּלָה נִשְׁמַע שֶׁהַטְּעוּת מִתְקַדְּשׁוֹת לְמַעֲשֶׂר

שְׁלַמְעֵלָה מִמֶּנּוּ וְשְׁלַמְטָה מִמֶּנּוּ אָבֵל לֹא שְׁלַפְנִיָּהִם
וְשְׁלֹאֲחֵרִיָּהִם. אֲפֹלוּ קָרָא לְתַשְׁיַעִי עֲשִׂירִי וְלַעֲשִׂירִי תַשְׁיַעִי
וְלֹאֲחַד עֶשֶׂר עֲשִׂירִי בֵּין בְּטָעוֹת בֵּין בְּכוּנָה שְׁלִשְׁתָּן מְקַדְּשִׁים :

כסף משנה המכניס צאן לדיר וכו'. ברייתא בסוף בכורות (דף ס':) ומשנה
בנזיר פרק בית שמאי (דף ל"א). ומה שכתב אבל אם קרא לתשיעי או לאחד
עשר עשירי וכו' עד מפני שהוא עצמו כתמורה. משנה בפירקא בתרא
דבכורות :

ב וְהִיאֲדָ דִּינָם. הַתַּשְׁיַעִי אֵינוֹ קָרֵב אֶלָּא נֶאֱכָל בְּמוֹמוֹ. וְהַעֲשִׂירִי
מֵעֶשֶׂר. וְהֵאֶחָד עֶשֶׂר יִקְרָב שְׁלָמִים וְטָעוֹן נְסָכִים כְּשִׁלְמִים וְאֵינוֹ
עוֹשֶׂה תְּמוּרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא עֲצָמוֹ כְּתְמוּרָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
כְּשֶׁהָיָה הַמוֹנֶה הוּא בְּעַל הַבְּהֵמוֹת אָבֵל הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְעֶשֶׂר לוֹ
וְטָעָה בֵּין בְּתַשְׁיַעִי בֵּין בְּאֶחָד עֶשֶׂר אִין מְקַדֵּשׁ אֶלָּא הָעֲשִׂירִי
הוֹדָאֵי בְּלִבָּד. שְׁלֹא עֲשָׂאֵהוּ שְׁלִיחַ לְטָעוֹת וְלִהְפָּסִיד אֶלָּא לְקַדֵּשׁ
כְּרָאוּי :

כסף משנה ומ"ש וטעון נסכים כשלמים: ומה שכתב ואינו עושה תמורה.
בסוף בכורות (דף ס') במשנה פלוגתא דר"מ ור"י ופסק כר"י. ומה שכתב במה
דברים אמורים כשהיה המונה הוא בעל הבהמות וכו'. מימרא בסוף בכורות
(דף ס"א) ופסק כרב פפא לגבי רב פפי והכי קיימא לן בכל דוכתא דטעות שליח
בכל שהוא דאמר ל"י לתקוני שדרתיך ולא לעוותי :

ג זֶה שְׁאֲמַרְנוּ שֶׁאִם קָרָא לֹאֲחַד עֶשֶׂר עֲשִׂירִי נִתְקַדֵּשׁ כְּשֶׁקָרָא
לְעֲשִׂירִי תַשְׁיַעִי אָבֵל אִם קָרָא לְעֲשִׂירִי עֲשִׂירִי וְקָרָא אַחֲרָיו
לֹאֲחַד עֶשֶׂר עֲשִׂירִי לֹא נִתְקַדֵּשׁ אֲחַד עֶשֶׂר שֶׁהָיָה הָעֲשִׂירִי הוֹדָאֵי
לֹא עָקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מֵעָלָיו. וְאֲפֹלוּ יִצָּא הָעֲשִׂירִי וְלֹא קָרָאֵהוּ לֹא
עֲשִׂירִי וְלֹא אֲחַד עֶשֶׂר אֶלָּא שֶׁתֵּק וְאַחַר כֵּן יִצָּא אֲחַד עֶשֶׂר
וְקָרָאֵהוּ עֲשִׂירִי לֹא נִתְקַדֵּשׁ שֶׁהָעֲשִׂירִי מֵעֲצָמוֹ נִתְקַדֵּשׁ. וְאִף עַל
פִּי שְׁלֹא קָרָאֵהוּ עֲשִׂירִי הוֹאִיל וְלֹא עָקַר שֵׁם עֲשִׂירִי מֵעָלָיו אִין
אֲחַד עֶשֶׂר מְקַדֵּשׁ :

כסף משנה זה שאמרנו שאם קרא וכו'. משנה שם (דף ס'). ומה שכתב ואפילו יצא העשירי ולא קראהו לא עשירי ולא אחד עשר וכו'. ברייתא שם (בדף נ"ט):

ד יצאו תשיעי ועשירי כאחד בין שקרא שניהם עשירי. בין שקראם תשיעי. שניהם מקדשין ויאכלו במומן ואינו קרבין. וכן אם יצא עשירי ואחד עשר כאחד. אם קראו עשירי הרי עשירי ואחד עשר מערבים זה בזה והם כמו מעשר שנתערב בשלמים שיאכלו במומן כמו שבארנו בהלכות פסולי המקדשין. ואם קראו אחד עשר הרי העשירי והחליון מערבין זה בזה ויאכלו במומן:

כסף משנה יצאו ט' וי' כאחד וכו' וכן אם יצאו עשירי וי"א כאחד וכו'. מימרא דרבא (בדף ס'):

ה התחיל למנות ויצאו בתחלה שנים שהן ראשון ושני הרי זה מונה הכל זוג זוג ומקדש זוג עשירי. וכן אם מנאן שלשה שלשה בכל פעם ופעם או חמשה חמשה מקדש הכת העשירית:

כסף משנה התחיל למנות ויצאו וכו'. משנה שם. ומ"ש וכן אם מנאן ג' ג' בכל פעם ופעם וכו'. שם פלוגתא דאמוראי ופסק כר"י דאמר מונאן זוגות זוגות קינטרין קינטרין י' למנינן הוא קדוש וכדפריש רב מרי למניין שלו הוא קדוש ומשמע דרבא סבר כוותיה מדמתרץ ברייתא אליביה:

ו יצאו בתחלה שנים ומנאן אחד וקרא השלישי שיצא אחריהן שני ומנה כדרךכו אחד אחד הרי התשיעי והעשירי מקדשין ויאכלו במומן. התשיעי מפני שהוא העשירי הודאי שהרי שנים יצאו בתחלה. וזה שקראו עשירי הוא אחד עשר והקורא לאחד עשר עשירי נתקדש כמו שבארנו:

כסף משנה יצאו בתחלה שנים וכו'. שם במשנה:

ז מִנָּאן לְמַפְרַע כְּגוֹן שְׂיָצָא רֵאשׁוֹן וְאָמַר עֲשִׂירִי וְיָצָא שְׁנִי וְאָמַר
תְּשִׁיעִי עַד שְׂיָצָא הָעֲשִׂירִי וּמָנָה אַחַת הָרִי זֶה קִדָּשׁ שֶׁהָעֲשִׂירִי
מֵאֱלֹו נִתְקַדָּשׁ :

כסף משנה מנאן למפרע וכו'. שם (בדף סי') :

ח קָרָא לַתְּשִׁיעִי עֲשִׂירִי וְנִשְׂאָר הָעֲשִׂירִי בְּדִיר. הַתְּשִׁיעִי יֵאָכֵל
בְּמוֹמוֹ וְזֶה שְׂנִשְׂאָר בְּדִיר מְעַשֵּׂר אָף עַל פִּי שְׂלֵא יָצָא וְלֹא בָרְרוּ
שֶׁהָעֲשִׂירִי מֵאֱלֹו נִתְקַדָּשׁ. מֵת הָעֲשִׂירִי בְּדִיר הַתְּשִׁיעִי יֵאָכֵל
בְּמוֹמוֹ וְכָל הַשְּׂמוּנָה שְׂיָצְאוּ וְנִמְנוּ פְּטוּרִין וְאָף עַל פִּי שְׂלֵא
נִתְקַדָּשׁ עֲשִׂירִי שְׂלָהוּ לְקָרֵב אֶלָּא מֵת קִדָּם שְׂיָצָא. שֶׁהַמְּנִין
הָרֵאוּי פּוּטֵר :

כסף משנה קרא לתשיעי עשירי ונשאר העשירי בדיר וכו' עד שהמנין הראוי
פוטֵר. שם (דף נ"ט ע"ב) :

ט הַכְּנִיס עֲשָׂרָה טְלָאִים לְדִיר וְהָיָה מוֹנָה וְהוֹלֵךְ. מֵת אֶחָד מִן
הַמְּנוּיִין מוֹנָה וּמִשְׂלִים כְּדַרְכּוֹ וּמִקִּדָּשׁ עֲשִׂירִי אָף עַל פִּי שְׂאִין
שֶׁם עֲתָה חַיִּים אֶלָּא תִשְׁעָה :

כסף משנה הכניס י' טלאים וכו' עד שהרי ששה היו שם נשארים בתוך
הדיר. שם בדף הנזכר :

י מֵת אֶחָד מֵאֵלּוּ שֶׁבַתּוֹדֵד הַדִּיר אֵלּוּ שְׂנִמְנוּ פְּטוּרִין מִפְּנֵי שֶׁהַמְּנִין
הָרֵאוּי לְמַעַשֵּׂר פּוּטֵר אָף עַל פִּי שְׂלֵא הַפְּרִישׁ עָלֶיהוּ כְּמוֹ
שֶׁבְּאַרְנוּ. וְאֵלּוּ שֶׁבַתּוֹדֵד הַדִּיר מְנִיחוֹ לְגֵרוֹ אַחַר עַד שְׂיָצְטָרְפוּ
לְאַחֲרִים. וְכֵן מִי שֶׁהָיוּ לוֹ אַרְבָּעָה עֲשָׂר טְלָאִים וְהַכְּנִיסוֹן לְדִיר
וְיָצְאוּ אַרְבָּעָה וּמִנָּאן בְּפִתַח זֶה וְיָצְאוּ שְׁשֶׁה וּמִנָּאן בְּפִתַח אַחַר
וְנִשְׂאָרוּ שֶׁם אַרְבָּעָה בְּתוֹךְ הַדִּיר. אִם יָצְאוּ הָאַרְבָּעָה הַנִּשְׂאָרִים
מִן הַפִּתַח שְׂיָצְאוּ בּוֹ הַשְּׁשֶׁה נוֹטֵל מֵהוֹ אֶחָד וְכָלּוֹן פְּטוּרִין.
שְׂאוֹתָן הָאַרְבָּעָה שְׂיָצְאוּ תַחֲלָה מִפִּתַח רֵאשׁוֹן מִנִּין הָרֵאוּי

פְּטָרָן. וְאִם יֵצְאוּ אֵלָיו הָאֲרֵבָעָה הַנִּשְׁאָרִים מִן הַפֶּתַח שְׂיֵצְאוּ בּוֹ הָאֲרֵבָעָה תַּחֲלָה. הֵרִי אֹתָם הָאֲרֵבָעָה שְׂיֵצְאוּ בַתַּחֲלָה וְאוֹתָן הַשֵּׁשֶׁה שְׂיֵצְאוּ אַחֲרֵיהֶן בְּפֶתַח שְׁנֵי פְטוּרֵינָא שְׂכָל אֶחָד מֵהֶן נִמְנָה מִנֵּן הָרְאוּי לְמַעֲשֵׁר שְׁהֵרִי נִשְׁאָרוּ שָׁם בְּדִיר אַחֲרֵים לְהַשְׁלִים הַמִּנְיָן וּלְעֵשֶׂר. אֲבָל אֵלָיו הָאֲרֵבָעָה שְׂנִשְׁאָרוּ אִף עַל פִּי שְׂיֵצְאוּ וְנִמְנוּ מִפֶּתַח הָרְאוּשׁוֹן אֵינּוּ מִנֵּן הָרְאוּי לְפִיכָד מִצְטָרְפִין לְגֵרוֹן אַחֵר. יֵצְאוּ אֲרֵבָעָה מִפֶּתַח זֶה וְאֲרֵבָעָה מִפֶּתַח שְׁנֵי וְנִשְׁאָרוּ שָׁם שְׁשֵׁה. אִם יֵצְאוּ הַשֵּׁשֶׁה מֵאֶחָד מִשְׁנֵי הַפֶּתָחִים נוֹטֵל מֵהֶן אֶחָד מִעֵשֶׂר וְכֵלָן פְּטוּרֵינָא. וְאִם יֵצְאוּ הַשֵּׁשֶׁה בְּשְׁנֵי הַפֶּתָחִים הֵרִי הַשֵּׁשֶׁה מִצְטָרְפִין לְגֵרוֹן אַחֵר וְהַשְּׂמוֹנָה שְׂיֵצְאוּ תַּחֲלָה מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן פְּטוּרֵינָא שְׂכָל אֲרֵבָעָה מֵהֶן נִמְנוּ מִנֵּן הָרְאוּי לְהַשְׁלִים עָלָיו עֲשָׂרָה וּלְעֵשֶׂר שְׁהֵרִי שְׁשֵׁה הָיוּ שָׁם נִשְׁאָרִים בְּתוֹךְ הַדִּיר :

יא הָיוּ לוֹ תַשְׁעָה עֶשֶׂר טְלָאִים בְּתוֹךְ הַדִּיר וְיֵצְאוּ תַשְׁעָה בְּפֶתַח זֶה וְתַשְׁעָה בְּפֶתַח שְׁנֵי נוֹטֵל הָאֲחֵרוֹן לְשֵׁם מִעֵשֶׂר וְכֵלָן פְּטוּרֵינָא. שְׂאוֹתָן הַתַּשְׁעָה נִמְנוּ מִנֵּן הָרְאוּי :

כסף משנה מי שהיו לו תשעה עשר טלאים וכו' עד שאותן התשעה נמנו מניין הראוי. גם זה בדף הנזכר (ובדף ס'):

יב הָיָה מוֹנָה וְהוֹצִיא הַטְּלָה רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ מִן הַדִּיר וְחִזַּר הֵרִי הוּא כְּמִנּוּי לְכָל דְּבָר :

כסף משנה היה מונה והוציא הטלה ראשו וכו'. הכי משמע שם (בדף ס'):

יג הָיָה מוֹנָה וְהִפְסִיק הַמִּנְיָן מִפְּנֵי חֲבֵרוֹ שֶׁדָּבַר עִמּוֹ אוֹ שֶׁחֲשָׁכָה לֵיל שַׁבָּת הֵרִי זֶה חוֹזֵר וּמִשְׁלִים מִנֵּינּוֹ אַחֵר כָּד :

כסף משנה היה מונה והפסיק וכו'. בתוספתא בסוף בכורות:

יד הָיָה מוֹנֵה הַיּוֹצֵאִין אֶחָד אֶחָד וּמְקַדֵּשׁ עֲשִׂירֵי וְקַפֵּץ אֶחָד מִן הַמְּנוּיִין לְתוֹךְ הַדִּיר לְתוֹךְ אֵלּוּ שְׁעֵדִין לֹא נִמְנוּ וְלֹא נִתְעַשְּׂרוּ. נִפְטְרוּ הַכֹּל. שְׁכָל אֶחָד מֵהֶן סָפַק אִם הוּא הַמְּנוּי שְׁקַפֵּץ אוֹ אַחֵר. וַיִּכְבֵּר בְּאַרְנוֹ שְׁכָל הַמְּנוּיִין פְּטוּרִין :

כסף משנה היה מונה היוצאים וכו' עד סוף הפרק. משנה בפרק בתרא דבכורות (דף נ"ח): **סליקו הלכות בכורות בס"ד**

טו קַפֵּץ אֶחָד מִן הָעֲשִׂירִים לְתוֹךְ הַדִּיר. כֵּלֵן יִרְעוּ עַד שְׁיִפֵּל בְּהֵן מוּם וַיֵּאָכְלוּ בְּמוֹמָן :

סְלִיקוּ לְהוֹ הַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת בְּס"ד

הלכות שגגות

יש בכללן חמש מצות עשה. וזה הוא פֶּרֶטוֹן :

א שְׂיִקְרִיב הַיְחִיד קֶרְבַּן חֲטָאת קְבוּעָה עַל שִׁגְגָתוֹ. **ב** שְׂיִקְרִיב אֲשֶׁם מִי שְׁלֹא נוֹדַע לוֹ אִם חֲטָא אִם לֹא חֲטָא עַד שְׂיִנְדַּע לוֹ וַיָּבִיא חֲטָאתוֹ. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא אֲשֶׁם תְּלוּי. **ג** שְׂיִקְרִיב הַחוּטָא אֲשֶׁם עַל עֲבֵרוֹת יְדוּעוֹת. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא אֲשֶׁם וַדַּאי. **ד** שְׂיִקְרִיב הַחוּטָא קֶרְבַּן עַל עֲבֵרוֹת יְדוּעוֹת. אִם הָיָה עֹשֶׂה בְּהֵמָה. וְאִם הָיָה עֹנִי עוֹף אוֹ עֲשִׂירֵי הָאֵיפָה. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא קֶרְבַּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד. **ה** שְׂיִקְרִיבוּ הַסִּנְהֶדְרִין קֶרְבַּן אִם טָעוּ וְהוֹרוּ שְׁלֹא בְּהִלְכָה בְּאַחַת מִן הַחֲמוּרוֹת :

הלכות שגגות - פרק ראשון

א כָּל הָעוֹבֵר בְּשִׁגְגָה עַל אַחַת מִמִּצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׂיֵשׁ בָּהּ מַעֲשֵׂה שְׁחִיבִין עָלֶיהָ כְּרַת. הֵרִי זֶה חֵיב לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן חֲטָאת. וּמִצְוֹת עֲשֵׂה שְׂיִקְרִיב חֲטָאתוֹ עַל שִׁגְגָתוֹ:

כסף משנה כל העובר בשגגה על אחת ממצוות ל'ת שיש בה מעשה שחייבין עליה כרת ה"ז חייב להקריב קרבן חטאת וכו':

ב וְכָל עֹבֵר שְׁחִיבִין עַל זְדוּנָה כְּרַת חֵיבִין עַל שִׁגְגָתָהּ חֲטָאת חוּץ מִשְׁלֹשׁ עֲבֻרוֹת. מְגִדֵּף. וּמְבַטֵּל מִיָּלָה. וְקֶרֶבֶן פְּסַח. הַפְּסַח וְהַמִּילָה מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִצְוֹת עֲשֵׂה וְחֲטָאת אֵין מְבִיאִין אֶלָּא עַל שִׁגְגָת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁנֵאמַר [\(ויקרא ד-ג\)](#) 'אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ. וְהַמְגִדֵּף מִפְּנֵי שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְנֵאמַר [\(במדבר טו-כט\)](#) 'לְעוֹשֶׂה בְּשִׁגְגָה יֵצֵא מְגִדֵּף שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֵׂה. לְפִיכֵן הַמְקַבֵּל עֲבוּדָה זָרָה בְּאֵלוֹת אֲף עַל פִּי שֶׁהוּא חֵיב כְּרַת אִם הָיָה מִזִּיד נִסְקָל וְאִם קֶבֶל בְּשִׁגְגָה פְּטוֹר מִן הַקֶּרֶבֶן לְפִי שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֵׂה וְנֵאמַר [\(ויקרא ד-כז\)](#) 'בְּעֲשֹׂתָהּ אַחַת':

כסף משנה וכל עבירה שחייבים על זדונה כרת חייבים על שגגתה חטאת חוץ מג' עבירות וכו'. משנה בריש כריתות וכחכמים. ומ"ש הפסח והמילה מפני שהם מ"ע וחטאת אין מביאין אלא על שגגת לא תעשה וכו'. שם (דף ג') בגמרא וכל זה יליף בת"כ פרשת ויקרא מקראי. ומ"ש והמגדף מפני שאין בו מעשה כו'. שם במשנה וגמ' (דף ז'). ומ"ש לפיכך וכו'. בפרק ארבע מיתות (דף ס"ב):

ג כָּל כְּרִיתוֹת שְׁבִתוֹרָה חוּץ מִשְׁלֹשׁ כְּרִיתוֹת שְׁבִאֲרָנוּ אִם עֶבֶר הִיחִיד עַל אַחַת מֵהֶן בְּשִׁגְגָה מְבִיא חֲטָאת קְבוּעָה חוּץ מִטָּמֵא שְׂאֵכֵל קֹדֶשׁ וְטָמֵא שְׁנִכְנִס לְמִקְדָּשׁ שְׁשִׁנִּיהֶם אִין מְבִיאִין חֲטָאת קְבוּעָה אֲלֵא קִרְבָּן עוֹלָה וְיֹזֵרֵד כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר :

כסף משנה כל כריתות שבתורה וכו'. חוץ מטמא שאכל קדש וטמא שנכנס למקדש וכו'. שם במשנה :

ד חֲטָאת קְבוּעָה הִיא הַבָּאָה מִן הַבְּהֵמָה בְּלִבָּד וְקִרְבָּן עוֹלָה וְיֹזֵרֵד הוּא קִרְבָּן שְׂאִינוּ קְבוּעֵ אֲלֵא אִם הָיָה עֲשִׂיר מְבִיא חֲטָאת בְּהֵמָה וְאִם הָיָה עֲנִי מְבִיא עוֹף אִו עֲשִׂירִית הָאֵיפָה כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר. נִמְצְאָתָ לְמִדָּ שְׁכָל הָעֵבְרוֹת שֶׁהִיחִיד מְבִיא עַל שִׁגְגָתוֹ חֲטָאת קְבוּעָה אֲרֻבָּעִים וְשִׁלְשׁ. וְאֵלוֹ הֵן : **(א)** הַבָּא עַל אִמּוֹ. **(ב)** הַבָּא עַל אִם אִשְׁתּוֹ. **(ג)** הַבָּא עַל אִם אִמָּה. **(ד)** הַבָּא עַל אִם אָבִיהָ. **(ה)** הַבָּא עַל בֵּתוֹ. **(ו)** הַבָּא עַל בֵּת בֵּתוֹ. **(ז)** הַבָּא עַל בֵּת בְּנוֹ. **(ח)** הַבָּא עַל בֵּת אִשְׁתּוֹ. **(ט)** הַבָּא עַל בֵּת בִּתּוֹ. **(י)** הַבָּא עַל בֵּת בְּנָה. **(יא)** הַבָּא עַל אָחוֹתוֹ. **(יב)** הַבָּא עַל אָחוֹתוֹ שֶׁהִיא בֵּת אִשְׁתּוֹ אָבִיו. **(יג)** הַבָּא עַל אָחוֹת אָבִיו. **(יד)** הַבָּא עַל אָחוֹת אִמּוֹ. **(טו)** הַבָּא עַל אָחוֹת אִשְׁתּוֹ. **(טז)** הַבָּא עַל אִשְׁתּוֹ אָבִיו. **(יז)** הַבָּא עַל אִשְׁתּוֹ אָחִי אָבִיו. **(יח)** הַבָּא עַל אִשְׁתּוֹ בְּנוֹ. **(יט)** הַבָּא עַל אִשְׁתּוֹ אָחִיו. **(כ)** הַבָּא עַל אִשְׁתּוֹ אִישׁ. **(כא)** הַבָּא עַל הַנְּדָה. **(כב)** הַשּׁוֹכֵב עִם זָכָר. **(כג)** הַבָּא עַל אָבִיו. **(כד)** הַבָּא עַל אָחִי אָבִיו. **(כה)** הַשּׁוֹכֵב עִם בְּהֵמָה. **(כו)** הָאִשָּׁה שֶׁמְבִיאָה עָלֶיהָ אֶת הַבְּהֵמָה. נִמְצְאוּ כָּל כְּרִיתוֹת שְׁבִעָרִיּוֹת עֲשָׂרִים וְשִׁלְשׁ. וּבִשְׁאָר הָעֵבְרוֹת שִׁבְעַ עֲשָׂרָה. וְאֵלוֹ הֵן : **(א)** הָעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה בְּמַעֲשֵׂהָ. **(ב)** הַנּוֹתֵן מִזְרָעוֹ לְמִלֶּדֶת. **(ג)** בַּעַל אוֹב. **(ד)** בַּעַל יִדְעוֹנִי בְּמַעֲשֵׂהָ. **(ה)** הַמְּחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת. **(ו)** הָעוֹשֶׂה מְלֶאכָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. **(ז)** הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. **(ח)** הָאוֹכֵל נוֹתֵר. **(ט)** הָאוֹכֵל חֶמֶץ בְּפֶסַח. **(י)** הָאוֹכֵל חֶלֶב. **(יא)** הָאוֹכֵל דָּם. **(יב)** הָאוֹכֵל פְּגוּל. **(יג)** הַשּׁוֹחֵט קֹדְשִׁים חוּץ לְעִזָּרָה.

יד) המעלה קרבן חוץ לעזרה. טו) המפטים את שמן המשחה. טז) המפטים את הקטרת. יז) הסדף בשמן המשחה. הרי אלו ארבעים ושלש עברות שמביאין על שגגתן חטאת קבועה. ומה הוא הקרבן שמביא השוגג באחת מאלו. אם שגג בעבודה זרה מביא עז בת שנתה לחטאת והיא האמורה בפרשת שלח לך בין שהיה החוטא הדיוט או מלך או כהן גדול או משוח מלחמה הכל שוין בשגגת עבודה זרה. אבל אם שגג באחת משאר ארבעים ושתים אם היה הדיוט מביא שעירת עזים או נקבה מן הכבשים וזו היא חטאת של אחד מעם הארץ האמורה בפרשת ויקרא. ואם המלך הוא ששגג באחת מהן מביא שעירת עזים לחטאת. ואם כהן משוח הוא מביא פר בן בקר לחטאת והוא נשרף כמו שנתפרש שם:

כסף משנה חטאת קבועה היא הבאה מן הבהמה בלבד וכו'. מפורש בתורה: ומה הוא הקרבן שמביא וכו'. מקראות אלו מפורשים בתורה:

ה אחד יחיד ששגג באחת מאלו או מרבין שנתמר (במדבר טו-כט) יתורה אחת תהיה לכם לעשה בשגגה. כיצד. אנשי מדינה ששגגו ודמוו שהיום חל והרי הוא יום הכפורים וכלן אכלו ועשו מלאכה. כל אחד מהן מביא שתי חטאות כבשות או שעירות. וכן אם שגגו כלן והקטירו לעבודה זרה כל אחד ואחד מן העובדים מביא עז בת שנתה לחטאת:

כסף משנה אחד יחיד ששגג באחת באלו או מרובים וכו'. משנה בפרק ב' דהוריות (דף ז'): אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה וכן המשיח ופירש"י אין בית דין חייבים קרבן אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה וכן המשיח. וצבור הוא דכי עבדי בשגגת מעשה לחודיה מייתן כל חד וחד כשבה או שעירה דדיניהם כיחידים דכיון דלא עשו על פי בית דין מיחלקי כולהו מהדדי והוו יחידים ויחידים חייבים בשגגת מעשה אבל משיח בשגגת מעשה לחודיה פטור מכלום כדאמר לקמן בפרקא בתרא פרט למשיח דאינו מביא בשגגת מעשה כלל עכ"ל:

הלכות שגגות - פרק שני

א אין אדם חייב חטאת על שגגתו עד שיהיה שוגג מתחלה ועד סוף אבל אם שגג בתחלה והזיד בסוף או הזיד בתחלה ושגג בסוף פטור מקרבן חטאת. כיצד. כגון שהוציא חפץ מרשות לרשות בשבת עקר בזדון והניח בשגגה או שעקר בשגגה והניח בזדון פטור עד שיעקר בשגגה ויניח בשגגה. וכן כל כיוצא בזה:

כסף משנה אין אדם חייב חטאת על שגגתו וכו'. משנה בס"פ הזורק (דף ק"ב):

ב עבר עברה ויודע שהיא בלא תעשה אבל אינו יודע שחייבין עליה כרת הרי זו שגגה ומביא חטאת. אבל אם ידע שהיא בכרת ושגג בקרבן ולא ידע אם חייבין עליה קרבן אם לאו הרי זה מזיד. ששגגת קרבן אינה שגגה בעברות אלו שחייבין עליהן כרת:

כסף משנה עבר עבירה ויודע שהיא בלא תעשה וכו'. בריש פרק כלל גדול (דף ס"ט) פלוגתא דר"י ור"ל ופסק כר"י. ומה שכתב אבל אם ידע שהיא בכרת ושגג בקרבן וכו'. שם פלוגתא דמונבז ורבנן ופסק כרבנן:

ג מי שלא נודע לו עצמו של חטא שחטא. אף על פי שיודע בודאי שעבר על לא תעשה שיש בו כרת. הרי זה פטור מקרבן חטאת. שנקאמר [\(ויקרא ד-כג\)](#) 'אשר חטא בה' עד שיודע החטא שחטא בו. כיצד. חלב ונותר לפניו ואכל את אחד מהם ואין ידוע אי זה אכל. אשתו נדה ואחותו בבית ושגג ובא על אחת

מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ אֵי זֹ מֵהֶן בְּעַל. שֶׁבֶת וַיּוֹם הַכְּפוּרִים לְפָנָיו וְעָשָׂה
מְלֶאכֶה בְּאֶחָד מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ בְּאֵי זֶה מֵהֶן עָשָׂה הָרִי זֶה פֶּטוּר
מִקָּרְבָן חֲטָאת :

כסף משנה מי שלא נודע וכו' כיצד חלב ונותר לפניו וכו'. משנה פ"ד דכריתות
(דף י"ט) פלוגתא דר"א ור' יהושע וידוע דהלכה כר' יהושע :

ד חֲטָא וְנוֹדַע לוֹ חֲטָאתוֹ וְחָזַר וּשְׁכַחוּ הָרִי זֶה מְבִיא חֲטָאת
לְשֵׁם מָה שֶׁהוּא וְתֹאכֵל * כְּשֶׁאֵר חֲטָאוֹת הַנֶּאֱכָלוֹת :

ההראב"ד חטא ונודע לו. א"א הא אפילו לר' יהושע: כשאר חטאות
הנאכלות. א"א סיפא דתוספ' קשיא לי דקתני וחוזר ומביא חטאת על הידיעה
ותשחט לשם מה שהיא ותאכל :

כסף משנה חטא ונודע לו חטאתו וחזר ושכחו וכו'. תוספתא פרק שני
דכריתות חטא ונודע לו חטאתו ושכח באי זה חטא חטא הרי זה מביא חטאת
ותשחט לשם מה שהיא ותאכל עכ"ל. כלומר ישחטנה ויאמר הרי זה לשם
חטאת שאני חייב אע"פ שאיני זוכר מה הוא יהיה לשם מה שאני חייב על
החטא שחטאתי: וכתב הראב"ד א"א הא אפילו לרבי יהושע עכ"ל. ועל מ"ש
רבינו כשאר חטאות הנאכלות כתב הראב"ד א"א סיפא דתוספתא ק"ל וכו'.
ומאי דק"ל הוא מבואר דמשמע מלישנא דתוספתא שאע"פ שהביא חטאת
חוזר ומביא חטאת אחרת וקשה דכיון שהביא חטאת לשם מה שהיא ונתכפר
כשאח"כ נודע לו באי זה חטא חטא היאך יביא חטאת אחרת הא ה"ל חולין
בעזרה. וכתב בעל מ"ע שלא נמצא זה בתוספתא שלו וכ"נ שלא היה בנוסחת
רבינו ונוסחת תוספתא דידן כמו נוסחת הראב"ד ומאי דק"ל להראב"ד אפשר
ליישבו דחטאת שמביא ראשונה מכפר קצת ולכשודע לו חטאו ויביא חטאת
אחרת תגמר הכפרה :

ה שָׁגַג בְּשֵׁם אֶחָד וְהִם שְׁנֵי גוֹפִין חִיָּב. כִּיצַד. שְׁתֵּי נִדּוֹת וְשָׁגַג
בְּאַחַת מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ אֵי זֹ הִיא. שְׁתֵּי אֶחָיוֹת וְשָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן
וְאִין יְדוּעַ אֵי זֹ הִיא חִיָּב חֲטָאת שְׁהָרִי יָדַע עֲצָמוֹ שֶׁל חֲטָא. לְמָה
זֶה דוּמָה לְשְׁתֵּי נִרוֹת דּוֹלְקוֹת שְׁכָבָה אַחַת מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ אֵי זֹ
נֵר הִיא. אוֹ לְשְׁנֵי תַמְחוּיִין שֶׁל חֵלֶב שְׁאֶכֶל מֵאֶחָד מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ
מֵאֵי זֶה תַמְחוּי מֵהֶן אֶכֶל שֶׁהוּא חִיָּב. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה :

כסף משנה שגג בשם אחד והם שני גופים חייב וכו'. משנה שם (דף י"ט) ובפי ספק אכל ר"ש שזורי ור"ש אמרו לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב:

1 כָּל הַמְחִיב חֲטָאת קְבוּעָה עַל שְׂגָגָתוֹ וְעָשָׂה בְּשִׁגְגָה וְנוֹדַע לוֹ אַחַר שֶׁחֲטָא אַף עַל פִּי שְׁלֵא הֵיְתָה לוֹ יְדִיעָה בְּתַחֲלָה שְׁזָה חֲטָא הוּא הָרִי זֶה חֵיב חֲטָאת. כִּיצַד. תִּינוּק שֶׁנִּשְׁבָּה לְבִין הָעֶכוּ"ם וְגִדַל וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה הֵם יִשְׂרָאֵל וְלֹא דָתָם וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּשִׁבְתָּ וְאָכַל חֶלֶב וְדָם וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. כְּשִׁיּוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל וּמְצָוָה עַל כָּל אֱלוֹ חֵיב לְהֵבִיא חֲטָאת עַל כָּל עֲבֵרָה וְעֵבֶרָה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה:

כסף משנה כל המחוייב חטאת קבועה על שגגתו וכו' כיצד תינוק שנשבה לבין העכו"ם וכו'. בר"פ כלל גדול (דף ס"ח): רב ושמואל דאמרי תרווייהו אפי' תינוק שנשבה בין העכו"ם וכו' כהכיר ולבסוף שכח דמי וחייב ור"י ור"ל דאמרי תרווייהו דוקא הכיר ולבסוף שכח אבל תינוק שנשבה בין העכו"ם וכו' פטור ופסק כרב ושמואל והטעם משום דבגמרא אותבינן על ר"י ור"ל מברייתא ושני אמרי לך ר"י ור"ל לאו מי איכא מונבז דפטר אנן דאמרינן כמונבז ומשמע ליה ז"ל דאין לפרש דר"י ור"ל סברי דהלכה כמונבז אלא ודאי לא באו לומר אלא דאיכא מאן דסבר הכי אבל לענין הלכה כרבנן ס"ל. ועי"ל דכי אמרו ר"י ור"ל האי מימרא לא הוה שמיע להו פלוגתא דמונבז ורבנן והוה אמרי הכי מסברא וכי אותיבו עלייהו מברייתא דמונבז ורבנן דחקו עצמם לומר אנן דאמרינן כמונבז כי היכי דלא ליסלקו בתיובתא אבל לענין הלכה בתר דשמעו ברייתא דפלוגתא דמונבז ורבנן ודאי דלימרו הלכה כרבנן ואע"ג דאמרינן התם ורבנן שגגה במאי ר' יוסי אמר כיון ששגג בכרת וכו' ור"ל אמר עד שישגוג בלאו וכרת דמשמע דהוה ידעי פלוגתא דמונבז ורבנן י"ל דהאי בתר דשמעו ברייתא דפלוגתא דמונבז ורבנן כי אותיבו עלייהו מינה אבל מעיקרא לא הוה שמיע להו, ומזה קצת ראייה לומר דלענין דינא ס"ל דהלכה כרבנן מדאיפליגו בפירושא דמילתייהו:

1 הַשּׁוֹיֵג בְּלֹא כְּוִנָּה בְּעֲרִיּוֹת אוּ בְּמֵאֲכָלוֹת אֶסוּרוֹת חֵיב חֲטָאת. בְּשִׁבְתָּ פְטוֹר מִחֲטָאת. כִּיצַד. הָיָה מְתַעֲסֵק עִם אִשָּׁה וּבְעֵלָה בְּלֹא כְּוִנָּה לְבַעֲיָלָה וְהָרִי הִיא עֲרוּהָ עָלָיו. דָּמָה שְׁזָה שֶׁבִּפְיוֹ רֵק הוּא

וּבָלְעוּ בְּלֹא כְּוִנָּה לְשֵׁם אֲכִילָה בְּעוֹלָם וְהָרִי הוּא חֶלֶב הָרִי זֶה חֵיב חֲטָאֵת. נִתְכַּוֵּן לְהַגְבִּיחַ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחִתַּךְ אֶת הַמְּחַבֵּר בְּלֹא כְּוִנָּה לְחִתִּיקָתוֹ פְּטוּר. מְלֹאכֶת מְחַשְׁבֶּת אֲסָרָה תוֹרָה כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּמִקוּמוֹ :

כסף משנה השוגג בלא כוונה בעריות וכו'. בפ"ד דכריתות (דף י"ט). ומ"ש נתכוון להגביח את התלוש וחתך את המחובר וכו'. שם ובפ' כלל גדול (דף ע"ג) נתכוון להגביח את התלוש וחתך את המחובר פטור מ"ט דהא לא איכוון לשום חתיכה לחתוך את התלוש וחתך את המחובר אביי אמר חייב דהא איכוון לשום חתיכה רבא אמר פטור דהא לא איכוון לחתיכה דאיסורא, וידוע דהלכה כרבא וכ"פ רבינו בספ"ז, וא"כ צ"ל דמאי דנקט הכא רבינו נתכוון להגביח את התלוש לאו לדיוקא נקטיה אלא להיותו דבר פשוט לפיטור וסמך על מה שיכתוב בספ"ז וזה שאמר כמו שביארנו במקומו :

ח כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה מִן הַמִּצְוֹת וּבְכֹלל עֲשִׂיתָה נַעֲשִׂית עֲבָרָה שְׁחִיבִין עָלֶיהָ כָּרַת בְּשִׁגְגָה הָרִי זֶה פְּטוּר מִחֲטָאֵת מִפְּנֵי שְׁעֲשֶׂה בְּרִשׁוּת. כִּיצַד. הֵבֵא עַל יְבִמְתּוֹ וְהָרִי הִיא נְדָה וְהוּא לֹא יָדַע. הָרִי זֶה פְּטוּר מִחֲטָאֵת שֶׁהָרִי עֲשָׂאָה בְּרִשׁוּת. אֲבָל אִם בָּא עַל אִשְׁתּוֹ וְהָרִי הִיא נְדָה חֵיב חֲטָאֵת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁאַלָה וְאַחַר כֵּן יָבֵעַל. אֲבָל יְבִמְתּוֹ אֵינוֹ רָגִיל בָּהּ כְּדִי שְׁשִׁשָּׂאֵל לָהּ. וְכֵן מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִינוּקוֹת אֶחָד לְמוֹל בְּשֶׁבֶת וְאֶחָד לְמוֹל בְּעָרֵב שֶׁבֶת אוֹ בְּאֶחָד בְּשֶׁבֶת וְשָׁכַח וּמָל שְׁנֵיהֶן בְּשֶׁבֶת. פְּטוּר מִחֲטָאֵת שֶׁהָרִי יֵשׁ לוֹ רִשׁוּת לְמוֹל אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁבֶת וְשֶׁבֶת דְּחוּיָהּ הִיא אֲצִלוֹ וּמִצְוָה עֲשֶׂה אֵף עַל פִּי שְׁהֵם שְׁנֵי גוֹפִין הוֹאִיל וְזִמְנוֹ בְּחַל אֵינוֹ מִדְּקָדֵק. אֲבָל אִם לֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶן רָאוּי לְמוֹל בְּשֶׁבֶת וְשָׁכַח וּמָל בְּשֶׁבֶת מִי שְׂאִינוֹ רָאוּי לְמוֹל בְּשֶׁבֶת חֵיב חֲטָאֵת :

כסף משנה כל העושה מצוה מן המצוות וכו' כיצד הבא על יבמתו והיא נדה וכו'. בפסחים פרק אלו דברים (דף ע"ב:) ר"י [אמר] אשתו נדה בעל חייב (דה"ל לשיול) יבמתו נדה בעל פטור וכו' מ"ש יבמתו דקא עביד מצוה אשתו נמי קא עביד מצוה באשתו מעוברת והאיכא שמחת עונה שלא בשעת עונתה והאמר רבא חייב אדם לשמח אשתו סמוך לוסתה א"ה אפילו יבמתו נמי יבמתו בזיו

מינה אשתו לא בזיז מינה, ומשמע דבאשתו נמי פטור אא"כ היתה מעוברת ושלא בשעת עונתה וסמוך לוסתתה. ורבינו שסתם וכתב דבאשתו חייב נראה שסובר דכי אמרינן אשתו לא בזיז מינה תו לא צריכי לאוקמי בהני אוקמתי אלא בכל גוונא חייב כיון דלא בזיז מינה ה"ל לשיולה: **ומ"ש וכן מי שהיו לו שני תינוקות וכו'.** משנה בפ' ר"א דמילה (דף קל"ז) פלוגתא דר"א ורבי יהושע ויש על משנה זו לשונות בגמרא ובתהר הכי אמרינן תני ר' חייא אומר היה ר"מ לא נחלקו ר"א ורבי יהושע על מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בע"ש ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ע"ש בשבת שהוא חייב על מה נחלקו על מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את שלאחר השבת בשבת שר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר השתא רבי יהושע סיפא דלא קא עביד מצוה [פוטר רישא דקא עביד מצוה] מחייב אמרי דבי רבי ינאי רישא כגון שקדם ומל את של שבת בע"ש דלא ניתנה שבת לידחות סיפא ניתנה שבת לידחות. ופסק רבינו כי הני לישנא משום דר' חייא תני לה ודבי ר' ינאי מפרשי לה ועוד דבפסחים פ' אלו דברים (דף ע"ב) מוקים לה הכי. ולפ"ז אע"פ שאותו שמל בשבת לא היה ראוי למול בשבת כיון שהיה שם אחר שהיה ראוי למול פטור מאחר דניתנה שבת לידחות אצלו וא"כ יש לתמוה על רבינו שכתב ומל שניהם דמשמע שאם לא מל אלא אותו שלא היה ראוי למול בשבת חייב וצ"ל דלא נקט רבינו ומל שניהם אלא משום חלוקת אחד למול בע"ש ואחד למול בשבת דאם מל של שבת בע"ש ושל ע"ש בשבת חייב הוא מאחר שלא היה שם מי שראוי למולו בשבת אבל בחלוקת אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ונתחלף לו ומל שלאחר השבת בשבת פטור לר' יהושע מאחר שהיה שם מי שראוי למולו בשבת:

ט אָמֵן שְׁבֵא לְמוֹל לְפָנוֹת הַיּוֹם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְאָמְרוּ לוֹ לֹא נִשְׂאָר פְּנָאֵי בְּיוֹם כְּדֵי שְׁתַּמּוּל וְאִם תִּתְחִיל לְמוֹל לֹא תִשְׁלִים עַד יְצִיאַת הַשַּׁבָּת וְנִמְצְאָתָּ חוֹבֵל בְּשַׁבָּת וְלֹא עוֹשֶׂה מְצוּהָ. וְאָמַר רַגִּיל אֲנִי וְזָרִיז וּבְמִהְרָה אָמוּל. אִם לֹא הִשְׁלִים אֶלָּא עַד יְצִיאַת הַשַּׁבָּת הֲרִי זֶה חַיֵּב חֲטָאת שְׁהָרִי הִתְרוּ בוֹ :

כסף משנה **אומן שבא למול וכו'.** שם (דף קל"ג:) אמרינן דכל כי האי גוונא ענוש כרת ומשמע לרבינו דכיון דענוש כרת חייב חטאת. ויש לתמוה על רבינו שכתב ה"ז חייב חטאת שהרי התרו בו שהתראה אינה טעם לחייב חטאת אלא לפטור מחטאת, וי"ל דהכא שאני שלא נתכוון לעבור במזיד ולפי שהיה עולה על הדעת לפוטרו מחטאת מפני שהוא אנוס לכך כתב שמאחר שהתרו בו אינו

אנוס וגם אינו מזיד כיון שלא נתכוון לעבור ולא חשיב אלא שוגג ולפיכך חייב חטאת :

י המוציא את הלולב ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כדי לצאת בו והעבירו ארבע אמות ברשות הרבים בשוגג פטור שהרי ברשות הוציא. וכן השוחט את הפסח ביום ארבעה עשר שחל להיות בשבת ונודע לו אחר כן שמשכו הבעלים את ידיהם או שמתו או נטמאו קדם שחיטה. או שנמצא טרפה בסתר כגון נקוב מעים או ראה. הרי זה פטור מפני ששחט ברשות. אבל נמצא בעל מום או שהיתה טרפה גלויה הרי זה חייב חטאת מפני שהיה לו לבדק ואחר כך ישחט. וכן כל פיוצא בזה :

כסף משנה המוציא את הלולב ביום טוב ראשון של חג שחל וכו'. משנה בפרק לולב הגזול (דף מ"א:) בשם ר' יוסי ובפסחים פרק אלו דברים (דף ע"א:) משמע דר' יהושע ס"ל כוותיה ואמר אביי עלה שם בסוכה לא שנו אלא שלא יצא בו אבל יצא בו קודם שהוציא חייב. ופירש"י משום דהשתא אינו טרוד בדבר מצוה וז"ש רבינו הוציא וכו' כדי לצאת בו : וכן השוחט את הפסח וכו'. משנה בפסחים ס"פ אלו דברים (דף ע"א):

יא שחט את הפסח בשבת שלא לשמו בטעות פטור מפני שהזבח כשר שעקירת שמו בטעות אינו עקירה כמו שבארנו בהלכות פסולי המקדשין :

כסף משנה שחט את הפסח בשבת שלא לשמו וכו'. משנה וגמרא שם. ומ"ש כמו שביארנו בהלכות פסולי המוקדשין. בפי ט"ו :

יב שחט זבחים אחרים לשם פסח בטעות. אם ראויין הם לקרבן פסח פטור מקרבן חטאת מפני ששחט ברשות. אם אינן ראויין כגון שהיתה נקבה או בן שתים חייב חטאת שהרי אינו ראוי לקרבן פסח. וכן אם שגג ושחטו בשבת שלא לאוכליו או

שְׁלֹא לְמְנוּיָיו אוֹ לְעֶרְלִים אוֹ לְטְמֵאִים חֵיב חֲטָאת. שְׁחָטוּ
לְאוֹכְלָיו וְשְׁלֹא לְאוֹכְלָיו לְמְנוּיָיו וְשְׁלֹא לְמְנוּיָיו לְמוֹלִים
וְלְעֶרְלִים לְטְמֵאִים וְלְטְהוֹרִים פְּטוּר. שֶׁהָרִי הַפֶּסַח כָּשֵׁר. וְכֵן כָּל
כִּיּוֹצֵא בָּזֶה :

כסף משנה שחט זבחים אחרים לשם פסח וכו'. שם במשנה פלוגתא דר"א
ורבי יהושע וידוע דהלכה כר' יהושע. ומצאתי כתוב שנשאל ה"ר אברהם בנו
של רבינו דבפרק אלו דברים משמע דתלי פלוגתא דר"מ ור"ש בשוחט בשבת
זבחים שאינם ראויים בפלוגתייהו דמי שיש לו שני תינוקות למול ורבינו פסק
בתינוקות כר"מ ובזבחים כר"ש והשיב אע"ג דלא ס"ל כלישנא דר"ש
בתינוקות דמסקנא דגמי' וסוגיא דשמעתא כר"מ וסבור כוותיה בזבחים
דדוקיא דמתני' לאו כוותיה אזלא ולא משום דס"ל בענין זבחים כר"ש
דאמרינן בגמרא (דף ע"ב:) מאן תנא דשאני ליה בין ראויים לשאינם ראויים
ר"ש היא דתניא הזבחים וכו' וליכא מאן דפליג על האי אוקימתא והואיל
וסתם לן תנא כר"ש ש"מ לית הלכתא כר"מ בהא ולא מפני כן נסבור כוותיה
בתינוקות דהאי כדאיתיה והאי כדאיתיה. ומה שכתב וכן אם שגג ושחטו
בשבת שלא לאוכליו וכו' עד שהרי הפסח כשר. משנה שם :

יג השוחט בשבת קרבן צבור שלא לשמו הרי זה חייב חטאת
ויקטיר אימורים לערב. וכן אם שחט יתר על חובת היום חייב
חטאת על התוספת :

כסף משנה השוחט בשבת קרבן צבור שלא לשמו ה"ז וכו'. בתוספתא
דפסחים (פרק ה') חטאת ציבור ששחטה בשבת שלא לשמה הרי זה חייב
ויקטיר אימורין לערב. ומ"ש אם שחט יתר על חובת וכו'. במשנה פ' אלו
דברים (דף ע"א:) אמרינן שהשוחט לשם אימורי צבור בשבת חייב ואיתיה
נמי בתוספתא הנזכרת :

יד שחט קרבנות יחיד שאין דוחים את השבת בשבת בשגגה
חייב חטאת והבשר מתר בהנאה. ואין זורקין את הדם. ואם
עבר וזרק דמים לשמן בין בשוגג בין במזיד עלו לבעלים לשם
חובה. ויקטיר אימורין לערב והבשר יאכל ויביא השוחט
חטאת על שגגתו :

כסף משנה שחט קרבנות יחיד שאין דוחין את השבת וכו'. בתוספתא דפסחים פ"ה חטאת היחיד ועולת יחיד ששחטן בשבת לשמן וזרק דמן שלא לשמן חייב שהורצו הבעלים ובפ"ב (דף כ') נחלקו רבא ורבה בר רב הונא בעבר ושחט נדרים ונדבות ביו"ט והיינו קרבן יחיד שאין דוחין שכתב רבינו. **ועל מה שכתב רבינו והבשר מותר בהנאה**. כתב הר"י קורקוס איני יודע מה הנאה היא זו כיון שאינו נאכל מפני שאין הדם נזרק וכתוב ודם זבחך ישפך והדר והבשר תאכל מה הנאה יכול ליהנות בבשר קדש והרי זבח שנפסל הוא נשרף וזה זבח פסול הוא כי דם ששקעה עליו חמה נפסל הזבח כמבואר בהלכות פסולי המוקדשין:

טו היו לפניו שתי בהמות של צביר אחת כחושה ואחת שמינה והיתה חובת היום באחת בין חטאת בין עולה ושגג ושחט השתים. אם שחט כחושה בתחלה ואחר כך שחט השמינה פטור מקרבן חטאת ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה ושחט לתחלה. אבל אם שחט השמינה תחלה ואחר כך הכחושה חייב חטאת על התוספת. נמצאת הראשונה השמינה טרפה בבני מעים אף על פי שלא ידע שהיא טרפה בעת ששחט הכחושה ולא לזה נתכונן הואיל ונשחטה האחרונה כמצותה הרי זה פטור מחטאת. וכן הפורס מצודה להעלות דגים מן הים בשגגה והעלה תינוק עם הדגים בין ששמע שטבע תינוק בין שלא שמע הואיל והעלה תינוק הרי זה פטור מחטאת אף על פי שלא היתה פונתו אלא לצוד מפני שהיה שוגג. וכן כל פיוצא בזה:

כסף משנה היו לפניו שתי בהמות של צביר וכו'. מימרא דרבה במנחות פ' ר' ישמעאל [דף ס"ד]. ומ"ש נמצאת הראשונה השמינה טריפה בבני מעיים וכו'. בעיא שם ואמרינן לאו היינו דרבה ורבא דאתמר שמע שטבע תינוק בים ופירש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה דגים ותינוק רבה אמר פטור ורבא אמר חייב וע"כ רבה לא פטר אלא כיון דשמע אמרינן דעתיה אתינוק אבל לא שמע לא ואיכא דאמרי אמר ליה היינו פלוגתא דרבה ורבא דאתמר לא שמע שטבע תינוק בים ופירש מצודה להעלות דגים והעלה דגים חייב להעלות דגים והעלה תינוק ודגים רבה אמר פטור ורבא אמר חייב רבה

אמר פטור זיל בתר מעשיו ורבא אמר חייב זיל בתר מחשבתו ופסק רבינו כלישנא בתרא וכמ"ד פטור וטעמו ביאר הרב המגיד בפרק שני מהלכות שבת:

טז מי שְהִיָּה לְפָנָיו בְּלִילֵי הַפֶּסַח צָלִי שֶׁל פֶּסַח וְנוֹתֵר מִן הַקֹּדְשִׁים וְנִתְכַּוֵּן לְאָכַל צָלִי שֶׁהוּא מְצֻוֶה וְשָׁגַג וְאָכַל הַנּוֹתֵר הָרִי זֶה חַיֵּב חֲטָאת שְׁהִרִי לֹא עָשָׂה מְצֻוֶה בְּאֲכִילָה זֹו. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה:

כסף משנה מי שהיה לפניו בלילי הפסח צלי של פסח ונותר וכו'. בפסחים פ' אלו דברים (דף ע"ב) מימרא דר"ל ואיכא עליה תרי לישני בחד רבי יוחנן מחייב ובחד פטר ופסק כלישנא דמחייב ואע"ג דהוא לישנא קמא משום דלא משוי פלוגתא בין ר' יוחנן ור"ל:

הלכות שגגות - פרק שלישי

א מי שְהִעִידוּ עָלָיו עֵדִים שֶׁחָטָא חֲטָא שְׁחִיבִין עָלָיו חֲטָאת קְבוּעָה וְלֹא הִתְרוּ בּוֹ אֶלָּא אָמְרוּ רְאִינוּךָ שְׁעָשִׂיתָ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת אוֹ שְׁאֲכַלְתָּ חֶלֶב וְהוּא אוֹמֵר אֲנִי יוֹדֵעַ בְּוַדָּאִי שֶׁלֹּא עָשִׂיתָ דָּבָר זֶה. אֵינוֹ חַיֵּב חֲטָאת הוֹאִיל וְאִם יֹאמֵר מִזִּיד הִיִּיתִי יִפְטֹר מִן הַקֶּרֶבֶן כְּשֶׁאֵמֵר לָהֶן לֹא אֲכַלְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לֹא אֲכַלְתִּי בְּשִׁגָּה אֶלָּא בְּזָדוֹן שֶׁהוּא פְטוֹר מִן הַקֶּרֶבֶן וְלֹא הִכְחִישׁ אֶת הָעֵדִים:

כסף משנה מי שהעידו עליו עדים שחטא וכו'. משנה פ"ג דכריתות (דף י"א): פלוגתא ופסק כחכמים:

ב שְׁתַּק וְלֹא הִפְלִיג אֶת הָעֵדִים (אֵלָא) אֶפְלוּ אִמְרָה לֹו אִשָּׁה
אֶכְלֶתָ חֶלֶב אוֹ עָשִׂיתָ מְלֹאכָה בְּשֶׁבֶת וְשֶׁתַּק חֵיב לְהֵבִיא חֲטָאת.
אִמַּר לוֹ עַד אֶחָד חֶלֶב הוּא זֶה וְשֶׁתַּק. וְחֹזֵר וְאֶכְלוּ בְּשֶׁגְגָה מֵבִיא
חֲטָאת. וְאִם הִתְרוּ בֹו לֹוּקָה עָלָיו. אַף עַל פִּי שְׁעֶקֶר הָעֵדוּת בְּעַד
אֶחָד :

כסף משנה ומ"ש שתק ולא הכחיש את העדים וכו'. שם בגמרא בר"פ. ומ"ש
אפילו אמרה לו אשה וכו'. כן משמע שם. אמר לו עד אחד חלב הוא זה ושתק
כו' :

ג כָּבֵר בְּאֲרֹנוֹ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁין שֶׁהַמְּפָרִישׁ חֲטָאתוֹ עַל
הַחֶלֶב שֶׁאֶכֶל לֹא יִבְיָאָנָה עַל הַשֶּׁבֶת שֶׁחֵלֶל אוֹ עַל הַדָּם שֶׁאֶכֶל
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ד-כח) 'וְהֵבִיא קֶרְבָּנוֹ שְׁעִירַת עֲזִים' וְגו' (ויקרא ד-כח) 'עַל
חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא' עַד שִׁיְהִיָּה קֶרְבָּנוֹ לְשֵׁם חֲטָאוֹ לֹא
שִׁיקְרִיבָנָה מִחֲטָא עַל חֲטָא. וְאִם הִקְרִיב פְּסָלָה. יִתֵּר עַל זֶה
אִמְרוּ הַפְּרִישׁ חֲטָאתוֹ עַל חֶלֶב שֶׁאֶכֶל אֶמֶשׁ לֹא יִבְיָאָנָה עַל חֶלֶב
שֶׁאֶכֶל הַיּוֹם וְאִם הֵבִיא כֶּפֶר. וְאִין צְרִיךְ לֹוֹמַר שֶׁאִם הַפְּרִישָׁה
אָבִיו וַיִּמַּת וְהָיָה הַבֵּן מְחֵיב בְּאוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁלֹא יִבְיָאָנָה הַבֵּן עַל
חֲטָאוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר שָׁם :

כסף משנה כבר ביארנו בהלכות פסולי המוקדשין. פרק ט"ו. ומה שכתב יתר
על זה אמרו הפריש חטאתו על חלב שאכל אמש וכו'. משנה בפרק ב'
דכריתות [דף כ"ז]. ומה שכתב ואין צריך לומר שאם הפרישה אביו ומת וכו'.
שם במשנה: כתב הר"י קורקוס ז"ל שם נתבאר דאפילו של מין חטאת
שהופרשה כדברי רבינו דהיינו כגון מחלב על חלב ומדם לדם ובודאי דעל חטא
אחר אפילו הוא גופיה לא יביאנה וזה פשוט. ומכאן תבין כי מה שאמרו לא
יביאנו בנו אחריו אפילו על חטא שחייב בנו וכדברי רבינו שכתב והיה הבן
מחוייב באותו החטא והדבר מעצמו מוכרח דאילו על אביו חטאת שמתו
בעליה למיתה אזלא גם לאחר מיתה אין כפרה וזה פשוט. גם באותה ברייתא
למדו דהוא עצמו אפילו מקלה לקלה ומחמורה לחמורה לא כיפר וכבר הוזכר
ונתבאר בהלכות מעילה פרק רביעי גם בהלכות פסולי המוקדשין פרק ט"ו.
ונראה שמכאן למד רבינו דדוקא בששינה מחלב לדם הוא דלא כיפר אי נמי

מחלב האב לחלב בנו אבל מחלב של אמש לחלב היום של עצמו כיפר ושפיר קרינן ביה קרבנו על חטאתו כיון שהוא על אותו מין ושנאמר שאמרו במשנה לא קאי אדסמיק ליה דהיינו אפילו על חלב שאכל אמש וכו' אלא אעיקרא דדינא דלא יביא מחטא על חטא לכך שינה רבינו וכתב לא יביא וכו' שנאמר וכו' ואחר כך כתב יותר על זה אמרו דהיינו שהחמירו חכמים שלא לעשות לכתחלה וזהו לשון אמרו ולכך כתב שאם עשה כיפר, וכן בתוספתא דכריתות פרק אמרו הפריש חטאת לחלב והביאה על דם על דם והביאה על חלב הרי זה מעל ולא כיפר על כרחך מוכח דמחלב לחלב כיפר והיינו דאיצטריך קרא למעוטי מאב לבן משום דבאב גופיה כיפר כיון שהוא על מין אותו חטא דאי באב גופיה לא כיפר קרא בבן למה לי וזה מוכרח עכ"ל:

ד הַמְּבִיא חֲטָאת עַל שְׁנֵי חֲטָאִים תִּרְעָה עַד שְׁיִפֵּל בָּהּ מוֹם וְתִמְכֹּר וַיָּבִיא בְּדַמִּי חֲצִיָּה לְחֲטָא זֶה וּבְדַמִּי חֲצִיָּה לְחֲטָא הַשֵּׁנִי. וְכֵן שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ חֲטָאת אַחַת עַל שְׁנֵי חֲטָאֵיהֶם תִּרְעָה עַד שְׁיִפֵּל בָּהּ מוֹם וְתִמְכֹּר וַיָּבִיא זֶה חֲטָאתוֹ בְּדַמִּי חֲצִיָּה וַיָּבִיא זֶה חֲטָאתוֹ בְּדַמִּי חֲצִיָּה:

ה הֵבִיא שְׁתֵּי חֲטָאוֹת עַל חֲטָא אֶחָד יִקְרִיב אִי זֹו שְׁיִרְצָה וְהַשְּׁנֵי תִרְעָה עַד שְׁיִפֵּל בָּהּ מוֹם וַיִּפְּלוּ דָמָיָה לְנִדְבָה:

ו הֵבִיא שְׁתֵּי חֲטָאוֹת עַל שְׁנֵי חֲטָאִים זֹו תִשְׁחַט לְשֵׁם חֲטָא הָאֶחָד וְהַשְּׁנֵי לְשֵׁם הַחֲטָא הַשֵּׁנִי:

כסף משנה (ד-ו) המביא חטאת על שני חטאים וכו' וכן שנים שהביאו חטאת אחת על שני חטאיהם וכו' עד לשם החטא השני. הכל תוספתא פ"ב דכריתות. כתב הר"י קורקוס ז"ל דין שתי חטאות על שני חטאים פירוש שהפריש סתם שני אלו על שני חטאים ויכול לפרש אח"כ כאשר ירצה ושפיר קרינן ביה קרבנו על חטאתו כי אין כאן משנה מחטא לחטא. וקשה לי על זה דבשלמא אם שתי החטאות מין אחד שפיר דהוי מדרבנן כמו שנתבאר ומדרבנן יש ברירה אלא אם אחד חלב ואחד דם שהוא מדאורייתא כיון שבתחלת הפרשתם לא פירש וק"ל דבדאורייתא אין ברירה איך יוכל לפרש אח"כ. ואפשר שכוונת רבינו שיקריב אחד לחטא אחד סתם ואחד לחטא אחר ולא שיפריש כל אחד לשם חטא פלוני. וכ"נ קצת שכתב רבינו זו תשחט לשם

חטא האחד והשנייה לשם החטא השני ולשון התוספתא כן הוא זו תשחט לשם מה שהיא וזו תשחט לשם מה שהיא עכ"ל:

ז כָּבֵר בְּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת שֶׁהַמוֹמֵר לְעִבּוּדָה זָרָה אוֹ לְחֵלֶל שַׁבָּתוֹת בְּפִרְהוּסָיָא אֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ קֶרְבָּן כָּלֵל. וְהַמוֹמֵר לְעִבְרָה מִשְׁאָר עֲבֵרוֹת אֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ חֲטָאת עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא. כִּיצַד. מוֹמֵר לְאָכֵל חֶלֶב שֶׁאֵכֵל חֶלֶב בְּשִׁגְגָה וְהִבִּיא חֲטָאתוֹ אֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּחְזֹר בְּתִשׁוּבָה. אֶפְלוּ הָיָה מוֹמֵר לְאָכֵל חֶלֶב לְתַאֲבוֹן וְנִתְחַלֵּף לוֹ חֶלֶב בְּשִׁמּוֹן וְאָכְלוּ וְהִבִּיא קֶרְבָּן אֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ. שֶׁמִּשְׁאָכֵל בְּזָדוֹן בֵּין לְהַכְעִיס בֵּין לְתַאֲבוֹן הָרִי הוּא מוֹמֵר. הָיָה מוֹמֵר לְאָכֵל חֶלֶב וְשָׁגַג וְאָכֵל דָּם מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ:

כסף משנה **כבר ביארנו בהלכות מעשה הקרבנות.** פ"ג ושם נתבאר:

ח מִי שֶׁשָּׁגַג וְהִפְרִישׁ חֲטָאתוֹ וְאַחַר כֵּן נַעֲשֶׂה מוֹמֵר וְחָזַר בְּתִשׁוּבָה אוֹ נִשְׁתַּטָּה וְחָזַר וְנִשְׁתַּפָּה. אֵף עַל פִּי שֶׁנִּדְחָה הַקְּרִבָּן בֵּינִתִים הָרִי זֶה חָזַר וְנִרְאָה שֶׁאֵין בְּעֵלֵי חַיִּים נִדְחִין כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּקַדְּשִׁין לְפִיכָד יִקְרִיבָנָה עֲצָמָה. וְכַשֵּׁם שֶׁאֵם נוֹלַד בּוֹ מוֹם עוֹבֵר וְנִתְרַפָּא יִחְזֹר לְכַשְׁרוֹתוֹ כֵּן אֵם נִדְחִי הַבְּעֻלִים וְחָזְרוּ וְנִרְאוּ יִקְרָב:

כסף משנה **מי ששגג והפריש חטאתו וכו'.** בפרק קמא דכריתות (דף ז') ופרק קמא דזבחים (דף י"ב) אמר רבי יוחנן דאינו חוזר ונראה ואיתיה בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מ"ז), ומשמע לרבינו דרבי יוחנן לטעמיה דאמר בעלי חיים נדחין אבל לרב דאמר אין ב"ח נדחין חוזר ונראה וכבר נתבאר בפרק שלישי מהלכות פסולי המוקדשין ובפרק ט"ו ממעשה הקרבנות שרבינו פוסק הלכה כרב:

ט חִיבֵי חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת וְדָאִים שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכַּפּוּרִים חִיבִין לְהִבִּיא לְאַחַר יוֹם הַכַּפּוּרִים. וְחִיבֵי אַשְׁמוֹת תְּלוּוִין

פְּטוּרִין שְׁנֵאֵמַר (ויקרא טז-ל) 'מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו'. כִּי לְמַדּוֹ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה שְׁכָל חֲטָא שְׂאִין מְכִיר בּוֹ אֱלֹא ה' נִתְכַּפֵּר לוֹ. לְפִיכֵךְ מִי שֶׁבֵּא עַל יָדוֹ סִפֵּק עֲבֵרָה בְּיוֹם הַכְּפוּרִים אֶפְלוּ עִם חֲשֵׁכָה פֶּטוּר מֵאֲשֶׁם תְּלוּי שְׁכָל הַיּוֹם מְכַפֵּר. נִמְצְאָתָה לְמַד שְׂאִין מְבִיאִין עַל לֹא הוֹדַע שֶׁל יוֹם הַכְּפוּרִים אֲשֶׁם תְּלוּי אֱלֹא אִם לֹא כִּפֵּר לוֹ יוֹם הַכְּפוּרִים כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר :

כסף משנה חייבי חטאות ואשמות ודאים וכו' עד שכל היום מכפר. משנה פרק בתרא דכריתות (דף כ"ה):

ב אין יום הכפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבֵים המאמינים בכפרתן. אבל המביעט בהן אינן מכפרין בו. כיצד. הִיָּה מְבִיעֵט וְהִבִּיא חֲטָאתוֹ אוֹ אֲשֶׁמוֹ וְהוּא אוֹמֵר אוֹ מְחַשֵּׁב בְּלִבּוֹ שְׂאִין אֵלּוּ מְכַפְרִין. אִף עַל פִּי שֶׁקָּרְבוּ כְּמִצְוֹתָן לֹא נִתְכַּפֵּר לוֹ וְכִשְׂיַחְזֹר בְּתִשׁוּבָה מְבִיעִיטָתוֹ צָרִיךְ לְהִבִּיא חֲטָאתוֹ וְאֲשֶׁמוֹ. וְכֵן הַמְבִיעֵט בְּיוֹם הַכְּפוּרִים אִין יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר עָלָיו. לְפִיכֵךְ אִם נִתְחַיֵּב בְּאֲשֶׁם תְּלוּי וְעָבַר עָלָיו יוֹם הַכְּפוּרִים וְהוּא מְבִיעֵט בּוֹ הִרִי זֶה לֹא נִתְכַּפֵּר לוֹ וְכִשְׂיַחְזֹר בְּתִשׁוּבָה אַחַר יוֹם הַכְּפוּרִים חַיֵּב לְהִבִּיא כָּל אֲשֶׁם תְּלוּי שֶׁהִיָּה חַיֵּב בּוֹ :

כסף משנה אין יוה"כ ולא החטאת וכו'. בפ"ק דכריתות (דף ז') פלוגתא דר"י ור"ל ופסק כר"י ואב"י ור"ב נמי סברי כר"י:

יא כל אשמות שבתורה מעכבין את הכפרה חוץ מאשם נזיר. ספק נזיר וספק מחסרי כפרה וספק סוטה כלם מביאין קרבנותיהן אחר יום הכפורים:

כסף משנה כל אשמות שבתורה וכו'. בריש פרק ארבעה מחוסרי כפרה (דף ח'): ותניא בפ"ג דנזיר (דף י"ח): הביא חטאתו ולא הביא אשמו מונה: **ספק נזיר וספק מחוסרי כפרה וספק סוטה כו'.** פ"ב דכריתות (דף צ"ו):

יב מי שְׁהוּא מְחַיֵּב חֲטָאת אוֹ אִשָּׁם וְהָרִי הוּא יוֹצֵא מִבֵּית דִּין לְהֵרֵג אִם הָיָה זָבָחוֹ זָבוּחַ מִשְׁהִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּזְרַק הַדָּם וְאַחַר כֵּן יִהְרַג. וְאִם עָדִין לֹא נִשְׁחַט הַזָּבַח אֵין מִשְׁהִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּקְרִיבוּ עָלָיו :

כסף משנה מי שהוא מחוייב חטאת או אשם וכו'. בסוף פ"ק דערכין (דף ז' :):

הלכות שגגות - פרק רביעי

א הַעוֹשֶׂה עֲבֻרוֹת הַרְבֵּה בְּהֶעֱלֵם אַחַת חֵיב חֲטָאת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת אֲפֹלוּ עָשָׂה הָאַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ אֵלוּ שֶׁמְנִינּוּ בְּהֶעֱלֵם אַחַת חֵיב אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ חֲטָאוֹת. וְכֵן אִם עָשָׂה מִעֲשֵׂה אֶחָד שֶׁהוּא חֵיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹת הַרְבֵּה חֵיב עַל כָּל שֵׁם וְשֵׁם וְהוּא שֶׁהָיוּ הָאֲסוּרִין כֻּלָּן בְּאֵין כְּאַחַת אוֹ אֲסוּר מוֹסִיף אוֹ אֲסוּר כּוֹלֵל. כִּיצַד. הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמַת קִדְשִׁים חוּץ לְעִזָּרָה בְּשֶׁבֶת לְעִבּוּדָה זָרָה חֵיב שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת. מִשּׁוּם שׁוֹחֵט קִדְשִׁים בַּחוּץ וּמִשּׁוּם מְחַלֵּל שֶׁבֶת וּמִשּׁוּם עוֹבֵד עִבּוּדָה זָרָה שֶׁהָרִי שְׁלֹשֶׁת הָאֲסוּרִין בְּאֵין כְּאַחַת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאוֹמֵר בְּגִמְרָה זְבִיחָה הוּא עוֹבֵד אוֹתָהּ. אֲבָל אִם לֹא הִיָּתָה כּוֹנֵנָתוֹ לְכַדּוֹ מִשִּׁשְׁחַט בָּהּ מְעַט לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה תִּתְּאָסֵר וְאֵינוֹ חֵיב מִשּׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ עַד שֶׁיִּשְׁחַט שְׁנַיִם אוֹ רֵב שְׁנַיִם. וְנִמְצָא כְּשֶׁגִּמְרָה הַשְּׁחִיטָה שְׁחַט בְּהֵמָה הָאֲסוּרָה לְקַרְבָּן שֶׁאֵינוֹ חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם שׁוֹחֵט בַּחוּץ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. הִיָּתָה חֲטָאת הָעוֹף וְהָיָה חֲצִי קֶנֶה שְׁלָה פָּגוּם וְהוֹסִיף בּוֹ כָּל שֶׁהוּא בְּשֶׁבֶת לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה חֵיב שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת שֶׁהָרִי שְׁלֹשֶׁת הָאֲסוּרִין בְּאֵים כְּאַחַת. וְכֵן הַעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּיוֹם

הכפורים שחל להיות בשבת חייב שתי חטאות מפני ששני האסורין באין כאחת. הבא על אשת אחיו הקים כשהיא נדה מביא שלש חטאות משום אשת איש ומשום אשת אח והן שני אסורין הבאין כאחת ומשום נדה שהוא אסור מוסיף שמתוך שנתוסף בה אסור זה לבעלה נוסף ליבמה. וכן פיוצא בזה. הבא על אביו חייב שתיים אחת משום [\(ויקרא יח-ז\)](#) 'ערוות אביך לא תגלה' ומשום [\(ויקרא יח-כב\)](#) 'ואת זכר לא תשכב'. וכן הבא על אחי אביו חייב שתיים שפנאמר [\(ויקרא יח-יד\)](#) 'ערוות אחי אביך לא תגלה'. הבא על הזכור והביא זכור עליו בהעלים אחת אף על פי שהן שני גופין אינו חייב אלא חטאת אחת שפנאמר 'ואת זכר לא תשכב השוכב והנשכב שם אחד הוא. וכן הבא על הבהמה והביא בהמה עליו בהעלים אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. עשו השוכב והנשכב בהמה וזכור כבעילה אחת:

כסף משנה העושה עבירות הרבה בהעלים אחת וכו'. בריש כריתות: וכן אם עשה מעשה אחד שהוא חייב עליו משום שמות הרבה וכו'. בס"פ ד' אחין (דף ל"ד) פלוגתא דתנאי ופסק כסתם מתניי. ומ"ש כיצד השוחט בהמת קדשים וכו' עד שהרי שלשת האיסורין באים כאחד. בפ"ב דחולין (דף מ'). ומ"ש בד"א באומר בגמר זביחה הוא עובד וכו' וכן מ"ש היתה חטאת העוף וכו'. גם זה שם. ומ"ש וכן העושה מלאכה ביוה"כ וכו'. ברייתא בס"פ גיד הנשה (דף ק"א): הבא על אשת אחיו הקיים וכו'. משנה בס"פ ארבעה אחין (דף ל"ג):. ודע דבמתניי אמרינן שאם היו אחיות חייב עליה משום אחות אשה דה"ל איסור כולל ואיני יודע למה השמיטו רבינו. והר"י קורקוס ז"ל כתב שהטעם משום דאיסור אחות אשה הוא איסור כולל ובכל זה הפרק לא הזכיר איסור כולל כי אם בפ"ו: הבא על אביו חייב שתיים וכו' וכן הבא על אחי אביו חייב שתיים וכו'. מימרא בפ' ד' מיתות (דף נ"ד): הבא על הזכור והביא זכור עליו וכו' וכן הבא על הבהמה והביא בהמה עליו וכו'. שם ובריש כריתות (דף ג') פלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע ופסק כר"ע, ועיין במה שכתב רבינו בפרק שאחר זה:

ב יש בועל בעילה אחת וחייב עליה שמונה חטאות. פיצד. יעקב שהיתה לו בת מזלפה ושמה תמנע. נשא לבן תמנע והוליד

מִמֶּנָּה בַּת וַשְׁמָה סָרַח. וְאִין לְלֶבֶן בַּת אֶלָּא רַחֵל לְבַדָּה. נִמְצְאוּ
סָרַח בַּת בַּת יַעֲקֹב וְאַחֹת אֲשֶׁתוֹ מֵאֲבִיהָ הִן שְׁנֵי אֲסוּרִין הַבָּאִין
כְּאַחַת. נִשְׂאת סָרַח לְרֵאוּבֵן וְנִאֲסְרָה עַל שְׂאֵר בְּנֵי יַעֲקֹב נוֹסֵף
בָּהּ אֲסוּר לְיַעֲקֹב וְהָרִי הִיא כְּלָתוֹ. מֵת רֵאוּבֵן אוֹ גֵרֶשׁ וְנִשְׂאת
סָרַח זֹו לְאַחֵי יַעֲקֹב מֵאֲמוֹ מִתּוֹךְ שְׁנֵי אֲסוּרֵי עַל שְׂאֵר אֲחֵי יַעֲקֹב
נוֹסֵף לְיַעֲקֹב בָּהּ אֲסוּר אֲשֶׁת אָחִיו. מֵת אוֹ גֵרֶשׁ וְנִשְׂאת סָרַח זֹו
לְיִשְׁמָעֵאל מִתּוֹךְ שְׁנֵי אֲסוּרֵי עַל שְׂאֵר אֲחֵי יִשְׁמָעֵאל נוֹסֵף לְיַעֲקֹב
בָּהּ אֲסוּר אֲשֶׁת אָחִי אָבִיו. מֵת יִשְׁמָעֵאל וְנִפְלָה לְיִבּוּם לְפָנָיו
יֶצְחָק וְעָבֵר יֶצְחָק וְיִבְמָה אָף עַל פִּי שֶׁהִיא שְׁנִיָּה לוֹ מִתּוֹךְ
שְׁנֵי אֲסוּרֵי עַל שְׂאֵר אָחִיו נוֹסֵף בָּהּ אֲסוּר לְיַעֲקֹב מִשּׁוּם אֲשֶׁת
אָבִיו וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אִישׁ שְׁשֵׁנֵי הָאֲסוּרִין בָּאִין כְּאַחַת. אִם שָׁגַג
יַעֲקֹב וּבָא עַל סָרַח זֹו כְּשֶׁהִיא נָדָה בְּחַיֵּי יֶצְחָק בְּעֵלְהָ וּבְחַיֵּי רַחֵל
אֲשֶׁת יַעֲקֹב הָרִי זֶה חֵיב עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה חֲטָאוֹת. מִשּׁוּם בַּת בְּתוֹ.
וּמִשּׁוּם אַחֹת אֲשֶׁתוֹ. וּמִשּׁוּם כְּלָתוֹ. וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אָחִיו. וּמִשּׁוּם
אֲשֶׁת אָחִי אָבִיו. וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אָבִיו. וּמִשּׁוּם אֲשֶׁת אִישׁ. וּמִשּׁוּם
נָדָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

כסף משנה יש בועל בעילה אחת וחייב עליה ח' חטאות וכו'. משנה בפ"ג
דכריתות (דף י"ג): ומה שכתב רבינו ונשאת סרח זו לאחי יעקב מאמו. כלומר
שאלו אחי יעקב מאביו נשאה לא היה שייך לומר שיבמה יצחק שהרי היתה
ערוה עליו שהרי היא כלתו ואם כן אין כאן איסור אשת אב. ומה שכתוב
בספרים נוסף בה איסור ליעקב משום אשת אביו ומשום אשת אח. טעות
סופר וצריך למחוק משום אשת אח ולכתוב במקומו משום אשת איש וכן
מצאתי בספר מוגה:

א כל אלו שנתאסר זו הערוה עליהן באסור מוסיף. צריך שיהיו
האנשים האחרים מצויין בעולם כדי שנתאסר עליהן ומתוך
שנתאסר עליהן יתוסף אסור אחר לזה. אבל אם אינן מצויין
אין אומרים הואיל אלו הן לזה בניס או אחים היתה נאסרה
עליהן יתוסף בה אסור לזקן. שהרי אין שם עתה לא בן ולא
אח. וכן כל כיוצא בהן:

כסף משנה ומה שכתב כל אלו שתאסר זו הערוה עליהם באיסור מוסיף צריך שיהיו האנשים האחרים מצויים בעולם וכו'. נלמד מדאמרין בגמרא שם (דף פ"ו:) ומי אית לרבי יוסי איסור חל על איסור וכו' ותירצו כגון דאיכא ברא לסבא וכו'.

ד מי שְהִיָה נָשׁוּי שְלֵשׁ נָשִׁים. וּבֵא עַל אִמָּה שֶׁל אַחַת מֵהֶן שְׁהִיָה אִם אִמָּה שֶׁל שְׁנַיִה שְׁהִיָה אִם אֲבִיהָ שֶׁל שְׁלִישִׁית. אֵף עַל פִּי שְׂזִקְנָה זֹה הִיא חֲמוּתוֹ וְאִם חֲמוּתוֹ וְאִם חָמִיו וּשְׁלֵשָׁה שְׁמוֹת הֵן וְאִסוּר בֵּת אַחַת הִיא אֵינוֹ חָיֵב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת לְפִי שְׁנַאֲמַר בְּאִשָּׁה וּבִתָּהּ וּבֵת בְּנָהּ וּבֵת בִּתְּהָ (ויקרא יח-יז) 'שְׂאֲרָה הִנָּה זָמָה הִיא'. הַכְּתוּב עָשָׂה שְׁלֵשָׁה גּוֹפִין כְּגוֹף אֶחָד לְפִיכָד יַחְשְׁבוּ הַשְּׁלֵשָׁה שְׁמוֹת כְּשֵׁם אֶחָד:

כסף משנה מי שהיה נשוי ג' נשים וכו'. משנה בכריתות שם:

ה אָבֵל הֵבֵא עַל אַחוֹתָיו שְׁהִיָה אַחוֹת אָבִיו וְהִיא אַחוֹת אִמּוֹ חָיֵב שְׁלֵשׁ חֲטָאוֹת שְׁנַאֲמַר (ויקרא כ-יז) 'עֲרוֹת אַחוֹתָיו גְּלָה'. חָיֵב עַל אַחוֹתָיו בְּפָנֵי עֲצָמָהּ וְאֵף עַל פִּי שְׁהִיָה אַחוֹת אִמּוֹ וְאַחוֹת אָבִיו. וְהִיאֲדָ תִּהְיֶה זֹאת כְּגוֹן שֶׁבֵּא עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה שְׁתֵּי בָנוֹת וּבְעַל אַחַת מִבָּנוֹתָיו וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֶּן. כְּשֶׁיָּבֹא הַמִּמְזָר הִזָּה עַל הַבֵּת הַשְּׁנִית. שְׁהִיָה אַחוֹת אִמּוֹ הַמִּמְזָרֶת. שְׁהִיָה אַחוֹתוֹ מֵאָבִיו. שְׁהִיָה אַחוֹת אָבִיו מֵאִמּוֹ. חָיֵב שְׁלֵשׁ חֲטָאוֹת. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בָזֶה:

כסף משנה אבל הבא על אחותו שהוא אחות אביו וכו'. גם זה משנה שם (דף ט"ו) וגמרא בריש כריתות (דף ב'):

הלכות שגגות - פרק חמישי

א הבא על ערוה ביאות הרבה בהעלים אחת. אף על פי שהיה בין בעילה ובעילה ימים הרבה. הואיל ולא נודע לו בינתים והרי היא גוף אחד. הרי הכל שגגה אחת ואינו חייב אלא חטאת אחת. אבל אם שגג בה ואחר כך נודע לו וחזר ושגג בה עצמה ובעלה. ואחר כך נודע לו וחזר ושגג בה עצמה ובעלה. חייב על כל בעילה ובעילה. שהידיעות מחלקות השגגות:

כסף משנה הבא על ערוה אחת ביאות הרבה וכו'. בפ"ג דכריתות (דף ט"ז) פלוגתא דתנאי ופסק כחכמים. ומ"ש שהידיעות מחלקות. בפי' כלל גדול (דף ע"א:):

ב הבא על הערוה ביאות הרבה בהעלים אחת. וזו הנבעלת היתה לה ידיעה בין כל ביאה וביאה. שנמצאו הביאות אצלה בהעלמות הרבה. הוא מביא חטאת אחת. והיא מביאה חטאת על כל ביאה וביאה. הוא היו לו ידיעות בינתים והיא בהעלים אחת. הוא מביא חטאות הרבה והיא מביאה חטאת אחת:

כסף משנה הבא על הערוה ביאות הרבה וכו'. בפרק ג' דכריתות (דף ט"ו):

ג הבא על עריות הרבה בהעלים אחת. אף על פי שכלן משם אחד הואיל והן גופים מחלקים חייב על כל אחת ואחת. כיצד. הרי שבעל חמש נשיו נדות. או שבא על חמש אחיותיו או על חמש בנותיו בהעלים אחת. חייב על כל גוף וגוף. מכאן אתה למד שזה שאמרו חכמים הבא על הזכור והביא זכור עליו בהעלים אחת חייב חטאת אחת. במה דברים אמורים כשהיה אותו הזכור עצמו. אבל אם היה זכור אחר. בין שבא על שנים בין שבא על זה והביא זה עליו חייב על כל גוף וגוף. והוא הדין בבא על הבהמה והביא בהמה עליו:

כסף משנה **הבא על עריות הרבה בהעלם אחת וכו'.** משנה שם :

ד האשה שהביאה עליה בהמות הרבה בהעלם אחת חיבת חטאת על כל בהמה ובהמה. שהרי גופין מחלקין והרי זו כמי שנבעלה לאנשים הרבה בהעלם אחד שהיא חיבת חטאת על כל איש ואיש :

כסף משנה **האשה שהביאה עליה בהמות הרבה וכו'.** נלמד ממ"ש קודם :

ה האשה שהלך בעלה למדינת הים ושמעה שמת או שבאו עדים שמת ונשאת בין על פי עצמה בין על פי בית דין. ונודע שבעלה קים. חיבת קרבן אחד. ואם נשאת לאנשים הרבה או שזנתה עם אנשים הרבה. חיבת חטאת על כל איש ואיש מפני שהן גופים מחלקין ואף על פי שהכל בשגגה אחת. הבא על הנדה בשגגה וטהרה מנדתה וטבלה וחרזה וראתה נדה ובא עליה פעם שניה באותה שגגה עצמה. חיב על כל פעם ופעם. אף על פי שהוא בהעלם אחת והוא גוף אחד. שזמן נדות זה חוץ מזמן נדות השנית. והרי הן כשתי נשים נדות :

כסף משנה **האשה שהלך בעלה למדה"י וכו'.** בפי האשה רבה (דף פ"ז :) תנן גבי אשה שהלך בעלה למדה"י ובאו ואמרו מת בעליך שאם נשאת ע"פ ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן ואמרינן בגמרא (דף צ"ב) דזעירי אמר ליתא למתני ואע"ג דר"נ פליג עליה הא רבא דבתרא הוא סבר כוותיה ואמרינן תו בגמרא דאף ר"א סבר הכי : ומ"ש ואם נשאת לאנשים הרבה חייבת על כל איש ואיש מפני שהם גופין מוחלקים. ברייתא שם. ומ"ש או שזינתה עם אנשים הרבה. שם במשנה (דף פ"ז :) הורוה ב"ד לינשא והלכה וקלקלה חייבת בקרבן ובגמרא (דף צ"ב) מאי קלקלה ר"א אומר זינתה ר"י אמר אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט מ"ד זינתה כ"ש אלמנה לכ"ג מ"ד אלמנה לכ"ג אבל זינתה לא מ"ט אתון הוא דשויתון פנויה ותניא כוותיה דר"י ומשמע דהלכה כר"י ולפיכך יש לתמוה על מה שפסק רבינו שאם זינתה חייבת חטאת. וי"ל דלא אתמר דר"י אלא אליבא דמתני' דאמרה שאם נשאת ע"פ ב"ד פטורה מן הקרבן אבל כיון דאסיקנא דליתא למתני' אלא אעפ"י שהורוה בית דין לינשא

חייבת בקרבן אף לרבי יוחנן אין חילוק בין זינתה לנשאת דבין בזו ובין בזו
חייבת בקרבן : **הבא על הנדה בשגגה וכו'.** בספ"ג דכריתות (דף י"ז) :

1 **הבא על אשתו שלא בשעת וסתה וראתה דם בשעת**
התשמיש. הרי אלו פטורין מקרבן חטאת מפני שזה כאנוס
הוא ולא שוגג. שהשוגג היה לו לבדק ולדקדק ואלו בדק יפה
יפה ודקדק בשאלות לא היה בא לידי שגגה ולפי שלא טרח
בדרישה ובחקירה ואחר כך יעשה צריך כפרה. אבל זה מה לו
לעשות הרי טהורה היתה ושלם בשעת וסתה בעל אין זה אלא
אנס. ולפיכך בין שנמצא דם על עד שלה בין שנמצא על עד שלו
פטורין. אבל אם עבר ובא עליה סמוך לוסת ודמה שיבעל
ויפרש קדם שתראה דם וראתה בשעת התשמיש. חביבין
בקרבן. שזו היא שגגה. לפיכך אם נמצא דם על עד שלו שניהם
טמאים וחביבין בקרבן. נמצא על עד שלה. אם קנחה עצמה
מיד כשפרש הבעל ולא שהתה שניהם טמאים וחביבין בקרבן.
ואם שהתה כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת
ותטל עד לבדק בו ואחר כך קנחה עצמה שניהן טמאים בספק
ופטורין מקרבן. ואם שהתה כדי שתירד מן המטה ותדיח את
פניה ואחר כך קנחה עצמה ונמצא דם. בעלה טהור :

כסף משנה **הבא על אשתו שלא בשעת וסתה וכו'.** בפ"ב דשבועות (דף י"ז
י"ח) : **ומ"ש אבל אם עבר ובא עליה סמוך לוסתה וכו'.** גם זה שם (דף י"ח)
אי שלא בשעת וסתה אנוס הוא. ומיהו אפשר דהא דחשיב ליה אנוס היינו
דוקא כשבדקה לפני תשמיש אבל אם לא בדקה קודם תשמיש לא חשיב ליה
אנוס דכיון שהוא ז"ל סובר שאם אין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק
ואפילו יש לה וסת דרך הצנועות לבדוק אפשר שאף בזו אם לא בדקה אינו
אנוס. **ומ"ש לפיכך אם נמצא על עד שלו וכו'.** משנה בפ"ב דנדה (דף י"ד).
ומ"ש ואם שהתה כדי שתושיט ידה וכו' ואם שהתה כדי שתירד מן המטה
וכו'. שם (דף ט"ו) בגמרא :

ז מי שעבר ובעל סמוך לנסת על דעת שתקדים ביאתו לראית הדם והרגישה האשה שנטמאת בשעת תשמיש ואמרה לו נטמאתי. הרי זה לא יפרש כשהוא מתקשה כמו שבארנו בהלכות אסורי ביאה. ואם לא ידע שאסור לפרש מיד ופרש כשהוא מתקשה חייב שתי חטאות. אחת על כניסתו שהרי בעל נדה ואחת על יציאתו שיציאתו הנאה לו כביאתו. במה דברים אמורים כשידע שאסור לבעל בשעת הנסת ודמה שתקדים בעילתו לראיתה ולא ידע שאסור לפרש מיד. שנמצאו לו שתי העלמות בשתי הבעילות. אבל אם לא ידע שאסור לבעל בשעת הנסת ולא ידע שאסור לפרש מן הטמאה מיד אף על פי שפרש מיד והוא מתקשה אינו חייב אלא חטאת אחת. מפני שכניסתו ויציאתו שהן בשתי בעילות בשגגה אחת הן ובהעלם אחת עשה הכל. והוא הדין בשאר העריות שאם שגג ובא על הערוה על דעת שהיא מתרת ונודע לו שהיא ערוה והוא בתוך התשמיש. לא יפרש מיד שיציאתו הנאה לו כביאתו. ואם לא ידע שאסור לפרש מיד ופרש והוא מתקשה אינו חייב אלא חטאת אחת. שהכל שגגה אחת היא:

כסף משנה מי שעבר ובעל וכו'. משנה פרק ב' דשבועות (דף י"ד ע"ב). ומה שכתב ואם לא ידע שאסור לפרוש מיד וכו' עד ובהעלם אחת עשה הכל. שם (דף י"ח). ומה שכתב והוא הדין בשאר העריות. פשוט הוא:

הלכות שגגות - פרק ששי

א דין שגגת המאכלות כדין שגגת הבעילות. לפיכך אם אכל אכילות הרבה משם אחד בהעלם אחת. אף על פי שיש ביניהן

ימים רבים אינו חַיב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת. כִּיצַד. אֲכַל חֶלֶב הַיּוֹם
וְאֲכַל חֶלֶב לְמַחֵר וְחֶלֶב לְמַחֵר בְּהֶעָלַם אַחַת. אֵף עַל פִּי שֶׁהוּ
בְּשִׁלְשָׁה תַּמְחוּיִין אִינוֹ חַיֵּב אֶלָּא אַחַת. אֲבָל אִם אֲכַל כְּזֵית חֶלֶב
וְנוֹדַע לוֹ וְחָזַר וְאֲכַל כְּזֵית חֶלֶב וְנוֹדַע לוֹ. חַיֵּב עַל כָּל אֲכִילָה
וְאֲכִילָה שֶׁהִידְעוֹת מְחַלְקוֹת הַשְּׂגָגוֹת. אֲכַל כְּחֲצֵי זֵית חֶלֶב וְחָזַר
וְאֲכַל כְּחֲצֵי זֵית חֶלֶב בְּהֶעָלַם אַחַת אֵף עַל פִּי שֶׁהוּ שְׁנֵי תַּמְחוּיִין
וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִפְסִיק בִּינֵיהֶן הָרִי אֵלּוֹ מְצַטְרֵפִין וּמְבִיא חֲטָאת.
שָׂאִין הַתַּמְחוּיִין מְחַלְקִין. וְהוּא שְׂלֵא יִשְׁהָה בִּינֵיהֶן יוֹתֵר מִכְּדֵי
אֲכִילַת שְׁלֹשׁ בֵּיצִים כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת מְאָכְלוֹת אֲסוּרוֹת.
שְׂכָשֵׁם שְׂמַצְטָרֵף הַשְּׂעוֹר לְמִזִּיד לְמַלְקוֹת כֶּךָ מְצַטְרֵף הַשְּׂעוֹר
לְשׁוֹגֵג לְקָרְבָּן :

כסף משנה **דין שגגת המאכלות וכו'.** משנה וגמרא פ"ג דכריתות (דף י"א
ט"ו): **ומ"ש אפילו הם בשלשה תמחויין.** שם במשנה א"ר יהושע דתמחויים
מחלקים ומשמע דר"ע פליג עליה וצריך טעם למה פסק כר"ע דתלמידיה הוא.
ומ"ש אבל אם אכל כזית חלב ונודע לו וכו'. פ"ד דכריתות (דף י"ז): במשנה:
אכל כחצי זית חלב וחזר ואכל כחצי זית חלב וכו'. משנה פ"ג דכריתות (דף
י"ח):

ב אֲכַל נוֹתֵר מִחֲמַשָּׁה זְבָחִים כְּזֵית מְכַל זֶבַח בְּהֶעָלַם אַחַת. אֵף
עַל פִּי שֶׁאֲכָלוּ בְּחֲמַשָּׁה תַּמְחוּיִין אִינוֹ חַיֵּב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת
שֶׁכָּלוּ שֵׁם אֶחָד הוּא וְהַתַּמְחוּיִין אֵינָן מְחַלְקִין. וְגוֹפֵי הַזְּבָחִים
אֵינָן מְחַלְקִין. שֶׁאֶחָד הָאוֹכֵל בְּשָׂר מִזְבָּחִים רַבִּים אוֹ מִזְבַּח
אֶחָד. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט חֲמֵשׁ זְבָחִים בַּחוּץ בְּהֶעָלַם אַחַת. אִינוֹ חַיֵּב
אֶלָּא חֲטָאת אַחַת. הֵא לָמָּה זֶה דוֹמָה לְמִשְׁתַּחֲוֶה לְחַמֵּשׁ צוּרוֹת
בְּהֶעָלַם אַחַת :

כסף משנה **אכל נותר מחמשה זבחים וכו'.** גם זה שם במשנה (דף ט"ז):
משמע דר"ע פליג ארי יהושע ופסק רבינו כר"ע אע"ג דתלמידיה הוא משום
שהשיב על דבריו ושתק. **ומ"ש וכן השוחט חמשה זבחים בחוץ וכו'.** שם
במשנה ששאל ר"ע והשיב ר' יהושע שחייב על כל אחד ואחד והביא ראייה
לדבר ואמרי' בגמרא שהקשה ר"ש על ראייתו:

ג הקיז דם לבהמתו וקבלו בשני כוסות ושתאן בהעלים אחת אינו מביא אלא חטאת אחת:

כסף משנה הקיז דם לבהמתו וכו'. בפ"ה דכריתות (דף כ"ב) פלוגתא דר"י ור"ל ופסק כר"י. אלא שיש לתמוה על מ"ש רבינו בהעלים אחת דמשמע הא בשתי העלמות חייב וא"כ הוי כר"ל והר"י קורקוס ז"ל האריך ביישוב תמיהא זו ובסוף הניח הדבר בצ"ע:

ד האוכל מאכלות הרבה משמות הרבה בהעלים אחת חייב על כל שם ושם. כיצד. כגון שאכל חלב ודם ונותר ופגול כזית מכל אחד ואחד בהעלים אחת מביא ארבע חטאות. וכן כל פיוצא באלו. וכן האוכל כזית אחד שנתקבצו בו שמות הרבה בהעלים אחת. אם נתקבצו באסור מוסיף או באסור כולל או באסור בת אחת חייב על כל שם ושם. לפיכך הטמא שאכל כזית חלב ונותר ביום הכפורים. מביא ארבע חטאות ואשם. חטאת אחת משום טמא שאכל קודש. ואחת משום אוכל חלב. ואחת משום אוכל נותר. ואחת משום יום הכפורים. והוא שיצטרף אכל אחר עם כזית זה עד שישלימו לככותבת. ומביא אשם ודאי למעילה שהרי נהנה מן ההקדש בשגגה:

כסף משנה האוכל מאכלות הרבה וכו'. משנה פרק שלישי דכריתות (דף יג):
וכן האוכל כזית אחד וכו' לפיכך הטמא שאכל כזית חלב והוא נותר וכו'.
משנה שם. ומ"ש והוא שיצטרף אוכל אחר עם כזית זה וכו'. שם (דף י"ד)
בגמרא וטעמא משום דאין חייב ביום הכפורים אלא על ככותבת:

ה האוכל ושותה ביום הכפורים בהעלים אחת אינו חייב אלא חטאת אחת. אכילה ושתיה אחת היא:

כסף משנה האוכל ושותה ביום הכפורים וכו'. משנה פרק בתרא דיומא (דף פ"א):

י העושה מלאכה ביום הכפורים שחל להיות בשבת חייב שתי חטאות מפני שהן שני אסורין הבאין כאחד :

כסף משנה העושה מלאכה ביום וכו'. ברייתא בס"פ גיד הנשה (דף ק"א):
ואע"פ שכבר כתב רבינו דין זה בפ"ד חזר ושנאו כאן לחלק בינו לבין אוכל
ושותה שקדם :

יז אכל כחצי זית חלב וכחצי זית דם בהעלים אחת אינו חייב קרבן. כשם שאין האסורין מצטרפין למלקות כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות כד אין מצטרפין לקרבן :

כסף משנה אכל כחצי זית חלב וכחצי זית דם וכו'. משנה פרק ג' דכריתות
(י"א):

ח אכל כחצי זית ונודע לו וחרז ושכח ואכל כחצי זית אחר בהעלים שני פטור. שהרי נודע לו בינתים ויש ידיעה לחצי שעור. וכן אם כתב אות אחת [בשבת] בשגגה ונודע לו וחרז ושכח וכתב אות שניה סמוכה לה בהעלים שני פטור מקרבן חטאת. וכן כל פיוצא בזה. וכן אם הוציא שתי אמות בשוגג ושתי אמות במזיד ושתי אמות בשוגג. אם בזריקה חייב. לא מפני שאין ידיעה לחצי שעור אלא מפני שאין בידו להחזירה. לפיכך לא הועילה לו הידיעה שבינתים. ואם בהעברה פטור שיש ידיעה לחצי שעור כמו שבארנו :

כסף משנה אכל כחצי זית ונודע לו וכו'. בסוף פרק הבונה (שבת דף ק"ה)
ובפרק ג' דכריתות (דף י"ו): פלוגתא דתנאי ופסק כחכמים : וכן אם הוציא
שתי אמות בשוגג וכו'. בסוף פרק הזורק (שבת דף ק"ב):

ט האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלים אחת ונודע לו על הראשון וחרז ונודע לו על השני מביא שתי חטאות שהידיעות מחלקות ואף על פי שעדין לא הפריש הקרבן. אבל אם נודע לו

על שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת מִבֵּיא חֲטָאת אַחַת. וְכֵן יֵרָאֶה לִּי שֶׁהוּא הַדִּין
בְּבַעֲיִלוֹת :

כסף משנה **האוכל כזית חלב וכו'.** בפירקא קמא כלל גדול (דף ע"א:) פלוגתא
דרבי יוחנן וריש לקיש ופסק כרבי יוחנן. וכתב רבינו שידיעות מחלקות כרב
אשי דאמר בתרווייהו פליגי ואף על פי שבגמרא דחו הכרע דרב אשי לא
שבקינן מאי דפשיטא לרב משום דילמא דקאמר גמרא בדרך דחייה. **ומה**
שכתב וכן יראה לי שה"ה בבעילות. כך היא הגירסא האמיתית ולא כנוסחא
דגריס בפעולות. מ"כ וכן הדין בבעילות ומביא שתי חטאות אף על פי
שהבעילות הם בגוף אחד והאכילה היא שני גופין. או נפרש מביא חטאת אחת
אף על פי שהבעילות א"א לעשותן בבת אחת והאכילה אפשר לאכול שני
זיתים בבת אחת ועלה על הדעת לומר דבעילות יתחייב שתים עכ"ל:

ב אֶכֶל כְּזֵית וּמִחֻצָּה בְּהֶעָלִם אַחַת וְנוֹדַע לוֹ עַל כְּזֵית וְחֹזֵר וְאָכַל
חֲצִי זֵית בְּהֶעָלְמוֹ שֶׁל שְׁנֵי. אֵינּוּ חֵיב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת. שְׂאִין
חֲצִי זֵית הָאֲחֵרוֹן מְצַטְרֵף לְרֵאשׁוֹן אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּהֶעָלְמוֹ
שֶׁהָרִי נוֹדַע לוֹ עַל מְקַצֵּת הָעֵלְמָה רֵאשׁוֹנָה :

כסף משנה **אכל כזית ומחצה וכו'.** שם בדף הנזכר אפילו לר"י:

יא אֶכֶל שְׁנֵי זֵיתֵי חֶלֶב בְּהֶעָלִם אַחַת וְנוֹדַע לוֹ עַל אַחַת מֵהֶן
וְחֹזֵר וְאָכַל כְּזֵית אַחַר בְּהֶעָלְמוֹ שֶׁל שְׁנֵי וְהֵבִיא חֲטָאת עַל
הָרֵאשׁוֹן. רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי מִתְּכַפְּרִין אָבֵל שְׁלִישִׁי לֹא נִתְּכַפֵּר. אֶלָּא
כְּשֵׁינֹדַע לוֹ עָלְיוֹ יָבִיא חֲטָאת אַחֶרֶת. הֵבִיא חֲטָאת עַל הַשְּׁלִישִׁי.
שְׁלִישִׁי וְשְׁנֵי מִתְּכַפְּרִין שְׁשֵׁנִיהֶם בְּהֶעָלִם אַחַת. וְרֵאשׁוֹן לֹא
נִתְּכַפֵּר בְּחֲטָאת זֹו. הֵבִיא חֲטָאת עַל הָאֶמְצָעִי. שְׁלֹשֶׁתָן
מִתְּכַפְּרִין. מִפְּנֵי שֶׁהָרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁלִישִׁי בְּהֶעָלְמוֹ שֶׁל אֶמְצָעִי.
וְכֵשֶׁינֹדַע לוֹ עַל הָרֵאשׁוֹן וְעַל הַשְּׁלִישִׁי אֵין צָרִיךְ לְהֵבִיא חֲטָאת
אַחֶרֶת :

כסף משנה **אכל שני זיתים חלב בהעלם אחת וכו' עד אינו צריך להביא חטאת**
אחרת. בדף הנזכר פלוגתא דאביי ורבא. ויש לתמוה על רבינו שלעיל בסמוך

פסק באוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני מביא שתי חטאות שהידיעות מחלקות והיינו כר"י וכאן כתב אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ונודע על אחד מהם וחזר ואכל כזית אחר בהעלמו של שני והביא חטאת על הראשון ראשון ושני מתכפרים אלמא שאינו חייב על שניהם אלא חטאת אחת אע"פ שנודע על הראשון וזה הפך מה שקדם ובפרק שאחר זה גבי מי שקצר וטחן בשגגת שבת וזדון מלאכות דבריו כיוצא מ"ש כאן גבי אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת שידיעות אינם מחלקות. וי"ל שסובר רבינו דהא דאמר ר"י באוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת שהידיעות מחלקות דוקא כשנודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני קודם שיביא קרבן כלל אבל אם כשנודע לו על הראשון הביא קרבן קודם שיוודע לו השני נתכפר לו על השני ואע"פ שיוודע לו אח"כ על השני אינו צריך להביא קרבן אחר כיון שבשעה שהקריב קרבן ראשון עדיין לא נודע מקרבן שני והיינו ההיא דאביי ורבא באכל שני זיתי חלב בהעלם אחת שאם הביא קרבן על הראשון ראשון ושני מתכפרים וכן ההיא דקצירה וטחינה. ולישנא דגמרא ולישנא דרבינו דייק כן דבההיא דר"י נקטו וחזר ונודע לו על השני ובההיא דאביי ורבא לא נקטו בגמרא וחזר ונודע ומאי דנקט רבא בקצר וטחן וחזר ונודע מפרש דחזר ונודע אחר שהביא קרבן אבל אם היה נודע על השני קודם שיקריב קרבן היה חייב שתים ובההיא סלקי דר"י ורבא תרווייהו כהלכתא ולא תיקשי לן הלכתא אהלכתא כדקשיא לפירש"י והתוספות. ואע"ג דבגמרא משמע דטפי עדיף לחיובי שתים בנודע לו אחר כפרה מבנודע לו קודם כפרה דאמרינן ור"ל הא כתיב על חטאתו והביא ההיא לאחר כפרה י"ל דההוא לר"ל אבל לר"י הוי איפכא דבנודע לו לאחר כפרה אינו חייב להביא עוד קרבן שכבר נתכפר. והוכרח רבינו לפרש כן מהטעמים שכתבתי דלא תיקשי הלכתא אהלכתא ומדיוקא דלישנא בגמרא דבדרישא נקט וחזר ונודע ובדאביי ורבא לא נקטיה, וזה מבואר מאד בדברי רבינו בפרק שאחר זה גבי מי שקצר וטחן וגם בפי' זה גבי הביא חטאת על הראשון גבי הביא חטאת על האמצעי. ולפי"ז מ"ש רבינו אבל אם נודע לו על שניהם כאחד מביא חטאת אחת כשנודעו לו שניהם קודם הקרבת הקרבן נודע לו על שניהם כאחד מיקרי ואע"פ שהיה שהות בין ידיעה לידיעה. וי"ל במ"ש רבינו וכשיוודע לו על הראשון והשלישי אינו צריך להביא אחרת שכיון שהקדים שנודע לו על אחת מהם וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני היאך אפשר לכתוב וכשיוודע לו על הראשון ולא הי"ל לכתוב אלא וכשיוודע לו על השלישי. וי"ל שרצה רבינו לכלול בדבריו גם כשלא נודע לו הראשון מעיקרא שאם הביא קרבן על האמצעי ואח"כ נודע לו מהראשון והשלישי שהוא פטור, ועי"ל דה"ק אם אחר שנודע לו על הראשון ואכל כזית בהעלמו של שני חזר ונעלם ממנו הראשון והביא חטאת על האמצעי נתכפר ואפילו שיחזור להודע לו על הראשון פטור ומה שי"ל עוד על

דין זה אכתוב בפרק שאחר זה גבי מי שקצר וטחן : **ומצאתי** שמורי הרב מו"ה יעקב בי רב ז"ל נשאל על לשון זה והשיב שהריטב"א השיג על רבינו וכתב בלשון הזה על מה שכתב הרמב"ם האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת וכו' דאמרינן פרק כלל גדול א"ל מסתברא בין בזו ובין בזו מחלוקת הילכך לר"י דקיי"ל כוותיה אפילו ידיעה גרידא מחלקת, ותמהני על הרמב"ם היכי מזכי שטרא לבי תרי שהרי הוא עצמו פסק כן ואע"פ כן כתב אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ונודע לו על אחד מהם וחזר ואכל כזית בהעלמו של שני והביא חטאת על הראשון ראשון ושני מתכפרים אבל שלישי לא נתכפר ואלבא דר"י דקיי"ל כוותיה אפילו שני מתכפר עכ"ל. ותמה מורי עליו למה לא השיג השגה זו יותר גדולה שאיך פסק הרמב"ם היפך כל העולם שאפילו ר"ל מודה שכפרה מחלקת וכתב עוד מה שאפשר לומר בזה הלשון כדי לתקנו וקודם שאפרש פירושו ראוי לדקדק שני דברים באלו השני פסקים. בפסק האחד כתב האוכל כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת וכו' ובפסק השני אמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת וראוי לשאול למה נקט כזית חלב וכזית חלב בהעלם אחת ולמטה אמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ובגמרא כתוב בשני המאמרים אכל שני זיתי חלב בהעלם אחת. ועוד יש להקשות בזה הפסק האחרון שכתב וז"ל הביא חטאת על האמצעי שלשתן מתכפרים וכו' וכשיוודע לו על הראשון ועל השלישי אין צריך להביא חטאת אחרת והא כשהביא קרבן על האמצעי כבר היה יודע מאכילת הראשון ובהעלמו של שני וידיעת הראשון אכל הזית השלישי לכן אני אומר שהזיתים שדיבר בהם רבא אכל השנים זה אחר זה בסמוך באכילה אחת ר"ל שלא היה הפרש זמן בין אכילת הראשון לשני וכשאכל הג' בהעלמו של שני ידע את שתיהן בבת אחת האמצעי והשלישי. **ומ"ש הרמב"ם הביא קרבן על תלוי הדבר** או יביא קרבן אחד של שגגת שבת ויתכפר על כלם כי היכי דאם הביא קרבן על זית האמצעי של חלב האמצעי שיתכפרו כלם ואם הביא קרבן על הזית הראשון או על השלישי צריך שתי חטאות. ודע שכפי הנושא שהוא עמוק וזר להתיישב אלו הפסקים של הרמב"ם שא"א ליישבו אלא בזה האופן ואם תעיין היטב במה שכתבתי שבודאי צ"ע גדול תמצא שהוא דבר נאה ומתוקן כדי ליישב כוונת הרמב"ם ולא יהיה סותר קצתו אל קצתו עכ"ל :

יב **מִי שֶׁאָכַל חֲתִיכָה מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם אָכַל חֶלֶב או שֶׁמֶן וְאָכַל חֲתִיכָה אַחֶרֶת מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם אָכַל חֶלֶב או שֶׁמֶן וְאַחַר כֵּן נִוְדַע לוֹ בְּוַדָּאִי שֶׁחֶלֶב אָכַל בְּרֵאשׁוֹנָה וּבְשֵׁנִיָּה. אֵינּוּ חֲזֵב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת. שֶׁיְדִיעַת סַפֵּק שֶׁהִיָּתָה לוֹ בִּינְתֵימָם אֵף עַל פִּי שֶׁמְחַלֵּקֶת לְאַשְׁמוֹת אֵינָה מְחַלֵּקֶת לְחֲטָאוֹת :**

כסף משנה מי שאכל חתיכה משתי חתיכות וכו'. בפ"ד דכריתות (דף י"ח):
ת"ר אכל ספק חלב ונודע לו רבי אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל
אחד ואחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד ר"י בר יהודה ור"א ור"ש
אומרים אינו מביא אלא אשם תלוי אחד וכו' א"ר זירא כך שנה רבי ידיעות
ספק מחלקות לחטאת רבא אמר אין ידיעות ספק מחלקות לחטאת אלא ה"ק
כשם שאם היתה לו ידיעת ודאי מביא חטאת על כל אחד ואחד כך אם היתה
לו ידיעת ספק מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד ופירש"י ונודע לו שספק הוא
כשם שאם יודע לו באחרונה שכלם חלב ודאי היה מביא חטאת על כל אחד
ואחד דידיעות ספק שבינתיים מחלקות לחטאת דלא הוי העלם אחד כך מביא
אשם תלוי על כל אחד כל זמן שלא נודע לו ידיעה ודאית כאן שנה רבי
כדפרישית. ואמרינן תו בגמרא אמר ר"ל ידיעת ספק מחלקות לחטאת אמר
ר"י אין ידיעות ספק מחלקות לחטאות אלא ה"ק כשם שאם היתה לו ידיעת
ודאי מביא חטאת על כל אחד ואחד כך אם היתה לו ידיעת ספק מביא אשם
תלוי על כל אחד ואחד בשלמא לר"י היינו דתני לאשם כחטאת אלא לר"ל
חטאת כאשם מיבעי ליה קשיא ומשמע לרבינו דהלכה כרבי מדשקלי וטרו
אמוראי לפרושי טעמיה וכרבא דבתרא הוא וכו' ר"ל ועוד דהא
אסיקנא לר"ל בקשיא:

הלכות שגגות - פרק שביעי

א המשתחוה לעבודה זרה ונסד וקטר וזבח בהעלם אחת חגיב
ארבע חטאות. וכן אם פער עצמו לפעור וזרק אבן למרקוליס
בהעלם אחת. חגיב שתיים. וכן כל פיוצא בזה יהא חגיב על כל
עבודה ועבודה. במה דברים אמורים בשהזיד בעבודה זרה
ושגג בעבודות אלו. אבל אם הזיד בעבודות אלו ושגג בעבודה
זרה אינו חגיב אלא חטאת אחת. כיצד. ידע שזו עבודה זרה
ושאסור לעבדה אבל לא ידע שהשתחויה והנסוד עברה
והשתחוה ונסד חגיב שתיים. ידע שאלו עבודות הן ואסור לעבד

בְּהוֹן לְאֵל אַחֵר וְלֹא יָדַע שְׂזוֹ עֲבוֹדָה זָרָה לְפִי שְׁלֹא הִיְתָה שָׁל כְּסָף
וְזָהָב וְעָלָה עַל דַּעְתּוֹ שְׁאִין קְרוּיִין עֲבוֹדָה זָרָה אֶלָּא שָׁל כְּסָף
וְזָהָב וְעֲבָדָה בְּכָל הָעֲבוֹדוֹת אֵינּוּ חֵיֵב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת :

כסף משנה **המשתחוה לע"ז וכו'.** בפי' ד' מיתות תני ר' זכאי קמיה דר"י זיבח וקיסר וניסך והשתחוה בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת א"ל פוק תני לברא ורב יוסף סבר כר"י ואמרינן בתר הכי דר' אמי ס"ל כר' זכאי ואביי דבתראה הוא פליג עליה הילכך קם לה הלכתא כר"י. **ומה שכתב בד"א בשהזיד בע"ז וכו'.** שם אמרינן ועשה מאחת מהנה וכו' אחת שהיא הנה זדון ע"ז ושגגת עבודות הנה שהיא אחת שגגת ע"ז וזדון עבודות האי שגגת ע"ז היכי דמי ואסיקנא באומר מותר ואע"ג דבתר הכי אמרינן דלא מצית מוקמת האי קרא בע"ז מ"מ דינא קושטא הוא דזדון ע"ז ושגגת עבודות אינו חייב אלא אחת ושגגת ע"ז וזדון עבודות חייב על כל אחת ואחת :

ב כָּל גְּדוֹל אָמְרוּ בְּשַׁבַּת כָּל הַשּׂוֹכֵחַ עֵקֶר שַׁבַּת וְשָׂכַח שְׁנַצְטוּוּ
יִשְׂרָאֵל עַל הַשַּׁבַּת. או שְׁנַשְׁבָּה וְהוּא קָטָן לְבִין הָעֲכוּוֹ"ם או נְתַגִּיר
קָטָן וְהוּא בִין הָעֲכוּוֹ"ם. אָף עַל פִּי שְׁעֵשָׂה מְלָאכוֹת הֲרַבָּה
בְּשַׁבָּתוֹת הֲרַבָּה אֵינּוּ חֵיֵב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת שְׁהַכַּל שְׁגָגָה אַחַת
הִיא. וְכֵן חֵיֵב חֲטָאת אַחַת עַל כָּל חֶלֶב שְׁאָכַל וְחֲטָאת אַחַת עַל
דָּם שְׁאָכַל. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה בְּעֲבוֹדוֹת אֱלֹו. וְכָל הַיּוֹדֵעַ עֵקֶר
שַׁבַּת אֲבָל שָׂכַח שְׁהִיּוֹם שַׁבַּת וְדָמָה שְׁהוּא חֵל אָף עַל פִּי שְׁעֵשָׂה
בוֹ מְלָאכוֹת הֲרַבָּה חֵיֵב חֲטָאת אַחַת עַל הַיּוֹם כְּלוֹ וְכֵן חֲטָאת עַל
כָּל שַׁבַּת וְשַׁבַּת שְׁשַׁגְגָּ בּוֹ :

ג וְכָל הַיּוֹדֵעַ שְׁהִיּוֹם שַׁבַּת וְשַׁגְגָּ בְּמְלָאכוֹת וְלֹא יָדַע שְׁמְלָאכוֹת
אֱלוֹ אֲסוּרוֹת או שְׁיָדַע שְׁהוֹן אֲסוּרוֹת וְלֹא יָדַע שְׁחֵיבִין עֲלֵיהוֹן
כָּרַת וְעֵשָׂה מְלָאכוֹת הֲרַבָּה. חֵיֵב חֲטָאת עַל כָּל אֵב מְלָאכָה
וּמְלָאכָה. אֲפִלוֹ עֵשָׂה הָאֲרַבְעִים חֲסֵר אַחַת בְּהָעֵלִם אַחַת מִבִּיא
שְׁלִשִׁים וְתִשַׁע חֲטָאוֹת :

כסף משנה **(ב-ג) כלל גדול אמרו וכו'.** משנה ר"פ כלל גדול (דף ס"ו:). **ומ"ש**
או שנשבה והוא קטן לבין העכו"ם או נתגייר והוא בין העכו"ם. שם רב

ושמואל ור"י ור"ל ופסק כרב ושמואל וכבר כתבתי הטעם בפ"ב. ויש לתמוה על מ"ש רבינו שנתגייר קטן דאפילו גדול נמי אפשר שלא ידע מצות שבת. וי"ל משום דאם נתגייר גדול ודאי שהודיעוהו מצות שבת אבל גר קטן שמטבילין אותו ע"ד ב"ד א"צ להודיעו. ומ"ש וכל היודע עיקר שבת וכו' וכל היודע שהיום שבת וכו'. שם במשנה. ומ"ש או ידע שהן אסורות ולא ידע שחייבים עליהם כרת. נתבאר בפ"ב: מצאתי כתוב שנשאל ה"ר אברהם בנו של רבינו על לשון זה בשלמא בבא דסיפא לא קשיא לי דהיינו זדון שבת ושגגת מלאכות אלא בבא דרישא לא ידע לה לשבת אלא בעשה ואפ"ה חייב על כל אחת ואחת ואנן לא אשכחן זדון שבת אלא בלאו מדאותביה לר"ל שישגוג בלאו וכרת מהא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מניינא למה לי וכו' והיכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות בשלמא לר"י דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דינע לשבת בלאו אלא לר"ל דאמר עד שישגוג בלאו וכרת דינע לה בשבת במאי ואוקימנא דינע לה בתחומין ואליבא דר"ע ואי ידיעת עשה שמה ידיעה נוקמה כגון שידע לשבת בעשה ולא תידוק מדקאמר ז"ל ולא ידע שמלאכות אלו אסורות אבל יודע הוא במלאכות אחרות שהרי חזר ואמר אפילו עשה הל"ט בהעלם אחת חייב ל"ט חטאות מכלל שידיעת עשה שמה ידיעה ובתחומין ואליבא דר"ע ליכא לאוקומה דלית הלכתא כוותיה ואי אמרת כגון שידע שיש מלאכות אסורות ולא ידע שאלו הל"ט הן האסורות אין זה אלא אבות מלאכות דאלת"ה אמאי לא משכחת לה אלא בתחומין ואליבא דר"ע נוקמה לשגגת מלאכות כגון שלא ידע שאלו הל"ט הן האסורות ומדלא משנינן הכי ש"מ דל"ש הכי ול"ש הכי זדון שבת הוא ולא עוד אלא אפ"י תימא דס"ל כר"ע הא לא אזלא אלא כר"ל ובבא דסיפא דקאמר ז"ל או שידע שהן אסורות ולא ידע שחייבים עליהם כרת אתי לר"י דאמר כגון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו דאי כר"ל הא אמרת עד שישגוג בלאו וכרת ומייתי לה קרא מאשר תעשינה בשגגה וא"כ ה"ל חדא כר"ל וחדא כר"י. והשיב לעולם ידיעת עשה לא שמה ידיעה ולא פסק אלא כר"י ובבא דרישא לא קשיא שדבריו ז"ל מדוקדקים ולא ידע שמלאכות אלו אסורות ואפשר דינע במלאכות אחרות ודקשיא לך מדאמר בסוף אפילו עשה הארבעים חסר אחת וכו' אבבא דסיפא קאי דאמר או שידע שהן אסורות ולא ידע שחייבין עליהן כרת א"נ ידע לה בתולדות ושגג באבות כולן כגון דינע שהצר בכלי צורה עובר על לא תעשה כל מלאכה שניכרת לו מלאכה זו שהיא מלאכה ושגג באב עצמו שאין המכה בפטיש אסור ולא ניכר לו ענין המלאכה בזו וכן כל כיוצא בזה ולפי זה הפירוק ליכא קושיא אפילו נאמר דאתרי בבי קאי כשאמר אפילו עשה הארבעים חסר אחת. ואפשר לפרק פירוק אחר כדאמרת כגון שידע שיש בה מלאכות אסורות ולא ידע שאלו הם הל"ט ודקשיא לך א"כ אמאי לא פריק הגמרא הכי אליבא דר"ל טעמא דמילתא

משום דר״ש ס״ל עד שישגוג בלאו וכרת ולפיכך נסיב הגמרא אליביה מידי דלית ביה כרת כלל דהוא תחומין ואליבא דר״ע, א״נ חדא מגו תרתי אשמעינן ולא משום דלא פריק בגמרא הכי נימא דכה״ג זדון מלאכות כדאמרת דלעולם אי אפשר שיהיה זדון מלאכות שלפי זה הפירוק המלאכות שידע השבת בהם והם שעלו בדעתו אינם מלאכות כלל דאבות מלאכות ארבעים חסר אחת ותו ליכא ואלו הארבעים חסר אחת שהן מלאכות הרי שגג בהן ולא ידע שהן אסורות לא הן ולא תולדותיהן עכ״ל:

ד שְׂכַח שְׁהִיּוֹם שַׁבָּת וְשָׁגַג אָף בְּמַלְאכוֹת וְלֹא יָדַע שְׂמַלְאכוֹת אֵלּוּ אֲסוּרוֹת אֵינּוּ חַיֵּב אֶלְא חֲטָאת אַחַת :

כסף משנה שְׂכַח שֶׁהִיּוֹם שַׁבָּת וְשָׁגַג אָף בְּמַלְאכוֹת וְכוּ'. שם (דף ע'): ואסיקנא לא שנא ופירש רש״י ואינו חייב אלא אחת:

ה הָעוֹשֶׂה אָב וְתוֹלְדוֹתָיו בְּהֶעֱלֵם אַחַת אֵינּוּ חַיֵּב אֶלְא חֲטָאת אַחַת. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר הָעוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת הֶרְבֵּה שֶׁל אָב אֶחָד שְׂאֵינּוּ חַיֵּב אֶלְא חֲטָאת אַחַת :

כסף משנה הָעוֹשֶׂה אָב וְתוֹלְדוֹתָיו וְכוּ'. בספ״ג דכריתות (דף ט״ז). במשנה פלוגתא דר״א ור״ע ופסק כר״ע:

ו עָשָׂה תוֹלְדָה שֶׁל אָב זֶה וְתוֹלְדָה שֶׁל אָב זֶה בְּהֶעֱלֵם אַחַת. יִרְאֶה לִּי שֶׁהוּא חַיֵּב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת :

כסף משנה וּמ״ש עָשָׂה תוֹלְדָה שֶׁל אָב זֶה וְכוּ' יִרְאֶה לִּי שֶׁהוּא חַיֵּב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת. מצאתי כתוב שנשאל ה״ר אברהם בנו של רבינו למה אמר יראה לי והלא גמרא ערוכה בריש ב״ק מאי איכא בין אב לתולדה נ״מ דאי עביד שני אבות בהדי הדדי א״נ שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתי א״כ מאי יראה לי דקאמר. והשיב לא אמר בגמרא שתי תולדות של שני אבות ולפיכך אמר יראה לי שאפשר לומר דהאי דאמרינן בגמרא שתי תולדות של אב אחד לאו אליבא דהלכתא ואפשר שנתעלם זה המקום ממנו ז״ל בעת שכתב יראה לי ומ״מ הדין אמת ואליבא דהלכתא עכ״ל. ואני שמעתי ולא אבין מ״ש שאפשר לומר דהא דאמרינן בגמרא שתי תולדות של אב אחד שהרי מק״ו יש לחייב על שתי תולדות משני אבות. והר״י קורקוס ז״ל כתב שיש לדחוק שכתב כן

רבינו מפני שיש תולדה דשייכא לשני אבות ואם התרו בו משום זה או משום זה חייב כגון משמר דאי אתרו ביה משום בורר חייב ומשום מרקד חייב והשתא אם עשה תולדה מאחת מאלו השני אבות ועשה גם תולדה זו דשייכא לאב של התולדה האחרת ולאב אחר גם כן סדי"א שלא יתחייב אלא אחת כיון ששתי התולדות מאב אחד הם קמ"ל כיון שאחת מהן שייכא גם לאב אחר חייב שתיים ושדינן זו בתר האב האחר והרי הם של שתי אבות. מ"מ דוחק לפרש כן דלא הוה סתים רבינו. והיותר קרוב אצלי שלא היה גורס בגמ' אי"נ שתי תולדות בהדדי הדדי ולכך כתב יראה לי עכ"ל:

ז עֲשֵׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת. כְּגוֹן שְׁזָרַע וְהִבְרִיךְ וְהִרְכִּיב בְּהֶעֱלִים אַחַת אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא חֲטָאת אַחַת. וְכִבֵּר נִתְבְּאֵר בְּהִלְכוֹת שַׁבַּת הָאֲבוֹת וְהַתּוֹלְדוֹת וְהַמְּלָאכוֹת שֶׁהֵן מֵעֵין אֲבוֹת:

כסף משנה עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת וכו'. משנה פרק כלל גדול העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת:

ח עֲשֵׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת בְּשַׁבְּתוֹת הַרְבֵּה בֵּין בְּזָדוֹן שַׁבַּת וְשִׁגְגַת מְלָאכוֹת בֵּין בְּשִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלָאכוֹת חֵיב עַל כָּל מְלָאכָה וּמְלָאכָה. כִּי צַד. יָדַע שֶׁהַיּוֹם שַׁבַּת וְזָרַע בּוֹ מִפְּנֵי שְׁלֹא יָדַע שֶׁהִזְרִיעָה מְלָאכָה. וְכֵן בְּשַׁבַּת שֶׁנִּיָּה יָדַע שֶׁהוּא שַׁבַּת וְנִטַּע בָּהּ מִפְּנֵי שְׁלֹא יָדַע שֶׁהִנְטִיעָה אֶסוּרָה מְשׁוּם מְלָאכָה. וְכֵן בְּשַׁבַּת שְׁלִישִׁית הַבְּרִיךְ מִפְּנֵי שְׁלֹא יָדַע שֶׁהַבְּרִכָּה מְלָאכָה. חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת אֶף עַל פִּי שֶׁהִיא מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת. מִפְּנֵי שֶׁהַשַּׁבְּתוֹת כְּגוֹפִין מְחֻלְקִין:

כסף משנה עשה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבתות הרבה וכו'. משנה בספ"ג דכריתות שם אמר ר"ע שאלתי את ר"א העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחת מהו חייב אחת על כולן או אחת על כל אחת ואחת אי"ל חייב על כל אחת ואחת ואיפליגו אמוראי בפירושא דמתנ"י ורב חסדא אמר זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו ר"ע ס"ל דכגופין דמיין וכי בעי מיניה שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים אי הויין ידיעה לחלק ופשט ליה ימים שבינתיים דהויין ידיעה

לחלק וקביל מיניה ופסק רבינו כוותיה משום דאותביה לרבא ואע"ג דשני שינויי דחיקי נינהו ועוד דשמואל סבר כרב חסדא כדפירשיי:

ט שגג שְהִיּוּם שַׁבַּת וְזָרַע בּוֹ וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהִזְרִיעָה מְלֹאכָה. וְכֵן בְּשַׁבַּת שְׁנִיָּה שָׁכַח שֶׁהוּא שַׁבַּת וְנָטַע בּוֹ וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהִנְטִיעָה מְלֹאכָה. וְכֵן בְּשְׁלִישִׁית שָׁכַח שֶׁהוּא שַׁבַּת וְהִבְרִיךְ אֶף עַל פִּי שְׂוִידֵעַ שֶׁהִבְרַךְהָ מְלֹאכָה. הֵרִי זֶה חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. שֶׁהֵימִים שָׁבִין שַׁבַּת לְשַׁבַּת הֵרִי הוּן כִּי־דִיעָה אַחַת לְחֵלֶק :

י מִי שֶׁקָּצַר וְטָחַן כְּגִרוּגְרָת בְּשִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלֹאכּוֹת שְׂאִינוֹ חַיֵּב אֶלֶּא חֲטָאת אַחַת. וְחִזַּר וְקָצַר וְטָחַן כְּגִרוּגְרָת בְּזָדוֹן שַׁבַּת וְשִׁגְגַת מְלֹאכּוֹת שֶׁהוּא חַיֵּב עַל כָּל מְלֹאכָה וּמְלֹאכָה. וְנוֹדַע לוֹ עַל קְצִירָה שֶׁל שִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלֹאכּוֹת. קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה וְטָחִינָה גּוֹרְרַת טָחִינָה וְכֹאֲלוֹ עָשָׂה אֶרְבַּעַתָּן בְּשִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלֹאכּוֹת שְׂאִינוֹ חַיֵּב אֶלֶּא חֲטָאת אַחַת. וְכִיּוֹן שֶׁהִקְרִיב חֲטָאת זֹו נִתְכַּפֵּר לוֹ עַל הַכֹּל. וְכִשְׂיִדְעַם אַחַר כֵּן אִינוֹ צָרִיךְ לְהִבִּיא חֲטָאת אַחֶרֶת. אֲבָל אִם נוֹדַע לוֹ תְּחִלָּה עַל קְצִירָה שֶׁל זָדוֹן שַׁבַּת וְשִׁגְגַת מְלֹאכּוֹת וְהִקְרִיב חֲטָאת. נִתְכַּפֵּר לוֹ עַל זֹו הַקְּצִירָה שֶׁנוֹדַע לוֹ עָלֶיהָ וְעַל הַקְּצִירָה וְהִטָּחִינָה שֶׁל שִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלֹאכּוֹת. מִפְּנֵי שֶׁשְׁנִיָּהֵן כְּמְלֹאכָה אַחַת וְנִגְרְרָה קְצִירָה וְטָחִינָה עִם הַקְּצִירָה וְתִשָּׂאֵר הִטָּחִינָה שֶׁל זָדוֹן שַׁבַּת עַד שְׂיִנְדַע לוֹ עָלֶיהָ וַיָּבִיא חֲטָאת שְׁנִיָּה. קָצַר כְּחֻצֵי גְרוּגְרָת בְּשִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלֹאכּוֹת וְחִזַּר וְקָצַר כְּחֻצֵי גְרוּגְרָת בְּזָדוֹן שַׁבַּת וְשִׁגְגַת מְלֹאכּוֹת הֵרִי אֵלּוֹ מִצְטָרְפִין. קְצִירָה גּוֹרְרַת קְצִירָה. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה בְּשִׂאָר מְלֹאכּוֹת :

כסוף משנה מִי שֶׁקָּצַר וְטָחַן כְּגִרוּגְרָת בְּשִׁגְגַת שַׁבַּת וְזָדוֹן מְלֹאכּוֹת וְכוּ'. מִימְרָא דְרַבָּא פֶּרֶק כֻּלָּל גְּדוּל (דף ע' :). וְדַע דְאִמְרִינָן הֵתֵם בְּגַמִּי (דף ע"א) עַל הָא דְרַבָּא וּמִי אֵית לִיה לְרַבָּא גְרִירָא וְהָא אֶתְמַר אַכֵּל שְׁנֵי זִיתֵי חֵלֶב בַּהֶעֱלַם אַחַת וְנוֹדַע לוֹ עַל אַחַד מֵהֶם וְחִזַּר וְאֶכֶל כְּזִית בַּהֶעֱלַמוֹ שֶׁל שְׁנֵי אִמְרָא רַבָּא הִבִּיא קֶרֶבֶן עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְשְׁנֵי מִתְכַּפְרִים שְׁלִישִׁי אִינוֹ מִתְכַּפֵּר וְכוּ' אִבִּי אִמְרָא אִפִּילוֹ הִבִּיא

קרבת על אחד מהם נתכפרו כלם בתר דשמעה מאביי סברה א"ה טחינה נמי תגרר לטחינה גרירא אית ליה גרירא דגרירא לית ליה. ומשמע דהדר ביה רבא לגבי אביי ואמר אפילו הביא קרבן על אחד מהם נתכפרו כולם וכן פירש"י וא"כ יש לתמוה על רבינו שבפרק הקודם לזה פסק כההיא דאכל שני זיתי חלב בהעלם אחת כדהוה אמר רבא שאם הביא חטאת על הראשון ראשון ושני מתכפרים שלישי אינו מתכפר וכיון דאמרינן דהדר ביה רבא לגבי אביי ה"ל למפסק שאפילו הביא קרבן על אחד מהם נתכפרו כלם. ועוד קשה ששני פסקים אלו סותרים זה את זה שאם אתה אומר בדין של פרק זה שקצירה גוררת קצירה וטחינה שעמה צריך אתה לומר בדין שבפרק שקודם זה שאפי' הביא קרבן על אחד מהם נתכפרו כלם והיאך לא פסק רבינו כן וה"ז כמזכי שטרא לבי תרי. ולתרץ זה י"ל היכי קאמר בתר דשמעה מאביי סברה ה"ל למימר הדר ביה רבא מההיא ולכן סובר רבינו שאין לפרש דהדר ביה רבא אלא ה"ק כששמע רבא שאביי סובר כמה גדול כח גרירא לדעתו שאפילו הביא קרבן על אחד מהם נתכפרו כלם סבר דמהניא גרירא לקצירה וטחינה שעמה אבל לא חשיב כח גרירא כ"כ שיועיל כאוכל שני זיתי חלב שאפילו הביא קרבן על אחד מהם נתכפרו כלם. וטעם יש בדבר לחלק בין גרירא זו לגרירא זו שבענין קצירה וטחינה שפיר שייך ביה למימר גרירא דכיון דבשגגת שבת נעשו שתיהם ה"ל כדבר אחד אבל אוכל שני זיתי חלב בהעלם אחת ההעלם אינו מצוי שיעלם ממנו שהחלב אסור אבל ההעלם הראוי הרגיל וההוה הוא שיעלם ממנו שזה חלב ויסבור שהוא שומן וא"כ כשאכל כזית חלב זה וסבור שהוא שומן ואח"כ אכל כזית חלב זה וסבור שהוא שומן הרי הם כשני דברים ואע"פ שמתכפרים שניהם בקרבן אחד מ"מ לא חשיבי כ"כ כדבר אחד לשיתכפר בקרבנו של ראשון השלישי שלא היה בהעלמו אע"פ שהיה בהעלמו של שני: **ומצאתי** למורי הרב מהר"י בי רב ז"ל שנשאל ממנו לשון זה של רבינו והשיב שהריטב"א הוקשה לו והניח הדבר בצ"ע ושהוא ז"ל נראה לו ליישב זה כשנאמר שאע"פ שבגמ' הקשו מרבא לרבא והמתרץ הודה לדבריו זהו מפני שרצה להודות לו הקדמתו וכוונתו לומר אפילו שאודה לך שהנושאים שוים אומר לך ששמעה מאביי קבלה מיניה והדר ביה, אבל האמת הוא שהקושיא מתחלה אינו קושיא ולא דמי כלל שמי שיאמר שהעושה קצירה וטחינה בשגגת שבת אין בכאן אלא מעשה אחד שהשגגה לא היתה אלא בשסבר שלא היה שבת ואין שם אלא מעשה אחד שהוא שגגת שבת אבל באכל שני זיתי חלב יש שם שני מעשיות ומפני זה כשאנו אומרים שהקצירה גוררת קצירה וטחינה שעמה אין זה גרירא שהכל הוא דבר אחד שכיון שנתכפר שגגת שבת כל מה שעשה ג"כ מתכפר שהכל הוא מעשה אחד ואינו גרירא שהכל הוא אחד אבל בענין שני זיתי חלב שאכל בהעלם אחת ונודע לו על הראשון ואכל השלישי בהעלם השני למה יתכפר השלישי בשביל השני והקרבת לא נעשה

בשביל השני אלא בשביל הראשון ומפני שהיה בהעלמו מתכפר השני עכ"ל: **ונסתייע** מדברי המאירי. והר"י קורקוס ז"ל כתב שאפשר שמה שתירצו כן היינו משום דסברי דהפרשות דוקא מחלקות הילכך הכא דלא הויא אלא ידיעה לחודה לא עדיפא מההיא דקצר וטחן ואיצטריך לומר דהדר ביה אבל כיון דאסיקנא דידיעות לחודייהו מחלקות ר"ל בנודע ונודע א"כ מינה דידיעה דידע קודם זית שלישי חשיבא טובא ומחלקת טובא לבטל טעם גרירה. ואפשר עוד שסובר רבינו דבתר דאקשו מטחינה ותירצו גרירה אית ליה גרירה דגרירה לית ליה אין אנו צריכין עוד לומר דהדר ביה אלא אמרינן ההיא דזית שלישי אינו מתכפר עם הראשון משום דחשיב גרירה לגרירה דזית שני נקרא גרירה עם הראשון כמו שנתבאר ממ"ש שהקציר' גוררת קצירה וכיון ששלישי אינו בהעלמו של ראשון חשיבא כגרירה לגרירה ודוקא גבי נושא דידן נפטר שהרי ברישא מחשיבים ארבעתן כשגגה אחת דוק ותשכח עכ"ל. וכתב עוד וז"ל וכתב רבינו ונודע לו על קצירה של שגגת וכו' ואילו במימרא אמרו על קצירה וטחינה כבר פירש"י דעל קצירה או על טחינה קאמר ואין צריך לידיעת שתיהן וכיון שהם בהעלם אחת כל שנודע לו על אחת כנודע על שתיהן דמי ושתיהן גוררות שתיים השניות וזה דעת רבינו עכ"ל. על מ"ש רבינו קצר כחצי גרוגרת וכו' מצאתי כתוב בספר אחר כלשון הזה כתב הראב"ד אנו אין לנו אלא לחטאות ולא מצטרפי עכ"ל. וכבר כתבתי טעם לדברי רבינו:

יא הַמִּתְכַּוֵּן לְחֹתֵךְ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחֹתֵךְ אֶת הַמְּחֻבָּר אֶף עַל פִּי שְׁנֵתִכּוֹן לְחֹתִיכָה הוֹאֵיל וְלֹא עָשָׂה מְחֻשְׁבְּתוֹ פְּטוֹר מִן הַחֻטָּאת שָׁזָה כְּמִתְעַסֵּק וְלֹא אָסְרָה תוֹרָה אֶלָּא מְלֹאכֶת מְחֻשְׁבֶּת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ כְּמָה פְּעָמִים :

כסף משנה המתכוין לחתוך את התלוש וכו'. בפרק כלל גדול (דף ע"ב:) ובפרק ב' דכריתות (דף י"ט) פלוגתא דאביי ורבא ופסק כרבא:

יב החֹתֶה גְּחָלִים בְּשֶׁבֶת שֶׁהוּא מְכַבֵּה אֶת הָעֲלִיּוֹנוֹת וּמִדְּלִיק אֶת הַתְּחִתּוֹנוֹת אִם נִתְכַּוֵּן לְכַבּוֹת וּלְהַבְעִיר חֵיב שְׁתִּים. חֹתֶה גְּחָלִים לְהַתְחַמֵּם מֵהֶם וְהַבְעִרוּ מֵאֲלִיָּהוּן חֵיב שְׁתִּים מִפְּנֵי שְׁמִלְאָכָה שְׁאִינָה צְרִיכָה לְגוּפָה חֵיב עָלֶיהָ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת שֶׁבֶת. וּכְשֶׁם שְׁחֵיבִין עַל זְדוּנָה כְּרַת כֶּךָ חֵיב עַל שְׂגָתָה קָרְבָן חֻטָּאת :

כסף משנה החותה גחלים בשבת שהוא מכבה את וכו'. בספ"ד דכריתות (דף כ') ואע"ג דאיפליגו תנאי בברייתא במלתא היכא דנתכוון לכבות ולהבעיר כ"ע ל"פ דחייב ופירש"י החותה ממלא כלים מצבור הגחלים מכבה העליונות שעכשיו נעשות תחתונות וכבות מחמת משא של עליונות ומבעיר התחתונות מחמת משא שהיא עליהן וכשהן עכשיו עליונות מתבערות: **חתי גחלים להתחמם מהם וכו'.** גם זה שם ופירש"י שאינה צריכה לגופה כגון זה שאינו צריך להבעיר אלא להתחמם בחתייתן ומ"מ ידוע היה שיתבערו וע"מ כן עשה והוי ליה מתכוין מיהו מלאכה שאינה צריכה לגופה הויא הך הבערה עכ"ל. ורבינו מפרש לה דחייב שתים משום מכבה ומבעיר ותמיהא לי שכתב בסמוך שאם נתכוון לכבות ולהבעיר חייב שתים הא אם לא נתכוון לא והכא אם נתכוון היינו הך ועוד למה איצטריך לומר שחייב משום דמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה תיפוק ליה מפני שהוא מתכוין ואם אינו מתכוין אמאי חייב וצ"ע ואפשר לומר שמאחר שהוא יודע שודאי יתבערו הוי כפסיק רישיה:

הלכות שגגות - פרק שמיני

א כָּל חֵטָא שְׁחֵיבִין עַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת קְבוּעָה חֵיבִין עַל לֹא הוֹדַע שְׁלוֹ אִשָּׁם תְּלוּי. וּמְהוּ לֹא הוֹדַע. אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם שָׁגַג בְּדָבָר זֶה אוֹ לֹא שָׁגַג הָרִי זֶה מְצֻנָה לְהַקְרִיב אִשָּׁם שְׁנֶאֱמַר [ויקרא](#) [ה-יז](#) 'וְלֹא יָדַע וְאִשָּׁם וְנִשְׂא עֹנֹו' [ויקרא ה-יח](#) 'וְהֵבִיא אֵיל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכָּד לְאִשָּׁם וְזֶהוּ הַנִּקְרָא אִשָּׁם תְּלוּי מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכַפֵּר עַל הַסֵּפֶק וְתוֹלָה לוֹ עַד שֶׁיִּנְדַע לוֹ בְּוַדָּאִי שֶׁחֲטָא בְּשִׁגְגָה וְיִקְרִיב חֲטָאתוֹ:

כסף משנה כל חטא שחייבים על שגגתו חטאת קבועה וכו'. משנה פ"ב דכריתות וחכ"א אין מביאים אשם תלוי אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. ומ"ש קבועה. כן משמע פ"ב דהוריות (דף ט"ו) וכן יתבאר ממ"ש בפ"א גבי מי שנתספק לו אם נכנס וכו':

ב אינו חיב באשם תלוי עד שיהיה שם אסור קבוע. כיצד. אכל חלב וספק אם היה כזית או פחות מכזית. או שהיתה לפניו חתיכת חלב וחתיכת שמן ואכל אחת מהן ואין ידוע אי זה מהן אכל. אשתו ואחותו עמו בבית בעל אחת מהן ואין יודע אי זו מהן בעל. שבת וחל ועשה מלאכות באחד מהם ואין ידוע באי זה יום עשה. או שעשה מלאכה בשבת ולא ידע מעין אי זו מלאכה עשה. הרי זה מביא אשם תלוי. וכן כל פיוצא בזה. אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת ספק שהיא חלב ספק שהיא שמן ואכלה פטור שהרי אין כאן אסור קבוע. וכל האוכל חלב הכוי פטור מאשם תלוי שהרי אין כאן אסור קבוע. וכן הבא על אשה שהיא ספק נדה או ספק ערוה של קרוב בשר פטור מאשם תלוי. לפיכך האשה שנמצא דם על עד שלה לאחר זמן והנושא יבמתו בתוך שלשה חדשים וילדה ואין ידוע אם בן תשעה לראשון או בן שבועה לאחרון הרי אלו פטורין מן הקרבן. וכן כל פיוצא באלו. שהרי אין שם אסור קבוע:

כסף משנה אינו חייב באשם תלוי עד שיהיה שם איסור קבוע כיצד אכל חלב וספק אם היה כזית או פחות מכזית וכו'. משנה בפ"ד דכריתות (דף י"ז). ומ"ש או שעשה מלאכה בשבת ולא ידע מעין אי זו מלאכה ה"ז מביא אשם תלוי. ולכאורה יש לתמוה שמאחר שהוא יודע ודאי שעשה מלאכה שחייב עליה חטאת מנין לו לרבינו שאינו מביא חטאת אלא אשם. וי"ל שלמד כן רבינו מדתנן (דף י"ט) בפי ספק אכל חלב ונותר לפניו אכל אחד מהם ואינו יודע אי זה מהם אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באי זה מהן שגג [שבת ויוה"כ ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזה מהן עשה] ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר ויהיב טעמא בגמרא לרבי יהושע משום דכתיב אשר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ותנן נמי התם דאיפליגו על העושה מלאכה בתוך היום ואין ידוע אם בשבת עשה אם ביום הכפורים עשה או על העושה ואין ידוע מעין אי זו מלאכה עשה ופסק כר' יהושע ור"ש כר' יהודה דאמר פוטר היה ר' יהושע אף מאשם תלוי. אבל קשה שבפרק זה לקמן פסק רבינו בההיא דחלב ונותר לפניו כר' יהודה דאמר פוטר היה ר' יהושע אף מאשם תלוי והכא הוא מחייבו אשם תלוי וצ"ע. ומ"ש אבל אם היתה לפניו חתיכה אחת וכו'. שם (דף י"ח) פלוגתא דאמוראי ורוב מנין ורוב בנין סברי

דבחתיכה אחת פטור. ומ"ש וכל האוכל חלב הכוי פטור מאשם תלוי וכו' עד שהרי אין שם איסור קבוע. שם. ומ"ש וכן הבא על אשה שהיא ספק נדה או ספק ערוה וכו'. ומ"ש לפיכך האשה שנמצא דם על עד שלה לאחר זמן. נתבאר בפ"ה: ומ"ש והנושא יבמתו בתוך שלשה חדשים וילדה וכו'. יש לתמוה על זה דהא תנן בפ' החולץ (דף ל"ה) ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון וכו' חייבים אשם תלוי וצ"ל דההיא מתניי אתיא כהנהו דסברי דאפי' בחתיכה אחת ספק חלב ספק שומן חייב ואע"ג דסתם לן הכי מאחר דרוב בנין ורוב מנין סברי בכריתות דהוא דוכתה דפטור הכי נקטינן וכבר רמזה רבינו בפירוש המשנה בפ' החולץ:

ג האוכל חתיכה ועד אחד אומר לו זה שאכלת חלב הנה ועד אחד אומר לא אכלת חלב. אשה אומרת אכל ואשה אומרת לא אכל. הואיל ונקבע האסור והוא אינו יודע אם חטא או לא חטא הרי זה מביא אשם תלוי. וכן כל הבא על אשת איש שעד אחד אומר מת בעלה ועד אחד אומר לא מת. חייב באשם תלוי. והוא הדין לספק מגרשת שהרי נקבע האסור. אבל ספק מקודשת לא נקבע האסור:

ההראב"ד האוכל חתיכה וכו' עד הואיל ונקבע האיסור. א"א לא ידעתי היאך נקבע האיסור בכאן אלא אם כן יאמר העד חתיכה של חלב שהיתה עם השומן אכלת והאחר יאמר לא אכל אלא השומן:

כסף משנה האוכל חתיכה וכו'. משנה ריש פרק ג' דכריתות (דף י"א:). ומה שכתב הראב"ד לא ידעתי היאך נקבע האיסור בכאן אלא אם כן יאמר העד חתיכה של חלב שהיתה עם השומן אכלת והאחר יאמר לא אכל אלא השומן עכ"ל, אפשר לומר שלכך נתכוון רבינו. ויותר נראה לומר דשפיר מקרי איקבע איסורא על פי עד אחד אף על פי שאין שם אלא חתיכה א': **וכן כל הבא על אשת איש וכו'**. נלמד ממה שקדם ובפרק ב' דכתובות (דף כ"ב:). גבי שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת. ומ"ש אבל ספק מקודשת לא נקבע האיסור. פשוט הוא על פי מה שקדם ובפ"ב דכתובות גבי שנים אומרים לא נתקדשה:

ד מי שהיו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שמן. ואכל אחת מהן ובא עכו"ם או כלב ואכל את השנייה. או שאכל

עכו"ם או כָּלֵב אֶת הָרְאשׁוֹנָה וּבָא יִשְׂרָאֵל וְאָכַל הַשְּׂנִיָּה. או שְּׂאֲכַל רְאשׁוֹנָה בְּזָדוֹן וְשְׂנִיָּה בְּשִׁגְגָה. או שְּׂאֲכַל רְאשׁוֹנָה בְּשִׁגְגָה וְשְׂנִיָּה בְּזָדוֹן. הָרִי זֶה חֵיב בְּאֲשֶׁם תְּלוּי הוֹאִיל וְהָיָה שְׂמָה אֶסוּר קְבוּעַ. אֲכַל שְׂתִיָּהוּ בְּזָדוֹן פְּטוּר מִקְרָבָן. אֲכַל שְׂתִיָּהוּ בְּשִׁגְגָה מִבֵּיא חֲטָאת. אֲכַל אֶת הָרְאשׁוֹנָה בְּשִׁגְגָה וּבָא אַחַר וְאָכַל אֶת הַשְּׂנִיָּה בְּשִׁגְגָה שְׂנִיָּהוּ חֵיבִין בְּאֲשֶׁם תְּלוּי. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזָה :

כסף משנה מי שהיו לפניו שתי חתיכות וכו'. ברייתא פרק ד' דכריתות (דף י"ח) ובבא עכו"ם או כלב ואכל את הראשונה ובא ישראל ואכל את השנייה וכן באכל את הראשונה במזיד והשנייה בשוגג קתני פטור ורבי מחייב ובאכלה שנים בשוגג שניהם חייבים לרבי אבל לרבנן השני פטור מן הדין ופסק רבינו כרבי ונראה שטעמו משום דעל מאי דאמר רב שאינו חייב אשם תלוי על חתיכה אחת ספק אמרו תלת אמוראי כל חד טעמא חד ופסק רבינו כמאן דיהיב טעמא משום דבעינן דאיקבע איסורא ולהוא טעמא בכל הני כיון דאיקבע איסורא חייב כרבי וכיון דרב סבר כרבי פסק כוותיה אבל קשה דה"ט ר"נ אמריה ורבא ור' זירא יהבי טעמי אחריני ולהנהו טעמי אמרינן דפטור בהני וכרבנן וכיון דרבא דבתרא הוא פטר ור' זירא נמי סבר כוותיה ואתו כרבנן אמאי שבקינהו ופסק כר"נ וכרבי דיחידאה הוא x וצ"ע :

ה חֵלֶב וְנוֹתֵר לְפָנָיו. אֲכַל אַחַת מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ אִי זֹו מֵהֶן אֲכַל. אֲשֶׁתּוֹ נִדְּהָ וְאַחֹתּוֹ עֲמוֹ בְּבֵית וְשָׁגַג בְּאַחַת מֵהֶן וְאִין יְדוּעַ אִי זֹו מֵהֶן בְּעַל. שֶׁבֶת וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְעָשָׂה מְלֶאכָה בֵּין הַשְּׂמֹשׁוֹת שְׂבִינִיָּהוּ. הָרִי זֶה פְּטוּר מִקְרָבָן וְאִינוּ מִבֵּיא חֲטָאת שְׂהָרִי אִינוּ יוֹדְעַ עֲצָמוֹ שֶׁל חֲטָא כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ. וְאִינוּ מִבֵּיא אֲשֶׁם תְּלוּי שְׂהָרִי יוֹדְעַ בְּנִדְּאִי שְׂחֲטָא :

כסף משנה חלב ונותר לפניו וכו'. במשנה פ"ד דכריתות (דף י"ט) פלוגתא דר"א ורבי יהושע וכרבי יהודה דאמר פוטר היה רבי יהושע אף מאשם תלוי :

1 כָּל דְּבָר שְׂחֵיבִין עַל וְנִדְּאוּ חֲטָאת קְבוּעָה אַחַת חֵיבִין עַל לֹא הוֹדַע שְׁלוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי אֶחָד. וְכָל דְּבָר שְׂחֵיבִין עַל וְנִדְּאוּ חֲטָאוֹת הֶרְבֵּה חֵיבִין עַל לֹא הוֹדַע שְׁלוֹ אֲשֶׁמוֹת תְּלוּיִין הֶרְבֵּה כְּמִנְיָן

החטאות. כיצד. כַּשֶׁם שֶׁאִם אָכַל חֶלֶב וְדָם וְנוֹתֵר וּפְגוּל בְּהֶעָלָם אַחַת חֵיב אֲרִבַּע חֲטָאוֹת. כִּדְ אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם אָכַלָן אוֹ לֹא אָכַל אֶלֶּא חֲתִיכוֹת שֶׁל הֵתֵר שֶׁהִיוּ עִמָּהֶם מְבִיא אֲרִבַּעָה אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין. וְכֵן אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם הָאִשָּׁה שָׁבָא עָלֶיהָ אִשְׁתּוֹ. אוֹ פְלוֹנִית הָעֶרְוָה שֶׁהִיְתָה עִמָּה שֶׁחֵיב עָלֶיהָ שְׁמוֹנֶה חֲטָאוֹת. הִרִי זֶה מְבִיא שְׁמוֹנֶה אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין :

כסף משנה כל דבר שחייבים על ודאו חטאת קבועה וכו' כיצד כשם שאם אכל חלב ודם וכו'. משנה שם (דף י"ז):

ז האוכל חתיכה משתי חתיכות ונסתפק לו אם של חלב אכל או של שמן אכל ואחר שנולד לו הספק אכל חתיכה משתי חתיכות אחרות ונסתפק לו אם של חלב אכל או של שמן. הרי זה מביא שתי אשמות תלויות:

כסף משנה האוכל חתיכה משתי חתיכות וכו'. שם (דף י"ח) ברייתא פלוגתא דתנאי ופסק כרבי אע"ג דרבים פליגי עליה משום דמפרשי אמוראי למילתיה:

ח כַּשֶׁם שֶׁיְדִיעַת וְדָאִי בִּינְתִים מְחַלְקֵת לְחֲטָאוֹת כִּדְ יְדִיעַת סֶפֶק בִּינְתִים מְחַלְקֵת לְאֲשָׁמוֹת. לְפִיכֵד אִם אָכַל חֶמֶשׁ זֵיתִי חֶלֶב בְּהֶעָלָם אַחַת. וְנוֹדַע לוֹ יְדִיעַת סֶפֶק עַל אַחַת מֵהֶם וְחִזַּר וְנוֹדַע לוֹ יְדִיעַת סֶפֶק אַחֶרֶת עַל הַשְּׁנִי. וְכֵן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. חֵיב אָשָׁם תְּלוּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת :

ט חתיכה של שמן וחתיכה של חלב. אכל אחת מהן ואין ידוע אי זו היא והביא אשם תלוי. וחזר ואכל את השנייה מביא חטאת. וכן אם אכל אחר את השנייה מביא האחר אשם תלוי כמו שבארנו:

כסף משנה חתיכה של שומן וכו' עד סוף הפרק. בפ"ה דכריתות (דף כ"ג) משנה:

2 חֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב וְחֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב נֹתֵר. אֲכַל אֶת אַחַת מֵהֶן וְאֵין יָדוּעַ אִי זֶה הֵיא. מִבֵּיא חֲטָאת עַל הַחֶלֶב וְאֲשֶׁם תְּלוּי מִשּׁוּם נֹתֵר. אֲכַל אֶת הַשְּׁנֵי בְּהֶעֱלִים שְׁנֵי מִבֵּיא שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת. וְאִם הָיָה בָּהּ שְׁוֵה פְּרוּטָה מִבֵּיא אֲשֶׁם וְנִדְאֵי מִשּׁוּם מְעִילָה. אֲכַל אֶחָד אֶת אַחַת מִשְׁתִּיָּהוּן. וּבָא אַחֵר וְאֲכַל אֶת הַשְּׁנֵי. זֶה מִבֵּיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם תְּלוּי וְזֶה מִבֵּיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם תְּלוּי. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה :

הלכות שגגות - פרק תשיעי

א עַל חֲמֵשׁ עֲבֵרוֹת מִבֵּיא קֶרֶבֶן אֲשֶׁם וְהוּא הַנִּקְרָא אֲשֶׁם וְנִדְאֵי שְׁהָרִי אֵינּוּ בָּא מִשּׁוּם סַפֵּק. וְאֵלוֹ הֵן. עַל שְׁפָחָה חְרוּפָה וְעַל הַגִּזְל וְעַל הַמְעִילָה וְעַל טְמֵאת נְזִיר וְעַל הַצָּרַעַת כְּשִׁיטָהּר מִמֶּנָּה. עַל שְׁפָחָה חְרוּפָה כִּיצַד. הִבָּא עַל שְׁפָחָה חְרוּפָה בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה מִבֵּיא אֲשֶׁם. וְהוּא שְׁתֵּהִיָּה גְדוּלָה וּמְזִידָה וּבְרִצוֹנָה וְתֵהִיָּה בְּעוֹלָה כְּדֶרֶכָּה וּבְגִמְרָה בִּיאָה כְּדֵי שְׁתִּלְקָה שְׁנֵי אֲמָר [\(ויקרא](#) [יט-כ\)](#) 'בְּקִרְתַּת תֵּהִיָּה' [\(ויקרא יט-כא\)](#) 'וְהִבֵּיא אֶת אֲשֶׁמוֹ' הֵיא לֹקָה וְהוּא מִבֵּיא קֶרֶבֶן :

כסוף משנה **על חמש עבירות מביאין קרבן אשם וכו'.** מפורש בתורה ואיתיה במשנה פרק איזהו מקומן (דף נ"ד): **על שפחה חרופה כיצד וכו'.** משנה וגמי בפ"ב דכריתות (דף ט'). **ומ"ש והוא שתהיה גדולה ומזידה.** פשוט הוא דאל"כ לא תתחייב מלקות. **ומ"ש ותהיה בעולה.** מימרא שם (דף י"א):

ב וּמִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמִדּוֹ שְׁבִזְמֵן שְׁהֵיא חִיבַת מְלָקוֹת הוּא חִיב בְּקֶרֶבֶן וּבְזָמֵן שְׁהֵיא פְּטוּרָה מִן הַמְּלָקוֹת הוּא פְּטוּר מִן הַקֶּרֶבֶן :

כסף משנה ומ"ש ומפי השמועה למדו וכו'. ברייתא וגמרא בדף הנזכר :

ג בן תשע שנים ויום אחד שבא על שפחה חרופה. היא לוקה והוא מביא קרבן. ויראה לי שאינו מביא עד שיגדיל ויהיה בן דעת :

ההראב"ד בן תשע שנים ויום אחד שבא על שפחה חרופה היא לוקה. א"א אומר אני שזה שיבוש שהרי שנינו בשפחה אחד גדול ואחד קטן גדול נמי פטור וכ"ש הקטן. ואם יאמר האיש נתלה באשה אבל לא האשה באיש מ"מ מהיכא תיתי לחייב את הקטן על ידי האשה הא ודאי טעותא הוא :

כסף משנה בן תשע שנים ויום אחד וכו': כתב הראב"ד בן תשע שנים ויום אחד וכו' א"א אומר אני שזה שיבוש וכו'. ועוד היה לו להקשות שאפילו בגדול אין האיש לוקה אלא האשה. ולפי האמת ספר מוטעה נזדמן להראב"ד בדברי רבינו והנוסחא שלנו היא לוקה והוא מביא קרבן והיא הנוסחא האמיתית ואף על גב דבפרק ב' דכריתות (דף י"א) אהא דתנן כל העריות אחד גדול ואחד קטן פטור מסקינן דה"ק כל עריות אחד גדול ואחד קטן פטור וגדול חייב הכא גדול נמי פטור מ"ט דהא מקישין אהדדי ולפי זה לכאורה הל"ל שהיא לא תלקה אי אפשר לומר כן דהא איתא תו התם תנו רבנן בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן ויליף לה מקרא והשתא כי אמרינן דבשפחה אחד גדול ואחד קטן גדול נמי פטור היינו דוקא בשהשפחה קטנה שאינה לוקה אז גדול הבא עליה פטור מקרבן אבל אם השפחה גדולה והבא עליה קטן היא לוקה מאחר שהיא גדולה שהאיש נתלה באשה ואין האשה נתלית באיש ומשמע לרבינו שמאחר שהיא חייבת גם הוא חייב בקרבן אלא שאינו מביאו עד שיגדיל ובתורת כהנים איש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים תלמוד לומר ואיש :

ד כָּבֵר בְּאֶרְנוּ בְּהִלְכוֹת בְּיָאוֹת אֲסוּרוֹת מֵהָיָה הַשְּׁפָחָה הַחֲרוּפָה הָאֲמוּנָה בְּתוֹרָה. וְשָׂאִינָן חִיבִין עַד שְׂיִבְעַל כְּדַרְכָּהּ וַיִּגְמֹר. לְפִיכֵךְ אִם אָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם בְּעֻלַּת שְׁפָחָה חֲרוּפָה וְהוּא אוֹמֵר לֹא בְּעֻלַּתִּי נֶאֱמַן וְאִינוּ מְבִיא קֶרְבָּן עַל פִּיהוּ. שְׁהָרִי הוּא יוֹדֵעַ אִם גָּמַר בְּיָאָתוּ אוֹ לֹא גָמַר וְזֶה שְׂאֵמַר לֹא בְּעֻלַּתִּי כְּלוּמַר לֹא גָמַרְתִּי :

כסף משנה כבר ביארנו בהל' ביאות אסורות. פ"ג. ומ"ש לפיכך אם אמרו לו שנים בעלת שפחה חרופה וכו'. בפ"ג דכריתות (דף י"ב):

ה הבא על השפחה ביאות הרבה אינו חייב אלא אשם אחד. כיצד. הבא על השפחה ביאות הרבה בזדון או שבא עליה בשגגה ונודע לו וחזר ובא עליה בשגגה ונודע לו. אפלו מאה פעמים במאה העלמות. מקריב אשם אחד ומתכפר לו על הכל על הזדונות שבה ועל השגגות. במה דברים אמורים בשפחה אחת. אבל הבא על שפחות הרבה אפלו בהעלם אחת חייב אשם על כל שפחה ושפחה:

כסף משנה הבא על השפחה ביאות הרבה וכו'. משנה וגמי' בפ"ב דכריתות (דף ט'). ומ"ש בד"א בשפחה אחת וכו'. שם בעיא דאיפשיטא:

ו בעל שפחה והפריש אשמו וחזר ובעלה אחר שהפריש אשמו חייב על כל אחת ואחת שההפרישה מחלקת ונמצא כמי שהקריב ואחר כך בעל. וכן אם בעל חמש בעילות בהעלם אחת בשפחה אחת ונודע לו על אחת מהן והפריש אשמו ואחר כך נודע על השנייה מפריש אשם אחר אף על פי שבהעלם אחת היו כולן הואיל ולא נודע לו אלא אחר שהפריש נמצא כבועל אחר שהפריש. שדין השוגג והמזיד בשפחה אחד הוא:

כסף משנה בעל שפחה והפריש אשמו וכו'. בפרק כלל גדול (דף ע"ב):

ז על הגזל כיצד. כל מי שיש בידו משוה פרוטה ומעלה מממון ישראל. בין שגזלו בין שגנבו בין שהפקידו אצלו או הלוחו או משום שתפיות או משאר דרכים. וכפר בו ונשבע לשקר בין בזדון בין בשגגה הרי זה מביא אשם על חטאו. וזהו הנקרא אשם גזלות. ומפרש בתורה שאין מתכפר לו באשם זה עד שישב הממון שבידו לבעליו. אבל החמש אינו מעכב הכפרה.

כָּבֵר בְּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת אֵימָתִי יִהְיֶה חַיֵּב בְּשְׁבוּעָה זֹאת
שֶׁמִּקְרִיב עָלָיָה אֲשֶׁם זֶה וְאֵימָתִי יִהְיֶה פְּטוּר מִמֶּנָּה. וְעַל אֵי זֶה
דָּרָךְ יִתְחַיֵּב אֲשָׁמוֹת רַבּוֹת כְּמִנְיֵן חַיִּיב הַשְּׁבוּעוֹת. וְעַל אֵי זֶה דָּרָךְ
לֹא יִהְיֶה חַיֵּב אֶלָּא אֲשֶׁם אֶחָד :

כסוף משנה על הגזל כיצד וכו'. בפרק הגוזל עצים משנה (דף ק"ג): **כבר**
ביארנו בהלכות שבועות. בפ"ז ופ"ח :

ח על המעילה כיצד. כל הנהנה משוה פרוטה מן ההקדש
בשגגה. מחזיר מה שנהנה ויוסיף חמש ויקריב אשם ויתכפר
לו. וכבר בארנו בהלכות מעילה שהקרבן והקרו מעכבין
הכפרה ואין החמש מעכב :

כסוף משנה על המעילה כיצד וכו'. משנה וגמרא בפרק הזהב (דף נ"ה) :

ט האוכל מדבר שמועלין בו בחמשה תמחויין בהעלם אחת.
אף על פי שהוא מזבח אחד אם יש בכל אכילה ואכילה שוה
פרוטה חייב אשם על כל אחד ואחד. שהתמחויין מחלקין
במעילה והרי הן כמינין הרבה אף על פי שאין מחלקין בחיוב
הפירות. חמרא יתרה יש במעילה שהרי עשה בה המהנה
כנהנה ומצטרפת לזמן מרבה. ושליח שעשה שליחותו חייב
המשלח מה שאין דברים אלו בשאר האסורין :

כסוף משנה האוכל מדבר שמועלין בו וכו'. משנה פרק ג' דכריתות (דף ט"ו):
חומרא יתירה יש במעילה וכו'. שם במשנה :

י כל המחייב אשם ודאי צריך שיודע לו חטאו ותחלה ואחר כך
יקריב אשמו אבל אם הקריבו קדם שיודע לו ונודע לו אחר
שהקריב אינו עולה לו. וכל חטא שחייבין עליו אשם ודאי אחד
המלך ואחד כהן משום או שאר עם הארץ שוין בו :

כסף משנה כל המחוייב אשם ודאי וכו'. בפרק כלל גדול (דף ע"א:): אמרינן למי"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה בעל ה' בעילות וכו' וכתב רש"י דפלוגתא דר"ט ור"ע הוא פרק דם שחיטה דר"ע סבר דבעי ידיעה בתחלה ופסק כמותו: **וכל חטא שחייבים עליו אשם ודאי אחד המלך וכו'.** משנה פ"ב דהוריות (דף ט'): :

יא כל חטא שחייבין עליו אשם ודאי אם נסתפק לו אם עשאהו או לא עשאהו פטור מכלום. לפיכך הבא על זדו ספק מעילה אינו חייב כלום כמו שבארנו בהלכות מעילה:

כסף משנה כל חטא שחייבים עליו וכו'. במשנה פרק חמישי דכריתות (דף כ"ב:): פלוגתא דר"ע ור"ק ומייתי לה בר"פ איזהו מקומן ופסק כת"ק:

יב היתה לפניו חתיכה של חלין וחתיכה של הקדש. אכל אחת מהן ואין זדוע אי זו היא פטור. חזר ואכל את השנייה מביא אשם על מעילתו. אכל אחר את השנייה שניהן פטורין:

כסף משנה היתה לפניו חתיכה של חולין וכו' עד סוף הפרק. משנה שם:

יג חתיכה של חלב וחתיכה של הקדש. אכל אחת מהן מביא אשם תלוי משום חלב. אכל את השנייה מביא חטאת על החלב ואשם ודאי של מעילה על ההקדש. בא אחר ואכל את השנייה אף השני מביא אשם תלוי. חתיכה של חלב וחתיכה של חלב הקדש. אכל אחת מהן מביא חטאת. אכל את השנייה אחר שנודע לו על הראשונה מביא שתי חטאות ואשם ודאי על מעילתו. בא אחר ואכל את השנייה זה מביא חטאת וזה מביא חטאת בלבד. כבר בארנו בהלכות מאכלות אסורות מאיזה טעם נוסף אסור הקדש על אסור חלב. וכן כל פיוצא באלו האסורין:

הלכות שגגות - פרק עשירי

א שֶׁשָׁה מִצֹּתָן שִׁיקְרִיבוּ קֶרְבָּן עוֹלָה וַיִּזְרַד וְאֵלוּ הֵן. הַמְצַרֵּעַ. וְהַיּוֹלֵדֶת. וְהַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַעֲדוּת בֵּין בְּזָדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה. וְהַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת בְּטוּי לַשֶּׁקֶר בְּשִׁגְגָה. וְהַטֵּמֵא שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁגְגָה. וְהַטֵּמֵא שֶׁנִּכְנַס לְמִקְדָּשׁ בְּשִׁגְגָה:

כסף משנה | ששה מצותן שיקריבו קרבן עולה ויזרד ואלו הן וכו'. משנה בפ"ב דכריתות (דף י'): ובמשנה תנן ה' משום דמני מקדש וקדשיו בחדא ורבינו מני להו בתרתי:

ב קֶרְבָּן הַיּוֹלֵדֶת אִם הִיְתָה עֲשִׂירָה מְבִיָּאָה כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ לְעוֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תוֹר לְחֻטָּאת. וְאִם אֵין יָדָה מִשְׁגַּת הָרִי קֶרְבָּנָה יוֹרֵד וּמְבִיָּאָה שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חֻטָּאת. אֶפְלוּ הִיְתָה יָדָה מִשְׁגַּת לְשָׂה וְאִינָה מִשְׁגַּת לְנִסְכָּיו מְבִיָּאָה קֶרְבָּן עָנִי:

כסף משנה | ומ"ש אפילו היתה ידה משגת לשה ואינה משגת לנסכיו מביאה קרבן עני. בת"כ פרשת תזריע יש לה שה ואין לה צרוכין מנין שתביא קרבן עני ת"ל די שה:

ג הַמְצַרֵּעַ כְּשִׁיטָהּר מְבִיָּא שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת מִהֶן שְׁנֵי כֶּבֶשִׁים אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד אֲשֶׁם וְכֶבֶשׂה לְחֻטָּאת. אִם אֵין יָדוֹ מִשְׁגַּת מְבִיָּא שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בָנֵי יוֹנָה אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חֻטָּאת. וְכֶבֶשׂ לְאֲשֶׁם:

ד על שְׁבוּעַת הַעֲדוּת וְעַל שְׁגִגַת שְׁבוּעַת בְּטוּי וְעַל שְׁגִגַת טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְטְמֵאת קִדְשׁוֹ מֵבִיא כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה כְּשֶׁאֵר הַחֲטָאוֹת הַקְּבוּעוֹת. וְאִם אֵין יָדוֹ מִשְׁגַּת מֵבִיא שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בָּנֵי יוֹנָה אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חֲטָאת. וְאִם אֵין יָדוֹ מִשְׁגַּת לְעוֹף מֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֵלֶת וְהִיא הַקְּרוּיָה מִנְחַת חוּטָא שְׁכָבֵר נִתְפָּרְשׁוּ מֵעֲשִׂיָה בְּהִלְכוֹת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת :

ה כָּל הַקְּרִבָּנוֹת הָאֵלוֹ מִפְּרָשִׁין בַּתּוֹרָה וּמִפְּרָשׁ זֶה שְׁחֵיב לְהִבְיָאָן. חוּץ מִטְמֵא שְׁנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ בְּשִׁגְגָה אוֹ אָכַל קִדְשׁ שְׁכָדָּ כְּתוּב שָׁם [\(ויקרא ה-א\)](#) 'וְנִפֶּשׁ כִּי תַחֲטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי וְגוֹ'. [\(ויקרא ה-ב\)](#) 'אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דְּבַר טְמֵא וְגוֹ'. [\(ויקרא ה-ד\)](#) 'אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבִטָּא בְּשִׁפְתֵי־סִי וְגוֹ'. [\(ויקרא ה-ה\)](#) 'וְהָיָה כִּי יֵאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֱלֹהֵי וְגוֹ'. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׁזָה שְׁחֵיב כָּאֵן קִרְבָּן לְטְמֵא כְּשֶׁנִּטְמָא וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קִדְשׁ וְהוּא לֹא יָדַע אֵף עַל פִּי שְׁהַדְּבָר מִפִּי הַקְּבֵלָה הָרִי הוּא כְּמִפְּרָשׁ שְׁהָרִי בְּפִרוּשׁ חִיבָה תּוֹרָה כָּרַת לְטְמֵא שְׁאָכַל קִדְשׁ וּלְטְמֵא שְׁנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ. בְּאוֹכַל נֶאֱמַר [\(ויקרא ז-ב\)](#) 'וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בְּשֶׁר מִזֵּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לֵה' וְטְמֵאתוֹ עָלְיוֹ וְנִכְרַתָּה'. וּבְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ נֶאֱמַר [\(במדבר יט-כ\)](#) 'וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִתּוֹךְ הַקֶּהֶל כִּי אֶת מִקְדָּשׁ הִי טְמֵא'. וְכִיֹּן שְׁחֵיבָה תּוֹרָה כָּרַת עַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשׁוֹ פִּרַשׁ הַקְּרִבָּן שְׁמֵבִיאֵין עַל שְׁגִגָּתוֹ :

כסף משנה מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׁזָה שְׁחֵיב וְכוּ'. בְּרִייתָא פִּירְקָא קַמָּא דְּשְׁבוּעוֹת (דף ו' :). וּמִ'שׁ אַע"פ שֶׁהַדְּבָר מִפִּי הַקְּבֵלָה הָרִי הוּא כְּמִפְּרָשׁ שֶׁהָרִי בְּפִרוּשׁ חִיבָה תּוֹרָה כָּרַת לְטְמֵא שְׁאָכַל קִדְשׁ וְכוּ' :

ו כָּל קְרִבָּנוֹת שְׁהֵאֲשָׁה חִיבָת בְּעֵלָה מֵבִיא עַל יָדֶיהָ. אִם הָיָה עָנִי מֵבִיא קִרְבָּן עָנִי וְאִם הָיָה עֲשִׂיר מֵבִיא עַל יָדֶיהָ קִרְבָּן עֲשִׂיר. וּמֵבִיא אָדָם עַל יָדֵי בָּנוֹ וְעַל יָדֵי בָּתּוֹ וְעַל יָדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ קִרְבָּן עָנִי וּמֵאֲכִילָן בְּזָבָחִים :

כסף משנה כל קרבנות שהאשה חייבת וכו' עד ומאכילן. בסוף נגעים (משנה י"ב) אע"ג דרבי קתני לה משמע דליכא מאן דפליג עליה ומייתי האי מתניי בפ"ד דנדריים (דף ל"ה:) ובפרק התקבל (דף ק"ד) (ובפ"ד דנזיר דף כ"ד):

ז המלך וכהן משיח **ז** מביאין קרבנו על שביעת העדות או על שביעת בטוי או על טמאת מקדש וקדשיו כשאר הדיוטות. שלא חלק הכתוב קרבן מלך מקרבן הדיוט ומקרבן כהן משיח אלא במצוות שחיבים על שגגתן חטאת קבועה כמו שבארנו אבל בקרבן עולה ויורד כלן שוים. כבר בארנו בהלכות שביעות אימתי יהיה חייב על שביעת העדות ועל שביעת שגגת בטוי ואימתי יהיה פטור עליהן ועל אי זו דרך יהיה חייב קרבנות הרבה כמנן השביעות ועל אי זה דרך לא יהיה חייב אלא קרבן אחד. ובהלכות מחסרי כפרה אבאר באיזה דרך תתחייב היולדת והמצרע קרבנות הרבה ובאי זה דרך יתחייב כל אחד מהן קרבן אחד:

ההראב"ד מביאין קרבן על שביעת העדות. א"א אין המלך חייב בשמיעת קול ולא המשיח בטומאת מקדש וקדשיו:

כסף משנה המלך וכהן משיח מביאין קרבן וכו': כתב הראב"ד מביאין קרבן על שביעת העדות א"א אין המלך חייב בשמיעת הקול וכו'. וטעמו מדתנן בפ"ב דהוריות (דף ח'): על ב"ד וכהן משיח אין חייבים על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא כיוצא בהן דברי ר"י הגלילי ר"ע אומר הנשיא חייב בכולם חוץ משמיעת קול שהמלך לא דן ולא דנין אותו וסובר דהלכה כר"ע. וטעם רבינו מדתנן בהוא פירקא בתר הכי על שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורים והיחיד והנשיא והמשיח חייבים אלא שאין כ"ג [משיח] חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי ר"ש ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד ר"א אומר הנשיא מביא שעיר ושתי משניות אלו סותרות זו את זו דברישא קתני שאין כהן משיח חייב על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו ובסיפא קתני שהוא חייב עליהם ולפיכך הוצרך לפרש דמאי דקתני ברישא שאין כהן משיח חייב על אלו היינו לענין שאם הורה לעצמו שוגג ועשה שוגג שדינו שמביא פר כמו שנתבאר בפט"ו ועל שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו אינו חייב להביא פר כדין כהן משיח ומאי דקתני בסיפא שעל שמיעת קול ובטוי

שפתים וטומאת מקדש וקדשיו חייב כהן משיח היינו לומר שחייב להביא קרבן עליהם כשאר ההדיוטות וכ"כ רבינו ז"ל בפירוש המשנה דייקא דקתני בסיפא ומה הן מביאין קרבן עולה ויורד שהוא קרבן הדיוט. ולענין דברי ר"ע סובר רבינו שאין הלכה כר"ע משום דמשמע דיחידאה הוא ואין לומר היכי אפשר דפליגי ארבי עקיבא דהא דינא בטעמא קאמר שהמלך לא דן ולא דנין אותו י"ל דהא לא x מכרעא דהא אמרינן בפרק כ"ג ל"ש אלא מלכי ישראל אבל מלכי בית דוד כתיב בהו דינו לבקר משפט xx ויש לתמוה על הראב"ד שנראה מדבריו שאין כ"ג חייב על טומאת מקדש וקדשיו אפילו בהדיוט היאך יישב מתניי דמחייבת לכהן משיח בטומאת מקדש וקדשיו. ויש לדקדק בדברי הראב"ד למה לא כתב ולא המשיח בשמיעת קול כדתנן בההיא מתניי שכתבתי בסמוך ואפשר לומר דסמך אשמיעת קול דרישא וה"ק אין המלך חייב בשמיעת קול ולא המשיח בשמיעת קול ולא בטומאת מקדש וקדשיו אבל קשה למה לא כתב שכהן משיח פטור משבועת ביטוי כדתנן בההיא מתניתין: **כבר ביארנו בהלכות שבועות. פ"ט ופ"א:**

ח כָּל הַמְּבִיא קֶרֶבֶן עַל הַזָּדוֹן כְּשֶׁגָּגָה. אִם הָיָה אָנוֹס פְּטוֹר מִן הַקֶּרֶבֶן. וְאִין צָרִיךְ לומר שְׁאָר עֲבֻרוֹת שְׂאִינוֹ חַיֵּב חֲטָאת אֶלָּא עַל שְׂגָגָתוֹ שְׂאִם הָיָה אָנוֹס פְּטוֹר:

כסף משנה כל המביא קרבן על הזדון וכו'. בתוספתא דכריתות פ"ק ארבעה מביאין על הזדון כשגגה כולם באונס פטורים חוץ מן הנזיר וטעם למה הנזיר חייב באונס נתבאר בפ"ד ממחוסרי כפרה דהיינו משום דכתיב פתע פתאום פתע זה שוגג פתאום זה האונס ומדאיצטריך רחמנא לרבווי אונס בנזיר משמע דבעלמא פטור וכדקי"ל אונס רחמנא פטריה ורבינו לא מוציא כאן נזיר מהכלל לחייבו באונס מפני שסמך על מה שכתב במקומו פ"ו:

ט מִי שֶׁהִפְרִישׁ מְעוֹת לְכַבֵּשָׁה שֶׁל חֲטָאתוֹ וְצָרִיךְ לָהּ. הָרִי זֶה מְבִיא שְׂעִירָה וַיַּחֲלֵל אוֹתָם הַמְּעוֹת עַל הַשְּׂעִירָה וַיִּהְיֶה בָּהֶן. וְכֵן אִם הִפְרִישׁ לְשְׂעִירָה וְלָקַח כְּשֶׁבֶה יִהְיֶה בָּהֶן:

כסף משנה מי שהפריש מעות לכבשה של חטאתו וכו'. משנה בפי בתרא דכריתות (דף כ"ז:). ומה שכתב ויחלל אותם על המעות וכו'. פשוט הוא:

י הפְּרִישׁ מְעוֹת לְבַהֲמָה וְהֶעֱנִי יִקַּח שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה וַיַּחַלֵּל עֲלֵיהֶן אוֹתָם הַמְּעוֹת וַיִּהְיֶה בָּהֶם. הַפְּרִישׁ מְעוֹת לְבְנֵי יוֹנָה אוֹ לְתוֹרִים וְהֶעֱנִי. יָבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה וַיַּחַלֵּל עֲלֵיהֶן אוֹתָם הַמְּעוֹת וַיִּהְיֶה בָּהֶן. וְכֵן אִם הָיָה עָנִי וְהַפְּרִישׁ מְעוֹת לְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה וְהֶעֱשִׂיר יוֹסִיף עֲלֵיהֶן וַיָּבִיא עוֹף. הַפְּרִישׁ לְעוֹף וְהֶעֱשִׂיר יוֹסִיף עֲלֵיהֶן וַיָּבִיא כֶּשֶׁבֶה אוֹ שְׁעִירָה. אֲפִלוּ הָיָה מוֹרִישׁוֹ גּוֹסֵס הָרִי זֶה עָנִי עַד שְׁיָמוֹת מוֹרִישׁוֹ וַיִּירָשְׁנוּ:

כסף משנה אפילו היה מורישו גוסס הרי זה עני וכו'. בפ"ג דערכין (דף י"ח):

יא עֲשִׂיר שֶׁהַפְּרִישׁ כֶּשֶׁבֶה אוֹ שְׁעִירָה וְנִפְלַ בָּהּ מוֹם ^[וְהֶעֱנִי] אִם רָצָה יָבִיא בְּדַמְיָה עוֹף אֲבָל אִם הַפְּרִישׁ עוֹף וְנִפְסַל לֹא יָבִיא בְּדַמְיֹו עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שְׁאִין לְעוֹף פְּדִיוֹן:

כסף משנה עשיר שהפריש כבשה או שעירה וכו'. משנה וגמרא בסוף כריתות (דף כ"ו ע"ב):

יב הַפְּרִישׁ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה וְהֶעֱשִׂיר. עַד שֶׁלֹּא קָדְשָׁה בְּכָלִי הָרִי הִיא כָּכָל הַמִּנְחוֹת וְתִפְדָּה וְתִאָּכַל. וּמִשְׁקֵדְשָׁה בְּכָלִי תִּעָבֵר צוֹרְתָהּ וְתִצָּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה:

כסף משנה הפריש עשירית האיפה והעשיר כו'. תוספתא דכריתות בפרק בתרא:

יג עֲשִׂיר שֶׁהַפְּרִישׁ קֹן לְמִכְרָהּ וְלִקַּח בְּדַמְיָה כֶּשֶׁבֶה אוֹ שְׁעִירָה וְהֶעֱנִי יָבִיא קֹן זֶה אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא קֹדֶשֶׁת דָּמִים שֶׁהִיא נְדָחִית. וְלָמָּה לֹא נְדָחִית מִפְּנֵי שֶׁדְּחוּי מַעֲקָרוֹ אֵינּוּ דְּחוּי וְהָרִי נִרְאָה קֹן זֶה לֹא עֲתָה. עָנִי שֶׁהַקָּרִיב קָרְבָּן עֲשִׂיר יָצָא וְעֲשִׂיר שֶׁהַקָּרִיב קָרְבָּן עָנִי לֹא יָצָא:

כסף משנה עשיר שהפריש קן וכו'. בסוף כריתות (דף כ"ז כ"ח) אמרינן איפכא משום דדחוי מעיקרא הוי ורבינו פוסק כמ"ד דלא הוי דחוי כמו שנתבאר בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין: **עני שהקריב קרבן עשיר וכו'.** בסוף נגעים:

הלכות שגגות - פרק אחד עשר

א שְׁנוּי יֵשׁ בְּשִׁגְגַת טִמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשָׁיו מֵה שְׂאִין כֵּן בְּשֶׁאֵר כְּרִתוֹת. שְׁכַל הַכְּרִתוֹת כִּיּוֹן שֶׁשָּׂגַג וְנוֹדַע לוֹ בְּסוּף שְׁחָטָא אֵף עַל פִּי שְׁלֵא הִיָּתָה לוֹ יְדִיעָה בִּתְחִלָּה הָרִי זֶה חָיֵב חֲטָאת. אָבֵל בְּטִמְאָת מִקְדָּשׁ וְקִדְשָׁיו אֵינּוּ מֵבִיא קֶרְבָּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד עַד שֶׁתִּהְיֶה לוֹ יְדִיעָה לְטִמְאָה וַיְדִיעָה לְקִדְשׁ אוֹ לְמִקְדָּשׁ בִּתְחִלָּה וַיְדִיעָה לְטִמְאָה וַיְדִיעָה לְקִדְשׁ אוֹ לְמִקְדָּשׁ בְּסוּף וְהָעֵלִם בֵּינֵתִים. כִּיצַד. נִטְמָא וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קִדְשׁ. וְאַחַר כֵּן נֹדַע לוֹ שֶׁנִּטְמָא וְשֶׁהָיָה טִמָּא בְּשַׁעָה שֶׁאָכַל אוֹ שֶׁנִּכְנַס. וְשֶׁקִּדְשׁ הָיָה זֶה שֶׁאָכְלוֹ אוֹ מִקְדָּשׁ הָיָה זֶה שֶׁנִּכְנַס לוֹ. הָרִי זֶה פְּטוֹר מִקֶּרְבָּן עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁנִּטְמָא [וְשֶׁזֶה קִדְשׁ] וְשֶׁזֶה מִקְדָּשׁ קִדְשׁ שֶׁיִּכְנַס אוֹ קִדְשׁ שֶׁיֵּאָכַל. כִּיצַד. נִטְמָא וְיֵדַע שֶׁנִּטְמָא וְיֵדַע שֶׁזֶה מִקְדָּשׁ וְשֶׁזֶה קִדְשׁ. וְאַחַר כֵּן נֶעְלְמָה מִמֶּנּוּ הַטִּמְאָה וְשָׁכַח שֶׁנִּטְמָא וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ אוֹ אָכַל קִדְשׁ. וְהוּא יוֹדַע שֶׁזֶה מִקְדָּשׁ וְשֶׁזֶה קִדְשׁ. אוֹ שֶׁשָּׂגַג וְשָׁכַח שֶׁזֶה מִקְדָּשׁ אוֹ שֶׁזֶה בֶּשֶׁר קִדְשׁ וְהוּא יוֹדַע שֶׁהוּא טִמָּא וְנִכְנַס אוֹ אָכַל. אוֹ שֶׁשָּׂגַג אוֹ שָׁכַח שֶׁנִּטְמָא וְשָׁכַח שֶׁזֶה בֶּשֶׁר קִדְשׁ וְשֶׁזֶה מִקְדָּשׁ וְנִכְנַס אוֹ אָכַל וְאַחַר כֵּן נֹדַע לוֹ דְּבָרִים שֶׁנִּתְעַלְמוּ מִמֶּנּוּ. הָרִי זֶה מֵבִיא קֶרְבָּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד בְּכָל צַד וְצַד מִשֵּׁשׁ מַחֲלוֹקוֹת אֵלוֹ. וּמִנִּין שְׁדִין שִׁגְגַת מִקְדָּשׁ וְקִדְשָׁיו כֵּן הוּא. שֶׁהָרִי בְּשֶׁאֵר שִׁגְגוֹת נֶאֱמַר [\(ויקרא ד-כז\)](#) 'בְּעִשְׂתָּהּ אַחַת מִמִּצּוֹת ה'

אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאֲשֶׁם' (ויקרא ד-כח) 'או הוֹדַע אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא'. כִּיּוֹן שֶׁיָּדַע בְּסוּף אֶף עַל פִּי שְׁלֹא יָדַע בְּתַחֲלָה. וּבְטִמְאַת מִקְדָּשׁ וְקִדְשׁוֹ נֶאֱמַר (ויקרא ה-גד) 'וְנִעַלְמָם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאֲשֶׁם' מֵאַחַר שֶׁנֶּאֱמַר וְנִעַלְמָם מִמֶּנּוּ מִכָּלל שֶׁהִיְתָה שָׁם יְדִיעָה בְּתַחֲלָה וְנֶאֱמַר וְהוּא יָדַע [וְאֲשֶׁם] הֵא לְמַדְתָּ שֶׁהוּא צָרִיךְ יְדִיעָה בְּתַחֲלָה וְיְדִיעָה בְּסוּף וְהֶעֱלַם בֵּינְתֵימָם :

כסף משנה שינוי יש בשגגת טומאת מקדש וקדשיו וכו' אבל בטומאת מקדש וקדשיו וכו' בסוף והעלם בינתיים וכו'. משנה בפ"ק דשבועות ובתוספתא פ"ה דזבחים שהפיגול והנותר בידיעה אחת והטומאה בשתי ידיעות. ומ"ש כיצד נטמא וידע שנטמא וידע שזה מקדש וזה קדש וכו'. משנה בפ"ב דשבועות (דף י"ד): ומנין שדין שגגת מקדש וקדשיו כך הוא וכו'. ברייתא בפ"ק דשבועות (דף ד') וכרבי דסבר כר' ישמעאל דמחייב על העלם הטומאה ועל העלם המקדש וסבר כר"ע דבעי ידיעה בתחלה ובסוף :

ב נְטֵמָא וְיָדַע שֶׁנְטֵמָא [וְיָדַע שֶׁזֶה קִדְשׁ וְשֶׁזֶה מִקְדָּשׁ] אֲבָל לֹא יָדַע בְּאֵי זֶה אָב נְטֵמָא וְשָׁכַח שֶׁנְטֵמָא וְאַחַר כֵּן נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ או אֲכַל קִדְשׁ וְנוֹדַע לוֹ אַחַר שֶׁנִּכְנַס או אַחַר שֶׁאֲכַל בְּאֵי זֶה אָב נְטֵמָא [הרי זה חֵיב קִרְבָּן] אֶף עַל פִּי שְׁלֹא יָדַע בְּתַחֲלָה בְּאֵי זֶה אָב נְטֵמָא הוּאִיל וְיָדַע שֶׁהוּא טָמֵא הִרִי הִיְתָה שָׁם יְדִיעַת טִמְאַה בְּתַחֲלָה. אֲבָל אִם נִעְלָמוּ מִמֶּנּוּ הַלְכוֹת טִמְאַה. כְּגוֹן שֶׁנְטֵמָא בְּכַעֲדָשָׁה מִן הַשָּׂרֵץ וְיָדַע שֶׁהַשָּׂרֵץ מְטַמֵּא וְלֹא יָדַע בְּשַׁעוֹר וְשָׁכַח שֶׁנִּגַּע בְּשָׂרָא כָּלל וְנִכְנַס או אֲכַל וְאַחַר כֵּן נוֹדַע לוֹ [שֶׁנִּגַּע] בְּכַעֲדָשָׁה מִן הַשָּׂרֵץ הִרִי זֶה סָפֵק אִם חֵיב קִרְבָּן או פְּטוֹר. וְכֵן מִי שְׁלֹא רָאָה הַמִּקְדָּשׁ מִיָּמָיו וְלֹא הִבִּין מְקוֹמוֹ. אִם נְטֵמָא וְיָדַע שֶׁנְטֵמָא וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע בְּתַחֲלָה שֶׁזֶהוּ מְקוֹמוֹ שֶׁהִרִי לֹא רָאָהוּ מֵעוֹלָם. וְאַחַר כֵּן זָכַר הַטִּמְאַה וְיָדַע שֶׁזֶה מִקְדָּשׁ. הִרִי זֶה סָפֵק אִם יְדִיעָה שִׁישׁ מִקְדָּשׁ בְּעוֹלָם יְדִיעָה. או עַד שֶׁיָּדַע מְקוֹמוֹ תַּחֲלָה. יִרְאֶה לִי שְׂאֵלוֹ הַחֵיבִים קִרְבָּן מִסָּפֵק אֵינָן מְבִיאִין קִרְבָּן שְׂמָא יִכְנִיסוּ חֲלִין לַעֲזָרָה. וְאִם תֵּאמַר וְהִלָּא חֲטָאת הָעוֹף בָּאָה עַל הַסָּפֵק וְאִינָה נֶאֱכָלֶת. מִפְּנֵי שֶׁהִמְבִּיא אוֹתָהּ מְחַסֵּר כְּפוּרִים אֲסוּר

לֶאֱכַל בְּקִדְשֵׁים עַד שְׂיָבִיא כִּפְרָתוֹ. אֲבָל מִי שֶׁאִינוֹ מְחַסֵּר
כְּפוּרִים אִינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן מִסֶּפֶק:

כסף משנה נטמא וידע שנטמא וכו'. במשנה סוף פ"ב דשבועות (דף י"ד):
פלוגתא דתנאי ופסק דלא כר"א דר"ע ור' ישמעאל פליגי עליה ובפלוגתא דר"ע
ור' ישמעאל פסק כרבי ישמעאל דמחייב על העלם הטומאה ועל העלם
המקדש משום דרבי סבר כוותיה כמ"ש בסמוך. ומה שכתב אבל אם נעלם
ממנו הלכות טומאה כגון שנטמא בכעדשה מן השרץ וכו' וכן מי שלא ראה
המקדש מימיו וכו'. בפ"ב דשבועות (דף י"ט) בעיי דלא איפשיטו:

ג מִי שֶׁנִּטְמָא בְּעֶזְרָה צָרִיךְ שְׂיַדַּע תְּחִלָּה שֶׁנִּטְמָא וְשָׂזָה מְקַדָּשׁ.
וְאִם נֶעְלַם מִמֶּנּוּ אַחֲרֵי כֵן שֶׁנִּטְמָא וְהָרִי הוּא זָכוּר שָׂזָה מְקַדָּשׁ.
או שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ שָׂזָה מְקַדָּשׁ וְלֹא שָׁכַח שֶׁנִּטְמָא. או שֶׁנִּתְעַלְמוּ
מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה. כְּשִׁינֻדַּע לוֹ יָבִיא קֶרֶבֶן עוֹלָה וְיִוָּרֵד. וְהוּא שִׂישְׁתָּהּ
כְּשַׁעוֹר כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּהִלְכוֹת בֵּיאַת מְקַדָּשׁ:

כסף משנה מי שנטמא בעזרה וכו'. משנה בפרק שני דשבועות (דף י"ד):

ד מִי שֶׁטְמָא עֲצָמוֹ בְּמִזִּיד וְלֹא שָׁהָה כְּשַׁעוֹר. הָרִי זֶה סִפֵּק אִם
שַׁעוֹר הַשְּׁתַּחֲוִיָּה לְאַנוּס בְּלִבָּד או אֵף לְמִזִּיד. וּלְפִיכֵךְ אִם נֶעְלַם
מִמֶּנּוּ וְיִצָּא וְלֹא שָׁהָה אִינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן. וְכֵן אִם תָּלָה עֲצָמוֹ
בְּאֹוִיר עֶזְרָה. הַדָּבָר סִפֵּק אִם אֹוִיר עֶזְרָה כְּעֶזְרָה או אִינוֹ
כְּעֶזְרָה:

כסף משנה מי שטימא עצמו במזיד וכו' עד או אינו כעזרה. שם (דף י"ז) בעיי
דלא איפשיטו:

ה מִי שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם נִכְנַס לְמְקַדָּשׁ או אֲכַל קִדָּשׁ בְּטִמְאָה או
לָאוֹ אִינוֹ מְבִיא אֲשֵׁם תְּלוּי. שְׂאִין מְבִיאִין קֶרֶבֶן עַל לֹא הוֹדַע
אֶלָּא בְּכֶרֶת שֶׁחִיבִין עַל שִׁגְגָתוֹ חֲטָאת קְבוּעָה:

כסף משנה מי שנסתפק לו אם נכנס למקדש וכו'. משנה בפ"ק דכריתות תנן על אלו חייבין על זדון כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ מן מטמא מקדש וקדשיו מפני שהוא בעולה ויורד ומפרש בגמרא (דף ז') דהכי קאמר חוץ ממטמא מקדש וקדשיו שאינו מביא אשם תלוי ופירש"י שאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה כדמפרש בפ"ב דכריתות וחכ"א אין מביאין אשם תלוי אלא על הדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ומפרש טעמא בגמרא דיליף מצות מצות מחטאת חלב:

ו מי שהיו לפניו שני שבילים אחד טמא ואחד טהור הלך בראשון וחזר והלך בשני ובעת שהלך בשני שכח שהלך בראשון ונעלמה ממנה טמאה זו ונכנס למקדש או אכל קדש חיב. ואף על פי שלא היתה לו בתחלה ידיעה גמורה לטמאה אלא מקצת ידיעה שהרי לא ידע שהלך בשני שבילין שבהלך שניהן יהא טמא בודאי ואף על פי כן חיב חטאת שמקצת ידיעה ככל ידיעה. הלך בראשון ונכנס למקדש או אכל קדש. פטור מפני שהוא ספק טמא:

כסף משנה מי שהיו לפניו שני שבילין וכו' ובעת שהלך שכח שהלך בראשון וכו'. בפ"ד דכריתות (דף י"ח י"ט) פלוגתא דתנאי ופסק כת"ק: ומ"ש הלך בראשון ונכנס למקדש וכו'. שם בברייתא הנזכרת:

ז הנה שלישי ושביעי וטבל ואחר שנקנס למקדש הלך בשני וחזר ונכנס למקדש חיב. שהרי נכנס כשהוא טמא למקדש בודאי או בפעם ראשונה או בפעם שניה. ואף על פי שכל ידיעה מהן ספק ידיעה היא שהרי כל שביל מהן ספק הוא פאן בטמאת מקדש וקדשיו עשו ספק ידיעה כידועה:

כסף משנה ומה שכתב הזה שלישי ושביעי וטבל וכו'. בברייתא הנזכרת ופסק כתנא קמא ואלבא דר"י דאוקמה כרבנן:

ח הנה טמא ואמרו לו שנים נכנסת למקדש והוא אומר להם לא נכנסתי נאמן ואינו מביא קרבן שאם ירצה יאמר מזיד

הִיִּיתִי. אָמְרוּ לוֹ שְׁנַיִם טָמֵא הֵיִיתָ כְּשֶׁנִּכְנַסְתָּ לְמִקְדָּשׁ וּבְפָנֵינוּ
נְטַמְאָתָּ וַיִּדְעָתָּ שְׂאֵתָה טָמֵא אָף עַל פִּי שְׁהִיָּה בֵּין טַמְאָה זֹו
שְׂמַעִידִין בָּהּ וּבֵין כְּנִיסָתוֹ לְמִקְדָּשׁ יָמִים רַבִּים שְׂאֶפְשֶׁר לוֹ
שְׂיֵאמֶר כָּבֵר טְבַלְתִּי הוֹאִיל וְהִכְחִישׁ אֶת הָעֵדִים וְאָמַר לֹא
נְטַמְאָתִי מְעוֹלָם הָרִי אֵלוֹ נְאֻמָּנִים וּמְבִיא קָרְבָן עַל פִּיהֶם. אִם
הֵבִיאוּהוּ שְׁנַיִם לְיַדִּי מִיִּתָּה חֲמוּרָה קַל וְחֹמֶר שְׂיֵבִיאוּהוּ לְיַדִּי
קָרְבָן הַקַּל שְׂהָרִי הִכְחִישׁוּן :

ההראב"ד היה טמא ואמרו שנים וכו' עד הרי אלו נאמנים. א"א זו הסוגיא שלנו באה לדעת חכמים דאתו לה משום מגו אבל לדעת ר"י דאתי לה משום דאדם נאמן על ידי עצמו יותר ממאה איש אפילו אמר לא נטמאתי מעולם דקא מכחיש להו במגע הטומאה הוא נאמן וקא פסק רב הלכה כר"י ואמר רב יוסף אפילו ר' יהודה אלא בינו לבין עצמו פירוש שלא יאכל קדש בפני העדים שמעידין עליו ולא יגע בטהרות של אחרים :

כסף משנה היה טמא ואמרו לו שנים נכנסת למקדש וכו' אמרו לו שנים טמא היית כשנכנסת למקדש וכו'. בפרק ג' דכריתות (דף י"א :) תנן שנים אומרים אכלת (חלב) והוא אומר לא אכלתי ר' מאיר מחייב אמר ר"מ אם הביאוהו שנים לידי מיתה החמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל אמרו לו מה אם ירצה יאמר מזיד הייתי ודברי רבינו בשתי בבות אלו תמוהים דבבא קמייתא כתב דברי חכמים שאם ירצה יאמר מזיד הייתי ובבא שנית כתב דברי ר"מ אם הביאוהו שנים לידי מיתה החמורה וכו'. ולבאר זה צריך להעתיק לשון הגמרא גרסינן התם (דף י"ב) איבעיא להו מ"ט דרבנן משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש או דילמא משום דאמרינן מיגו דאי בעי אמר מזיד הייתי פטור כי אמר נמי לא אכלתי מהימן ופטור ומאי נ"מ למפשט מינה לטומאה דאי אמרת טעמייהו דרבנן משום דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה ל"ש טומאה חדשה ול"ש טומאה ישנה ואי אמרת טעמייהו דרבנן משום דאמרינן מיגו כי פטרי ליה רבנן מטומאה ישנה אבל מטומאה חדשה מיחייב מ"ט טומאה ישנה מיגו דאי בעי אמר טבלתי פטור כי אמר נמי לא נטמאתי פטור דאיכא למימר מאי לא נטמאתי דקאמר לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי אבל טומאה חדשה מיחייב מ"ט דכי אמר נמי טבלתי מיחייב דאמרי ליה עדים השתא נטמאת מאי ת"ש א"ל ע"א נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור יכול אפילו שנים אמר ר"מ ק"ו אם הביאוהו שנים למיתה החמורה לא יביאוהו לידי קרבן קל וחכ"א אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש ש"מ טעמייהו דרבנן משום דאמרינן אדם נאמן על עצמו יותר ממאה איש אמר

רבי אמי לעולם טעמא דרבנן משום דאמרין מיגו וה"ק מתוך שאם רצה לומר לא נטמאתי פטור הילכך אדם נאמן ע"י עצמו יותר ממאה איש א"ה היינו חלב מהו דתימא אכלתי חלב קמתריץ דיבוריה לא אכלתי שוגג אלא מזיד אבל נטמאתי והוא אומר לא נטמאתי לא קמתריץ דיבוריה קא משמע לן ה"נ לא עמדתי בטומאתי אבל טבלתי ת"ש וכו' א"ל ע"א נטמאת והוא אומר לא נטמאתי פטור יכול אפי' שנים מכחישים אמר ר"מ אם הביאוהו שנים לידי מיתה החמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל ר"י אומר נאמן אדם על עצמו יותר ממאה איש ומודים חכמים לר"י בחלבים ובביאת מקדש אבל בטומאה לא מודו ליה במאי עסקינן אילימא בטומאה ישנה מ"ש חלבים וביאת מקדש דמודו ליה דאם רצה יאמר מזיד הייתי טומאה ישנה נמי מתרץ דיבוריה דאם רצה יאמר לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי אמר רבינא לעולם בטומאה ישנה וכגון דאמרי ליה עדים אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא א"ל לא נטמאתי דהכא לא מתרץ דיבוריה דל"ל לא עמדתי בטומאה אבל טבלתי מאי א"ל טבלתי ואכלתי כי א"ל הכי אתכחש ליה דיבוריה. ופירש"י מיגו דאי בעי וכו' אם היה רוצה לשקר היה יכול לומר מזיד הייתי ומה שאמרתי לא אכלתי לא אכלתי שוגג אלא מזיד. לטומאה כגון א"ל נטמאת ומיד באת למקדש. טומאה ישנה אתמול נטמאת והיום נכנסת. טומאה חדשה ליכא מיגו דטבלתי ל"ל דהא א"ל בשעת טומאה נכנסת וא"נ טבלת לא העריב שמשך וכו' וליכא למימר נמי מזיד דבעינן דליתרץ דיבוריה ואי הוה אמר לא נכנסתי הוה מתרץ דיבוריה לא נכנסתי שוגג אלא מזיד אבל כיון דא"ל לא נטמאתי כי אמר נמי לא נטמאתי שוגג אלא מזיד לא מיפטר מקרבן דטומאה לא איכפת לן אי שוגג אי מזיד הוה וביאת מקדש הואי שוגג וכו'. לעולם טעמייהו דרבנן משום מיגו ובטומאה ישנה הוא דפליגי וכו'. אבל בטומאה כגון היכא דאמר לא נטמאתי לא מודו ליה ולא ס"ל דפטור אלמא טעמייהו דרבנן משום דמיגו דמתרץ דיבוריה כגון לא עשיתי שוגג אלא מזיד אבל גבי לא נטמאתי וכו' לא מודו לר"י ואיפשיט בעיין דטעמא משום מיגו נותו לא מידן וקא פריך גמרא דבאי זה טומאה עסקינן דליכא מיגו אי בטומאה ישנה הא איכא מיגו ואמאי לא מודו ליה בישנה. אמר רבינא לעולם איכא ישנה דלית בה מיגו. וכגון דאמרי נטמאת אתמול ואכלת היום קדשים דהיינו טומאת הגוף ונתחייבת חטאת והוא אומר לא נטמאתי ואכחשינהו בין באכילה בין בנגיעה דלא אכל ולא נגע קדשים בטומאה ואי הדר אמר השתא לא נטמאתי דקא אמינא לא עמדתי בטומאה לא קא מכוין למיפטר מקרבן. ל"א מאכילה דאית בה קרבן מכחיש להו מנגיעה לא מכחיש להו ואיתכחש בדוכתיה בטומאת מגע קמא. מודים חכמים לר"י בחלבים ובביאת מקדש דשייך בהו קרבן אבל בטומאה גרידתא בלא ביאת מקדש דליכא קרבן לא מודו ליה בטומאה ולא נגע בטהרות ובמאי עסקינן אי בטומאה ישנה וכו' אלא מדפסיק ותני דלא מודו ליה בשום טומאה

ש"מ טעמא לאו משום מיגו. בטומאה ישנה איכא מיגו אלא טעמא משום דאדם נאמן על עצמו הילכך היכא דאיכא קרבן הכי אבל בטומאה גרידתא לא. אמר רבינא לעולם טעמא משום מיגו בחלבים ובטומאת מקדש איכא מיגו דלא נכנסתי שוגג אלא מזיד וגבי טומאה דלא מודו ליה משום דליכא מיגו ואע"ג דשייך ביה קרבן ואיכא טומאה ישנה דלית בה מיגו כגון א"ל אכלת חלב קדשים וכו'. והתוס' [בד"ה ודחי רבינא] פירשו בשם ר"י לעולם בטומאה ישנה דקאמרי רבנן דחייב כגון דקאמרי עדים אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא אומר לא נטמאתי דלא חשבי רבנן דמתרץ דיבוריה בהא דאי הוה אמרינן שר"ל לא עמדתי בטומאתי אלא טבלתי תחלה כבר אתכחיש ליה מיגו קמא שאמר לא נטמאתי דמשמע לא שוגג ולא מזיד כיון שלא השיב להם על האכילה כמו שאמרו לו. ורבינו נראה שהוא פסק כדאמר רבינא ואע"ג דלכאורה משמע דדרך דחייה אתמר משמע ליה לרבינו דהוי מסקנא וקושטא דמילתא משום דמסתבר טעמיה והוא מפרש דברי רבינא דע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"מ אלא כשא"ל נכנסת והוא אומר לא נכנסתי דלא מכחיש סהדי משום דמצי מתרץ דיבוריה לא נכנסתי שוגג אלא מזיד והוי דומיא דחלבים אבל כי א"ל אכלת קדשים בטומאת הגוף והוא אומר לא נטמאתי דלא מצי מתרץ דיבוריה משום דאי הוה מהדר להו לא אכלתי כדאמרו ליה אי הוה טומאה ישנה ה"מ מתרץ דיבוריה לא אכלתי בטומאה שטבלתי קודם אבל השתא דאינהו אמרי ליה אכלת בטומאה והוא מהדר להו לא נטמאתי ודאי משמע דהכי קאמר להו לא נטמאתי מעולם וכיון דקא מכחיש להו לסהדי מודו רבנן לר"מ דאינו נאמן אפילו בטומאה ישנה שאם הביאוהו שנים לידי מיתה החמורה וכו'. ודקדק רבינו לכתוב בבבא השנית וידעת שאתה טמא משום דאלי"כ לא יתחייב קרבן כמ"ש בר"פ זה: **ועדיין** יש לדקדק בדברי רבינו דאמרינן התם בגמ' אמר ר"נ הלכה כר' יהודה אמר רב יוסף לא אמרה אלא בינו לבין עצמו ולעצמו וכיון דאיפסיקא בגמרא הלכתא כר' יהודה דאמר הוא נאמן על עצמו יותר ממאה איש אפי' שמכחיש לסהדי מהימן ולמה פסק רבינו דכי מכחיש לסהדי לא מהימן וכבר השיגו הראב"ד בזה וכתב וז"ל א"א זו הסוגיא שלנו וכו'. ונ"ל שרבינו סובר שמה שאמר ר"נ הלכה כר' יהודה לא לענין קרבן אמר אלא לענין טהרות שהוא נוגע בהן שהן טהורות וזהו שאמר רב יוסף לא אמרה אלא בינו לבין עצמו וכו' כלומר לא אמר ר"ל דהלכה כר' יהודה לענין קרבן אלא לענין טהרות שנגע בהם בלבד ואף גם זאת לעצמו דוקא הוא דנאמן לאכלם אבל אחרים אינם רשאים לאכלם והוא עצמו ג"כ אינו רשאי לאכלם בפני אחרים כדי שלא יזלזלו בטהרות אבל ענין קרבן פשיטא דהלכה כרבנן. ולדברי הראב"ד שמפרש דלא אמר ר' יהודה אלא בינו לבין עצמו שלא יגע בטהרות אחרים דמשמע דלא איירי ר' יהודה לענין קרבן אלא לענין טהרות בלבד קשה שמתחלת דבריו משמע דלענין קרבן איירי ר'

יהודה ועוד דבהדיא משמע הכי בגמרא ואם נאמר דה"ק לענין קרבן מיירי ר"י ולענין אכילת טהרות לא אמרה אלא בשל עצמו איני יודע מה לו להראב"ד להזכיר זה :

ט טמאת מקדש וקדשיו שהיה לה ידיעה בתחלה ולא היה לה ידיעה בסוף שעיר של יום הכפורים הנעשה בפנים ויום הכפורים תולין עד שיודע לו ויביא קרבן עולה ויורד. ושאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ביום הכפורים ויום הכפורים מכפרין. ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין. ועל זדון טמאת מקדש וקדשיו פר כהן גדול של יום הכפורים מכפר אם היה המזיד מן הפהנים. ואם היה מישראל דם שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפר. שפאמר [\(ויקרא טז-טז\)](#) 'וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל':

כסף משנה טומאת מקדש וקדשיו שהיה לה ידיעה בתחלה וכו'. משנה בפ"ק דשבועות. ומ"ש על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף וכו'. שם במשנה פלוגתא דתנאי ופסק כר' יהודה. ומ"ש ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו וכו'. שם במשנה:

הלכות שגגות - פרק שנים עשר

א כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה אם שגגו בית דין הגדול בהוראה והורו להתירו ושגגו העם בהוראתו ועשו העם והם סומכין על הוראתו ואחר כך נודע לבית דין שטעו הרי בית דין חייבין להביא קרבן חטאת על שגגתו בהוראה ואף על פי שלא עשו הן בעצמן מעשה שאין משגיחין על עשית בית דין

כָּלֵל בֵּין עֲשׂוּ בֵּין לֹא עֲשׂוּ אֶלֶּא עַל הוֹרָאָתוֹ בְּלִבָּד. וְשָׂאֵר הָעַם פְּטוּרִין מִן הַקְּרָבָן וְאֵף עַל פִּי שְׁהֵם הָעוֹשִׂין מִפְּנֵי שֶׁתְּלוּ בְּבֵית דִּין. וּמָה הוּא הַקְּרָבָן שֶׁמְבִיאִין עַל שְׂגָגָה זֹו. אִם בְּעִבּוּדָה זָרָה שְׂגָגוּ וְהוֹרוּ מְבִיאִין פֶּר לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לְחֹטְאֵת מִכָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וְקָרְבָן זֶה הוּא הָאֱמוּר בְּפָרָשַׁת שְׁלַח לָךְ שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר טו-כד\)](#) 'וְהָיָה אִם מַעֲיַנִּי הָעֵדָה נִעְשְׂתָה לְשֶׂגָגָה' מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁבְּשִׁגְגַת עִבּוּדָה זָרָה הוּא מְדַבֵּר. וְאִם בְּשָׂאֵר כְּרִתוֹת שֶׁחֵיבִין עַל שִׁגְגָתוֹן חֹטְאֵת קְבוּעָה שְׂגָגוּ וְהוֹרוּ. מְבִיא כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט פֶּר חֹטְאֵת וְזֶהוּ הָאֱמוּר בְּפָרָשַׁת וַיִּקְרָא שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא ד-יג\)](#) 'וְאִם כָּל עֵדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׂגֹוּ. נִמְצְאָתָ לָמַד שֶׁאִם שְׂגָגוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל בְּהוֹרָאָה בְּעִבּוּדָה זָרָה מְבִיאִין כָּל הַקֶּהֱל שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים עוֹלוֹת וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂעִירִים חֹטְאֹת וְהֵם נִשְׂרָפוֹת שֶׁהָרִי דָמֹן נִכְנָס לְפָנַיִם וְהֵם הַנִּקְרָאִין שְׂעִירֵי עִבּוּדָה זָרָה. וְאִם בְּשָׂאֵר הַמִּצְוֹת שְׂגָגוּ מְבִיאִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים חֹטְאֹת וְהוֹן נִשְׂרָפוֹת מִפְּנֵי שֶׁדָּמָם נִכְנָס לְפָנַיִם. וְכָל פֶּר מִהוֹן נִקְרָא פֶּר הָעֵלִם דָּבָר שֶׁל צְבוּר שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא ד-יד\)](#) 'וְהַקְּרִיב הַקֶּהֱלִי כָּל קֶהֱל וְקֶהֱל וְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט קְרוּי קֶהֱל שֶׁנֶּאֱמַר [\(דברי הימים ב כ-ה\)](#) 'וַיַּעֲמֵד יְהוֹשֻׁפָט בְּקֶהֱל יְהוּדָה'. בֵּין שֶׁעָשׂוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁהוֹרוּ בֵּין שֶׁעָשׂוּ רֹב יִשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שֶׁהוֹן מְעוֹט מִנֶּהן הַשְּׁבָטִים. בֵּין שֶׁעָשׂוּ רֹב הַשְּׁבָטִים אֵף עַל פִּי שֶׁהוֹן מְעוֹט כָּל יִשְׂרָאֵל. מְבִיאִין כְּמִנֶּהן כָּל הַשְּׁבָטִים פֶּר לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וּבְעִבּוּדָה זָרָה פֶּר וְשָׂעִיר לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט. שָׂאֵף אֵלוֹ שֶׁלֹא חֹטְאוּ מְבִיאִין עַל יָדֵי הַחוּטְאִים. אֶפְלוּ עָשָׂה שֶׁבֶט אֶחָד בְּלִבָּד וְהוּא רֹב הַקֶּהֱל הָרִי כָּל הַצְּבוּר מְבִיאִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים וּבְעִבּוּדָה זָרָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂעִירִים:

כסף משנה כל דבר שחייבין על שגגתו חטאת קבועה וכו'. משנה פ"ב דהוריות (דף ח'). ומ"ש הרי ב"ד חייבים להביא קרבן חטאת של שגגתו בהוראה וכו' עד מפני שתלו בב"ד. משנה שם בפ"ק (דף ג'): ומה הוא הקרבן שמביאים על שגגה זו וכו'. משנה שם פ"ב (דף ט'). ומ"ש מביאים כל הקהל

וכו' ואם בשאר מצות וכו'. שם בפ"א (דף ד':) במשנה פלוגתא דתנאי ופסק כר' יהודה ואע"פ שאין ב"ד מביאין כתב בתחלת הפרק הרי בית דין חייבין להביא מפני שמה שמביאין הצבור בשביל הב"ד הם מביאים. ומ"ש בין שעשו כל ישראל וכו' בין שעשו רוב ישראל אע"פ שהם מיעוט מניין השבטים בין שעשו רוב השבטים אע"פ שהם מיעוט ישראל וכו'. שם (דף ה') פלוגתא דתנאי בברייתא ופסק כר"ש בן אלעזר דמסתבר טעמיה. ומה שכתב מביאין כמניין כל השבטים וכו' שאף אלו שלא חטאו מביאים על ידי החוטאים. שם במשנה פלוגתא דתנאי ופסק כר"י. ומ"ש אפי' עשה שבט אחד והוא רוב הקהל הרי כל הקהל מביאים י"ב פרים וי"ב שעירים. שם בדף הנזכר בברייתא לר' יהודה שבט שעשה בהוראת ב"ד הגדול אפי' שבטים חייבים ובעינן דלהוי רוב הקהל כר"ש בן אלעזר:

ב בית דין שנסתפק להן אם שגגו בהוראה או לא שגגו אינן חייבין באשם תלוי שפאמר [\(ויקרא ד-יד\)](#) 'ונודעה החטאת' עד שתודע ואחר כך יתחייבו בקרבן כמו שיתבאר. במה דברים אמורים שפית דין חייבין ואלו העושים על פיהם פטורין מן הקרבן. כשהיו המורים בית דין הגדול של שבעים ואחד ויהיה ראש ישיבה עמהן בהוראה ויהיו כלן ראויין להוראה ויטעו כלן או רבן בדבר זה שהורו בו ויורו בפרוש ויאמרו לעם מתרין אתם לעשות. וכן אלו ששמעו מפי בית דין אם אמרו לאחרים מתרין אתם לעשות ויעשו כל הקהל או רבו על פיהם ויהיו העושים שוגגים על פיהם ומדמים שהדבר שהורו בו פדת הורו. ויורו לבטל מקצת ולקיים מקצת לא שיעקרו כל הגוף וכשינדע להם ידעו גופו של דבר שהורו בו בשגגה. בכל אלו המארכים הוא שהיו בית דין חייבין בקרבן והעושה על פיהם פטור. אבל אם חסר אחת מכל אלו הדרכים הרי בית דין פטורין מן הקרבן וכל מי ששגג ועשה מעשה מביא חטאת קבועה על שגגתו:

כסף משנה בית דין שנסתפק להם וכו'. שם ת"ר ידעו שהורו וטעו מה הורו יכול יהו חייבין ת"ל ונודעה החטאת ומפרשה רבינו שהורו ונסתפק להם אם שגגו אם לאו: במה דברים אמורים שבית דין חייבים וכו' עד סוף הפרק.

הלכות שגגות - פרק שלשה עשר

א כִּיצַד אִם חָסַר אַחַת מִכָּל הַדְּרָכִים שֶׁבְּאַרְנוּ יִפְטְרוּ בֵּית דִּין וְיִתְחַיְבוּ הָעוֹשִׂים. הֲרֵי שֶׁהוּרוּ בֵּית דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשְּׁבֻטִים לָהֶם שֶׁחִלַּב הַקִּיבָה מִתֵּר וְאָכְלוּהוּ אֲנָשֵׁי מְקוֹמָם עַל פִּיהֶם אוֹתוֹ בֵּית דִּין פְּטוּרִין וְכָל מִי שֶׁאָכַל מִבֵּיא חֲטָאת קְבוּעָה עַל שִׁגְגָתוֹ. וְכֵן אִם הוּרוּ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁדָּם הֵלֵב מִתֵּר וְלֹא הָיָה רֹאשׁ יְשִׁיבָה עִמָּהֶן אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן אֵינּוּ רְאוּי לְהִיּוֹת מִמֶּנָּה בְּסִנְהֶדְרִין כְּגוֹן שֶׁהָיָה גֵר אוֹ מְמַזְר אוֹ זֶקֶן אוֹ שֶׁלֹּא רָאָה בְּנִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן וְעָשׂוּ הָעַם עַל פִּיהֶם וְאָכְלוּ דָם הֵלֵב הֲרֵי בֵּית דִּין פְּטוּרִין וְכָל מִי שֶׁאָכַל מִבֵּיא חֲטָאת קְבוּעָה עַל שִׁגְגָתוֹ. וּמִנִּין שָׂאִין הַכֶּתוּב מִדְּבַר אֶלָּא בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁנֶּאֱמַר [\(ויקרא ד-יג\)](#) 'וְאִם כָּל עַדַּת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְגוֹ'. וּמִנִּין שֶׁעַד שִׁיְהִיו כֻּלָּן רְאוּיִין לְהוֹרָאָה שֶׁנֶּאֱמַר [\(במדבר טו-כד\)](#) 'וְאִם מֵעֵינֵי הָעֵדָה' עַד שִׁיְהִיו לָהֶם כְּעֵינִים. וְלִהְיוֹן הוּא אוֹמֵר [\(במדבר לה-כד\)](#) 'וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה' מָה הָעֵדָה הָאֲמוּנָה בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת כֻּלָּן רְאוּיִין לְהוֹרָאָה אֲף עַדָּה הָאֲמוּנָה בְּשִׁגְגָה זֹו עַד שִׁיְהִיו כֻּלָּן רְאוּיִין לְהוֹרָאָה. וְכֵן אִם הוּרוּ וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שֶׁטָּעוּ וְאָמַר לָהֶם טוֹעִים אַתֶּם וְרַבּוּ עָלָיו הַמַּתִּירִים וְהַתִּירוּ. הֲרֵי בֵּית דִּין פְּטוּרִין וְכָל מִי שֶׁעָשָׂה עַל פִּיהֶם חֵיב לְהַבִּיא חֲטָאת קְבוּעָה עַל שִׁגְגָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם כָּל עַדַּת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ עַד שִׁיְשָׁגוּ כָּל הַסִּנְהֶדְרִין. יָדַע אֶחָד מִן הַסִּנְהֶדְרִין אוֹ מֵעוֹטָן שֶׁטָּעוּ הַמַּתִּירִין וְשִׁתְּקוּ הוּאִיל וְהוּרוּ וְלֹא הָיָה שָׁם חוֹלֵק וּפְשָׁטָה הַהוֹרָאָה בְּרַב הַקֶּהֱל הֲרֵי בֵּית דִּין חֵיבִין בְּקִרְבָּן וְכָל

שְׁעֲשֵׂה עַל פִּיהֶם פְּטוֹר. וְאֵלוּ שְׁשִׁתְּקוּ אִם עָשׂוּ עַל פִּי אֱלוּ שֶׁהוֹרוּ
הָרִי אֱלוּ חִיבִין מִפְּנֵי שְׁלֹא תָלוּ בְּבֵית דִּין. וְכֵן אִם נָשְׂאוּ וְנָתְנוּ
בְּדָבָר וְאָמְרוּ דָּבָר זֶה מִתֵּר הוּא וְלֹא הוֹרוּ לָעַם וְלֹא אָמְרוּ לָהֶם
מִתֵּרִין אַתֶּם לַעֲשׂוֹת וְשָׁמַע הַשׁוֹמֵעַ מִהֵן בָּעֵת שֶׁגָּמְרוּ מִתֵּר וְהִלְךְ
וְעָשָׂה כְּפִי מַה שֶׁשָּׁמַע הָרִי כָּל הָעוֹשֶׂה חִיב חֲטָאת קְבוּעָה וּבֵית
דִּין פְּטוֹרִין שֶׁהָרִי לֹא הוֹרוּ לָהֶם בְּפְרוּשׁ לַעֲשׂוֹת. וְכֵן אִם הוֹרוּ
וְעָשׂוּ מַעוֹט הַקֹּהֵל עַל פִּיהֶם וְנוֹדְעָה הַשְּׁגָגָה. הָרִי בֵּית דִּין
פְּטוֹרִין וְאֵלוּ הַמַּעוֹט שֶׁעָשׂוּ חִיבִין וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִבֵּיא
חֲטָאתוֹ :

כסף משנה כיצד אם חסר אחר מכל הדרכים וכו' הרי שהורו ב"ד של אחד
מהשבטים להם וכו'. משנה בפ"ק דהוריות שם (דף ה') ופסק כחכמים דאמרי
אין חייבין אלא על הוראת בית דין הגדול שבירושלים שנאמר ואם כל עדת
ישראל ישגו ולא עדת אותו שבט. ומ"ש וכן אם הורו ב"ד הגדול שדם הלב
מותר ולא היה ראש ישיבה עמהם וכן אם טעו וידע אחד מהם שטעו וכו'.
הכל משנה שם (דף ד'): ידע אחד מן הסנהדרין וכו'. שם (דף צ'): מדיוקא
דמתני'. ומה שכתב ואלו ששתקו אם עשו על פי אלו שהורו הרי אלו חייבים
וכו'. משנה שם (דף ב') הורו בית דין וידע אחד מהם [שטעו] או תלמיד שראוי
להוראה והלך ועשה על פיהם וכו' הרי זה חייב מפני שלא תלה בבית דין: וכן
אם נשאו ונתנו בדבר וכו'. מימרא בריש הוריות ופסק כלישנא בתרא ואלביא
דשמואל ואביי ור' אבא ורבינא הכריחו כן ממשניות: וכן אם הורו ועשו
מיעוט הקהל על פיהם וכו'. בריש הוריות (דף ב'): זו דברי ר"י אבל חכ"א
יחיד שעשה בהוראת בית דין חייב:

ב והסנהדרין עצמן שעשו בהוראתן אינן מצטרפין לרב
הקהל. עד שיהיו הרב שעשו חוץ מן הסנהדרין. עשו רב אנשי
ארץ ישראל על פיהם. אף על פי שאלו העושים שבט אחד. וכן
אם עשו רב השבטים אף על פי שהן מעוט הקהל. בית דין
חייבים והעושים פטורין. כיצד. היו יושבי ארץ ישראל שש
מאות אלה ואחד. והיו העושים בהוראת בית דין שלש מאות
אלה ואחד והרי כלן בני יהודה בלבד. או שהיו העושים בני
שבועה שבטים כלן אף על פי שיש בהן מאה אלה. הרי בית דין

חִיבֵינוּ וְכָל הָעוֹשִׂים עַל פִּיהֶם פְּטוּרִין. וְאִין מְשַׁגְּיחִין עַל יוֹשְׁבֵי חוּצָה לְאַרְצָא שְׂאִין קָרוֹי קָהֵל אֶלָּא בְּנֵי אֶרְצָא יִשְׂרָאֵל. וְשֶׁבֶט מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם אֵינָן חֲשׂוּבִין כְּשֵׁנֵי שְׁבֻטִים לְעֲנֹן הַזֶּה אֶלָּא שְׁנֵיהֶם שְׁבֻט אֶחָד :

כסף משנה והסנהדרין עצמן שעשו בהוראתן וכו'. שם (דף ג') אהא דתניא הורו ועשו ר"מ פוטר וחכמים מחייבין מוקים רב פפא דבב"ד משלים לרוב צבור קא מיפלגי ומפרש רבינו ר"מ פוטר לציבור מפני שב"ד מביאים עליהן כיון שרוב הצבור עשו וחכמים מחייבין לצבור שאין ב"ד מביאין עליהם כיון דבלאו ב"ד אינם רוב והלכה כחכמים ואע"ג דר"פ בדרך דחייה אמרה משמע לרבינו דאי לאו דס"ל דקושטא דדינא הכי הוא לא הוה מוקים ליה בהכי: **עשו רוב אנשי א"י ע"פ וכו' וכן אם עשו רוב השבטים וכו'.** כבר נתבאר בפ"ב דהיינו כר"ש בן אלעזר. **ומ"ש ואין משגיחין על יושבי ח"ל וכו'.** מימרא בריש הוריות (דף ג'): **ושבט מנשה ואפרים אינם חשובים כשני שבטים וכו'.** הכי משמע ספ"ק דהוריות (דף ו'): וכדפירש"י:

ג הָיוּ הָעוֹשִׂים מְרַבִּין בְּשַׁעַת הַחֲטָא וּמוֹעֲטִין בְּשַׁעַת יְדִיעָה. אוּ מוֹעֲטִין בְּשַׁעַת הַחֲטָא וּמְרַבִּין בְּשַׁעַת יְדִיעָה. הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר שַׁעַת הַמַּעֲשֶׂה :

כסף משנה היו העושים מרובים וכו'. שם (דף ג') וכרבנן דפליגי ארבי שמעון:

ד הָזֵרוּ בֵּית דִּין בְּחֻלְבּ מִן הַחֻלְבִּים שֶׁהוּא מִתָּר וְאָכַל מְעוֹט הַקָּהֵל עַל פִּיהֶם וְנוֹדַע לָהֶם שֶׁחֲטְאוּ וְחִזְרוּ בָּהֶן. וְאָמַר כָּךְ הָזֵרוּ שֶׁעֲבוּדָה זָרָה פְּלוּגִית מִתְּתָר וְעֵבֵד אוֹתָהּ עֲבוּדָה זָרָה מְעוֹט אַחַר עַל פִּיהֶם. וְכִשְׂיִצְטָרְפוּ הָאוֹכְלִים לְעוֹבְדִים יִהְיוּ רַב. הָרִי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין אֵף עַל פִּי שֶׁהִיָּתָה לָהֶן יְדִיעָה בִּינְתֵים. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהִיָּה הַמּוֹרָה בֵּית דִּין אֶחָד. אֲבָל אִם מֵת בֵּית דִּין שֶׁהוֹרָה תְּחִלָּה וְעַמַּד אַחַר וְהוֹרוּ אֵין אֵלּוּ מִצְטָרְפִין לְאֵלּוּ :

ההראב"ד הורו בית דין בחלב מן החלבים עד הרי אלו מצטרפין. א"א בעיא ולא איפשיטא היא ולא בית דין מייתו ולא צבור מייתו:

כסף משנה הורו בית דין בחלב מן החלבים שהוא מותר וכו'. שם בעיא דלא איפשיטא וכיון דספיקא הוא ה"ל לפסוק דבין בית דין בין הם פטורים מן הקרבן ולפיכך יש לתמוה על פסק רבינו וכבר השיגו הראב"ד. וע"כ לומר שנוסחא אחרת היתה לרבינו או שנדחוק לומר שיתנו ויאמרו אם אנו פטורים הרי זה נדבה וצריך: **במה דברים אמורים כשהיה המורה בית דין אחד וכו'.** שם בעיא דלא איפשיטא:

ה אפלו הורו שני בתי הדינים בדבר אחד כגון חלב וחלב. או דם ודם. וכן אם לא היו העושים שוגגין על פי ההוראה. הרי בית דין פטורין וכל העושים חייבין. כיצד. הורו בית דין לאכל חלב הקבה פלו. וידע אחד מן הקהל שטעו ושחלב הקבה אסור ואכלו מפני הוראתו. שהיה עולה על דעתו שמצוה לשמע מבית דין אף על פי שהם טועים. הרי זה האוכל חייב חטאת קבועה על אכילתו. ואינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם. במה דברים אמורים כשהיה זה שידע שטעו חכם או תלמיד שהגיע להוראה. אבל אם היה עם הארץ הרי זה פטור שאין ידיעתו באסורין ידיעה ודאית ומצטרף לכלל השוגגים על פיהם. וכן אם לא ידע שטעו ונתפון לאכל שמן וחלב ואכל חלב הקבה שהתירוהו והוא לא ידע שהוא חלב קבה. הרי זה חייב מפני שאכילתו מפני שגגתו לא מפני ההוראה. ואינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם שניאמר **(במדבר טו-כו)** 'לכל העם בשגגה'. עד שתהיה שגגה אחת לכל. וכן אם תלה בעצמו ואכל חלב הקבה שהורו להתירו לא מפני הוראתו אלא מפני שהוא מתר בדעתו הרי זה חייב חטאת קבועה בפני עצמו. זה הכלל כל התולה בבית דין פטור והוא שיהיו שם כל הדרכים שפנינו. וכל החייב בפני עצמו אינו מצטרף לרב השוגגים:

כסף משנה וכן אם לא היו העושים שוגגים על פי ההוראה וכו' בד"א כשהיה זה שידע שטעו וכו' ונתכוין לאכול שומן וכו'. בריש הוריות איכא לישני בהאי מלתא ובתר הכי אמרינן בפלוגתא וכו' רב אמר פטור ור' יוחנן אמר חייב ופסק כרבי יוחנן. ומ"ש דאינו מצטרף למנין השוגגים על פיהם פשוט הוא

דאמרינן בגמרא דאפילו רב מודה בהא : **וכן אם תלה בעצמו ואכל חלב הקיבה וכו'.** שם (דף ב' :) אמרינן זה הכלל התולה בעצמו חייב לאיתווי מאי לאיתווי מבעט בהוראה. וני"ל שרבינו מפרש דהיינו שאומר שלא היה הוא צריך להוראתן בזה שכבר היה הוא יודע שמותר : **זה הכלל התולה בבית דין פטור וכו'.** משנה בריש הוריות. **ומה שכתב וכל החייב בפני עצמו אינו מצטרף עם השוגגים לעשות רוב.** זה דבר פשוט :

ו הורו בית דין להתיר דבר האסור בזדון ועשו הקהל על פיהם בשגגה בית דין פטורין מן הקרבן מפני שהו מזידין. וכל אחד ואחד מן העושים על פיהם חייב קרבן בפני עצמו מפני שהוא שוגג. הורו בית דין בשגגה וידעו הקהל שטעו ושאין ראוי לקבל מהו ואף על פי כן עשו הקהל על פיהם. אלו ואלו פטורין מן הקרבן. בית דין פטורין שהרי לא עשו הקהל מפני הוראתו שהטעתם. וכל העושים פטורין מן הקרבן מפני שמזידין הם שהרי ידעו שטעו ושאין ראוי לעשות :

כסף משנה הורו בית דין להתיר דבר האסור בזדון וכו' עד סוף הפרק. משנה בפרק קמא דהוריות (דף ד' :) :

הלכות שגגות - פרק ארבעה עשר

א בית דין ששגגו והורו לעקר גוף מגופי תורה ועשו כל העם על פיהם בית דין פטורין וכל אחד ואחד מן העושים חייב חטאת קבועה שנתאמר [\(ויקרא ד-יג\)](#) 'ונעלם דבר' ולא כל הגוף :

כסף משנה בית דין ששגגו וכו'. משנה בפירקא קמא דהוריות (ג' :) :

ב לעולם אין בית דין חייבין עד שיורו לביטל מקצת ולקיים מקצת בדברים שאינן מפרשין בתורה ומבארים ואחר כך יהיו בית דין חייבין בקרבן והעושים על פיהם פטורין. כיצד. שגגו והורו שמתר להשתחוות לעבודה זרה. או שמתר להוציא מרשות לרשות בשבת. או שמתר לבוא על שומרת יום כנגד יום. הרי אלו כמי שאמרו אין שבת בתורה או אין עבודה זרה בתורה או אין נדה בתורה שעקרו כל הגוף ואין זו וכיוצא בזה שגגת הוראה אלא שכחה. לפיכך פטורין מן הקרבן וכך העושה על פיהן חייב חטאת בפני עצמו. אבל אם טעו והורו ואמרו המוציא מרשות לרשות הוא שחייב שנתאמר [\(שמות טז-כט\)](#) 'אל יצא איש ממקמו' אבל הזורק או המושיט מתר. או שעקרו אב מאבות מלאכות והורו שאינה מלאכה. הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו המשתחוה לעבודה זרה בפשוט ידים ורגלים הוא החייב שנתאמר בו [\(שמות לד-יד\)](#) 'לא תשתחוה לאל אחר' אבל הכורע על הארץ ולא פשט ידיו ורגליו הרי הוא מתר הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו הבא על שומרת יום כנגד יום שראתה דם ביום הוא חייב שנתאמר [\(ויקרא טו-כו\)](#) 'כל ימי זובה' אבל ראתה בלילה מתר לבוא עליה. וכן אם הורו ואמרו שמי שפרשה אשתו נדה בשעת תשמיש מתר לפרש ממנה כשהוא מתקשה. הרי אלו חייבין. וכן אם טעו ואמרו שהאוכל דם שיצא בשעת שחיטה הוא החייב אבל האוכל דם הלב מתר הרי אלו חייבים. וכן כל כיוצא בטעיות אלו אם הורו בהן ועשו רב הקהל על פיהן פטורין ובית דין מביאין קרבן על שגגתן :

כסף משנה ומ"ש בדברים שאינם מפורשים בתורה ומבוארים וכו'. מימרא שם בדף ד'. ומ"ש אבל אם טעו והורו ואמרו המוציא מרשות לרשות הוא שחייב וכו' עד מותר לבא עליה. שם בגמרא. אך מ"ש או שעקרו אב מאבות מלאכות והורו שאינה מלאכה הרי אלו חייבים יש לתמוה עליו דהא בעיא דלא איפשיטא היא שם וה"ל למפשטה לקולא. ואפשר לדחוק ולומר שיתנו ויאמרו אם אנו פטורין הרי זה נדבה. ועוד י"ל דגמי בעא למיפשטה מתחלת

מתנני' והשואל דחה וכיון שכן לא שבקינן מאי דבעא גמרא למיפשט משום הנך דיחויי: **וכן אם הורו ואמרו שמי שפירשה אשתו נדה וכו'.** משנה פ"ב דהוריות (דף ח'): חייבין על עשה ועל ל"ת שבנדה ואי זו מ"ע שבנדה פרוש מן הנדה ובפ"ב דשבועות (דף י"ד): תנן אי זו היא מ"ע שבנדה שחייבים עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב: **וכן אם טעו ואמרו שאוכל דם וכו':**

ג הורו בית דין שִׁיצָא הַשַּׁבָּת לְפִי שְׁנֵת־כַּסִּית הַחֲמָה וְדָמוֹ שֶׁשָּׁקְעָה חֲמָה וְאַחַר כֵּן זָרְחָה אֵין זו הוֹרָאָה אֶלָּא טְעוֹת וְכָל שֶׁעָשָׂה מְלֹאכָה חִיב אֲבָל בֵּית דִּין פְּטוּרִין. וְכֵן אִם הִתִּירוּ בֵּית דִּין אִשָּׁת אִישׁ לְהַנְשֵׂא לְפִי שֶׁהֶעִידוּ בְּפִנְיָהֶם שְׁמַת בְּעֵלָה וְאַחַר כֵּן בָּא בְּעֵלָה אֵין זו הוֹרָאָה אֶלָּא טְעוֹת וְהֵאֲשָׂה וּבְעֵלָה הָאֲחֵרוֹן חִיבִין חֲטָאת עַל שִׁגְגָתוֹ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזָה :

כסף משנה הורו ב"ד שיצא השבת וכו'. בפרק האשה רבה (דף צ"ב). ומ"ש **וכן אם התיירו ב"ד א"א להנשא.** שם פלוגתא דתנאי ופסק כרבא דבתרא הוא:

ד בית דין שהורו בשגגה ושכחו עצמו של חטא שהורו בו. אף על פי שהן יודעים בודאי שחטאו בשגגה ואף על פי שהעם מודיעין אותן ואומרים להן בכך וכך הוריתם לנו. הם פטורין והעושים על פיהם חייבין בפני עצמן. שְׁנֵאָמַר (ויקרא ד-יד) 'וְנוֹדְעָה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ לֹא שִׁיּוּדִיעוּ אוֹתוֹ הַחוּטְאִים. כִּיצַד. שְׁגָגוּ וְהִתִּירוּ חֶלֶב שֶׁעַל גְּבִי הַקֶּבֶה וְאֶכְלוּהוּ רַב הָעֵם וְאַחַר שִׁיּוּדְעוּ שֶׁשָּׂגוּ בְּהוֹרָאָה וְשֶׁהִתִּירוּ דָּבָר שֶׁחִיבִים עַל זְדוּנוֹ כֶּרֶת וְעַל שִׁגְגָתוֹ חֲטָאת קְבוּעָה נִסְתַּפֵּק לָהֶם אִם מְקַצֵּת הַחֲלָבִים הִתִּירוּ אוֹ מְקַצֵּת הַדָּמִים הִתִּירוּ הֲרִי אֵלוֹ פְּטוּרִין וְכָל מִי שֶׁאֶכַל מִבֵּיא חֲטָאת קְבוּעָה :

כסף משנה בית דין שהורו בשגגה וכו'. בפרק קמא דהוריות (דף ג'): במשנה פלוגתא דתנאי ופסק כר"א וכו"ע:

ה בית דין שהורו בשגגה ונודעה להם שגגתו בין שהביאו בפירתו בין שלא הביאו כל העושה כפי הוראתו שפשטה ברב הצבור מאחר שידעו הרי זה מביא אשם תלוי. הואיל והיה לו לשאל בכל עת על דברים שנתחדשו בבית דין ולא שאל הרי זה כמי שנסתפק לו אם חטא או לא חטא. במה דברים אמורים במי שהיה עם בית דין במדינה. אבל מי שראה ההוראה והלך למדינה אחרת אף על פי שעשה אחר שידעו פטור מפני שתלה בהן והרי אי אפשר לו לשאל. ולא עוד אלא הנבהל לצאת אף על פי שעדין לא יצא לדרכו * ועשה על פיהם מאחר שידעו הרי זה פטור:

ההראב"ד ועשה על פיהם מאחר שידעו הרי זה פטור. אי"א דדוקא שעשה אחר שחטאו רוב הקהל על פיהם שכבר נתחייבו ב"ד אבל אם עשה עד שלא חטאו רוב הקהל מביא חטאת יחיד שהרי פסק למעלה יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב וכ"ש כשעשה אחר שחזרו שהוא חייב:

כסף משנה ומה שכתב ולא עוד אלא הנבהל לצאת וכו'. שם פלוגתא דתנאי ופסק כרבי עקיבא: כתב הראב"ד ועשה על פיהם מאחר שידעו פטור אי"א דוקא שעשה אחר שחטאו רוב הקהל על פיהם וכו'. ודבר פשוט הוא ולא חשש רבינו לכתבו כאן לפי שסמך על מה שכתב בסוף פרק י"ב במה דברים אמורים שבת דין חייבים ואלו שעשו על פיהם פטורים מן הקרבן כשהיו המורים בית דין הגדול של אחד ושבעים וכו' ויעשו כל הקהל או רובן על פיהם אבל אם חסר אחד מכל אלו הדברים הרי בית דין פטורין מן הקרבן וכל מי ששגג ועשה מעשה מביא חטאת קבועה על שגגתו:

הלכות שגגות - פרק חמשה עשר

א כָּבֵר בְּאָרְנוּ שְׁכָל שְׁגָגָה שְׁהֵדְיוּט מְבִיא עָלֶיָה חֲטָאת הַקְּבוּעָה כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה אִם שָׁגַג בָּהּ הַנְּשִׂיא מְבִיא שְׁעִיר וְאִם שָׁגַג בָּהּ כֹּהֵן מְשִׁיחַ מְבִיא פֶר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שְׁכֹהֵן מְשִׁיחַ מְבִיא פֶר עַל שְׁגָגָתוֹ כְּשִׁטְעָה בְּהוֹרָאת עֲצָמוֹ וְעָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּשִׁגְגַת הוֹרָאתוֹ לְבִדָּה וְהוּא שְׁיֵהִיָה חֲכָם מִפְּלֵא שְׁנֵאמַר (ויקרא ד-ג) 'אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יִחַטָּא לְאַשְׁמַת הָעָם' הֲרִי מְשִׁיחַ כְּצַבּוּר מָה הַצַּבּוּר שֶׁהוּן בֵּית דִּין אֵינָן חִיבִין בְּקִרְבָּן עַד שְׁיֵהִיו חֲכָמִים רְאוּיִין לְהוֹרָאָה וְיִטְעוּ בְּהוֹרָאָה וְיַעֲשׂוּ הָעוֹשִׂים עַל פִּיהֶם וְיִזְרוּ לְבַטֵּל מִקְצַת וּלְקַיֵּם מִקְצַת כִּדְּ הַמְּשִׁיחַ בְּכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוֹ:

כסוף משנה **כבר ביארנו שכל שגגה וכו' בד"א שכהן משיח מביא פר על שגגתו וכו'.** משנה וגמרא בריש פרק ב' דהוריות (דף ו' ז')

ב כִּיצַד. כֹּהֵן מְשִׁיחַ שְׁטָעָה בְּהוֹרָאָה לְעֲצָמוֹ. וְדָמָה שְׁהַזְרוּק מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת בְּשִׁבְתָּ מִתֵּר וְזָרַק מְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת וְהוּא תּוֹלָה בְּהוֹרָאתוֹ לְעֲצָמוֹ. כְּשִׁינֻדַּע לוֹ חֲטָאוֹ יָבִיא פֶר לְחֲטָאת. אָבָל אִם לֹא תָלָה בְּהוֹרָאתוֹ אֶלָּא שָׁגַג וְזָרַק בְּשִׁגְגָה. אוֹ שִׁתְּלָה בְּהוֹרָאתוֹ וְלֹא הָיָה חֲכָם מִפְּלֵא. אוֹ שֶׁעָקַר כָּל הַגּוֹף בְּהוֹרָאתוֹ לְעֲצָמוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁגַג בְּהוֹרָאתוֹ לְבַטֵּל מִקְצַת וְלֹא עָשָׂה וְהוּא סוּמֵךְ עַל הוֹרָאתוֹ אֶלָּא עָשָׂה בְּשִׁגְגָה אַחֲרֵת. אוֹ שֶׁהָיָה מְזִיד בְּהוֹרָאָה וְשָׁגַג בְּמַעֲשֵׂה הֲרִי זֶה פְּטוּר מִקְרָבָן כָּלֵל שֶׁדִּינּוֹ לְהוֹרָאת עֲצָמוֹ כְּדִין הַקְּהָל לְהוֹרָאת בֵּית דִּין לְכָל דָּבָר. הוֹרָה לְעֲצָמוֹ וְשָׁכַח מֵאֵי זֶה טַעַם הוֹרָה וּבִשְׁעַת מַעֲשֵׂה אָמַר הֲרִינִי עוֹשֵׂה עַל דַּעַת הוֹרָאתִי הֲרִי זֶה מְבִיא פֶר חֲטָאת:

כסוף משנה **הורה לעצמו ושכח מאיזה טעם הורה וכו'.** משנה וגמרא שם (דף ז')

ג הוֹרָה לְעֲצָמוֹ לְבַטֵּל מִקְצַת וּלְקַיֵּם מִקְצַת בְּעַבּוּדָה זָרָה וְעָשָׂה כְּפִי הוֹרָאתוֹ. הֲרִי זֶה מְבִיא שְׁעִירָה כְּהֵדְיוּט וְהוּא שְׁיִשְׁגַּג

בְּהוֹרָאָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. שְׂאִין הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ חַיֵּב קָרְבָּן אֶלָּא
בְּהֶעֱלִים דָּבָר בְּהוֹרָאָה עִם שְׂגֵגַת הַמַּעֲשֶׂה בְּצַבּוֹר אֲבָל אִם שְׂגָג
בְּמַעֲשֶׂה בְּלִבָּד בְּלֹא הוֹרָאָה בֵּין בְּעִבּוּדָה זָרָה בֵּין בְּשֶׂאֵר מִצּוֹת
אֵינוֹ מְבִיא קָרְבָּן כָּלֵל:

כסף משנה הורה לעצמו לבטל מקצת ולקיים מקצת וכו'. משנה שם: שאין
הכהן משיח חייב קרבן וכו'. גם זה משנה שם. ופירש"י (כהן) משיח בשגגת
מעשה לחודיה פטור מכלום כדאמרין לקמן בפ"ב מעם הארץ פרט למשיח
דאינו מביא בשגגת מעשה כלל:

ד הוֹרָה הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ עִם בֵּית דִּין וְשָׂגַג הוּא וְהֵם בְּהוֹרָאָה אֶף
עַל פִּי שְׂעָשׂוּ עַל פִּי הַהוֹרָאָה הַזֹּאת שְׂטָעוּ בָּהּ. הוֹאִיל וְלֹא סָמַךְ
בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה עַל הוֹרָאָתוֹ לְבַדָּה אֶלָּא עַל הוֹרָאָתוֹ עִם הוֹרָאָת
בֵּית דִּין הֵרִי זֶה פְּטוֹר וְאִין צָרִיךְ לְהַבִּיא כִּפָּרָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ. אֶלָּא
אִם הָיוּ בֵּית דִּין מְבִיאִין קָרְבָּן מִתְּכַפֵּר לוֹ בְּכָלֵל הַצְּבוֹר. וְאִם
הָיוּ הָעוֹשִׂים הֵם הַמְּבִיאִים קָרְבָּן הוּא אֵינוֹ מְבִיא קָרְבָּן שֶׁהֵרִי
אִין צָרִיךְ כִּפָּרָה בְּפָנָי עֲצָמוֹ:

כסף משנה הורה הכהן המשיח עם ב"ד וכו'. משנה שם הורה עם הצבור
ועשה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור. ומ"ש ואם היו העושים הם המביאים
קרבן הוא אינו מביא קרבן וכו' שהרי א"צ כפרה בפני עצמו. נתבאר בסמוך:

ה הוֹרָה עִם בֵּית דִּין בְּשֶׂגְגָה וְשָׂגַגוּ הֵם בְּדָם וְהוּא בְּחֻלָּב. אֵינוֹ
מִתְּכַפֵּר לוֹ עִם הַצְּבוֹר אֶלָּא מְבִיא פֶר לְעַצְמוֹ:

כסף משנה הורה עם בית דין בשגגה וכו'. שם (דף ז'): בעיא דלא איפשיטא.
ואיני יודע למה פסק שמביא פֶר לעצמו ואפשר דמביא פֶר ומתנה קאמר
שיאמר אם אני חייב הרי הוא לחובתי ואם אני פטור הרי הוא נדבה וצ"ע:

ו כֹּהֵן מְשִׁיחַ שֶׁנִּסְתַּפֵּק לוֹ אִם שָׂגַג שְׂגָגָה זֹו שֶׁהִיא שְׂגֵגַת הוֹרָאָה
עִם הַמַּעֲשֶׂה אוֹ לֹא שָׂגַג אוֹתָהּ. אֵינוֹ מְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי מְפָנִי
שֶׁהוּא בָּהּ כְּצַבּוֹר שְׂאִינָן מְבִיאִין אֶשֶׁם תְּלוּי עַל לֹא הוֹדַע שֶׁל

שָׁגַגְתָּ הוֹרָאָה. אֲבָל הַנְּשִׂיא אִם נִסְתַּפֵּק לוֹ אִם חָטָא אוֹ לֹא חָטָא מִבִּיא אֲשֶׁם תְּלוּי כְּשֶׁאָר הַהֲדִיוּטוֹת. מִפְּנֵי שְׂאִין שְׁגָגְתוֹ תְּלוּיָהּ בְּהוֹרָאָתוֹ. אִי זֶהוּ נְשִׂיא הָאָמוֹר בְּתוֹרָה זֶה מְלָדָּ שְׂאִין עָלָיו רְשׁוֹת מֵאֲדָם מִיִּשְׂרָאֵל וְאִין לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ בְּמַלְכוּתוֹ אֶלָּא הִי אֶלְהִיוּ. בֵּין שְׁהִיָּה מִבֵּית דָּוִד אוֹ מִשְׂאָר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִם הִיוּ מְלָכִים רַבִּים וְאִין אֶחָד מֵהֶן עוֹבֵד אֶת חֲבֵרוֹ. כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן מִבִּיא שְׂעִיר עֲזִים עַל שְׁגָגְתוֹ. וְאִי זֶהוּ כֹהֵן מְשִׁיחַ זֶה כֹהֵן גָּדוֹל שְׁנִמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמְּשָׁחָה לֹא הַמְּרַבֵּה בְּבָגְדִים :

כסוף משנה כהן משיח שנתספק לו וכו' אבל הנשיא אם נסתפק לו וכו'. משנה שם (דף ט') אשם תלוי היחיד והנשיא חייבים ומשיח וב"ד פטורים. ומ"ש מפני שאין שגגתו תלויה בהוראתו: אי זהו נשיא האמור בתורה וכו'. משנה פ"ג דהוריות (דף י'). ומ"ש בין שהיה מבית דוד או משאר שבטי ישראל ואם היו מלכים רבים ואין אחד מהם עובד את חבירו וכו'. שם (דף י"א): ואי זהו כהן משיח וכו'. משנה שם :

ז כֹהֵן גָּדוֹל שְׁנִמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמְּשָׁחָה וְעֵבֶר מְעַבְדֶּתוֹ מִפְּנֵי מוֹם אוֹ זָקְנָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן וְחָטָא בְּשֶׁגְגָה זֹו מִבִּיא פֶּר עַל שְׁגָגְתוֹ. לְפִי שְׂאִין בֵּין כֹהֵן מְשִׁיחַ הַמְּשַׁמֵּשׁ לְכֹהֵן מְשִׁיחַ שְׂעֵבֶר אֶלָּא פֶּר יוֹם הַכַּפּוּרִים וְעֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁל כָּל יוֹם שְׂאִין מִקְרִיב אוֹתָן אֶלָּא כֹהֵן הַמְּשַׁמֵּשׁ בְּכַהֲנָה גָּדוֹלָה. אֲבָל פֶּר הַבֹּא עַל כָּל הַמְצוּוֹת שְׁוִים הֵם בּוֹ :

כסוף משנה כהן גדול שנמשח בשמן המשחה וכו' לפי שאין בין כהן משיח המשמש וכו'. משנה שם ופרק קמא דמגילה (דף ט'): :

ח נְשִׂיא שְׂעֵשָׂה עִם הַצְּבוּר בְּהוֹרָאָתָה בֵּית דִּין הֲרִי זֶה מִתְּכַפֵּר לוֹ בְּכָלֵל הָעָם. שְׂאִם הִיוּ בֵּית דִּין הֵם שְׁהַקְרִיבוּ עַל שְׁגָגְתוֹ כָּל הָעָם וְהַמְלָדָּ פְטוּרִין מִן הַקְרָבָן כְּמוֹ שְׂבִאֲרֵנוּ. וְאִם הִיוּ הָעוֹשִׂים עַל פִּי בֵּית דִּין הֵם שְׁחִיבִין בְּקָרְבָן וְהִיָּה הַמְלָדָּ מִן הָעוֹשִׂים. הֲרִי זֶה

מְבִיא שְׁעִיר שְׁשָׁעִיר נָשִׂיא בַּמָּקוֹם כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה שֶׁל הַדִּיּוֹט
הוּא עוֹמֵד :

כסף משנה נשיא שעשה עם הצבור וכו'. פשוט פרק ב' דהוריות (דף ז'): :

ט נָשִׂיא שֶׁנִּצְטָרַע עָבַר מִנְשִׂיאוֹתוֹ וְנָשִׂיא שֶׁעָבַר מִנְשִׂיאוֹתוֹ הָרִי
הוּא כְּהַדִּיּוֹט. חָטָא כְּשֶׁהָיָה נָשִׂיא וְעָבַר מִגְדֻלְתּוֹ הָרִי זֶה מְבִיא
שְׁעִיר שְׁנַאֲמָר [\(ויקרא ד-ג\)](#) 'עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא'. כְּשֶׁעַת חַטָּאתוֹ
הוּא מְבִיא :

כסף משנה נשיא שנצטרע עבר מנשיאותו. ברייתא וגמרא שם בפרק ג' (דף
י'): ונשיא שעבר מנשיאותו הרי הוא כהדיוט. משנה שם. ומ"ש חטא כשהיה
נשיא וכו'. שם (דף ט'): במשנה :

י כֹּהֵן מְשִׁיחַ אוֹ מֶלֶךְ שֶׁחָטָא עַד שֶׁלֹּא נִתְמַנּוּ. אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא
נוֹדַע לָהֶם אֲלֵא אַחַר שֶׁנִּתְמַנּוּ הָרִי אֵלּוֹ כְּהַדִּיּוֹט. שְׁנַאֲמָר [\(ויקרא ד-ב\)](#)
בב 'אֲשֶׁר נָשִׂיא יַחֲטָא'. [\(ויקרא ד-ג\)](#) 'אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יַחֲטָא'. עַד
שֶׁיַּחֲטָא כְּשֶׁהוּא נָשִׂיא וְכִשְׁהוּא מְשִׁיחַ. לְפִיכֹךְ אִם אָכַל סֶפֶק
חֶלֶב כְּשֶׁהוּא הַדִּיּוֹט וְנוֹדַע לוֹ עַל סֶפֶקוֹ אַחַר שֶׁנִּתְמַנֶּה לְהִיּוֹת כֹּהֵן
גָּדוֹל הָרִי זֶה מְבִיא אֲשֶׁם תָּלוּי. אֲכַל חֶצִי זֵית חֶלֶב כְּשֶׁהוּא
הַדִּיּוֹט וְחֶצִי זֵית כְּשֶׁהוּא נָשִׂיא בְּהֶעֱלַם אַחַת אוֹ שְׁאָכַל חֶצִי זֵית
כְּשֶׁהוּא נָשִׂיא וְחֶצִי זֵית אַחַר שֶׁעָבַר אֵינּוּ מִצְטָרֵף וּפְטוּר. אֲכַל
חֶצִי זֵית כְּשֶׁהוּא הַדִּיּוֹט וְנִתְמַנֶּה וְעָבַר וְאָכַל חֶצִי זֵית כְּשֶׁהוּא
הַדִּיּוֹט. הָרִי זֶה סֶפֶק אִם מִצְטָרֵף אוֹ כְּבָר הַפְּסִיקָה הַנְּשִׂיאוֹת :

כסף משנה כהן משיח או מלך שחטאו עד שלא נתמנו וכו'. משנה שם (דף י')
וכתנא קמא. ומ"ש לפיכך אכל ספק חלב כשהוא הדיוט וכו'. פשוט הוא שם
(דף י"א). ומ"ש אכל חצי זית חלב כשהוא הדיוט וחצי זית כשהוא נשיא וכו'.
ברייתא וגמרא שם. ומ"ש אכל כחצי זית כשהוא הדיוט ונתמנה וכו'. שם
בעיא דלא איפשיטא : סליקו הלכות שגגות בס"ד

הלכות מחוסרי כפרה

יש בכללן ארבע מצות עשה. וזה הוא פרטון:

א) שתקריב הזבה כשתטהר קרבן. ב) שתקריב היולדת כשתטהר קרבן. ג) שיקריב הזב כשיתטהר קרבן. ד) שיקריב מצרע כשיתטהר קרבן. ואחר שיקריבו קרבנותיהן תגמר טהרתן:

ובאור מצות אלו בפרכים אלו:

הלכות מחוסרי כפרה - פרק ראשון

א ארבעה הן הנקראין מחסרי כפרה. הזבה. והיולדת. והזב. והמצרע. ולמה נקראו מחסרי כפרה שכל אחד מהן אף על פי שטהר מטמאתו וטבל והעריב שמשו עדין הוא חסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכל בקדשים עד שיביא קרבנו. וקדם שיביא כפרתו אסור הוא לאכל בקדשים כמו שבארנו בפסולי המקדשין:

כסף משנה ארבעה הם הנקראים מחוסרי כפרה וכו'. משנה רפ"ב דכריתות (דף ח' :):

ב גר שְׁמַל וְטַבַּל וְעַדִּין לֹא הֵבִיא קֶרְבָּנוֹ. אָף עַל פִּי שֶׁהוּא אָסוּר לֵאכֹל בְּקִדְשִׁים עַד שֶׁיָּבִיא קֶרְבָּנוֹ אִינוּ מִמְחַסְרֵי כִּפְרָה. שֶׁקֶרְבָּנוֹ עֵקְבוֹ לְהִיּוֹת גֵּר גָּמוּר וְלְהִיּוֹת כָּכֵל כְּשָׂרֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּנֵי זֶה אִינוֹ אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים שֶׁעַדִּין לֹא נַעֲשֶׂה כְּשָׂרֵי יִשְׂרָאֵל. וְכִיוֹן שֶׁיָּבִיא קֶרְבָּנוֹ וַיַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים. הֵבִיא פְּרֻדָּה אַחַת בְּשַׁחֲרִית אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים לְעָרֵב וַיָּבִיא פְּרֻדָּה שְׁנִיָּה. שֶׁקֶרְבָּנוֹ שֶׁל גֵּר עוֹלֵת בְּהֶמָּה אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אוֹ שְׁתֵּי תוֹרִים וְשְׁנִיָּהוּ עוֹלָה. כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַקֶּרְבָּנוֹת :

כסף משנה גר שמל וטבל וכו'. שם. ומ"ש הביא פרידה אחת בשחרית וכו'. ברייתא שם. ומ"ש שקרבנו של גר עולת בהמה או שני בני יונה וכו'. גם זה ברייתא שם :

ג הֵזֵב וְהֵזְבָּה קֶרְבֵּן כָּל אַחַת מֵהֶן שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חֲטָאֵת. וְהִיּוֹלְדֵת קֶרְבָּנָהּ כְּבֶשׂ עוֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תוֹר חֲטָאֵת. וְאִם אֵין יָדָה מִשְׁגֵּת מִבִּיאָה שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חֲטָאֵת. וְהַמְצָרַע קֶרְבָּנוֹ שְׁלֹשָׁה כְּבָשִׂים אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד אֲשֶׁם. וְכִשְׁבָּה לְחֲטָאֵת. וְאִם אֵין יָדוֹ מִשְׁגֵּת מִבִּיא קֹן אֶחָד עוֹלָה וְאֶחָד חֲטָאֵת וְכִבֶּשׂ לְאֲשֶׁם :

כסף משנה הזב והזבה קרבן כל אחד מהם ב' תורים וכו'. מפורש בתורה :

ד הֵזֵב וְהֵזְבָּה וְהַמְצָרַע מִבִּיא כָּל אֶחָד מִשְׁלֹשֶׁתוֹן כִּפְרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטַהָרְתוֹ שְׁכָל אֶחָד מֵהֶן סוֹפֵר שְׁבַעַה יְמֵי טַהָרָה וְטוֹבֵל בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּמַעְרִיב שְׁמִשׁוֹ וּמִקְרִיב קֶרְבָּנוֹתָיו בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי :

כסף משנה הזב והזבה והמצורע וכו'. מפורש בתורה פ' מצורע :

ה היוולדת אינה מביאה קרבנה ביום ארבעים לזכר או ביום שמונים לנקבה. אלא מערבת שמשה ומביאה קרבנה למחר שהוא יום ארבעים ואחד לזכר ויום שמונים ואחד לנקבה והוא היום שנקמר בו [\(ויקרא יב-ו\)](#) 'ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא וגו'. * ואם הביאה קרבנה תוך ימי מלאת לא יצאת אפלו הביאה על ולדות הראשונים בתוך ימי מלאת של ולד זה לא יצאת. עברו ימים אלו ולא הביאו פפרתו הרי אלו מקריבין פפרתו לאחר זמן. וכל זמן שלא הקריבו חטאתם אסורים לאכל בקדשים. אבל העולה (והאשם) אינן מעכבין. כבר בארנו במעשה הקרבנות שכל מחיבי קרבן אין מקריבין על ידן אלא מדעתן. חוץ ממחסרי פפרה שאין צריכין דעת בעלים שהרי אדם מביא קרבן על בנאו ובנותיו הקטנים אם היו מחסרי פפרה ומאכילן בזבחים :

ההראב"ד ואם הביאה קרבנה בתוך מלאת וכו' עד בתוך מלאת של ולד. א"א זה תימה גדול אם שלחה קרבנותיה תוך מלאת למה לא יצאה ומאי שנא מחטאת חלב ודם שהטמא משלח אותה ומקריבין לה :

כסף משנה היוולדת אינה מביאה קרבנה ביום מ' לזכר וכו'. הכי משמע בקרא בפרשת כי תזריע דכתיב ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעולה וכו'. ומ"ש ואם הביאה קרבנה תוך ימי מלאת לא יצאת. בסיפרא פרשת תזריע. וכתב הראב"ד זהו תימה גדול וכו'. ולדברי רבינו י"ל דשאני הכא דקפיד קרא ובמלאת ימי טהרה תביא ולא קודם. ומ"ש אפילו הביאה על ולדות הראשונים בתוך ימי מלאת של ולד זה יצאת. יש לתמוה על זה דתניא בת"כ יכול לא תביא בתוך מלאת על ולדות הראשונים ת"ל תביא. וצ"ל שרבינו היה גורס בהפך יכול תביא בתוך מלאת על ולדות הראשונים ת"ל תביא כלומר דה"ל כאילו אומר קודם מלאת לא תביא כלל וכן איכא למשמע קצת ממאי דתניא בפי' בתרא דנזיר (דף ס"ד:) ובעל מ"ע כתב שפסק רבינו בהפך מההיא דסיפרא משום דההיא ר' יהודה הוא דסתם סיפרא ר"י ויחידאה הוא שהוא חולק על חכמים בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (דף י"י) ברייתא דתני יולדת שוחטין וזורקין עליה ביום ארבעים לזכר וביום שמונים לנקבה והקשו ע"כ טמאה היא ואוקמוה כר"י דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי ופירש רש"י דמיירי בשני ולדות שילדה היום אחד ומחר אחד דיום אחד

וארבעים לזה הוי יום ארבעים לזה והיתה ראויה להביא קרבנה על הראשון ולכך שוחטין עליה מוכח דלרבנן אינה ראויה להביא אפילו על הראשון כל שהיא בתוך מלאת של וּלְד שני: **עברו ימים אלו ולא הביאו כפרתו וכו':** וכל זמן שלא הביאו חטאתם וכו'. בתורת כהנים סוף פרשת תזריע אחד לעולה ואחד לחטאת וכפר מלמד שהכפרה בחטאת וטהרה לאכול בזבחים אבל אין ראייה מכאן אלא למעט עולה דלא מעכב כפרה דדורון בעלמא היא אבל אשם שהוא מעכב כפרה מהי תיתי שאינו מעכב מלאכול בקדשים ובהדיא אמרינן בפרק האומר משקלי (דף כ"א) שחטאתו ואשמו מעכבים והכי משמע נמי בפרק תמיד נשחט (דף נ"ט) לכן נראה שמ"ש בספרי רבינו אבל העלה והאשם אינם מעכבים טעות סופר הוא וצריך למחוק תיבת והאשם: **כבר ביארנו במעשה הקרבנות פרק י"ד שכל מחוייבי קרבן אין מקריבין על ידם אלא מדעתם חוץ ממחוסרי כפרה וכו'.** ומה שכתב שהרי מביא אדם קרבן על בניו ובנותיו הקטנים וכו'. בסוף נגעים (משנה י"ג) ואף על פי שלא שנינו שם קטנים אלא בניו ובנותיו סתם בפ' אין בין המודר (דף ל"ה): גרסינן אמר רבי יוחנן הכל צריכים דעת חוץ ממחוסרי כפרה שהרי אדם מביא קרבן על בניו ועל בנותיו הקטנים שנאמר זאת תורת הזב בין גדול בין קטן:

1 אי זו היא זבה. זו שזב דמה שלשה ימים זה אחר זה בלא עת נדתה. וזו היא זבה גדולה שצריכה ספירת שבועה וחיבת בקרבן. וכבר ביארנו בענין הנדה אימתי תהיה האשה זבה בדמים שתראה ואימתי לא תהיה זבה אלא נדה או טהורה ומתי תהיה ספק זבה. כל מקום שאמרנו שהיא זבה וסופרת שבועה הרי היא חיבת להביא קרבן וחטאתה נאכלת. וכל מקום שאמרנו שהיא ספק זבה הרי זו מביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת. שכבר ביארנו שחטאת העוף הבאה על הספק תשרף. ושם ביארנו מה תלד האשה או מה תפיל ותהיה טמאה לידה ומה תלד או תפיל ולא תהיה טמאה לידה. וכל מקום שאמרנו שהיא טמאה לידה הרי זו מביאה קרבן וחטאתה נאכלת. וכל מקום שאמרנו שאינה טמאה לידה הרי זו פטורה מן הקרבן:

כסף משנה אי זו היא זבה וכו'. כך דרשו בתורת כהנים על ואשה כי תזוב זוב דמה ימים רבים. ומה שכתב וכבר ביארנו בענין הנדה אימתי תהיה האשה

זבה בדמים שתראה וכו'. בפרק [ששין] מהלכות איסורי ביאה: **כל מקום שאמרנו שהיא זבה וכו'.** בסוף תמורה (דף ל"ד) שנינו חטאת העוף הבאה על הספק תשרף: **ושם ביארנו מה תלד האשה או מה תפיל וכו'.** בפרק חמישי מהלכות איסורי ביאה:

ז האשה שלא החזקה עברה והפילה ולא ידעה מה הפילה. אם נפל שחיבת עליו קרבן או דבר שאינה חיבת עליו קרבן. הרי זו ספק יולדת ומביאה קרבן ואין חטאתה נאכלת. וכן שתי נשים שהפילו שני נפלים נפל אחד ראוי להקריב עליו והנפל האחר פטורה עליו ואין אחת מהן מפרת נפלה. כל אחת משתיהן מביאה קרבן מספק ואין חטאת אחת משתיהן נאכלת שחטאת העוף הבאה על הספק נשרפת שמה אינה חיבת ונמצאת חטאת זו חלין שנשחטו בעזרה שהן אסורין בהנאה כמו שבארנו בהלכות שחיטה:

כסף משנה האשה שלא הוחזקה עברה והפילה וכו'. משנה פ"ק דכריתות (ז'.) ומ"ש וכן שתי נשים שהפילו וכו'. שם במשנה. וכתב רבינו שלא הוחזקה מעוברת משום דאי הוחזקה מעוברת אין כאן ספק דנפל גמור הוא כמ"ש פרק [חמישין] מהלכות איסורי ביאה:

ח אחת היולדת ואחת המפלת ולד אחד או ולדות הרבה הרי זו מביאה קרבן אחד לכלן והוא שתלד כלן בתוך ימי מלאת. אבל אם הפילה אחר ימי מלאת מביאה אף על השני. כיצד. ילדה נקבה כל נפלים שתפיל מיום הלידה עד סוף יום שמונים הרי הן נחשבין עם הנולד הראשון וכאלו ילדה תאומים זה אחר זה ואינה מביאה אלא קרבן אחד. הפילה נפל ביום שמונים ואחד ומיום אחד ושמונים והלאה אם היא ראויה לקרבן הרי זו מביאה עליו בפני עצמו. ילדה נקבה ולאחר ששים או שבעים יום הפילה נקבה שניה. כל נפל שתפיל בתוך שמונים של נקבה זו השניה פטורה עליו. וכן אם הפילה נקבה שלישית אחר ששים או שבעים יום של נקבה שניה. הרי כל

נָפֵל שֶׁתִּפִּיל בְּתוֹךְ שְׂמוֹנִים שֶׁל נִקְבָּה שְׁלִישִׁית פְּטוּרָה עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁהוּא חָשׁוּב עִם הַנֶּפֶל הַשְּׁלִישִׁי וְהַנֶּפֶל הַשְּׁלִישִׁי חָשׁוּב עִם הַשְּׁנֵי מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ יָמֵי מְלֹאֵת שְׁלוֹ וְהַשְּׁנֵי חָשׁוּב עִם הָרֵאשׁוֹנָה וְאִינָה מְבִיָּאָה אֶלָּא קָרְבָן אֶחָד עַל הַכֹּל:

כסף משנה אחת היולדת ואחת המפלת וכו' עד ואינה מביאה אלא קרבן אחד על הכל. משנה בפ"ב דכריתות [ט"ו]: וכת"ק ודלא כר' יהודה:

ט היולדת טמטום או אנדרוגינוס והפילה נפל אחר ארבעים מיום לידתו. הרי זו מביאה קרבן על נפל זה שפמא זכר הוא הראשון והרי הפילה אחר מלאת. ואין חטאתה נאכלת שפמא נקבה היא הראשונה ובתוך מלאת הפילה שהיא פטורה מקרבן שני:

כסף משנה היולדת טומטום ואנדרוגינוס וכו'. כתב הר"א בנו שדעת רבינו פה שהמפלת לאור מ"א לזכר חייבת בקרבן כמו מפלת לאור פ"א לנקבה דהכי תניא בתוספתא דכריתות ודקשיא לך דלא משכחת יום מ' לעיבורה בהיתר לזכר א"כ עבר מ"ז יום ובטומטום ואנדרוגינוס נ"ד יום וכי ברשיעי עסקינן, וי"ל שאפשר שיהיה הדבר בשגגה:

ז האשה שיש עליה ספק חמש לידות או ספק חמש זיבות. מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאָר עליה חובה. היו עליה חמש לידות ונדאות וחמש זבות ונדאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאָר עליה חובה. וכן הדין בזב. **ז** היו עליה חמש לידות ונדאות וחמש לידות או חמש לידות ונדאות וחמש זיבות ספק. מביאה שני קרבנות אחד על הנדאי ונאכל ושאָר הנדאות עליה חובה ואחד על הספק ואינו נאכל ואין השאָר עליה חובה ואוכלת בזבחים:

ההראב"ד היו עליה חמש לידות ונדאות וכו'. א"א הא דלאו כהלכתא שהרי משנה אחרונה אמרו אין השאר עליה חובה ואולי יש הפרש בין משהה קרבנותיה מזידה למשהה אנוסה:

כסף משנה האשה שיש עליה ספק חמש לידות וכו' עד והשאר עליה חובה. משנה בפ"ק דכריתות (דף ח'). ומ"ש וכן הדין בזב. כתב הראב"ד היו עליה ה' לידות ודאות וכו' א"א הא דלא כהלכתא וכו'. ואני איני יודע אנה שנויה משנה אחרונה שהרי שנינו בסוף פ"ק דכריתות האשה שיש עליה ה' זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה ה' לידות ודאות וה' זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה מעשה שעמדו קינים בירושלים בדינרי זהב אמר רשב"ג המעון הזה לא אלין הלילה עד שיעמדו בדינרין בסוף נכנס לבי"ד ולימד האשה שיש עליה ה' לידות ודאות ה' זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה ועמדו קינים בו ביום ברבעתים. ופירש"י נכנס לבי"ד ולימד אע"פ שהיקל על ד"ת עת לעשות לה' הוא שאלמלא לא ימצאו יחדלו מלהביא אפילו אחד ויאכלו קדשים בטומאת הגוף עכ"ל. והרי אין כאן משנה אחרונה שאף רשב"ג סובר שהשאר עליה חובה ומה שאמר ואין השאר עליה חובה הוראת שעה היתה כדי שלא יחדלו מלהביא כלל. ואולי הראב"ד היה מפרש שרשב"ג לא להוראת שעה בלבד אמרה אלא לדורות קבעה כדי שאם לעת"ל יתייקרו לא יבואו להמנע מלהביא כלל ולזה קורא משנה אחרונה ויש רשות ביד ב"ד לעקור דבר מה"ת בשב ואל תעשה כדאמרינן בפ' האשה רבה (דף צ'). ומ"ש ואולי יש הפרש בין משהה קרבנותיה מזידה למשהה אנוסה כלומר שאע"פ שרשב"ג תיקן לדורות לא תיקן אלא למשהה אנוסה לא למשהה מזידה. ואין לומר שהראב"ד מפרש דרשב"ג פליג את"ק וסבר דמדינא אף ביש עליה חמש לידות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה והכי דייק לישנא דנכנס לבי"ד ולימד דמשמע שלימד להם דין חדש הפך ת"ק והודו לו ב"ד מאחר שהניחוהו לעשות מעשה ולפ"ז א"ש לישנא דמשנה אחרונה. דא"כ הדינין שיבואו בסמוך והם שנויים בברייתא [כולהו דלא כהלכתא] ומיהו אפשר דסבר הראב"ד דהנהו ברייתות אליבא דמשנה ראשונה. ומ"מ איני יודע לפי דרכו מה תיקן למה שלא כתב רבינו ההיא דמשנה אחרונה שאין השאר עליה חובה. ומ"ש וכן הדין בזב: היו עליה ה' לידות ודאות וה' לידות ספק וכו'. ברייתא שם:

יא האשה שנתגירה ואין ידוע אם עד שלא נתגירה ילדה או משנתגירה ילדה. הרי זו מביאה קרבן מספק ואין חטאתה נאכלת. כָּבֶר בְּאֲרֵנוּ בְּהִלְכוֹת שְׁגָגוֹת שְׁכָל מְחַסְרֵי כְּפָרָה מְסַפֵּק שְׁעֵבֶר עֲלֵיהֶם [יום הכפורים] חֲזֵבִין לְהַבִּיא אַחַר יוֹם הַכְּפוּרִים. שְׁקָרְבָן זֶה מְכַשֵּׁר לְאָכֵל בְּקֹדְשִׁים:

כסף משנה האשה שנתגיירה וכו'. בסוף פרק הזרוע (דף קל"ד) שמונה ספיקות נאמרו בגר ד' לחיוב ואחד מהם קרבן אשתו: **כבר ביארנו בהלכות שגגות. פרק ג' :**

יב האשה שיש עליה לידה או זיבה. מביאה מעות הקנים ונותנת בשופר ואוכלת בקדשים לערב חזקה שאין בית דין של קהנים עומדין משם עד שיכלו כל המעות שבשופר ויקריבו כנגדן קנים. כמו שבארנו בשקלים ובהלכות כלי המקדש והעובדין בו :

כסף משנה האשה שיש עליה לידה או זיבה וכו'. בפסחים פ' האשה (דף צ'):

יג האשה שהביאה חטאתה ומתה גביאו היורשים עולתה. אף על פי שלא הפרישה אותה מחיים כבר נשתעבדו נכסיה לקרבן. והשעבוד דין תורה הוא :

כסף משנה האשה שהביאה חטאתה ומתה וכו'. סוף פרק שני דקינים. ומה שכתב אף על פי שלא הפרישה אותן מחיים וכו'. בפירקא קמא דקידושין (דף י"ג): ואיפסיקא הלכתא בגמרא כמאן דאמר הכי:

הלכות מחוסרי כפרה - פרק שני

א הזב האמור בתורה הוא שכבת זרע הבא מחליי החללים שהיא מתקבצת בהן. וכשיוצא הזוב אינו יוצא בקשי כשכבת זרע ואין ביציאתו תאוה ולא הנאה אלא נגרר ויוצא כמו בצק של שעורים פהה פלבן ביצה המוזרת. אבל שכבת זרע לבנה קשורה פלבן ביצה שאינה מוזרת :

כסף משנה הזב האמור בתורה וכו'. בתוספתא דזבחים פ"ב מה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מבשר המת ושכבת זרע מבשר החי זוב דוהה כלובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת:

ב הַרְוָאָה רְאִיּוֹת הַזֹּב הַגּוֹרְמוֹת לוֹ לְהִיּוֹת זָב מִחֲמַת חֲלִי אוֹ אֲנָס וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן אֵינּוּ זָב שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו-ב) 'זָב מִבְּשָׂרוֹ מִחֲמַת בְּשָׂרוֹ הוּא שְׂיֵהִיָּה טָמֵא לֹא מִחֲמַת דָּבָר אַחֵר. מִכָּאֵן אָמְרוּ בְּשִׁבְעָה דְרָכִים בּוֹדְקִין אֶת הַזָּב. בְּמֵאֲכָל. וּבְמִשְׁתֵּה. בְּמִשָּׂא. וּבְקִפְיָצָה. בְּחֲלִי. וּבְמִרְאָה. וּבְהִרְהוּר. כִּי־צַד. אֲכָל אֲכִילָה גִסָּה אוֹ שְׂתֵה הִרְבֵּה. אוֹ שְׂאֲכָל אוֹ שְׂתֵה אֲכָלִין אוֹ מִשְׁקִין הַמְּבִיאִין לְיַדֵי שְׂכָבֶת זָרַע. אוֹ שֶׁנֶּשָּׂא מִשׁוּי כָּבֵד. אוֹ שֶׁקִּפֵּץ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וּבְכָלֵל דָּבָר זֶה אִם הִכָּה עַל גִּבּוֹ. אוֹ שְׂהִיָּה חוֹלָה. אוֹ שֶׁרָאָה אִשָּׁה וְהִתְאַוָּה שְׂכִיבָתָהּ. אוֹ שֶׁהִרְהַר בְּעֵסְקֵי בְּעִילָה אֶף עַל פִּי שְׂלֵא הִרְהַר בְּבְעִילַת אִשָּׁה שֶׁהוּא מְכִירָהּ. אִם קָדַם אֶחָד מִכָּל אֵלּוֹ וְרָאָה רְאִיָּה שֶׁל זֹב תוֹלִין בּוֹ וְאֵינּוּ מִטָּמֵא:

כסף משנה הרואה ראיות הזוב וכו'. רפ"ב דכריתות (דף ח'): מִכָּאֵן אָמְרוּ בְּשִׁבְעָה דְרָכִים בּוֹדְקִים אֶת הַזֹּב וכו'. משנה בסוף נזיר (דף ס"ה): ובפ"ב דזבים ובקדושין (דף ב'):

ג הַרְוָאָה קָרִי אֵינּוּ מִתְטַמֵּא בְּזֹב מֵעַת לְעַת שֶׁרְאִיָּה זֹ שֶׁל זֹב מִחֲמַת שְׂכָבֶת זָרַע הִיא. וְכֵן לְמִרְאָה וּלְהִרְהוּר תוֹלִין בָּהֶן מֵעַת לְעַת. אָבֵל לְמֵאֲכָל וּלְמִשְׁתֵּה וּלְקִפְיָצָה וּלְמִשָּׂא. תוֹלִין בָּהֶן כָּל זְמַן שֶׁמְצַטְעֵר:

כסף משנה הרואה קרי אינו מתטמא בזוב מעת לעת וכו'. פרק ב' דזבים שם. ומה שכתב וכן למראה ולהרהור וכו' עד כל זמן שהוא מצטער. תוספתא בפרק שני:

ד מִי שֶׁמָּל וְאַחַר כֵּן רָאָה זֹב בֵּין עֲכוּ"ם בֵּין יִשְׂרָאֵל תוֹלִין בְּמִילָה כָּל זְמַן שֶׁמְצַטְעֵר. * עֲכוּ"ם שֶׁרְאִיָּה קָרִי וְאַחַר כֵּן נִתְגַּיֵּר

מְטַמָּא בְּזִיבָה מִיַּד וְאִין תּוֹלִין לוֹ מַעַת לַעַת. קָטָן אִין תּוֹלִין לוֹ
לֹא בְּמַרְאָה וְלֹא בְּהֶרְהוּר שְׁאִין לְקָטָן מַרְאָה וְהֶרְהוּר הַמְּבִיא
לְיַדֵּי זֹב. לְפִיכָךְ בּוֹדְקִין אוֹתוֹ בְּחַמְשָׁה דְּרָכִים בְּלִבָּד :

ההראב"ד עכו"ם שראה קרי ואחר כך נתגייר וכו'. א"א מפרש בתוספתא
אימתי בזמן שנתגייר כשהוא מהול אבל מל ואחר כך ראה תולין לו כל זמן
שמצטער :

ה וְכֵשֶׁם שֶׁתּוֹלִין לְקָטָן בְּחֻלּוֹ כִּדְ תּוֹלִין לוֹ בְּחֻלֵי אָמוּ אִם הָיָה
יוֹנֵק מִמֶּנָּה אוֹ צָרִיד לְאָמוּ. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים שֶׁבוֹדְקִין אֶת
הַזֵּב בְּדָרְכִים אֱלוּ בְּרֵאֵיהֶ שְׁנֵייה שֶׁל זֹב שְׂפָה יַעֲשֶׂה זֹב כְּמוֹ
שְׂתֵיבָאָר. אֲבָל רֵאֵיהֶ רֵאשׁוֹנָה אֲפֵלוּ רָאָה אוֹתָהּ בְּאֵנֶס וְרֵאֵיהֶ
שְׁנֵייה מִחֲמַת בְּשָׂרוֹ הָרִי זֶה טַמָּא טַמָּאת זִיבוֹת. וְאָף עַל פִּי כֹן
בוֹדְקִין אוֹתוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה כְּדִי לְמַנּוֹת בָּהּ שְׁלֵשׁ רֵאִיוֹת לְחִיבּוֹ
קָרְבָן. רֵאֵיהֶ שְׁלִישִׁית אִין בוֹדְקִין אוֹתוֹ בָּהּ אֶלָּא אֲפֵלוּ רָאָה
אוֹתָהּ מִחֲמַת אֵנֶס הוֹאִיל וְנִזְקַק לְטַמָּאָה שְׁהָרִי רֵאִיוֹת שְׁנַעֲשֶׂה
בָּהוּן זֵב מִחֲמַת בְּשָׂרוֹ הָיָה לְפִיכָךְ יִתְחַיֵּב בְּקָרְבָן :

כסף משנה (ד-ה) מי שמל ואחר כך ראה זב וכו'. שם בתוספתא וטעמא
דאין לך חולי גדול מהמילה והא קיימא לן דחולי הוא אחד מהדרכים
שבודקים את הזב: עכו"ם שראה קרי ואחר כך נתגייר וכו'. בפרק ב' דזבים
ורבינו שמשון האריך שם בטעם הדבר. וכתב הראב"ד א"א מפרש בתוספתא
אימתי בזמן שנתגייר כשהוא מהול אבל מל ואחר כך ראה תולין לו כל זמן
שמצטער עכ"ל. ואיני יודע מה מלמדנו שרבינו כתב בסמוך דין זה דמל ואחר
כך ראה וממילא משמע דהא דראה קרי ואחר כך נתגייר בשנתגייר כשהוא
מהול הוא. ובספרי הדפוס שכתוב שנתגייר וראה קרי הוא טעות סופר וצריך
לכתוב בהפך שראה קרי ונתגייר וכן מצאתי בספר מוגה: קטן אין תולין לו
וכשם שתולין לקטן בחליו כך תולין לו בחולי אמו וכו'. בתוספתא דזבים פרק
ב': במה דברים אמורים שבודקין את הזב בדרכים אלו וכו'. משנה פרק ב'
דזבים שם ראה ראייה ראשונה בודקין אותו בשנייה בודקין אותו בג' אין
בודקין אותו. ובפ' בנות כותים (דף ל"ה) אמר רב הונא ראייה ראשונה [של זב]
מטמאה באונס ת"ש ראה ראייה ראשונה בודקין אותו מאי לאו לטומאה לא

לקרבן ופירש רש"י לא לקרבן דאי קמייתא באונס לא מצטרפא לגי לחייבו קרבן. ומה שכתב ראיה שלישית אין בודקין אותו בה וכו'. שם וכתנא קמא:

1 הַרְוָאָה רְאִיָּה אַחַת שֶׁל זֹבֵב הָרִי הוּא כְּבַעַל קָרִי. רְאָה שְׁתֵּי הָרִי זֶה זֹבֵב וְצָרִיךְ סְפִירַת שְׁבָעָה וּבִיאַת מַיִם חַיִּים וְאִינוֹ חֲתִיב בְּקָרְבָּן. רְאָה שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת הָרִי זֶה זֹבֵב גְּמוּר וְחֲתִיב בְּקָרְבָּן. וְאִין בֵּין זֹבֵב שְׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת לְרוּאָה שְׁלֹשׁ אֶלָּא קָרְבָּן בְּלִבָּד. וּדְבָרִים אֵלוֹ כִּלְוֹן דְּבָרֵי קִבְלָה מִפִּי מִשָּׁה רַבְּנֵי מְסִינֵי:

כסף משנה הרואה ראיה אחת של זוב וכו'. בריש זבים וכב"ה. ומה שכתב אין בין זב שראה שתי ראיות וכו'. משנה בפ"ק דמגילה (דף ח'). ומ"ש ודברים אלו דברי קבלה וכו':

2 אֶחָד הַרְוָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת אוֹ שְׁלֹשׁ בְּשַׁעָה אַחַת זֹו אַחַר זֹו אוֹ שְׁרָאָה רְאִיָּה בְּכָל יוֹם זֶה אַחַר זֶה הָרִי זֶה זֹבֵב. לְפִי שְׁתַּלָּה הַכְּתוּב אֶת הַזָּבָה בְּיָמִים שְׁנָאָמֵר [\(ויקרא טו-כה\)](#) 'כִּי יִזוּב זֹוֹב דְּמָה יָמִים רַבִּים' וְהַזָּב לֹא תִּלָּה אוֹתוֹ בְּיָמִים:

כסף משנה אחד הרואה שתי ראיות וכו' לפי שתלה הכתוב את הזבה בימים וכו' והזב לא תלה אותו בימים. רפ"ב דכריתות (דף ח') ופ"ב דב"ק (דף כ"ד):

ח וְאִם הִפְסִיק הַזָּב בֵּין רְאִיָּה לְרְאִיָּה יוֹם גְּמוּר אִינָן מְצַטְרְפוֹת. כִּיצַד. רְאָה רְאִיָּה בְּשַׁבַּת וְרְאִיָּה שְׁנֵיָה בְּשַׁנֵּי בְּשַׁבַּת אִינָן מְצַטְרְפוֹת וְאִינוֹ זֹבֵב. וְכֵן אִם רְאָה רְאִיָּה שְׁנֵיָה בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת וְרְאָה רְאִיָּה שְׁלִישִׁית בְּשְׁלִישִׁי בְּשַׁבַּת אִינָן חֲתִיב בְּקָרְבָּן שְׁאִין זֹו מְצַטְרְפֵת לְשְׁתֵּי שְׁהָרִי הִפְסִיק בֵּינֵיהֶן יוֹם אֶחָד. אֲבָל אִם רְאָה אַחַת הַיּוֹם וְאַחַת בְּלִילָה שְׁלֹאֲחֶרְיוֹ הָרִי אֵלוֹ מְצַטְרְפוֹת. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁאִם רְאָה אַחַת בְּלִילָה וְשְׁנֵיָה בַּיּוֹם שְׁהֵן מְצַטְרְפוֹת. וְכֵן אִם רְאָה שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת זֶה אַחַר זֶה הָרִי אֵלוֹ מְצַטְרְפוֹת:

כסף משנה ומ"ש ואם הפסיק בין ראייה לראיה יום גמור אינן מצטרפות וכו'.
כן משמע בפירקא קמא דזבים :

ט ראית הזב אין לה שעור אלא הרואה כל שהוא טמא
שנאמר [\(ויקרא טו-ג\)](#) 'החיתים בשורו כל שהוא. נכר בבשרו מטמא :

כסף משנה ראית הזב אין לה שיעור וכו'. משנה פרק יוצא דופן (דף מ') :

ז היתה הזוב נגרר ויוצא ולא פסק. אם יש מתחלת הראיה עד
סופה כדי טבילה וספוג או יתר הרי זו נחשבת כשתי ראיות
הואיל והיא ארכה כשתים. ואם לא היתה ארכה כשעור היתה
אפלו פסק הזוב בינתים הרי זו ראיה אחת. וכן אם היתה
ראיה אחת ארכה כשלוש ראיות שנמצא מתחלתה ועד סופה
כשתי טבילות ושני ספוגין הרי זו נחשבת כשלוש ראיות ויביא
קרבו :

יא ראה ראיה אחת ביום והפסיק כדי טבילה וספוג ואחר כך
ראה שתיים או אחת ארכה כשתים או שראה שתיים או אחת
מרבה כשתים והפסיק כדי טבילה וספוג ואחר כך ראה ראיה
אחת הרי זה זב גמור :

יב ראה ראיה אחת מקצתה בסוף היום ומקצתה בתחלת
הלילה אף על פי שאינה ארכה כשתים הרי אלו שתי ראיות
שהימים מחלקין הראיה. לפיכך הרואה ראיה אחת בין
השמשות שהוא ספק מן היום ומן הלילה הרי זה ספק
לטמאה :

יג ראה ראיה אחת ביום ואחת בין השמשות הרי זה ודאי
לטמאה וספק לקרבו ומביא קרבו ואינו נאכל :

יד [ראה] ראייה אחת בין השמשות [של שבת] וראייה שנייה בין השמשות של מוצאי שבת הרי זה ספק לטמאה וספק לקרבן. ספק לטמאה שמה ראייה ראשונה היתה בערב שבת ושנייה במוצאי שבת והרי הפסיק שבת ביניהן ואין כאן זיבות כלל. והרי הוא ספק לקרבן שמה אחת מהן היתה מקצתה ביום ומקצתה בלילה שהיא חשובה כשתים והרי ראה שלש ראיות שהיא חייב בקרבן. ולפיכך מביא קרבן ואינו נאכל:

כסף משנה (י-יד) היה הזב נגרר ויוצא ולא פסק וכו' עד הרי זה זב גמור. בפ"ב דזבים: ראה ראייה אחת מקצתה בסוף היום וכו' עד סוף הפרק. בפ"ק דזבים, ועיין במ"מ פ"ה מהל' שבת:

הלכות מחוסרי כפרה - פרק שלישי

א כל הימים שהזב רואה בהן זיבות הרי הוא טמא. וכשיפסק הזיבות מונה שבועה ימים נקיים כזבה וטובל בשביעי ומעריב שמשו ובשמיני מביא קרבנו אם היה בעל שלש ראיות. ואם ראה ראייה של זוב אפלו בסוף יום שביעי אחר שטבל סתר הכל ומתחיל למנות שבועה ימים נקיים מאחר יום ראייה האחרונה:

כסף משנה כל הימים שהזב רואה בהם זיבות וכו'. מפורש בתורה בפי מצורע. ומ"ש ואם ראה ראייה של זוב אפי' בסוף יום ז' וכו'. בפ"ק דזבים:

ב זב שראה קרי באחד משבעת ימי הספירה אינו סותר אלא יומו בלבד ומשלים שבועה ימים ומביא קרבנו. כיצד. ראה קרי

בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי סוֹפֵר אַחֲרָיו שְׁלֹשָׁה יָמִים וְטוֹבֵל בְּשְׁלִישֵׁי וּמְבִיא
קָרְבָּנוּ בְּרִבְעֵי :

כסף משנה זב שראה קרי באחד משבעת ימי הספירה וכו'. בפ"ק דזבים
וכב"ה :

ג זב שְׁבִדַּק בְּיוֹם רֵאשׁוֹן מִיָּמֵי הַסְּפִירָה וּמָצָא טְהוֹר וְלֹא בְּדַק
כָּל שִׁבְעָה וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּדַק וּמָצָא טְהוֹר הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת
טְהָרָה. אֶפְלוּ בְּדַק בְּיוֹם הַטְּמֵאָה עֲצָמָה וּמָצָא טְהוֹר וּפְסַק הַזֹּב
וְלֹא בְּדַק לְמַחַר בְּתַחֲלַת יָמֵי הַסְּפִירָה וּבְדַק בְּשִׁבְעֵי אוֹ בְּשִׁמְיָנִי
וּמָצָא טְהוֹר עָלוּ לוֹ יָמֵי הַסְּפִירָה וְהָרִי זֶה בְּחֻזְקַת טְהָרָה :

כסף משנה זב שבדק ביום ראשון מימי הספירה. משנה בפרק תינוקת (דף
ס"ח:) פלוגתא דתנאי ואיפסיקא הלכתא בגמ' כר"א דאמר הכי. ומ"ש אפי'
בדק ביום הטומאה עצמה וכו'. שם אמר רב יהודה x אמר רב נדה שהפרישה
בטהרה בשלישי שלה סופרתו למנין שבעה והעלו שכוונת רב היא להודיענו
שאף על פי שלא בדקה אלא יום שלישי דהיינו יום שפוסקת ויום שביעי סגי
דסופן אף על פי שאין תחלתן. וכתב בעל התרומה דאפילו לרב אם בדקה יום
שפסקה בו ויום שמיני שאין לה אלא יום שמיני דהכא לא תחלתן איכא ולא
סופן איכא וכן כתב ה"ה בשם המפרשים אבל רבינו כתב כאן ובדק [בשביעי]
או בשמיני וכו' הרי זה בחזקת טהרה ואפשר דביום השמיני דקאמר היינו
היכא שבדק בראשון וכמימרא דרב דאיפליג התם בהדי רבי חנינא והלכתא
כרב דאמר תחלתן אף על פי שאין סופן וצריך עיון :

ד כָּל רְאִיָּה שֶׁהִיא סוֹתֶרֶת אֵינָה מְבִיאָה לְיַדִּי קָרְבָּן. פִּיצַד. רְאָה
שְׁתֵּי רְאִיּוֹת וְהִפְסִיק יוֹם אוֹ יוֹמִים וְהָרִי הוּא מוֹנֵה שִׁבְעָה יָמִים
נְקִיִּים וּבְתוֹךְ הַשִּׁבְעָה רְאָה רְאִיָּה שֶׁל זֹב אֵינָה מְצַטְרֶפֶת
לְשִׁתִּים אֶלָּא סוֹתֶרֶת וּמִתְחִיל לְמִנּוֹת כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. אֶפְלוּ רְאָה
בְּתוֹךְ יָמֵי הַסְּפִירָה שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת זו אַחַר זו. אֶפְלוּ רְאָה אוֹתָם
בְּיוֹם אֶחָד. אֶפְלוּ רְאָה שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּסוֹף יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל שִׁבְעָה
יָמִים נְקִיִּים. אֵינּוּ מְבִיא קָרְבָּן שְׁרָאִיּוֹת אֵלוּ לְסִתְרָה הֵן. רְאָה
שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּלִיל שְׁמִינִי מְבִיא קָרְבָּן שְׁאִין רְאִיּוֹת אֵלוּ סוֹתֶרֶין.

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת. אָבֵל בְּזָב בַּעַל שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת בְּלֵיל שְׁמִינֵי שְׁלֹאֲחֵר שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים אֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבן שְׁנֵי עַל שְׁלֹשׁ רְאִיּוֹת אֵלוֹ אֶלָּא קֶרֶבן אֶחָד עַל הַשְּׁלֹשׁ הָרֵאשׁוֹנוֹת. שְׁאָף עַל פִּי שְׁאִין שְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת סוֹתְרוֹת הָרִי לֹא יֵצֵא לְזָמַן שְׁרָאוּי לְקֶרֶבן וְהַלְיָלָה מְחַסֵּר זָמַן הוּא לְכָל. חוּץ מִיּוֹלָדֶת שְׁהַפִּילָה בְּלֵיל שְׁמוֹנִים וְאַחַד שֶׁהִיא מְבִיאָה קֶרֶבן שְׁנֵי כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְדָבָר זֶה מִפִּי הַקְּבָלָה :

כסף משנה כל ראייה שהיא סותרת וכו' כמו שביארנו. הוא מ"ש בפ"ב ואם הפסיק הזב בין ראייה לראייה יום גמור אינן מצטרפות. ומ"ש אפי' ראה בתוך ימי הספירה ג' ראיות זו אחר זו וכו' שראיות אלו לסתירה הן. בספ"ק דכריתות (דף ח'). ומ"ש ראה ג' ראיות בליל שמיני וכו'. גם זה משמע שם. ומ"ש במה דברים אמורים בזב בעל שתי ראיות עד ואינו מביא קרבן על הזיבה זו האחרונה. הכל שם. ומכל מקום יש לתמוה דאמרינן התם ומי אמר ר' יוחנן לילה מחוסר זמן והאמר חזקיה וכו' כי קאמר ר"י שתיים בלילה ואחת ביום אינו מביא לדברי האומר מחוסר זמן דמשמע דר"י סבר דלילה לאו מחוסר זמן. וי"ל דפסק רבינו כחזקיה דאמר לילה מחוסר זמן ועוד דאמרינן התם הני תנאי סברי לילה מחוסר זמן :

ה רָאָה רְאִיָּה אַחַת בְּלֵיל שְׁמִינֵי וּשְׁתֵּי רְאִיּוֹת בְּיוֹם שְׁמִינֵי הָרִי אֵלוֹ מְצַטְרְפִין וּמְבִיא קֶרֶבן שְׁנֵי עַל זִיבוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת. שֶׁהָרִי רְאִיָּה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל כָּל זָב כְּשֶׁכָּבַת זָרַע הִיא חֲשׂוּבָה וְאִם רָאָה אַחֲרֶיהָ שְׁתֵּים מְצַטְרְפֶת עִמָּהֶם לְקֶרֶבן. אָבֵל אִם רָאָה שְׁתֵּים בְּלֵיל שְׁמִינֵי וְאַחַת בְּיוֹם שְׁמִינֵי אֵין מְצַטְרְפֶת וְאֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבן עַל הַזִּיבָה זֹו הָאַחֲרוֹנָה :

ו הַכֹּל מִתְּטַמְּאִין בְּזִיבָה אֶפְלוֹ קָטָן בְּיוֹמוֹ וְהַגְּרִים וְהָעֲבָדִים וְחֵרֶשׁ וְשׁוֹטָה. וַיִּרְאָה לִי שֶׁמְבִיאִין עֲלֵיהֶן כַּפָּרָה כְּדִי לְהַאֲכִילָן בְּקִדְשִׁים וְחֲטָאתָן נֶאֱכָלֶת שֶׁהָרִי הוּא כְּקָטָן שְׁאֵינוֹ בְּיוֹ דַּעַת. וְסָרִיס אָדָם וְסָרִיס חֲמָה מִתְּטַמְּאִין בְּזִיבָה כְּכֹל הָאֲנָשִׁים :

כסף משנה הכל מתטמאים בזיבה אפילו קטן בן יומו. בריש ערכין (דף ג').
ומה שכתב והגרים והעבדים וחרש שוטה וסריס אדם וסריס חמה. ריש פרק
ב' דזבים :

ז הטמטום והאנדרוגיניוס נותנין עליהן חמרי האיש וחמרי
האשה. מתטמאין בדם כנשים ובלבן פאנשים וטמאתן בספק.
לפיכך אם היה אחד מהן בעל שלש ראיות או זבה שראתה דם
שלשה ימים זה אחר זה מביאין קרבן ואינו נאכל. היה מונה
שבעה ימים נקיים ללבן וראה אדם או לאדם וראה לבן הרי
זה אינו סותר :

כסף משנה הטומטום והאנדרוגיניוס וכו'. גם זה שם. ומ"ש היה מונה שבעה
ימים נקיים ללובן וכו'. שם בתוספתא פ"ג והטעם דאם היה מונה לאודם
ורואה לובן אינו סותר ממ"נ דאי הוי אשה שפיר מונה דאין לובן מטמא בה
ולא שייך לומר שיסתור ואם איש הוא הרי הוא בכלל השבעה נטהר שאינו
אלא קרי בעלמא וכן איפכא. ומ"מ אם ראה ב' או ג' כבר נתבאר שהם ספק
והולכים להחמיר וצריכים ז' נקיים מחדש לא מדין סתירה אלא שמא זה
שראה עתה הוא המטמא אותו לא הראשון :

הלכות מחוסרי כפרה - פרק רביעי

א כשיתרפא הצרוע מצרעתו אחר שמטהרין אותו בעץ ארז
ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים ומגלחין את כל בשרו
ומטבילין אותו אחר כל זאת יפנס לירושלים ומונה שבועת
ימים וביום השביעי מגלח תגלחתו שניה פתגלחת הראשונה
וטובל והרי הוא טבול יום ומעריב שמשו ולמחר בשמיני טובל
פעם שניה ואחר כך מקריבין קרבנותיו. ומפני מה טובל

בְּשִׁמְיֵי אַחַר שְׁטוּבָל מֵאֲמֶשׁ. מִפְּנֵי שְׁהָיָה רָגִיל בְּטַמְאָה בְּיָמֵי
חִלוּטוֹ וְאֵינוֹ נֹזֵהר מְשׁוּם טַמְאָה וְשָׁמָּא נְטַמָּא אַחַר שְׁטַבְל.
לְפִיכֵךְ טוּבַל בְּשִׁמְיֵי בְּעֶזְרַת הַנְּשִׁים בְּלִשְׁכַּת הַמְּצַרְעִים שְׁשָׁם
אַף עַל פִּי שְׁלֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ :

כסף משנה כשיתרפא הצרוע וכו'. פ"ב דנגעים. ומה שכתב ולמחר בח' טובל
פעם שניה. ג"ז שם וכת"ק: ומה שכתב ומפני מה טובל בשמיני וכו'. בפרק
ג' דיומא (דף ל':):

ב נְתַאחַר וְלֹא גָלַח בְּשָׁבִיעֵי וְגָלַח בְּשִׁמְיֵי אוֹ אַחַר כַּמָּה יָמִים
בַּיּוֹם שֶׁיִּגְלַח יְטַבֵּל וְיַעֲרִיב שְׁמֵשׁוֹ וְלִמְחֹר יָבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו אַחַר
שֶׁיְטַבֵּל פְּעַם שְׁנֵייה כָּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. כִּיצַד עוֹשִׂין לוֹ. הַמְּצַרֵּעַ עוֹמֵד
חוּץ לְעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד פֶּתַח מְזֻרְחֵי בְּאַסְקַפַּת שֶׁעַר נֵיקָנוֹר
וּפָנָיו לְמַעֲרָב וְשָׁם עוֹמְדִים כָּל מְחַסְרֵי כַּפָּרָה בְּעֵת שֶׁמְטַהְרִין
אוֹתָם וְשָׁם מְשַׁקֵּין אֶת הַסּוֹטוֹת. וְהִכְהִין לוֹקַח אֲשֶׁם שֶׁל מְצַרֵּעַ
כְּשֶׁהוּא חַי וּמְנִיפוֹ עִם לוֹג הַשֶּׁמֶן בַּמְזֻרַח כְּדָרָךְ כָּל הַתְּנוּפוֹת.
וְאִם הֵנִיף זֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְזֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ יֵצֵא. * וְאַחַר כֵּךְ מְבִיא
אֶת הָאֲשֶׁם שֶׁל מְצַרֵּעַ עַד הַפֶּתַח וּמְכַנִּיס שְׁתֵּי יָדָיו לְעֶזְרָה וְסוֹמֵךְ
עָלָיו וְשׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ מִיָּד. וּמְקַבְּלִין שְׁנֵי כַּהֲנִים אֶת דָּמוֹ. אֶחָד
מְקַבֵּל בְּכָלִי וְזוֹרְקוֹ עַל גְּבֵי הַמְּזֻבָּח וְאֶחָד בְּיָדוֹ הַיְמָנִית וּמַעֲרָה
לְיָדוֹ הַשְּׂמָאלִית וּמְזֶה בְּאַצְבָּעוֹ הַיְמָנִית. וְאִם שָׁנָה וְקַבֵּל
בְּשִׂמְאֵל תִּחְלָה פָּסֵל. הִכְהִין שֶׁקַּבֵּל מְקַצֵּת הַדָּם בְּכָלִי מוֹלִיכּוֹ
וְזוֹרְקוֹ עַל הַמְּזֻבָּח תִּחְלָה. וְאַחַר כֵּךְ יָבוֹא הִכְהִין שֶׁקַּבֵּל הַדָּם
בְּכַפּוֹ אֶצֶל הַמְּצַרֵּעַ. הִכְהִין מִבְּפָנָיִם וְהַמְּצַרֵּעַ מִבְּחוּץ. וּמְכַנִּיס
הַמְּצַרֵּעַ רֹאשׁוֹ וְנוֹתֵן הִכְהִין מִן הַדָּם שֶׁבְּכַפּוֹ עַל תְּנוּךְ אֲזָנוֹ
הַיְמָנִית. וְאַחַר כֵּךְ יְכַנִּיס יָדוֹ הַיְמָנִית וְיִתֵּן עַל בֶּהֱן יָדוֹ וְאַחַר כֵּךְ
יְכַנִּיס רִגְלוֹ הַיְמָנִית וְיִתֵּן עַל בֶּהֱן רִגְלוֹ וְאִם נָתַן עַל הַשְּׂמָאל לֹא
יֵצֵא. וְאַחַר כֵּךְ יִקְרִיב חֲטָאתוֹ וְעוֹלָתוֹ. וְאַחַר שֶׁיִּתֵּן הַדָּם עַל
הַבְּהוֹנוֹת נוֹטֵל הִכְהִין מְלוֹג הַשֶּׁמֶן וְיוֹצֵק לְתוֹךְ כַּפּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ
הַשְּׂמָאלִית וְאִם יֵצֵק לְתוֹךְ כַּף עֲצָמוֹ יֵצֵא. וְטוּבֵל אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית

בְּשֶׁמֶן שֶׁבִכְפוֹ וּמֵזָה שֶׁבַע פְּעָמִים כְּנֶגֶד בַּיִת קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים עַל כָּל
הַזֵּיהַ טְבִילַת אֲצִבַּע בְּשֶׁמֶן. וְאִם הִזָּה וְלֹא כִּוֵּן כְּנֶגֶד בַּיִת קֹדֶשׁ
הַקְּדוֹשִׁים כְּשֵׁרוֹת. וְאַחֵר כֶּךָ יָבוֹא אֶצֶל הַמְצָרֵעַ וַיִּתֵּן מִן הַשֶּׁמֶן
עַל מְקוֹם יָדָם הָאֵשׁ בְּתֵנוּךְ אֶזְוֹ וּבִהֵן יָדוֹ וּבִהֵן רִגְלוֹ. וְהִנּוֹתָר
מִן הַשֶּׁמֶן שֶׁבִכְפוֹ יִתְּנֶנּוּ עַל רֹאשׁ הַמִּתְטָהֵר וְאִם לֹא נָתַן לֹא כֶּפֶר.
וּשְׂאֵר הַלֹּוּג מִתְחַלֵּק לַכֹּהֲנִים :

ההראב"ד ואחר כך מביא את האשם. א"א אין כאן אח"כ אלא במקום שמניף שם היה סומך ותיכף התנופה היתה הסמיכה וכך היא שנויה בתוספתא כאשר הגהתי למעלה :

כסף משנה נתאחר ולא גילח בשביעי וכו'. פשוט הוא במשנה פ' ג' מינין (דף מ"ד): כיצד עושין לו וכו' המצורע עומד חוץ לעזרת ישראל. מפני שהוא מחוסר כפורים ותנן בפירקא קמא דכלים שמחוסר כפורים אסור ליכנס לעזרת ישראל. ומה שכתב כנגד פתח מזרחית באסקופת שער ניקנור ופניו למערב. בתורת כהנים על פסוק והעמיד הכהן המטהר לפני ה' פתח אהל מועד מעמידן בשער ניקנור אחוריהם למזרח ופניהם למערב: ושם עומדים כל מחוסרי כפרה וכו'. בפ"ק דסוטה (דף ח') אהא דתנן שעל פתח שער ניקנור משקין את הסוטות ומטהרים את היולדות ואת המצורעים בשלמא סוטות וכו' ומצורעים דכתיב לפני ה' אלא יולדות מ"ט [אילימא] משום דאתיין וקיימין אקרבנייהו וכו' א"ה זבין וזבות נמי ומשני אה"נ ותנא חדא מינייהו נקט: והכהן לוקח אשם של מצורע וכו'. מפורש בתורה. ומ"ש ואם הניף זה בפני עצמו וזה בפני עצמו יצא. בת"כ דריש לה מדכתיב אותו לאשם: ומ"ש ואח"כ מביא את האשם של מצורע עד הפתח ומכניס שתי ידיו לעזרה וסומך שתי ידיו עליו ושוחטין אותו מיד ומקבלים שני כהנים את דמו אחד מקבל בכלי וכו'. בסוף נגעים: וכתב הראב"ד ואח"כ מביא א"א אין כאן אח"כ וכו'. וז"ל התוספתא פ"ה דנגעים מביא אשמו ולוּגוּ בידו ומעמידו בשער ניקנור והכהן עומד מבפנים ומצורע מבחוץ ומצורע מניח ידו תחת ידו של כבש והכהן מניח ידו על המצורע ומוליך ומביא מעלה ומוריד וסומך שתי ידיו עליו ונכנס ושוחטו בצפון כל הסמיכות שבמקדש תיכף שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער ניקנור עכ"ל התוספתא. והראב"ד דייק מדקתני ומוליך ומביא מעלה ומוריד וסומך והדר קתני ונכנס ושחטו משמע דבמקום שמניף שם היה סומך ותו מדקתני כל הסמיכות שבמקדש תיכף שחיטה חוץ מזו שהיתה בשער ניקנור משמע שהסמיכה היתה תיכף לתנופה במקום שהיה מניף ואח"כ היה הכהן נוטל האשם ממקום התנופה ונכנס ושוחטו בצפון. ולרבינו י"ל דהא לא

מכרעא אע"פ שסמכה סמיכה לתנופה לאו למימרא שיהיה במקומה דמסתמא כל שאנו יכולים לסמוך סמיכה לשחיטה יש לנו לעשות ומי הכריחנו להדחיק בזו והא דקתני כל הסמיכות שבמקדש תיכף שחיטה חוץ מזו היינו לומר שבשאר הקרבנות בעל הקרבן נכנס בעזרה ובמקום שרוצים לשחוט הקרבן שם סומך ותיכף שוחט שם וכאן א"א לעשות כן מפני שאין המצורע יכול ליכנס בעזרה אלא מכניס ידיו לעזרה לחלל השער וסומך שם והכהן מוליך האשם משם לצפון העזרה ושוחט שם והיינו דקתני ונכנס ושוחט בצפון כלומר נכנס מפתח העזרה לצפון הרי שסמיכה זו מרוחקת קצת מהשחיטה ומשמע שהתנופה היתה חוץ לעזרה ודבר תימה הוא. אבל מדקדוק לשון רבינו נראה שבפנים היה מניפו הכהן לבדו ואח"כ מביאו לפתח העזרה כדי שיסמוך עליו המצורע אבל ק"ל דקתני בתוספתא שהמצורע היה מניף עם הכהן וצ"ע. והר"י קורקוס ז"ל כתב שדעת רבינו דכיון שבפרק כל הפסולים (דף ל"ג) הביאו תוספתא זו ופריך מינה למ"ד ביאה במקצת לא שמה ביאה וא"כ ליעייל ידיה ולסמוך וישחטו אותו שם פ"י אלא שהיו צריכים להוציא האשם מן העזרה ולחזור ולהכניסו ומשני דקסבר האי תנא שאין אותו מקום כשר לשחיטה והיה צריך להכניסו לפניו ולא הוי תיכף לסמיכה, נראה מכאן דרישא דקתני בתנופת מצורע מניח ידו לאו מתרצתא היא דהא בתנופה לפני ה' בעינן וא"כ הרי כאן ביאה במקצת ע"כ. אלא ודאי נראה מכאן דבתנופה לא חיישינן ואין בה הכנסת יד אלא כהן מניף במקום שמניף השאר ואח"כ מוציאו בפתח לסמוך וגם כיון שהקשו ליעייל ידיה ולסמוך ויהיה תיכף נראה שאין שם הכנסת יד אלא לסמיכה מפני התכיפה אבל תנופה כהן לבדו מניף כי אין לחוש בה לתכיפה וגם תנופה יכול הכהן להניף בשביל הבעלים כמו שמצינו בכמה מקומות שהקפידו על הסמיכה ולא הקפידו על התנופה אף אם לא תהיה בבעלים והרי השולח חטאתו כהן מניף על ידו לכך לא הצריכו בה להכניס ידו כמו בסמיכה וקרא דתנופה לא קאמר אלא כהן וגם דכיון דכתיב לפני ה' צריך שיניף במקום שמניף שאר תנופות ואע"פ שבתוספתא אמרו שסמיכה זו לא היה תיכף לה שחיטה כבר אמרו בפרק כל הפסולים דלמ"ד ביאה במקצת לא שמה ביאה מעייל ידיה וסומך להיות תיכף השחיטה ככל הסמיכות שהקפידה תורה על התכיפה בהם אך לא לדעת ר"י בר"י שסובר שאין המקום כשר לשחיטת קדשי קדשים וכבר נתבאר בהל' בית הבחירה לדעת רבינו שעד שער מזרחי שהוא שער ניקנור כשר לשחיטת קדשי קדשים והכל נקרא צפון גם נתבאר בהל' ביאת המקדש דביאה במקצת לא שמה ביאה וכיון שכן ה"ז מכניס ידיו וסומך כמ"ש כאן ושוחטין שם דתיכף לסמיכה שחיטה ככל הסמיכות עכ"ל. ומ"ש הראב"ד כמו שהגהתי למעלה הוא מ"ש אין כאן אח"כ. ומ"ש ואחד בידו הימנית ומערה לידו השמאלית וכו' עד פסל. בתוספתא פ"ק דזבחים והר"י קורקוס ז"ל כתב דאיתא בתוספתא (פרק

בתרא) דנגעים זה שקיבל בכלי מקבל בימין וזה שקיבל ביד מקבל בשמאל ואם שינה פסל וזה הפך ממה שכתב רבינו ונדחק בפירושה דמאי דקתני זה שקיבל ביד מקבל בשמאל היינו לומר שמקבל בשמאל מן הימין שקבל בה מהבהמה ואם שינה שקיבל מן הבהמה פסל: **הכהן שקיבל מקצת הדם בכלי וכו' עד ואם לא נתן לא כיפר.** הכל בסוף נגעים. ומ"ש ואם נתן על השמאל לא יצא. שם דלא כר"ש. ומ"ש ויוצק לתוך כפו של חבירו השמאלית וכן מ"ש וטובל אצבעו הימנית. בסוף נגעים. ומ"ש על כל הזיה טבילת אצבע בשמן. בת"כ. ומ"ש ואם הזה ולא כיון כנגד בית קדשי קדשים כשירות. נראה דהיינו מדתני בתוספתא פ"ק דזבחים הזיות שבמצורע שהזן שלא לשמן שאינם מכוונות הרי אלו כשירות. ומה שכתב ואח"כ יבא אצל מצורע וכו' ואם לא נתן לא כיפר. בפרק בתרא דנגעים אם נתן כיפר ואם לא נתן לא כיפר דברי ר"ע ר"י בן נורי אומר שיירי מצוה הן בין שנתן בין שלא נתן כיפר ומעלין עליו כאילו לא כיפר ומייתי לה בריש זבחים (דף י'): ומפרש לה. ומה שכתב ושאר הלוג מתחלק לכהנים. משנה בס"פ כל התדיר (דף צ"א):

א שְׂיָרִי הַלּוּג אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בְּעֶזְרָה לְזָכְרִי כְּהֵנָּה כְּשֶׁאֵר קִדְּשִׁי קִדְּשִׁים שֶׁהָרִי הֶקֶשׁ לְאִשָּׁם. וְאִסּוּר לְאָכֹל מִלּוּג הַשָּׁמֶן עַד שִׁיתֵּן מִמֶּנּוּ מִתֵּן שֶׁבַע וּמִתֵּן בְּהוֹנוֹת וְאִם אָכַל לֹקֵה כְּאֹכֵל קִדְּשִׁים קִדָּם זְרִיקָה:

כסף משנה שיירי הלוג וכו'. בסוף פרק כל התדיר אמר ר"ש אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה אי אתה צריך לשאול מה הוא אלא מותר רקיקי מנחות ישראל ולוג שמן של מצורע ומאחר שהיה מתחלק בעזרה משמע שהיה נאכל לזכרי כהונה שהם מצויים שם. ומ"ש ואסור לאכול מלוג השמן וכו'. בפרק ב"ש (דף מ"ה) תניא לוג שמן של מצורע מועלין בו עד שיזרק הדם נזרק הדם לא נהנין ולא מועלין רבי אומר מועלין עד שיתן מתנותיו ושויין שאסור באכילה עד שיתן מתן שבע ומתן בהונות. ומשמע לרבינו דאסור באכילה דקתני היינו מן התורה:

הלכות מחוסרי כפרה - פרק חמישי

א אי זהו תנוד און זה גדר האמצעי. נתן על צדי הבהונות כשר. נתן על צדי צדיהן פסול. בין שנתן השמן על דם האשם עצמו מלמעלה בין שנתן בצד הדם אפלו נתקנח הדם קדם שיתן השמן על בהונות יצא שנאמר (ויקרא יד-כח) 'על מקום דם האשם'. אין לו בהן יד ימנית או בהן רגל ימנית או שאין לו און ימנית אין לו טהרה עולמית:

כסף משנה אי זהו תנוד און וכו'. בת"כ. ומ"ש נתן על צידי הבהונות כשר נתן על צידי צידיהן פסול. בפ"ק דמנחות (דף י"א): בין שנתן השמן על דם האשם עצמו מלמעלה וכו' אפילו נתקנח הדם וכו'. שם: אין לו בהן יד ימנית וכו' אין לו טהרה עולמית. בסוף נגעים שם וכת"ק:

ב אשם מצרע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו על גבי בהונות הרי זה עולה למזבח וטעון נסכים כנסכי אשם מצרע וצריך המצרע אשם אחר להכשירו:

כסף משנה אשם מצורע ששחטו שלא לשמו וכו' עד וצריך אשם אחר להכשירו. ברייתא פ"ק דמנחות (דף ה') ובס"פ הוציאו לו (דף ס"א):

ג הקדים חטאתו לאשמו לא יהיה אחר ממרס בדמה אלא תעבר צורתה ותצא לבית השרפה:

כסף משנה הקדים חטאתו לאשמו וכו'. פ"ק דמנחות:

ד יש לאדם להביא אשמו היום ולוגו אחר עשרה ימים. ואם רצה לשנות הלוג לאשם מצרע אחר משנה אף על פי שקדש בכלי. חסר הלוג עד שלא יצק ומלאנו. חסר מאחר שיצק יביא אחר בתחלה:

כסף משנה יש לאדם להביא אשמו היום וכו' ואם רצה לשנות הלוג לאשם מצורע אחר משנה וכו'. פ"ב דמנחות (דף ט"ו): חסר הלוג וכו'. בסוף נגעים וכו"ע:

ה יצק מן השמן לכפו והתחיל להזות ונשפך הלוג אם עד שלא גמר מתן שבע נשפך הלוג יביא אחר ויתחיל במתן שבע. גמר מתן שבע ונשפך הלוג יביא אחר ויתחיל לכתחלה בבהונות. התחיל בבהונות ונשפך הלוג קדם שיגמר יביא אחר ויתחיל לכתחלה בבהונות. גמר הבהונות ואחר כך נשפך הלוג קדם שיתן שאר השמן שבכפו על ראש המטהר אינו צריך להביא לוג אחר שמתנת הראש אינה מעכבת שפאמר (ויקרא יד-יח) ו'הנותר בשמן' (ויקרא יד-יז) ו'ומיתר השמן':

כסף משנה יצק מן השמן בכפו וכו' עד ומיתר השמן. ברייתא בס"פ הוציאו לו (דף ס"א) וכת"ק. וכתב הר"י קורקוס ז"ל שרבינו פסק בספ"ד שאם לא נתן מתנות הראש לא כיפר והיאך כתב כאן שאינן מעכבות ואפשר לומר דכשהם בעין ולא נתן לא כיפר אבל כשנשפכו אינן מעכבות:

ו הקדים מתן שמן למתן דם ימלא הלוג שמן ויחזר ויתן השמן אחר הדם. הקדים מתן שמן על הבהונות למתן שבע ימלא הלוג ויחזר ויתן על הבהונות אחר מתן שבע שפאמר (ויקרא יד-ב) 'זאת תהיה תורת המצרע' שתהיה כל תורתו על הסדר:

כסף משנה הקדים מתן שמן על הבהונות וכו'. פירקא קמא דמנחות (דף ה'):

ז נתן שבע המתנות שלא לשמן לא הרצה והכשר המצרע:

כסף משנה נתן שבע המתנות שלא לשמן וכו':

ח מצרע שנתנגע אחר שהביא אשמו צריך קרבן אחר לצרעת שניה. וכו' אם הביא אשמו ונתנגע צריך קרבן על כל אחת ואחת. אבל אם נתנגע ונרפא והביא צפריו וחזר ונתנגע ונתרפא והביא צפריו קרבן אחד לכלן:

כסף משנה מצורע שנתנגע אחר שהביא אשמו וכו'. בפ"ב דכריתות (דף ט'): תנן דמצורע שנתנגע נגעים הרבה אינו מביא אלא קרבן אחד והדר תני הביא צפריו ונתנגע לא עלה לו עד שיביא חטאתו דברי ר"ש ר' יהודה אומר עד שיביא אשמו ובגמרא הביא צפריו ונתנגע וכו' והא אמרת אינו מביא אלא קרבן אחד חסורי מחסרא והכי קתני הביא צפריו ונתנגע אינו מביא אלא קרבן אחד ולאקבועי בעניות ועשירות לא מיקבע עד שיביא חטאתו ר' יהודה אומר עד שיביא אשמו. ופירש"י אינו מביא אלא קרבן אחד על נגעים הרבה אלמא חדא צרעת אריכתא היא ואמאי מחייבת ליה לאיתויי צפרים אכל נגע. ולאקבועי בעניות וה"ק ולא עלו הצפרים ליקבע בעניות ובעשירות שאם היה עני בשעת הבאת צפרים והעשיר צריך להביא קרבן עשיר ואם היה עשיר והעני מביא עני בדלות עד שיביא חטאתו דבתר חטאת אזלינן בין בעניות בין בעשירות עכ"ל. ואיכא למידק [מני"ל לרבינו הא] מאחר דאוקימנא דמתני' לאו לענין מצורע שנתנגע איתניא אלא לענין לאיקבועי בעניות ועשירות. וי"ל דמ"מ כיון דלמאי דמתרץ למתניתן אמר הביא צפריו ונתנגע אינו מביא אלא קרבן אחד משמע דוקא כשנתנגע אחר הצפרים הוא דאינו מביא אלא קרבן אחד הא אם נתנגע אחר הבאת האשם שהוא הקרבן הראשון צריך להביא קרבן על כל אחד ואחד :

ט מצרע שהביא קרבן עני והעשיר או עשיר והעני קדם שיקריב קרבנותיו הכל הולך אחר האשם. אם היה בשעת שחיטת האשם עשיר ישלם קרבן עשיר ואם היה עני ישלם קרבן עני :

כסף משנה מצורע שהביא קרבן עני והעשיר וכו'. משנה וגמ' שכתבתי בסמוך ופסק כר"י לגבי ר"ש ואע"ג דראב"י פליג עליהו בברייתא ואמר הכל הולך אחר צפרים לא חש ליה כיון שלא נשנה במשנה :

ז שני מצרעים שנתערבו קרבנותיהן ונזרק דם אחת משתי החטאות שלהן ואחר כך מת אחד מן המצרעים כיצד עושה זה המצרע החי. להביא חטאת בהמה אינו יכול שקמא זו שניזרק דמה חטאתו היא ואין מביאין חטאת בהמה על הספק. ולהביא חטאת העוף אינו יכול שעשיר שהביא קרבן עני לא יצא. וכיצד יעשה. יכתב כל נכסיו לאחר ונמצא עני ויביא

חטאת העוף מספק ולא תאכל כמו שבארנו ונמצא אוכל בקדשים :

כסף משנה שני מצורעים שנתערבו קרבנותיהם וכו'. בסוף נגעים ובפי תינוקת (דף ע') הקשו על זה והאיכא אשם פירוש ששנה בעשיר ובעני ואיך יביא אשם מספק דילמא מייתי חולין לעזרה ותירץ שמואל בשקרב אשמו קודם האחר ואז יש לו תקנה בחטאת העוף ואי לא לא והקשו על זה דאי כר"י הא קבעה ליה אשם פירוש שכיון שהביא אשם בעשירות אינו יכול להביא עוד בדלות ואי לר"ש הא יכול להביא אשם על תנאי וא"כ למה הוצרך להעמיד בקרב אשמו ומסיק סבר לה כר"ש בחדא דלא קבע אשם וכר"י בחדא דאינו יכול להביא אשם ע"ת, והשתא מאחר שרבינו פסק כר"י דאשם קבע בעשירות היאך כתב כאן תקנה זו שיכתוב נכסיו כיון שבעת הקרבת האשם היה עשיר אי אפשר בתקנה זו וצ"ע :

יא עשיר שאמר קרבנו של מצרע זה עליו והמצרע היה עני הרי זה מביא על ידו קרבנות עשיר שהרי יד הנזדר משגת. ועני שאמר קרבנו של מצרע זה עלי והיה המצרע עשיר הרי זה מביא על ידו קרבנות עשיר שהרי זה הנזדר ח"ב בקרבנות עשיר :

כסף משנה עשיר שאמר קרבנו של מצרע זה עלי וכו'. משנה וגמרא בפ"ד דערכין (דף י"ז) וצ"ע שם :

סליקו להו הלכות מחסרי כפרה בס"ד

הלכות תמורה

יש בכללן שלש מצות. אחת מצות עשה. ושתיים מצות לא תעשה. וזה הוא פרטון:

א) שלא ימיר בהמה בבהמה. ב) שתהיה התמורה קדש אם המיר. ג) שלא ישנה הקדשים מקדשה לקדשה:

ובאור מצות אלו בפרכים אלו:

הלכות תמורה - פרק ראשון

א כל הממיר לוקה על כל בהמה ובהמה שימיר שניאמר [ויקרא כז-ל](#) 'לא יחליפנו ולא ימיר אתו' ואף על פי שלא עשה מעשה. מפי השמועה למדו שכל מצות לא תעשה שאין בה מעשה אין לוקין עליה חוץ מנשבע וממיר ומקלל את חברו בשם. שלשה לאוין אלו אי אפשר שיהיה בהן מעשה כלל ולוקין עליהן. ולמה לוקין על התמורה והרי לאו שבה נתק לעשה שניאמר [ויקרא כז-לג](#) 'ואם המיר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש'. מפני שיש בה עשה ושני לאוין. ועוד שאין לאו שבה שוה לעשה. שהצבור והשתפין אין עושין תמורה אם המירו אף על פי שהן מזהרין שלא ימירו. נמצאת אומר שהיחיד שהמיר הרי התמורה קדש. ואפלו המיר בשבת לוקה ארבעים. ואחד מן השתפין שהמיר. או מי שהמיר בקרבן מקרבנות הצבור. הואיל ויש לו בהן שתפות הרי זה לוקה ואין התמורה קדש:

כסף משנה כל הממיר לוקה על כל בהמה שימיר וכו' מפי השמועה למדו וכו'. פרק קמא דתמורה (דף ג'). ויש לתמוה דהא אמרינן בגמ' דאמר ר"י לתנא לא תיתני ממיר דבדבורו עביד מעשה וא"כ למה כתב רבינו שאין בו מעשה ולא חש לדר' יוחנן וכבר הרגיש בזה [המגיד משנה] בפרק י"ג מהלכות x

שכירות: ולמה לוקין על התמורה וכו' מפני שיש בה עשה ושני לאוין. בריש תמורה (דף ד'). ומ"ש שאין לאו שבה שוה לעשה שהצבור והשותפין אין עושים תמורה וכו'. משנה בפ"ב דתמורה (דף י"ד): נמצאת אומר שהיחיד שהמיר הרי התמורה קודש. פשוט הוא בלשון המקרא. מ"ש ואפי' המיר בשבת. תוספתא ריש תמורה: ואחד מהשותפין שהמיר וכו' הרי זה לוקה. הכי משמע מדלא קתני הצבור והשותפין מותרים להמיר:

ב אַחַד הַמְּמִיר בְּזָדוֹן אוֹ שֶׁהִמִּיר בְּשִׁגְגָה הָרִי זֶה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. כִּיצַד. הַמְּתַכּוֹן לוֹמַר הָרִי זֶה תְּמוּרַת עוֹלָה שְׂיֵשׁ לִי וְאָמַר הָרִי זֶה תְּמוּרַת שְׁלָמִים שְׂיֵשׁ לִי. הָרִי זֶה תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. * אֲבָל אִם דָּמָה שְׂמֵתָר לְהִמִּיר וְהִמִּיר אוֹ שְׂאָמַר אֶכְנֶס לְבֵית זֶה וְאָמַר מִדַּעְתִּי * וְנִכְנַס וְשָׁכַח וְהִמִּיר שְׁלָא מִדַּעְתּוֹ הָרִי זֶה תְּמוּרָה וְאִינוֹ לוֹקֶה עָלֶיהָ:

ההראב"ד אבל אם דימה שמותר להמיר והמיר וכו'. א"א בפירוש אמרו בגמרא כסבור שמותר להמיר והמיר גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי ופירושו הגוזז והעובד באותה תמורה לוקה אבל בקדשים אינו לוקה מפני שהוא הקדש טעות וכן כל הענין שנתפרש בגמרא על אותה פסקא עשה שוגג כמזיד בתמורה וכו' על זה הדרך מתפרשים: **ונכנס ושכח והמיר וכו'.** א"א אין כאן שכחה לפי ענין הגמרא אלא טעה שטעה באותו בית סבר שהוא הבית שאמר אכנס בו ואקדיש ואמיר זהו הקדש טעות וגבי תמורה קדוש:

כסף משנה אחד הממיר בזדון או שהמיר בשגגה. משנה בפ"ב דתמורה (דף ט"ז): ר"י בר יהודה אומר עשה שוגג כמזיד בתמורה וכתב רבינו בפירוש המשנה והלכה כרבי יוסי דאין חולק עליו. ואני אומר אפילו אם היה נמצא מי שחולק עליו הלכתא כוותיה דר"י בר יהודה מדאיפליגו אמוראי אליביה ועוד דאמרינן בפ"ק (דף י"ג) גבי הא דתנן ר' יהודה אומר הולד עושה תמורה ורבנן (יהיה) לרבות שוגג כמזיד אלמא רבנן הכי סבירא להו. ומ"ש כיצד המתכוין לומר ה"ז תמורת עולה שיש לי וכו' עד ואינו לוקה עליה. שם ה"ד שוגג כמזיד אמר חזקיה כסבור שהוא מותר להמיר (גבי תמורה לקי) גבי קדשים לא לקי ר"ל ור"י אמרי כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים. ל"א גבי תמורה קדיש גבי קדשים לא קדיש כסבור לומר שחור ואמר לבן גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי ר"י אומר באומר תצא זו ותכנס זו גבי קדשים כאומר שנולד בהם מום נאכלים בלא פדיון גבי תמורה לקי רב ששת אמר באומר אכנס לבית זה ואקדיש ואמיר מדעתי ונכנס והמיר והקדיש

שלא מדעתו גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי. ופירש"י גבי תמורה לקי דרבי ביה קרא יהיה שוגג כמזיד גבי קדשים לא לקי דלא מצינו מלקות אלא במזיד ובהתראה. כסבור לומר שור שחור שיצא מבית זה תחלה יהא תמורה תחת זה ויצא מפיו שור לבן גבי תמורה קדיש ולקי דהא גלי ביה קרא גבי קדשים אם בעל מום הוא למזבח לא לקי דהא לא קדיש דהקדש טעות אינו הקדש. תצא זו ותכנס זו ואותה של הקדש תמימה היא ולא נפקא לחולין אלא תופסת זו בקדושתה והויא תמורה והוא סבור שתצא לחולין כבעל מום ולא להמיר נתכוון ואפילו הכי לקי וגבי קדשים נמי דומיא דהאי שהיה יודע שהקדשים אסורים לזרים אבל סבור הוא דהיכא דנפל בהם מום נאכלין בלא פדיון והיינו דומיא דהאי שהיה יודע שהתמורה אסורה אבל בכה"ג דסבר דמותר לא אמר יותר ונכנס והקדיש והמיר שלא מדעתו שבעל מחשבות הוא ולא היה יודע מה היה אומר בתמורה קדש ולקי דגלי קרא שוגג כמזיד בקדשים לא קדיש ואי איכא בעל מום למזבח לא לקי דהא לא קדיש דהקדש טעות הוא עכ"ל. ומשמע דכל הני אמוראי לא פליגי לענין שהיא תמורה דכל חד מהני הויא תמורה מיהו לענין מלקות משמע ליה לרבינו דאף על גב דבמתכוין לומר ה"ז תמורת עולה שיש לי ואמר תמורת שלמים לוקה משום דנתכוין להמיר אבל כסבור מותר להמיר אינו בדין שילקה דהוי כאנוס ובהא פליגי רבי יוחנן וריש לקיש עליה דחזקיה וכן בההיא דרב ששת כיון דהמיר שלא מדעתו הוי כאנוס ואינו לוקה. ויש לתמוה למה השמיט רבינו ההוא דאמר רבי יוחנן באומר תצא זו ותכנס זו: **וכתב** הראב"ד אבל אם דימה שמותר להמיר והמיר וכו' א"א בפירוש אמרו בגמרא וכו'. טעמו משום דלא משמע להראב"ד מלקות בקדשים אלא בגוזה ועובד ומשמע ליה דבגוונא דקתני בקדשים [לא] לקי קתני בתמורה לקי ורבינו סבר לה כדפירש רש"י דבתמורה לקי משום ממיר ובקדשים לא לקי משום מקדיש בעלי מומין למזבח: **וכתב** עוד הראב"ד ונכנס ושכח והמיר שלא מדעתו הרי זה תמורה א"א אין כאן שכחה וכו'. ואין פירושו מוכרח:

א אין אדם ממיר בהמתו בקרבן שאינו שלו. ואם אמר בעל הקרבן כל הרוצה להמיר בבהמתי יבוא וימיר הרי זה ממיר בה. המיר קרבנו בבמה שאינה שלו אינה תמורה שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו:

כסף משנה אין אדם ממיר בהמתו בקרבן שאינו וכו' עד שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. שם (דף ט'):

ד המתכפר הוא שעושה תְּמוּרָה אֲבָל לא המקדיש. פִּיצֵד.
הקדיש בְּהֵמָה שְׂתִתְּכַפֵּר בָּהּ חֲבֵרוֹ כְּגוֹן שֶׁהַקֹּדֶשׁ קִרְבָּנוֹת נֶזֶר
שְׂתִתְּכַפֵּר בָּהֶם פְּלוּנֵי הַנֶּזֶר. אוֹתוֹ הַנֶּזֶר הוּא שְׁעוֹשָׂה בָּהֶן
תְּמוּרָה אֲבָל לֹא זֶה שֶׁהַקֹּדֶשׁ לְפִי שְׂאִינָן שְׁלוֹ :

כסף משנה המתכפר הוא שעושה תמורה וכו'. שם בריש פרק קמא (דף ב' :) :

ה היורש ממיר. הניח בהמה לשני בָּנָיו וּמֵת הָרִי זֹו קִרְבָּה וְאִין
מְמִירִין בָּהּ שְׁהָרִי הֵם בָּהּ שְׂתִתְּפִין וְהַשְּׂתִתְּפִין אִין עוֹשִׂין תְּמוּרָה
כְּמוֹ שְׂבִאָרְנוֹ :

כסף משנה היורש ממיר. שם פ"ק (דף ב'). ומ"ש הניח בהמה לשני בניו ומת
וכו'. מימרא דר"י פ"ק דזבחים (דף ה') :

ו אִין קֹדְשֵׁי נְכָרִים עוֹשִׂין תְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה אֲבָל מִדְּבָרֵי
סוֹפְרִים שֶׁהַנְּכָרִי שֶׁהִמִּיר הָרִי זֹו תְּמוּרָה. הַקֹּדֶשׁ הַנְּכָרִי בְּהֵמָה
שְׂתִתְּכַפֵּר בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְהִמִּיר בָּהּ הַנְּכָרִי הָרִי זֹו סִפֵּק תְּמוּרָה :

ההראב"ד אין קדשי נכרים עושים תמורה מן התורה. א"א שבושין יש כאן
שהנכרי אינו עושה תמורה כלל לא בשלו ולא בשל ישראל אבל ישראל שהמיר
בקרבו שהקדיש נכרי להתכפר בו ישראל זהו ספק :

כסף משנה אין קדשי נכרים עושים תמורה וכו'. ריש פירקא קמא דתמורה
ובפרק בית שמאי (זבחים מ"ה) ובערכין (דף ה') : ופסק כרבי שמעון אף על גב
דרבי יוסי פליג עליה מפני שבגמרא הביאו ברייתא זו לפשוט בעיא אחרת
מרבי שמעון. וכתב הר"י קורקוס ז"ל דאפשר עוד לומר דר' יוסי לא פליג ארבי
שמעון בהא. ומה שכתב אבל מדברי סופרים שהנכרי שהמיר ה"ז תמורה.
כן יש ללמוד ממ"ש לא ממירים גבי לא נהנים ולא מועלין דהיינו לא נהנים
מדרבנן ולא מועלין מדאורייתא : הקדיש הנכרי בהמה שיתכפר בה ישראל
וכו'. בריש תמורה בעיא דלא איפשיטא : כתב הראב"ד אין קדשי נכרים
עושים תמורה מן התורה א"א שיבושין יש כאן וכו'. ודבריו מבוארים בריש
תמורה ואינם סותרים דברי רבינו דאיכא למימר התם מדאורייתא אבל
מדברי סופרים נכרי ממיר :

ז אָחַד אֲנָשִׁים וְאָחַד נָשִׁים אִם הִמִּירוּ עוֹשֵׂין תְּמוּרָה :

כסף משנה אחד אנשים ואחד נשים וכו'. משנה בריש תמורה :

ח קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנֵת נְדָרִים שֶׁהִמִּיר. אִף עַל פִּי שְׂאִינוֹ לֹקֵה יֵשׁ בּוֹ סֵפֶק אִם עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ אִינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה :

כסף משנה קטן שהגיע לעונת נדרים שהמיר וכו'. שם בעיא ואמרינן עלה את"ל עביד תמורה וכו' נכרי מהו שימיר וכבר נודע דרך רבינו לפסוק כאת"ל ולפיכך יש לתמוה למה פסק שהוא ספק. ואפשר שרבינו לא היה גורס את"ל :

ט אִין הַכֹּהֲנִים מְמִירִין בְּחֻטָּאת וּבְאֲשָׁם שְׂאֵף עַל פִּי שְׂהֵם שְׂלָהֶם אִינּוֹ זֹכִין בְּהֵן מְחִיִּים שְׂאִין לָהֶם בְּבִשָּׁר עַד שְׂיִזְרַק הַדָּם. וְאִין הַכֹּהֲנִים מְמִירִין בְּבִכּוֹר שְׂאֵף עַל פִּי שְׂהוּא זֹכֵה בּוֹ מְחִיִּים אִינוֹ זֹכֵה בּוֹ מִתְחַלֶּה שְׂהָרִי תְּחַלְתּוֹ בְּבֵית יִשְׂרָאֵל הוּא. אֲבָל הַבְּעָלִים שֶׁהִמִּירוּ בְּבִכּוֹר כָּל זְמַן שְׂהוּא בְּבֵיתָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהִמִּיר בְּבִכּוֹר שְׂנוֹלָד לוֹ לֹא בְּבִכּוֹר שְׂלָקַח מִיִּשְׂרָאֵל הָרִי זֶה תְּמוּרָה :

כסף משנה אין הכהנים ממירים בחטאת ובאשם וכו'. משנה שם (דף ד' :). ומה שכתב ואין הכהנים ממירים בבכור וכו'. שם במשנה. ומ"ש אבל הבעלים שהמירו בבכור כל זמן שהוא בביתם עושים תמורה. ברייתא שם (דף ח' :). ומ"ש וכן כהן שהמיר בבכור שנולד לו וכו'. נלמד ממתני' וגמרא פ"ק דתמורה :

י אִילוֹ שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲבָל פָּרוֹ אִינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אִף עַל פִּי שְׂהוּא מְשָׁלוֹ הוֹאִיל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים מִתְּכַפְּרִין בּוֹ הָרִי הֵם בּוֹ כְּשֶׁתִּפִּין :

כסף משנה אילו של כ"ג עושה תמורה וכו'. פ' הוציאו לו (דף נ' נ"א) :

יא העופות והמנחות אינן עושין תמורה שלא נאמר אלא
(ויקרא כז-ט) 'בהמה':

יב קרבנות בִּדְק הַבַּיִת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר
(ויקרא כז-לג) 'לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו' והלא המעשיר
בְּכָלֵל כָּל הַקֹּדְשִׁים הָיָה וְלָמָּה יֵצֵא לְלַמֵּד עַל הַכָּלֵל מָה מַעֲשֵׂר
קֶרְבֵן יָחִיד יֵצֵאוּ קֶרְבָּנוֹת צְבוּר וְכֵן הַשְּׁתַּפְּיוֹן מָה מַעֲשֵׂר קֶרְבֵן
מִזֵּבַח יֵצֵאוּ קֹדְשֵׁי בִּדְק הַבַּיִת מָה מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה הֵקֵשׁ לְמַעֲשֵׂר
דָּגָן שֶׁאֵין חֲתִיבֵין בּוֹ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִכְרִים יֵצֵאוּ קֶרְבָּנוֹת
נִכְרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

כסף משנה (יא-יב) העופות והמנחות אינם עושים תמורה וכו' עד יצאו
קדשי בה"ב. משנה בפ"ק דתמורה (דף י"ג): **ומה שכתב מה מעשר בהמה**
הוקש למעשר דגן וכו'. בריש תמורה (דף ג'):

יג המקדיש בעלת מום קבוע אינה עושה תמורה מפני שלא
נתקדש גופה קדוש גמור ואינה אלא קדשת דמים. אבל
המקדיש בעלת מום עובר או שהקדיש תמימה ואחר כך נולד
לה מום קבוע הרי זו עושה תמורה:

כסף משנה המקדיש בעלת מום קבוע אינה עושה תמורה עד ה"ז עושה
תמורה וכו'. משנה פרק הזרוע (דף ק"ל) ופ"ב דבכורות (דף י"ד):

יד אחד הממיר תמים בבעל מום או בעל מום בתמים או
שהמיר בקר בצאן או צאן בבקר. או כבשים בעזים או עזים
בכבשים או נקבות בזכרים או זכרים בנקבות. או שהמיר
אחד במאה או מאה באחד בין בבת אחת בין בזו אחר זו. הרי
זו תמורה ולוקה כמנין הבהמות שהמיר:

כסף משנה הממיר תמים בבעל מום וכו' עד הרי זה תמורה. משנה פ"ק
דתמורה (דף ט'). **ומ"ש בין בבת אחת בין בזו אחר זו.** כתב הר"י קורקוס ז"ל

דיליף לה מדאנפליגו ר"ל ור"י שם אליבא דר"ש אם ממירים וחוזרים וממירין ור"י אמר כשם שאין ממירין שנים כאחד כך אין ממירין וחוזרין וממירין משמע דאליבא דרבנן שממירין שנים כאחד הוא הדין שממירים וחוזרים וממירים דלא שאני לן בין בזה אחר זה לבבת אחת. **ומה שכתב ולוקה כמנין הבהמות שהמיר:**

טו אין התמורה עושה תמורה ולא ולד בהמות ההקדש עושה תמורה שפאמר [\(ויקרא כז-ז\)](#) [\(ויקרא כז-לג\)](#) 'והיה הוא ותמורתו' הוא ולא ולדו ותמורתו ולא תמורת תמורתו. אבל הממיר בבהמה וחסר והמיר בה וחסר והמיר אפלו אלוף כלן תמורה ולוקה על כל אחד ואחד כמו שבארנו:

כסף משנה אין התמורה עושה תמורה וכו' עד ולא תמורת תמורתו. משנה וגמרא פירקא קמא דתמורה (דף י"ב). **ומה שכתב אבל הממיר בבהמה וחסר והמיר בה וכו'.** שם (דף ט') אמר רבי יוחנן טעמא דר"ש כשם שאין ממירין אחד בשנים כך אין ממירין וחוזרים וממירים משמע דלתנא קמא דממירין אחד בשנים ממירין וחוזרין וממירים:

טז אין ממירין איברים או עפרים בשלמים ולא שלמים בהן. כיצד. האומר רגלה של בהמה זו או ידה תחת עולה זו או שאמר עפר בהמה זו תחת עולה זו אינה תמורה. וכן האומר בהמה זו תחת ידה או רגלה של עולה זו או שאמר בהמה זו תחת עפרה של חטאת זו אינה תמורה:

כסף משנה אין ממירים איברים וכו'. משנה פירקא קמא דתמורה (דף י"ג) ופסק כתנא קמא:

יז הממיר בכלאים או בטרפה ויוצא זפן או בטמטום ואנדרוגינוס אין הקדשה חלה עליהן והרי זה כמי שהמיר בגמל או בחמור לפי שאין במינו קרבן ולפיכך אינו לוקה. מה בין אלו לבעל מום. בעל מום יש במינו קרבן. אלו אין במינם קרבן:

כסף משנה הממיר בכלאים או בטריפה וכו'. משנה בסוף פ"ב דתמורה (דף י"ז) ואע"פ שהיא שנויה בשם ר' אלעזר כתב רבינו בפירוש המשנה הלכה כר"א ואין חולק עליו. וק"ל שבתוספתא תני דלת"ק עושים תמורה. וי"ל שמאחר שבמשנתנו לא הזכירו כן משמע דסבר תנא דמתני' דליתא להאי תוספתא :

יח הרובע והנרבע הרי הם כבעל מום ועושין תמורה. וכן כל פיוצא ביהן :

כסף משנה הרובע והנרבע הרי הם כבעל מום וכו'. תוספתא פרק קמא דתמורה :

יט בהמה שחציה קדש וחציה חל לא עושה תמורה ולא נעשית תמורה :

כסף משנה בהמה שחציה קדש וחציה חולין וכו'. תוספתא פרק קמא דתמורה שם :

כ כל החטאות שדינן שימותו אינן עושין תמורה וכל חטאת שדינה שתרעה עד שיפל בה מום ותמכר עושה תמורה :

כסף משנה כל החטאות שדינם שימותו וכו' עושה תמורה :

כא המפריש נקבה לפסחו או לעולתו או לאשמו עושה תמורה אף על פי שאינן ראויין לקרב הואיל וירדו לקדשת דמים והרי הם תמימים ירדו לקדשת הגוף. אבל המפריש שעיר לחטאתו ונשיא שהפריש שעירה לחטאתו וכהן גדול שהפריש פרה לחטאתו. אינן עושין תמורה שכל המשנה בחטאות לא נתקדשה כלל ואפלו קדשת דמים כמו שבארנו בהלכות פסולי המקדשין :

כסף משנה המפריש נקבה לפסחו או לעולתו וכו' עד סוף הפרק. ברייתא פ"ג דתמורה (דף י"ט) (כ') :

הלכות תמורה - פרק שני

א התמורה הוא שיאמר בעל הקרבן על בהמת חלין שיש לו הרי זו תחת זו. או הרי זו חליפת זו. ואין צריך לומר אם אמר הרי זו תחת חטאת זו או תחת עולה זו שהיא תמורה. וכן אם אמר הרי זו תחת חטאת שיש לי בתוך הבית או תחת עולה שיש לי במקום פלוני הרי זו תמורה והוא שיש לו. אבל אם אמר על בהמת חלין הרי זו תחת עולה או הרי זו תחת חטאת לא אמר כלום. וכן אם אמר הרי זו מחללת על זו אינה תמורה:

כסף משנה התמורה הוא שיאמר בעל הקרבן וכו' עד ואינה תמורה. משנה בסוף פרק כיצד מערימין (דף כ"ו):

ב היו לפניו שתי בהמות אחת חלין ואחת הקדש שנפל בה מום. הניח ידו על בהמת חלין ואמר הרי זו תחת זו הרי זו תמורה ולוקה. הניח ידו על בהמת הקדש ואמר הרי זו תחת זו הרי זה חללה על בהמת החלין ואין זו תמורה אלא כפודה בעלת מום בזו הבהמה:

כסף משנה היו לפניו שתי בהמות וכו'. שם (דף כ"ז) על המשנה הנזכרת רב אשי אמר אפי' בבעל מום נמי משכחת לה (תחת זו) לישנא דאחולי ומשכחת דהוי לישנא דאתפוסי ידו אקדש חול הוי ידו אחול קדש הוי:

ג היו לפניו שלש בהמות קדשי מזבח ואחת מהן בעלת מום שהרי היא עומדת לפדיון ושלש בהמות תמימות חלין ואמר

הָרִי אֱלוֹ תַחַת אֱלוֹ. הָרִי שְׁתִּים מִן הַחֲלִין תַּחַת שְׁתִּים
הַתְּמִימוֹת תַּמּוּרְתָן תַּמּוּרָה וְלוֹקָה עֲלֵיהֶם שְׁתִּים. וְהַבְּהֵמָה
הַשְּׁלִישִׁית הִיא תַּחַת בְּעֵלֶת מוֹם שְׁנֵתְחַלְלָה עָלֶיהָ וְלַחֲלָלָה נִתְּכֹן
וְלֹא לְהַמִּיר בָּהּ. שְׁכִינֹן שְׁיֵשׁ לְפָנָיו דָּרָךְ אֲסוּר וְהִיא הַתְּמּוּרָה
וְדָרָךְ הַתֵּר וְהוּא הַחֲלוּל חֲזָקָה הִיא שְׂאִין אָדָם מְנִיחַ הַהֵתֵר
וְעוֹשֶׂה הָאֲסוּר וְלִפְיֶכֶךְ אֵינּוּ לוֹקָה שְׁלֹשׁ מְלָקִיּוֹת. וְכֵן אִם אָמַר
עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת אֱלוֹ תַּחַת עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת אֱלוֹ וְאַחַת מֵהֶן בְּעֵלֶת מוֹם
אֵינּוּ לוֹקָה אֲלָא תִּשַׁע מְלָקִיּוֹת שְׁהַבְּהֵמָה הָעֲשִׂירִית לְחַלְלָה
נִתְּכֹן וְלֹא לְהַמִּיר בָּהּ. שְׂאֵף עַל פִּי שְׁהַחֲזֵק זֶה בְּמְלָקִיּוֹת הַרְבֵּה
הוֹאִיל וַיֵּשׁ שָׁם דָּרָךְ הַתֵּר אֵינּוּ מְנִיחַ דְּבַר הַהֵתֵר וְעוֹשֶׂה הָאֲסוּר.
שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת שֶׁל הַקֶּדֶשׁ וְאַחַת מֵהֶן בְּעֵלֶת מוֹם וְשְׁתֵּי בְּהֵמוֹת שֶׁל
חֲלִין וְאַחַת מֵהֶן בְּעֵלֶת מוֹם וְאָמַר הָרִי אֱלוֹ תַּחַת אֱלוֹ הָרִי
הַתְּמִימָה תַּמּוּרֶת הַתְּמִימָה וְלוֹקָה אַחַת וּבְעֵלֶת הַמוֹם מְחַלְלֵת
עַל בְּעֵלֶת הַמוֹם שְׂאֵינּוּ מְנִיחַ הַהֵתֵר וְעוֹשֶׂה הָאֲסוּר:

כסוף משנה היו לפניו שלש בהמות וכו'. שם כל אלו בעיות נתפשטו באת"ל
חוץ מאחת שעלתה בתיקו ופסק בה להקל משום דאין מלקין על הספק:

ד האומר הרי זו תמורת עולה ושלמים דבריו קיימים ותמכר
ויביא בהצאי דמיה תמורת עולה ובהצאי דמיה תמורת שלמים.
אמר הרי זו תמורת עולה ותמורת שלמים אם נתכונן לכך
מתחלה דבריו קיימים ואם לא נתכונן בתחלה אלא לתמורת
עולה וחרזר ואמר תמורת שלמים אף על פי שחרזר בתוך כדי
דבור אין תופשין אלא לשון ראשון והרי היא תמורת עולה
בלבד:

כסוף משנה האומר הרי זו תמורת עולה ושלמים דבריו קיימים וכו' עד סוף
הפרק. משנה וגמי' שם (דף כ"ה) וכר"י:

הלכות תמורה - פרק שלישי

א כיצד דין התמורות לקרב. תמורת העולה תקרב עולה ואם היתה תמורתה נקבה או בעלת מום תרעה הנקבה עד שיפל בה מום ותמכר ויביא בדמיה עולה. תמורת החטאת תמות כמו שבארנו בפסולי המקדשין. תמורת האשם תרעה עד שיפל בה מום ויפלו דמיה לנדבה. תמורת השלמים כשלמים לכל דבר טעונה סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. תמורת התודה כתודה אלא שאינה טעונה לחם כמו שבארנו בהלכות פסולי המקדשין. תמורת הפסח אם המיר בה קדם חצות יום ארבעה עשר אין תמורתו קרבה אלא תרעה עד שיפל בה מום ויביא בדמיה שלמים ואם המיר בה אחר חצות הרי התמורה עצמה תקרב שלמים. תמורת הבכור והמעשר אינם קרבין לעולם שנתאמר בבכור [\(ויקרא כז-כו\)](#) [\(ויקרא כז-ל\)](#) 'לה' הוא'. מפי השמועה למדו הוא קרב ואין תמורתו קרבה. ודין המעשר בבכור תמורתו תרעה עד שיפל בה מום ותאכל:

כסף משנה כיצד דין התמורות ליקרב וכו' עד שאינה טעונה לחם. משנה בפרק ג' דתמורה (דף י"ח): תמורת הפסח וכו'. בפי מי שהיה טמא (דף צ"ו): אמתניי דאמר ר' יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה וכו' איפליגו רבה ור' זירא ופסק רבינו כר' זירא ולא ידעתי למה דלכאורה משמע דהלכתא כרבה:

ב תמורת הבכור לפהנים ותמורת המעשר לבעלים. וכשם שאין פודין בכור ומעשר שנפל בהן מום כמו שבארנו בהלכות אסורי מזבח כך אין פודים תמורתן:

כסף משנה תמורת הבכור והמעשר וכו' עד כך אין פודין תמורתן. משנה בפרק ג' דתמורה (דף כ"א):

ג בְּהִמָּה שֶׁהִקְדִּישָׁה חֻצָּה עוֹלָה וְחֻצָּה שְׁלָמִים תְּמוֹרְתָהּ כְּמוֹהָ. וְכֵן כָּל בְּהֵמַת הַקֹּדֶשׁ שְׂאִינָה קִרְבָּה מִפְּנֵי תַחֲלַת הַקֹּדֶשׁ הָרִי תְּמוֹרְתָהּ כְּמוֹהָ. * אָמַר חֲצִי בְּהִמָּה זֶה תְּמוֹרָה וְחֻצָּה עוֹלָה הָרִי זֶה תִּקְרַב עוֹלָה. חֻצָּה עוֹלָה וְחֻצָּה מְעַשֵּׂר תִּקְרַב עוֹלָה. חֻצָּה תְּמוֹרָה וְחֻצָּה מְעַשֵּׂר הָרִי זֶה סֶפֶק וְאִינָה קִרְבָּה :

ההראב"ד אמר חצי בהמה זו וכו'. א"א לישנא דגמרא אמר אביי הכל מודים אמר חציה עולה וחציה מעשר דברי הכל עולה קריבה חציה תמורה וחציה מעשר ואפשר שבנוסחא שלו מצא חציה עולה וחציה תמורה דברי הכל קריבה עולה וכן חציה עולה וחציה מעשר ומשמע אפילו לרבי יוסי דאמר יבדק בהנך אין בודקין אלא מסתמא עולה קריבה מ"ט גבי תמורה כיון דאיכא איסורא לא איכוין מעיקרא לאיסורא ולבסוף הוא דטעה ואימליך והמיר וכן גבי מעשר כיון דליתיה לחצאין מעיקרא לא להכי איכוין אבל חציה תמורה וחציה מעשר דבתרווייהו איכא לספוקי להו מנייהו איכוון אסתפקא לה להי מנייהו עדיף דילמא להכי איכוון מעיקרא :

כסף משנה בהמה שהקדישה חציה עולה וכו'. בתוספתא פרק ג' דתמורה. ומ"ש וכן כל בהמת הקדש שאינה קריבה מפני תחלת הקדשה הרי תמורתה כמוה. נלמד מהתוספתא הנזכרת: אמר חצי בהמה זו תמורה וכו'. בפ' כיצד מערימין (דף כ"ו) אמר אביי הכל מודים היכא דאמר חציה עולה וחציה מעשר ד"ה עולה קריבה היכא דאמר חציה תמורה וחציה מעשר מאי תמורה קריבה שכן נוהגת בכל הקדשים או דילמא מעשר קריבה שכן מקדש לפניו ולאחריו תיקו. ופירש"י חציה עולה וחציה מעשר ד"ה עולה קריבה אפי' נתכוון מתחלה לכך דלא חשיבא מלתא בתרייתא מידי דאין מעשר קדושה כה"ג אלא דרך מנין ויהא הוא עשירי והוא הדין נמי אם אמר חציה עולה וחציה תמורה לא חיילא תמורה לגבי עולה דלא קאי שום בהמה גביה שהוא ממיר בה אלא חציה מעשר וחציה תמורה ותרווייהו כי הדדי נינהו וכו' עכ"ל. ורבינו נראה שהיה גורס הכל מודים היכא דאמר חציה תמורה וחציה עולה ד"ה עולה קריבה חציה עולה וחציה מעשר תקרב עולה חציה תמורה וחציה מעשר הרי זה ספק ואינה קריבה וגירסא זו מתפרשת על דרך פירש"י. והראב"ד פירש בענין אחר שכתב וז"ל א"א לישנא דגמי הכל מודים וכו' דילמא להכי איכוון מעיקרא :

ד המקדיש בעלת מום עובר ואין צריך לומר תמימה ואחר כך נולד בה מום קבוע ונפדית והמיר בה אחר שנפדית. הרי זו תמורה ואינה קרבה ואינה נפדית אלא מניחה עד שתמות. אינה קרבה מפני שבאה מלכת קדשה דחוייה ואינה נפדית שאין בלכת קדשתה לתפש פדיונה :

כסף משנה המקדיש בעל מום עובר וכו'. משנה פרק הזרוע (דף ק"ל) ופרק ב' דבכורות (דף י"ד). ומה שכתב אינה קריבה ואינה נפדית. בפרק ב' דבכורות (דף ט"ו) בגמרא :

ה כל התמורות שהיו בעלי מומין קבועין מתחלתן הרי אלו יפדו ואינן יוצאין לחלין לכל דבר כדי שיהיו מתרין בגזה ועבודה אחר פדיונן. שהקדשה חלה בתמורה על בעלת מום קבוע שנאמר [\(ויקרא כז-ט\)](#) 'או רע בטוב' ורע האמור כאן הוא בעל מום וכיוצא בו שאינו ראוי לקרבן ואף על פי כן כתוב בו [\(ויקרא כז-ט\)](#) 'יהיה קדש' :

כסף משנה כל התמורות שהיו בעלי מומין קבועין מתחלתן וכו'. משנה בסוף פרק שני דתמורה (דף ט"ז) חומר בתמורה מבקדשים שהקדושה חלה עליה בבעלת מום קבוע ואין יוצא וכו' :

ו * עולה שנתערבה בזבחים והמיר באחת מן התערובות הרי זה מביא בהמה אחרת ואומר אם תמורת עולה היא זו הרי בהמה זו שלמים ואם תמורת שלמים היא זו הרי בהמה זו עולה. ונמצא הבהמה שהביא עם התמורה כעולה ושלמים שנתערבו זה בזה. חזר והמיר באחת משתיהן ואין ידוע באי זו מהן המיר. מביא זבח אחר מתוך ביתו. ואומר על התמורה השנייה. אם תמורת תמורה היא זו הרי זו שהביא חלין. ואם תמורת עולה או שלמים היא הרי זה שהביא עולה או שלמים.

וְהָרִי זֶה שֶׁהֵבִיא עִם הַתְּמוּרָה הַשְּׁנֵיָה כְּזָבַח וַתְּמוּרָה שֶׁנִּתְעַרְבוּ
זֶה בָּזָה. וַיִּכְבֶּר בְּאַרְנוֹ דִּין הַתְּעַרְוּבוֹת בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין :

ההראב"ד **עולה שנתערבה בזבחים וכו'.** א"א כל זה מועתק מן התוספתא
בתמורה ולא ירדתי לעומקה ואיני סומך עליה שהיא בלא שיבוש ואיך אפשר
שיחלל את התמורה עד שיפול בה מום וכשנפל בה מום איך אפשר להוציאה
מן הספק אלא בשתי בהמות שאם היא תמורת עולה מתחלל על אחת והשנית
תהיה שלמים נדבה ואם היא תהיה תמורת שלמים תתחלל על זו שעשה
שלמים והשנית תהיה עולת נדבה ואחר המעשה הזה איך יהיו עולה ושלמים
מעורבים זה בזה ובגוף התערובת אמרה התוספתא ירעו עד שיסתאבו ויפדו
ויביא בדמי היפה שבהן ממין זה וכו'. ובחיי ראשי הוא משבש אותה יותר
ממה שהיא משובשת כי לשון התוספתא והרי שתיהן כשני זבחים שנתערבו
ולא כעולה ושלמים אלא כזבח תמורה מכ"מ העולה ידועה והשלמים ידועים
אלא שאין ידוע אי זה גוף זבח אי זה תמורה לפיכך כשחזר והמיר באחת מהם
ואינו ידוע באי זה מהן יש לומר שמא באותה שהיא תמורה המיר ואין תמורה
עושה תמורה והרי היא חולין או שמא בזבח המיר והרי היא קדושה קדושת
ספק ספק עולה ספק שלמים וצריך כמו כן שתי בהמות לחלל עליהן קדושת
העולה וקדושת השלמים ואומר אם זו תמורה חולין היא ואינה צריכה פדיון
ואם היא עולה תהא מחוללת על זו ואין כאן עוד ספק ולא שום עירוב. ויש
שיבוש בתוספתא וכן בדבריו יש זה והחכם יראה ויבין :

כסף משנה **עולה שנתערבה בזבחים וכו'.** תוספתא ספ"ג דתמורה וז"ל עולה
שנתערבה בזבחים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא (בדמי) יפה שבהן זבח
ובדמי יפה שבהן עולה המיר באחת מהן ואין יודע באי זה מהן המיר הרי זה
מביא מעות או זבח מתוך ביתו ואומר אם תמורת עולה היא הרי זה שלמים
אם תמורת שלמים הוא זה הרי זה עולה והרי הן כשני זבחים שנתערבו זה
בזה. חזר והמיר באחת מהן ואין ידוע באי זה מהן המיר הרי זה מביא מעות
או זבח מתוך ביתו ואומר אם תמורת תמורה היא זו חולין היא (זו עולה) [הרי]
היא שלמים אם תמורת שלמים היא זו הרי"ז עולה והרי הן כזבח ותמורה
שנתערבו זה בזה עכ"ל. פירוש בזבחים בשלמים ומביא זבח אחר מתוך ביתו
פ"י זבח זה בהמת חולין : **כתב** הראב"ד עולה שנתערבה בזבחים וכו'. אמר
אברהם כל זה מועתק מן התוספתא וכו' : **ובעל** מ"ע כתב וז"ל לשון התוספתא
שהגיע לידי הרמב"ם ז"ל אין בו שיבוש וגם לא בדברי עצמו והצעת ההלכה
כך היא עולה שנתערבה בזבחים פירוש באחד משאר זבחים ד"מ והמיר באחת
מהן שאמר על בהמת חולין הרי זו תמורת זו אע"פ שהוא מכיר הבהמה
שהמיר בה אין ידוע לנו אם זו השלישית תמורת עולה או שלמים מפני ספק

התערובת שאירע בשתים הראשונות מביא בהמה אחרת ר"ל בהמה רביעית כדי לתקן הבהמה השלישית ואומר אם תמורת עולה היא השלישית על המעורבת הרי זו רביעית שלמים כלומר בתחלת הקדש אני מקדישה עתה שלמים ואם תמורת שלמים היא השלישית שאמרת על המעורבת הרי זו הרביעית עולה כלומר בתחלת הקדש אני מקדישה עתה עולה ונמצאת בהמה שהביא רביעית עם התמורה השלישית כעולה ושלמים שנתערבו זה בזה ותמורותיהן כיוצא בהן דממ"נ אחת מהשלישית והרביעית עולה והאחרת שלמים האחת מדין תמורה והאחרת מדין תחלת הקדש בתנאי שהתנה והן בדמיון הראשונה והשנייה שנתערבו ולא הוכרו לדעת אי זו מהן עולה ואי זו מהן שלמים חזר והמיר באחת משתייהן כלומר אמר על בהמה חמישית הרי זו תמורת זו על אחת מהשתים האחרונות שהן השלישית והרביעית ואין ידוע באי זה ר"ל באי זו משתים האחרונות המיר אם בתמורה שהיא השלישית והרי זו החמישית תמורה ואם ברביעית שהוא בתחלת הקדש המיר והרי זו החמישית בתמורת תחלת הקדש שהקדיש הרביעית בתנאי ומה תקנה יש בה מביא זבח אחר כלומר בהמה ששית תמימה הראויה לזבח מתוך ביתו כלומר שהיא חולין ואומר על התמורה השנייה שהיא החמישית אם תמורת תמורה היא זו וקי"ל דאין תמורה עושה תמורה הרי הששית שהביא חולין כלומר שאין צורך לחלל החמישית שהרי היא חולין משכבר המירה בתמורה ואם תמורת עולה או שלמים היא החמישית שאמרנו שהביא בתמורת השניה הרי זו הששית שהביא עתה עולה או שלמים שתתחלל בה קדושת החמישית המסופקת והרי דין זו הששית שהביא בתמורת השניה לחלל ספק התמורה השנייה שהיא החמישית כשהיא עומדת עם התמורה והשניה בעצמה שתיהן עומדות לפנינו החמישית והששית בזבח שהרי זבח אחר הוא שהביא ששית ותמורה שהיא החמישית שנתפסה שניה בספק תמורת העולה והשלמים ותמורותיהן כיוצא בהן ע"כ פירוש דבריו ודברי התוספתא על נוסחא אמיתית ופירוש נכון ע"כ לשון המ"ע. והר"י קורקוס ז"ל כתב וז"ל ביאור דברי רבינו זו שעולה נתערבה בשלמים והמיר באחת שתערובת זה נמצא שזו התמורה ספק עולה ספק שלמים לצאת ידי ספק של התמורה צריך להקריב עולה ושלמים לכך צריך להביא בהמה אחרת ויאמר אם זו תמורת עולה שנמצא שגם היא צריכה ליקרב עולה זה אני מקדיש לשלמים ואם זו היא תמורת שלמים זאת אני מקדיש לעולה ונמצא עתה התמורה וזאת הבהמה האחת עולה והאחת שלמים ממ"נ אחת מכח התמורה ואחת הקדיש הוא ואין ידוע איזו יקריב עולה ואיזו יקריב שלמים ולכן ירעו עד שיסתאבו ויביא עולה ושלמים ונמצא שלתקן התמורה הוצרכנו להקדיש אחת תחילה וכשיוממו השתים יחללם על שתים אחרות וכן הוא לשון התוספתא עולה שנתערבה בזבחים וכו' והחלוקה הראשונה שאמרו בה ירעו לא שייכא לדין תמורה אלא

היא הקדמה להודיענו אחר שיביא הבהמה ויקדיש אותה והרי שתיהן אחת עולה ואחת שלמים ואין ידוע מה דינם לכך הקדימה להודיע דינם ורבינו כבר ביאר הדין בפרק ששי מהל' פסולי המוקדשין וכדברי הר"א יש תקנה אחרת שאין צריך רק לשתי בהמות תמות מתחלה וימתין עד שתומם התמורה כי ממ"נ צריך להמתין וכן גם לדרך רבינו ויביא שתי בהמות ויאמר אם זו תמורת העולה זו שלמי נדבה ואם זו תמורת השלמים זו עולת נדבה. ונראה שסובר שגם כוונת התוספתא הוא כן שכשיפול בה מום יביא שתיים מתוך ביתו וכו' ובודאי לפי זה לא שייך בעולה ושלמים שנתערבו וכו' אלא שלדעת הר"א נפקותא של זה לחזר והמיר וזה שאמר כל זה מועתק מהתוספתא וכו'. מ"מ לשון התוספתא כדברי רבינו היא שמביא תחלה זבח ואח"כ אמר הרי שתיהן כשני זבחים והדבר מוכרח לפ"ז דהיינו בעולה ושלמים ואין יודע איזו עולה ואיזו שלמים ובא להשלים להודיע דין תקנת תמורה זו דהוי כנתערבו ואח"כ מתחיל בדין אחר דהיינו חזר והמיר וכו' ולדעת הר"א מה שאמרו והרי הם כשני זבחים הוא הקדמה להן חזר והמיר וכו' ומה שאמרו תחלה מביא זבח על כרחין צריך שתיים שא"א לסברתו לתקן אלא בשתיים וגם צריך להיות כל זה אחר שנפל בה מום כי אין חילול עד שיפול בו מום ולדעת רבינו אין זבח זה חילול רק הקדש מחדש. אלא שקשה למה הוצרכו לעשות תערובת זבח עתה כיון שסוף סוף צריך להביא שתיים עולה ושלמים ימתין עד שתומם כדברי הר"א ובדין חזר והמיר שאמרו בתוספתא גם זה לדעת רבינו על הדרך שכתב שיקדיש עתה מחדש אותו זבח שמביא ויאמר אם זו שהמרתי המרתי בתמורה אינה כלום וזה הזבח שאני מביא חולין הוא ואם המרתי בשניה שהקדשתי אני מקדיש זבח זה שאני מביא באופן אם אותה תמורת עולה שהזבח הראשון שהקדשתי היה עולה כי התמורה היה שלמים זה אני מקדיש לשלמים ואם היה שלמים זה אני מקדיש לעולה וזה שכתב רבינו אם תמורת עולה או שלמים ה"ז שהביא עולה או שלמים כלומר אם תמורת עולה זו שלמים ואם תמורת שלמים זו עולה גם בזה כתב הר"א ולפיכך כשחזר והמיר באחת מהן וכו' ע"כ:

ז שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּבָכוֹר אוּ בְּמַעֲשֵׂר וְהַמִּיר בְּאַחַד מֵהֶן הָרִי
זֶה לֹא יִקְרַב אֶלָּא יִרְעָה עַד שְׁיִפֹּל בּוֹ מוּם וְיִפְדָּה וְיֵאָכֵל כְּבָכוֹר
אוּ כְּמַעֲשֵׂר כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ:

כסף משנה שלמים שנתערבו בבכור או במעשר וכו'. תוספתא בפי' הנזכר:

הלכות תמורה - פרק רביעי

א כיצד דין ולדות הקדשים. ולד שלמים וולד תמורת שלמים הרי אלו כשלמים והן עצמן כשלמים לכל דבר. וכן ולד התודה וולד תמורתה הרי אלו יקרבו כתודה אלא שאין טעונו לחם שאין מביאין לחם אלא עם התודה עצמה. שפאמר (ויקרא ז-יב) 'על זבח התודה עליו ולא על ולדה ולא על תמורתה כמו שבארנו. בפה דברים אמורים בולדות עצמן אבל ולדי ולדות אין קרבין. שמתוך מעשיו נפר שהוא משהה אותן לגדל מהן עדרים עדרים ולפיכך קונסין אותו ולא יקריבם :

כסף משנה כיצד דין ולדות ולד שלמים ולד תמורת שלמים הרי אלו כשלמים וכו'. משנה פרק ג' דתמורה (דף י"ז). ומה שכתב במה דברים אמורים בולדות עצמם אבל ולדי ולדות אינם קריבים וכו'. שם וכרבי יהושע בן לוי :

ב ולד החטאת ימות ואין צריך לומר ולד תמורתה :

ג השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבעה חי הרי זו נאכלת כבשר החטאת. שולדי הקדשים במעי אמן הם קדושים :

כסף משנה השוחט את החטאת ומצא בה בן ארבעה חי וכו'. כך היא הגירסא הנכונה והיא ברייתא בפירקא קמא דתמורה (דף י"י) : וקסבר האי תנא ולדות קדשים ממעי אימן הם קדושים ואף על גב דאיכא תנא דפליג ואמר בהוייתן הם קדושים משמע לרבינו דהלכה כהאי תנא מדאמרין בריש פרק כיצד מערימין (דף כ"ה) דרבן שמעון בן גמליאל סבר כההוא תנא משמע דרבנן פליגי עליה והלכתא כוותיהו. אבל יש לתמוה דהוה ליה למפסק כרבן שמעון בן גמליאל דכל מקום ששנה במשנתנו הלכה כמותו וצריך עיון :

ד וְלֹד תְּמוּרַת הָאֵשׁ וְיֹלֵד וְלָדָה עַד סוֹף הָעוֹלָם יִרְעוּ עַד שְׁיִפֹּל בָּהֶם מוֹם וְיִמְכְּרוּ וְיִפְּלוּ דְמִיָּהוּן לְנִדְבָה. * וְאִם יִלָּדָה זָכָר אַחַר שֶׁהִקְרִיב אֶשְׁמוֹ הַיּוֹלֵד עֲצָמוֹ וְקָרַב עוֹלָה. הַפְּרִישׁ נִקְבָּה לְאֶשְׁמוֹ וְיִלָּדָה תִּרְעָה הִיא וּבָנָה עַד שְׁיִפֹּל בָּהֶן מוֹם וְיִמְכְּרוּ וְיִבִּיא בְּדַמֵּי שְׁנֵיהֶם אֶשְׁמוֹ. וְאִם כָּבֵר הִקְרִיב אֶשְׁמוֹ יִפְּלוּ דְמִיָּהוּן לְנִדְבָה :

ההראב"ד **ואם ילדה זכר אחר שהקריב אשמו וכו'.** א"א זה אין לו שורש מאי שנא ממפריש נקבה לעולה וילדה זכר שירעה ויביא בדמיו עולה אף זה אע"פ שדמי אמו עומדין ליקרב עולה הולד לא יקרב עולה :

כסף משנה **ולד תמורת האשם וכו'.** משנה פרק ג' דתמורה (דף כ'): **ומ"ש** **ואם ילדה זכר אחר שהקריב אשמו.** שם אמר רב נחמן וכו' מחלוקת לפני כפרה אבל לאחר כפרה דברי הכל הוא עצמו יקרב עולה ופריך והא תני רב חנניה לסיועי לריב"ל ואסיק בקשיא ומשמע לרבינו דכיון דלא אסיקנא בתיובתא לית לן למדחייה לדרב נחמן ורבה בר אבוה מהלכתא לשוויינהו טועים. ואפשר דבגירסת רבינו לא הוה מסיק לה בקשיא אלא הוה מתרץ לה. והראב"ד כתב א"א זה אין לו שורש וכו'. וכבר כתבתי טעם לדברי רבינו. ולענין מה שהקשה הראב"ד כתב הר"י קורקוס ז"ל די"ל דמפריש נקבה לעולה עיקר הקדושה אינה קריבה וכיון דאימיה לא קרבה גם הולד לא יקרב אבל ולד תמורת אשם עיקר הקדושה זכר היה וקרב ונהי דתמורה הלכתא גמירי לה ולד תמורה נהי דאשם א"א שיקרב מידי קדושת מזבח לא נפיק ובנולד קודם שהקריב דאיכא למיחש לאיחלופי גזרו שלא יקרב הוא עצמו אלא דמיו ובהכי לא אתי לאיחלופי לרבנן כיון שהוא עצמו אינו קרב אבל נולד אחר שהקריב אשמו אפילו יקריב הולד עצמו עולה לא שייך איחלופי ולפיכך לא גזרו עכ"ל: **הפריש נקיבה לאשמו וכו'.** פשוט פרק ג' דתמורה (דף י"ט). **ומ"ש** **ואם כבר הקריב אשמו יפלו דמיהם לנדבה.** שם במשנה :

ה וְלֹד תְּמוּרַת הָעוֹלָה וְיֹלֵד וְלָדָה עַד סוֹף הָעוֹלָם הָרִי אֵלוּ כְּעוֹלָה וְהוּן עֲצָמוֹן יִקְרְבוּ עוֹלָה. הַפְּרִישׁ נִקְבָּה לְעוֹלָתוֹ וְיִלָּדָה אֶף עַל פִּי שְׁיִלָּדָה זָכָר יִרְעָה עַד שְׁיִפֹּל בּוֹ מוֹם וְיִבִּיא בְּדַמֵּיו עוֹלָה. כָּבֵר בְּאַרְנוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת שְׁכָל מְקוֹם שְׁאָנוּ אוֹמְרִין יִפְּלוּ לְנִדְבָה הוּא שְׁיִתָּן הַמַּעוֹת בְּשׁוֹפְרוֹת שְׁהִיוּ בְּמִקְדָּשׁ שְׁבִאֲרָנוּ בְּשִׁקְלִים כְּמָה הֵם. וּבֵית דִּין מְקַרְיָבִין בְּאוֹתָן הַמַּעוֹת עוֹלוֹת

נְדָבָה וְנִסְכֵּיהֶם מִשָּׁל צְבוּר וְאֵינָן טְעוּנוֹת סְמִיכָה. אָבֶל מְקוֹם שְׁנֵאמַר הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב עוֹלָה אוֹ יָבִיא בְדָמָיו עוֹלָה. הֲרִי זוֹ טְעוּנָה סְמִיכָה וְנִסְכֵּיהָ מִשָּׁלוֹ :

כסף משנה ולד תמורת העולה וכו'. משנה שם (דף י"ח:). ומ"ש הפריש נקבה לעולתו וילדה וכו'. גם זה משנה שם ופסק כת"ק: כבר ביארנו במעשה הקרבנות וכו': וב"ד מקריבים באותם המעות עולות נדבה וכו' עד ונסכיה משלו. משנה בפרק ג' דתמורה (דף כ':):

ו וְלֹד הַמַּעֲשֵׂר. [וְוָלָד] תְּמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר. וְלֹד תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְוָלָדִי וְלֹדוֹתֶיהֶן עַד סוֹף הָעוֹלָם. הֲרִי אֵלוֹ לֹא יִקְרְבוּ אֶלָּא יִרְעוּ עַד שְׁיִפֵּל בָּהֶן מוֹם וְיֵאָכְלוּ כְּבָכוֹר וְכִמַּעֲשֵׂר שְׁנִפֵּל בָּהֶן מוֹם. וְלֹדוֹת תְּמוּרַת הַבְּכוֹר לְכֹהֵן. וְלֹדוֹת מַעֲשֵׂר וְתְמוּרָתוֹ לְבַעֲלָיו :

כסף משנה ולד המעשר תמורת המעשר וכו'. ג"ז משנה שם (דף כ"א):

ז וְלֹד תְּמוּרַת הַפֶּסַח כְּתְמוּרַת הַפֶּסַח. אִם הִיְתָה אִמּוֹ קֶרְבָּה שְׁלָמִים וְלָדָה יִקְרַב שְׁלָמִים וְאִם הָיָה דִינָהּ שְׁתַּמְכָּר וְיָבִיא בְדָמֶיהָ שְׁלָמִים אִף וְלָדָה נִמְכָּר וְיָבִיא בְדָמָיו שְׁלָמִים. הַפְּרִישׁ נִקְבָּה לְפִסְחוֹ וְיִלָּדָה. אוֹ שֶׁהִפְרִישָׁה מֵעֶבְרַת. הִיא וְוָלָדָה יִרְעוּ עַד שְׁיִפֵּל בָּהֶן מוֹם וְיָבִיא בְדָמֶיהֶן פֶּסַח. וְאִם נִשְׁאַרָה נִקְבָּה זוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח אוֹ שְׁיִלָּדָה אַחַר הַפֶּסַח. תִּרְעָה הִיא וְוָלָדָה עַד שְׁיִפֵּל בָּהֶן מוֹם וְיָבִיא בְדָמֶיהֶן שְׁלָמִים :

כסף משנה ולד תמורת הפסח וכו'. שם משמע הכי: הפריש נקבה לפסחו וילדה וכו'. שם (דף י"ט):

ח וְלֹדוֹת הַקֹּדְשִׁים שְׁיִצְאוּ דֶרֶךְ דֹּפָן. אוֹ שְׁיִלָּדוּ טְמֵטוֹם וְאֵנְדְרוּגִינוֹס וְכִלְאִים וְטִרְפָּה. הֲרִי אֵלוֹ יִפְדּוּ וְיָבִיא בְדָמֶיהֶן קֶרֶבֶן הָרְאוּי לְהָבִיא בְדָמֵי וְלֹד שֶׁל זוֹ :

כסף משנה ולדות הקדשים שיצאו דרך דופן וכו':

ט וְלֹד בְּעֵלֶת מוֹם הָרִי הוּא כּוֹלֵד הַתְּמִימָה לְכָל דָּבָר וַיִּקְרַב
כְּרֹאוּי לוֹ :

כסף משנה **ולד בעלת מום וכו'.** בפירקא קמא (דף י') פלוגתא דבר פדא ור"י
ופסק כר"י :

י קְדָשִׁים שֶׁהִפִּילוּ נֶפֶל אוֹ שֶׁלְּיָא יִקְבְּרוּ וְהָרִי הֵם אֲסוּרִים
בְּהִנָּאָה :

כסף משנה **קדשים שהפילו וכו'.** משנה בסוף תמורה (דף ל"ג):

יא הַמְּשֵׁנָה אֶת הַקְּדָשִׁים מִקְדָּשָׁה לְקְדָשָׁה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה
שֶׁנֶּאֱמַר בְּבִכּוֹר [\(ויקרא כז-כו\)](#) 'לֹא יִקְדִּישׁ אִישׁ אֶתֹו שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנוּ עוֹלָה
אוֹ שְׁלָמִים. וְהוּא הַדִּין לְשֶׁאֵר הַקְּדָשִׁים שֶׁאֵין מְשַׁנֵּין אוֹתָן
מִקְדָּשָׁה לְקְדָשָׁה אֶחָד קְדָשִׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קְדָשִׁי בְּדֵק הַבַּיִת. *
כִּי־צַד. אִם הַקְּדִישׁ לְבִדֵּק הַהֵיכָל לֹא יִשְׁנֶה לְבִדֵּק הַמִּזְבֵּחַ. וְכֹן
כָּל כִּי־צַא בְּזָה. וְאֵין לוֹקִין עַל לֹאוֹ זֶה :

ההראב"ד **כיצד אם הקדיש לבדק ההיכל וכו'.** א"א זה לא ידעתי מנין לו
שהרי כולן מקדשי בדק הבית הם באים כדתניא הקטרת וכל קרבנות הצבור
מביאין מתרומת הלשכה מזבח הזהב לבונה וכלי שרת באין ממותר נסכים
מזבח העולה לשכות ועזרות באין מקדשי בדק הבית חוץ לחומת העזרה באין
משירי לשכה וכו' אלמא אין שינוי בין קדשי היכל לשאר עזרות ולא למזבח
ואולי טעה במה שאמרו אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין
אותן מקדושה לקדושה והוא סבור כמו שאין משנין מקדשי הבית אפילו
מקרבו לקרבו כד אין משנין בבדק הבית אפילו מבדק לבדק ואינו כן שקדשי
מזבח אפילו מקדשים קלים לחמורים אין משנים ואין ממעטים באכילת
קדשים אבל בדק הבית מה יש בין זה לזה והרי הוא מודה שמשנין בדק הבית.
קדשי מזבח יש מהן נאכלין ויש שאינן נאכלין יש מהן ליום אחד ויש מהם
לשני ימים והנאכלין ליום אחד לא שוו במתנותיהם אלא אלו מכפרין ואלו
אין מכפרין דין הוא שלא ישתנו מזה לזה אבל בקדשי בדק הבית מה הפרש
בין זה לזה :

כסוף משנה המשנה את הקדשים וכו'. בסוף פרק המקדיש שדהו (דף כ"ט). ומ"ש שאין משנים אותן מקדושה לקדושה אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית. משנה בפ"ב דתמורה (דף ל"ב). ומ"ש כיצד אם הקדיש לבדק ההיכל וכו': כתב הראב"ד זה לא ידעתי מנין לו וכו'. ומ"ש והרי הוא מודה שמשנין בדק הבית נראה לי שדייק כן ממה שאמר אם הקדיש לבדק ההיכל לא ישנה לבדק המזבח משמע דוקא מחמור לקל אין משנין אבל מקל לחמור משנין. ואפשר לומר שרבינו סבור שטענה זו שטען הראב"ד לחלק בין קדשי מזבח לקדשי בדק הבית היא כדאי לומר שבבדק הבית רשאי לשנות מקל לחמור אבל אינה כדאי לומר שיהא רשאי לשנות מחמור לקל. ומה שכתב רבינו שאין לוקין על לאו זה. טעמא משום דהוי לאו שאין בו מעשה. וכתב הר"י קורקוס ז"ל ואע"ג דמקדיש בעל מום לוקה התם שאני דבדיבוריה עביד מעשה שמשנה הבהמה מחולין לקדש אבל כאן לא עביד כלום בדבוריה כי אין דבריו מועילים כלל כמבואר שם גם בבכורות פרק אחרון (דף נ"ג): אמרו השתא קדושה חמורה אקדושה קלה לא חיילא קלה אחמורה מבעיא מאי היא דתנן אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותם מקדושה לקדושה וכו' מוכח ודאי הכי הוא דלא חיילא ולא אמר כלום ומסתמא כל כמה דלא מפרש שאם עשה חל עכ"ל:

יב כיצד מערימין על הבכור להקדישו למזבח הקדש אחר. מקדישו בבטן קדם שנילד שניאמר (ויקרא כז-כח) 'אשר יבכר לה' (ויקרא כז-כח) 'לא יקדיש איש אותו'. משייבכר אי אתה מקדישו אבל אתה מקדישו בבטן. לפיכך יש לו לומר מה שבימעה של מבכרת זו אם הוא זכר הרי זו עולה. אבל אינו יכול לומר זבחי שלמים שאינו יכול להפקיע אותו מקדשותו כדי להנות בו. ואם אמר עם יציאת רב ראשו יהיה עולה הרי זה בכור ואינו עולה:

יג ואין מערימין על בהמת הקדש להקדיש עברה קדשה אחרת אלא הרי הוא כקדשת אמו. שולדות הקדשים ממעי אמו הם קדושים כמו שבארנו. והרי כל עבר מהן כקדשת אמו ואינו יכול לשנותו בבטן פדרך שעשה בבכור שרבכור ביציאתו הוא שמתקדש. אף על פי שכל חקי התורה גזרות הם כמו שבארנו בסוף מעילה. ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה

יכול לתן לו טעם תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים
שהמלך שלמה הבין רב הטעמים של כל חקי התורה. יראה לי
שזה שאמר הכתוב [\(ויקרא כז-ל\)](#) [\(ויקרא כז-ל\)](#) 'והיה הוא ותמורתו יהיה
קדש'. כענין שאמר [\(ויקרא כז-טו\)](#) 'ואם המקדיש יגאל את ביתו
ויסוף חמישית כסף ערךד עליו'. ירדה תורה לסוף מחשבת
האדם וקצת יצרו הרע. שטבע של אדם נוטה להרבות קנינו
ולחוס על ממונו ואף על פי שנדר והקדיש אפטר שחזר בו ונחם
ויפדה בפחות משויו אמרה תורה אם פדה לעצמו יוסיף חמש.
וכן אם הקדיש בהמה קדשת הגוף שמא יחזר בו וכיון שאינו
יכול לפדותה יחליפנה בפחותה ממנה. ואם תתן לו רשות
להחליף הרע ביפה יחליף היפה ברע ויאמר טוב הוא. לפיכך
סתם הכתוב בפניו שלא יחליף. וקנסו אם החליף ואמר והיה
הוא ותמורתו יהיה קדש. וכל אלו הדברים כדי לכף את יצרו
ולתקן דעותיו. ורב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול
העצה לתקן הדעות ולישר כל המעשים. וכן הוא אומר [\(משלי כב-](#)
[\) הלא כתבתי לך שלישים במעצות ודעת'. להודיעך קשט](#)
אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך:

כסף משנה (יב-יג) כיצד מערימין על הבכור וכו' עד שהבכור ביציאתו הוא
שמתקדש. משנה וגמרא ברפ"ה דתמורה (דף כ"ד): סליקו הלכות תמורה
בס"ד

סליקו להו הלכות תמורה בס"ד

נגמר ספר תשיעי והוא ספר הקרבנות. הלכותיו ששה.
ופרקיו חמשה וארבעים.

ואלו הן :

הלכות קרבן פסח עשרה פרקים : הלכות חגיגה שלשה
פרקים : הלכות בכורות שמונה פרקים : הלכות שגגות חמשה
עשר פרקים : הלכות מחסרי כפרה חמשה פרקים : הלכות
תמורה ארבעה פרקים :